ilke

AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ

* İki Değişik Hayat Tarzı

* Günümüzde Proletarya Enternasyonalizmi

* ÜRÜN DERGİSİNİN PROGRAM ELEŞTİRİSİNE CEVAP

* TÜRKİYE'DE ULUSAL SORUN

Cilt/8 Aralık/1977 Ocak/1978 Sayı:48-49

ilke

Sayı : 48-49
OCAK / 1978

AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ

İÇİNDEKİLER

Sahibi:**Öner Ciravoğlu** / Yazıişleri Müdürü: **Feyzullah Özer**/Yazışma Adresi: PK. 71 İstanbul / Yönetim ve Havale Adresi: **Öner Ciravoğlu**, Cağaloğlu Başmusahip Sok. Tan Apt. No: 10/11 İstanbul / Abone Şartları, Yıllık: 200, altı aylık 100 lira. Dış ülkeler için iki katıdır / Dizgi: **Evren Matbaası** / Baskı: **Ören Basımevi** / İlan: Tam Sayfa 500 lira, diğer ilanlar santimi 25 lira / Basıldığı tarih: 15 Ocak 1978

İnsanlık Bir Adım Daha İlerledi

Yaşanan her yıl çağımızın temel gelişme eğilimlerini güçlendiriyor ve insanlığın kazanımlarını çoğaltıyor. İlerleme güçleri biraz daha hayat bulurken geçen her yıl, emperyalizmin ve gericiliğin ömründen gidiyor. 1977 yılı da böyle oldu ve dünya devrimci güçlerinin yeni başarılarına tanık oldu. Dünya artık sömürüye, zulme, emperyalizme ve gericiliğe vura vura tamamlıyor güneş etrafındaki turlarını. Ve başlayan her yeni yıl, yeni görevlerle çıkıyor karşımıza. Arkada kalan yılın deneyimleri, yaşanacak yılın zaferlerinin önkoşulunu oluşturuyor. İnsanlık, tarihsel gelişme sürecini, halka halka; zamanın dilimlenmesi açısından halka halka ama, hareketin mutlaklığı anlamında kesintisiz bir süreç olarak yaşıyor. Bu gelişme, yeninin ve ilerlemeden yana olanın can bulması, başka bir organizmanın, çürümüş kapitalizmin, emperyalizmin ve gericiliğin yokolma süreciyle içiçe yaşanıyor. Ve dünyadan, her geçen yıl bir şeyler eksilirken eksilenlerin yerini, barışın, kardeşliğin, savaşsız ve sömürüsüz bir dünyanın öğeleri alıyor.

1977'yi dünyanın dörtbir yanında tüm emekçiler omuz omuza ördüler. Dünyanın tüm devrimci güçleri kendi somut şartlarında kendi yollarını açmaya çalışmakla kalmadılar, güçlerinin artan bölümlerini kıtadan kıtaya, ülkeden ülkeye, sınıftan sınıfa taşıdılar. Kardeşlerinin eksiklerini tamamladılar, güçlerine güç kattılar. Proletarya enternasyonalizmi ruhu 1977'nin her olayında belirleyici öğe oldu. İnsanlık bu ruhun yüceliğini, 1977 yılında, o ruhun ilk meyvasının 60 yıllık olgunluğuyla birlikte tatma olanağını buldu. Büyük Ekim Devrimi'nın 60. yılını dünyanın bütün emekçileri, kendi ortak zaferleri olarak kutladılar.

60 yıl dünyanın çehresini değiştirirken boy attığı ülkenin toplumsal yapısını da olgunlaştırmış bulunuyordu. Yeryüzünün bir yarısından yükselen anti-komünizm çığlıklarına rağmen olgun sosyalist toplum insanı, yani Sovyet Halkı, tarihsel ilerleyişinin belgesini kaleme aldı. Vardığı aşamanın kalıplarını çizdi ve geleceğin görevlerini belirledi. Yeni Sovyet Anayasası dünya devrimci güçlerinin zengin bilimine katıldı.

1977 yılı, barış güçlerinin bir çığ gibi büyüdükleri ve barış davasının artık çarpıtılamayacak ve inkâr edilemeyecek kadar güçlendiği yıllardan biri oldu. İnsanlığın bu noktadan geriye dönemeyeceği, onun kaderini sosyalist güçlerin belirlediği bir kez daha anlaşıldı. Emperyalizmin dişleri yine bir bir söküldü ve ulumalarına aldıran olmadı. Kapitalist ülkelerin emekçi sınıfları, tekellerin soluğunu biraz daha kıstılar. Uzak Asya'dan Latin Amerikaya ve Afrika'ya kadar uzanan geniş bir yelpazede, emperyalist sömürü ağı biraz daha parçalandı ve özgürlüğün güneşi üzerindeki bulutlar biraz daha aralandı.

Ortadoğu'da halkların bağımsızlık mücadelesi emperyalizmin çıkarlarına büyük ölçüde darbe indirirken emperyalizm bu bölgede sahte barış formülleriyle arap halklarının mücadelesinin önüne geçmeye çalıştı. İsrail-Mısır yakınlaşması ve Kahire Konferansı somut sonuçlara varmadıysa da, bölgede Filistin Halkının katılımı dışında hiç bir çözümün kalıcı barışa varamayacağı anlaşıldı.

Afrika'da ırkçılığın son kaleleri, Rodezya ve Güney Afrika düşmek üzereler. 1977, bu rejimler için son nefes oldu. Kapitalist dünyanın dahi sahip çıkamadığı bu insanlık dışı ırkçı rejimler, artık beyaz ve siyah halkın omuz omuza verdiği mücadele ile temellerinden sarsılıyorlar. Emperyalizmin planları sökmedi ve bu iki ülkede kurtuluş güçlerinin silahlı mücadelesi sürüyor. Emperyalizm Afrika'dan sökülüyor.

Dünyamızın kesitini neresinden alırsak alalım, karşımıza, çağımızın tarihsel eğilimleri çıkmaktadır. Dünya devrimci güçleri ilerliyor ve emperyalizm geriliyor. 1976'yı 1978'e bağlayan halka, yani 1977, bunu açıkça ve bir kez daha kanıtladı.

1977 yılında Türkiye Sosyalist Hareketi de önemli ilerlemeler kaydetti. Ancak yaşanan süreçlerin tümünde, bu hareketin dağınıklığından doğan zaaılar da somut biçimde yaşandılar. 1977 yılında faşist tırmanış ileri boyutlara vardı. 5 Haziran ve 11 Aralık mahalli seçimleri, demokrasi güçleri açısından parlak başarılara yolaçmadı. DİSK Kongresi, sosyal demokrasinin işçi hareketi içinde, sosyalistlerden daha hızla tırmanmış olduğunu gösterdi. 1 Mayıs'da Taksim Meydanı, yüzlerce emekçinin kanıyla, kızıla boyandı. Herşeye rağmen 1977, MC'nin yıkılışıyla son buldu. Demokrasi güçlerinin önünde 1978 ve daha sonrası için yeni perspektifler açıldı. Yaşadığımız her olay, mücadelemizin geleceğine ışık tutacak kadar önemli dersler getirdi. Ve 1977, dünyada devrimci güçlerin ilerlemesine tanık olurken, Türkiye'de aynı güçlerin zaaflarının bilince çıkmasına yardım etti.

Artık çağımızda, yılları bağımsızlık-demokrasi-barış ve Sosyalizm güçlerinin başarıları dolduruyor. Ve yıllar tarihin nesnel yasalarını doğrulayarak geçiyor.

İ L K E

İlke Dergisi Beşinci Yılına Girerken

İşçi sınıfı politik hareketimizin son yıllardaki teorik çalışmalarında İLKE Dergisi'nin özgün bir yeri olmuştur. Dört yıl önce, 1974 Ocak ayında ilk sayısını yayınlayan Dergimiz, Türkiye'de işçi sınıfı bilimi ve enternasyonalizmi rehberliğindeki propaganda çalışmalarını geçtiğimiz yılda da güçlendirerek sürdürdü. Bilimsel sosyalist siyasal hareketimizin karşısında duran ideolojik sorunlara cevap getirme, bilimsel teorinin çeşitli konularındaki öğretilerini ve dünya işçi sınıfı partilerinin dünya devrimci süreci konusundaki görüşlerini ülkemizde kadrolar arasında özümletme ve yaygınlaştırma çabalarını yetkin bir teorik düzey ve bilimsel ciddiyetle devam ettiren Dergimizin 1977 yılındaki teorik-ideolojik çalışmaları arasında özellikle şu konular önemli bir yer tutuyordu :

- Kısaca IDD çizgisi olarak adlandırdığımız siyasal çizginin eleştirilmesi. (Bu konuda geçen yıl Ocak ayında yeni Ulusal Demokratik Devrim görüşünü eleştiren İLKE, daha sonra Türkiye'ye bir şablon olarak binbir zorlama ve çarpıtma ile giydirilmek istenen İleri Demokrasi tezini ele aldı ve nihayet İDD çizgisini ana karakteristikleri ile irdeleyen bütünsel eleştiriyi yayınladı. Bu noktadaki ideolojik çalışmalarını ve eleştirilerini, Ürün Dergisi ve Politika Gazetesine karşı bilimsel polemiklerle sürdürdü.)
- İşçi sınıfı biliminin ulus ve ulusal sorun konusundaki öğretisinin tüm teorik temelleri uzun ve kapsamlı bir yazı serisi halinde yayınlandı. (Türkiye'de ulusal sorunun taşıdığı özgül nitelikler ve karakteristikler konusundaki ideolojik çalışmalarımızın geçikmiş olması, Dergimiz dördüncü yılına girerken önemli bir eksiklikti. Türkiye solunda kimi çevreler tarafından bir spekülasyon ve parsa toplama konusu olan bu ciddi meselede, önce geniş bir teorik özetleme yapmak gereğini duyduk. Dergimiz geçtiğimiz dönemde bu görevi yerine getirmekle birlikte, Türkiye'de ulusal sorunun biçimlenişi konusundaki görüşlerini yazı hâline dönüştürmekte bir hayli gecikmiştir.

Gerçi dergimiz bu konuya, yani ulusal sorunun çözümüne ilişkin yazılara yer vermiş, işçi sınıfının bu konudaki enternasyonalist öğretisinin temel prensiplerine uygun aktüel politikanın içinde kararlıca yerini almış, ezilen ulusun kendi geleceğini tayin hakkını ödünsüzce savunmuştur. Ezilen ulus üzerindeki baskılara yeri geldikçe işaret etmiş ve hatta bu noktayı, Helsinki Belgesi esas-

larına bağlı kalarak uluslararası platforma getiren önemli bir belgeyi yayınlamıştır. Dergimiz, taşıdığı siyasi çizginin katıksız enternasyonalist karakterinden hiç bir zaman taviz vermemiş, konuya ilişkin bilimsel prensiplerin kadrolara aktarılması için elinden gelen çabayı göstermiştir. Ama, ulusal sorunun Türkiye'de biçimlenişini ele almakta gecikmiş olduğumuzu da belirtmemiz gerekir. İLKE dergisi bu eksiğini önümüzdeki aylarda gidermeye çalışacaktır.

Bu sayımızda, Türkiye'de ulusal sorunun özgül nitelikleri konusundaki görüşlerimiz özetlenmektedir. Bu yazıda işlenen konuların başlıcaları, daha sonraki ideolojik çalışmalarımızla tek tek açılacak ve detaylandırılacaktır. Bu çalışmalar mükemmeliyetçi bir anlayışla değil, devrimci süreç içinde ideolojik çalışmalarla, Türkiye solunda diyalog ve tartışmalarla derinleştirilip, olgunlaştırılacak ve her geçen gün daha da yetkinleştirilecek ve sonuçta işçi sınıfı politik hareketiyle, mazlum milletin ulusal demokratik hareketini kucaklayan bir somut programa varmayı amaçlayacak bir anlayışla sürdürülecektir.)

Özetle diyebiliriz ki, geçtiğimiz yayın yılında Dergimizin en fazla üzerinde durduğu iki konu:

a) Aynı kaynaklı UDD ve İDD çizgisinin eleştirilmesi,

b) Ulusal sorun konusundaki bilimsel öğretinin kapsamlıca aktarılması oldu. (Birinci konu açısından: Geçen yıl yayınladığımız 10 sayıdan dördünün — Ocak, Haziran, Temmuz, Ekim — ağırlığını direkt olarak UDD İDD çizgisinin ve politikalarının eleştirilmesi teşkil etti ve diğer bazı yazılarda da, özellikle «Sınıf Mücadelesinin Perspektifleri»nde — Mart, Nisan, Mayıs — ya da DİSK'le ilgili değinmelerde, aynı çizginin çeşitli siyasetleri (CHP takipçiliği DİSK vb...) yeri geldikçe eleştirildi... Ulusal sorun konusunda ise, 10 sayının dördünde — Nisan, Mayıs, Temmuz ve Ağustos/Eylül — bu teorik konu işlendi. Haziran sayısında yayınladığımız TSİP Muhtırası'nın ilgili bölümü direkt, Ekim sayısında yeralan TUDEH Belgesi ise dolaylı olarak bu konuyla ilgiliydi. Gene Büyük Ekim Devrimi nedeniyle hazırlanan özel sayıda bu konu dolaylı şekilde, TİP Birinci Büyük Kongresi nedeniyle hazırlanan eleştirinin ilgili bölümü ise direkt olarak bu konuya değiniyordu.)

1977 yılında İLKE Dergisinin yerine getirdiği ideolojik görevlerin diğerleri de şunlardı :

- Daha önceden başlamış olan dünya işçi sınıfı partilerinin anti-faşist stratejisinin biçimlenmesine ilişkin tarihsel süreç konusundaki yazı serisi sürdürüldü ve bu konuda büyük tarihsel önem taşıyan Komintern 7.ci Kongresi ve Dimitrof'un bu Kongreye sunduğu raporun ayrıntılı özetiyle görüşleri yayınlandı, dünya sosyalist ve işçi sınıfı hareketinin anti-faşist mücadele konusundaki görüşleri yayınlandı.

- Türkiye'de kadrolar tarafından bilinmeyen, «sol»-kanat revizyonistleri tarafından çarpıtılan, İDD çizgisi tarafından ise yanlış tanıtılmış olan «Kapitalist Olmanyan Kalkınma Yolu» konusunda, dünya işçi sınıfı partilerinin ve bilim merkezlerinin görüşleri, tezleri, bu konudaki çeşitli uygulamalar vb. iki yazı halinde özetlendi, böylece Türkiye'de en az bilinen bu ideolojik husus da teorik temelleriyle, aktüel evrensel tezleriyle işlenmiş oldu.

- Dünya işçi sınıfı bilim merkezlerinin ve çeşitli işçi sınıfı partilerinin bazı teorik-ideolojik çalışmaları — olanaklarımız ölçüsünde — Türkçeye çevrildi.

- SSCB Yeni Anayasa Taslağı, 60. Yıl için SBKP Merkez Komitesi'nin belgesi yayınlandı. 60.cı yıl için ayrıca özel sayı hazırlandı, bu sayıda işçi sınıfı biliminin «devrim öğretisi» teorik bir bölüm olarak, özetle tekrarlandı.

- «Sınıf Mücadelesinin Perspektifleri» başlığıyla yayınlanan yazı serisinde ise, geçtiğimiz yılın ilk yarısında ve genel seçimler öncesinde Türkiye'nin sosyo-politik durumu, tekelci sermayenin istekleri, sosyal demokrasinin durumu, sosyalist hareketin görevleri ve demokratik hareketle olan bağlarını işleyen yazı, somut durumun somut tahlilini yapıyor, bunlar ışığında karşımızdaki sosyalist ve demokratik görevleri sıralıyor ve somut politik gelişimlerde kimi sosyalist ya da «sol»-revizyonist çizgilerin önemli güncel hatalı siyasetlerini eleştiriyordu. Mart, Nisan ve Mayıs aylarında yayınlanan bu yazılarda dile getirilen tesbitlerin isabet derecesi 5 Haziran Genel Seçimleri ve sonrasındaki gelişimlerde kanıtlandı.

- Dünya Devrimci Sürecinden haberlere, olanaklarımız ölçüsünde geniş yer verildi, bu konularda bilimsel sosyalizmin yorumları getirildi... Dünya Devrimci sürecinin Barış ve detant sorunları işlendi.

Özetlersek, işçi sınıfı politik hareketimizin ideolojik çalışmalarında İLKE Dergisi, geçtiğimiz yılda da —çeşitli eksiklerine rağmen— gelişen ve güçlenen bu sürecin önemli bir ideolojik aracı olarak görev gördü.

Dergimiz 5. yılına girerken, bu yeni dönemde de kendisini yeni ve önemli görevlerin beklediğinin bilincinde olarak; hareketimizin önünde duran veya önüne çıkacak olan ideolojik sorunlara ışık tutacak çalışmaları yapmaya, ve işçi sınıfımızın siyasal hareketine hizmet etmeğe, —bilime ve enternasyonalizme, her zamanki gibi katıksız bir bağlılıkla— devam edecektir.

İ L K E

25 EKİM 1977'den 21 ARALIK 1977'ye

25 EKİM 1977

- «Devlet hazinesinde para olmadığı» gerekçesiyle emekli memurlara MEYAK ödemesi durduruldu.
- DİSK'e bağlı Tekstil Sendikası, Tekstil İşverenler Sendikası ile 20 bin işçiyi kapsayan «Grup Sözleşmesi» konusunda anlaşmaya vardı.
- BM'de Güney Afrika'ya ekonomik ve askerî ambargo uygulanması istendi.
- Ankara Fen Fakültesi öğretim üyesi Prof. Burhat Cahit Ünal, komandoların bombalı saldırısına uğradı.

26 EKİM 1977

- Diyarbakır'da bir ortaokul müdürü öldürüldü.
- Köy-Koop Kırklareli Birliği, taban fiyatlarını protesto mitingi yaptı.

27 EKİM 1977

- Komandolar, Işık Mühendislik Okulu öğrencisini bıçaklayarak öldürdüler.
- BM Irk Ayrımı Komitesi'nin Kıbrıs'la ilgili kararını Türkiye tanımıyor.
- Portekiz'de iktidardaki Sosyalist Parti'nin sol kanadı tasfiye ediliyor.

28 EKİM 1977

- Genelkurmay, İtalyanlarla yapılacak uçak anlaşmasına karşı çıktı.
- DİSK'li tekstil işçileri, yapılan toplu sözleşmeyi yetersiz buldu.
- Elazığ'da bir profesöre saldırıldı; 16 öğretim üyesi can güvenliği bulunmaması karşısında istifa ederek Ankara'ya döndü.

29 EKİM 1977

- Erbakan'ın «Ağır Sanayi Projeleri»ni ciddî bulmayan Dünya Bankası, kredi isteğini geri çevirdi.
- Rodezya'da polis, siyah göstericilere ateş açtı, 47 kişi öldü.

30 EKİM 1977

- Deprem bölgesi Van'da konut yapımı durdu, felaketzedeler Dünya Sağlık Örgütü'ne başvurdu.
- Dalokay: «CHP genel seçimlere göre yerel seçimlerde gerileme gösterecektir.»

31 EKİM 1977

- Ankara Üniversitesi'nin açılışından sonra olaylar çıktı. Çapa ve Cerrahpaşa'daki saldırılarda 6 kişi yaralandı.

1 KASIM 1977

- AP-MHP üç büyük ilde seçim işbirliği yapacak.
- Sovyetler Birliği'nde, Ekim Devriminin 60. yıldönümünü kutlama haftası başladı.
- Hükümet, Mobıl ve Shell'deki lokavt ve grev kararlarını 1 ay erteledi.

2 KASIM 1977

- Kuru üzümü üreticiden aldığı fiyata ihracatçılara satan Tariş, tüccarlara açıktan 40 milyon lira kazandırdı.
- Dövizsizlik yüzünden Türk elçiliklerinin ağırlama tahsisatı kesildi.
- Asiltürk, sansüre karşı yürüyecek sanatçılara «ahlâksız» dedi.
- Komandolar İstanbul Üniversitesi'nde olay çıkardı.

3 KASIM 1977

- Komandolar, İktisat Fakülte'sinde olay çıkardı.
- ODTÜ Rektör Vekili, 7 Kasımda yeniden öğrenime açılacak olan ODTÜ'de açılış için geniş önlem istedi.
- Sinema emekçileri, kendilerini «Ahlâksızlık»la suçlayan Asiltürk'ü mahkemeye vereceklerini açıkladılar.
- Brejnev'in tüm nükleer denemelerin yasaklanmasına ilişkin önerisi Carter tarafından olumlu karşılandı.
- Bakanlar Kurulu Zeytinyağı taban fiyatını 23 lira olarak saptadı.
- İ.Ü. Edebiyat Fakültesi'ne dışardan ateş açılması üzerine Fakülte 3 gün kapatıldı.

4 KASIM 1977

- MC'nin % 10 devalüasyon önerisini IMF az buldu.
- Eğitim Enstitülerine başvurular, komandoların engellemesi nedeniyle azaldı.
- Arjantin'de ordu devriyeleri, demiryolu işçilerinin grev liderini öldürdü.
- Trabzon KTÜ Rektörünün otosu bombalandı.
- ODTÜ Öğrenci Temsilcileri Konseyi Yürütme Kurulu, isteklerinin yerine gelmemesi halinde eğitimin kesinlikle başlamayacağını açıkladı.

5 KASIM 1977

- ODTÜ Rektör Vekili Nuri Saryal'ın evine dinamit atıldı.
- Yahya Demirel'in sahibi olduğu Akala Tekstil Fabrikasında işten çıkartılan DİSK'e bağlı Tekstil Sendikası üyesi 30 işçi açlık grevine başladı.
- Sinema Emekçileri'nin, İstanbul'dan Ankara'ya uzanacak olan «Yeni Sansür yönetmeliğini protesto yürüyüşü» başladı.
- TRT Genel Müdür Vekilliğine Prof. Nevzat Yalçıntaş'ın atanmasına ilişkin Bakanlar Kurulu kararı, Resmi Gazete'de yayınlandı.
- MESS, Bursa'da Maden-İş'in grev kararı aldığı 7 işyerinde daha lokavta gidiyor.

6 KASIM 1977

- Bakanlar Kurulu kararı ile TRT Genel Müdür Vekilliğine atanan Prof. Nevzat Yalçıntaş, «Üniversite Senatosu izin vermeden göreve başlayamam» dedi.
- AP ve CHP'de, belediye başkan adaylarını saptamak için önseçim yapıldı. CHP önseçimlerini Dalokay, İsvan, Köse kaybetti.
- Eczacıbaşı: «Siyasi ve ekonomik sorunlar hemen çözümlenmezse, sonuç hüsran olacaktır.»
- Maliye Bakanı Bilgehan: «IMF ile anlaşma bazı fedakarlıkları gerektiriyorsa yaparız» dedi.

7 KASIM 1977

- ODTÜ sekiz ay aradan sonra öğrenime başladı. Öğrencilerin herhangi bir olay çıkmasını önlemek için aldıkları tedbirlere karşılık, önceden yerleştirilmiş iki tahrip kalıbı patladı. İki öğretim üyesinin evine ve arabasına patlayıcı madde atıldı.
- Korutürk, 2. MC Hükümetinin, ODTÜ Mütevelli Heyeti'nin üyelerini değiştiren kararnamesini ikinci defa geri çevirdi.
- Büyük Ekim Devrimi'nin 60'ıncı yıldönümü Sovyetler Birliğinde büyük törenlerle kutlandı. Töreni SBKP Genel Sekreteri ve Sovyetler Birliği Devlet Başkanı Brejnev ve tüm politbüro üyeleriyle birlikte 104 ülkeden gelen komünist liderler de izledi.
- İsrail Dışişleri Bakanı Moşe Dayan, Güney Afrika ile İsrail'in dost ülkeler olduğunu, Güney Afrika Cumhuriyeti'ni yalnız bırakmayacaklarını söyledi.

bir YORUM

Ekim Devriminin 60. Yılında Kısa Bir Tarihi Bilanço

Zekiye AYDIN

7 Kasım 1917. İşçi sınıfı Rusya'da iktidarı ele geçirdi. Bu tarihin üzerinden tam 60 yıl geçti. Bu 60 yılın gerek Rus Halkı ve gerekse Sovyet Cumhuriyeti içinde yer alan birlik cumhuriyetleri halkları açısından taşıdığı büyük önemi ve getirdiği tarihsel yenilikleri kısa bir bilançoya sığdırmak olası değildir. Hele bu 60 yılın insanlık açısından değerini biçmek kısa bir yazının sınırlarını çok aşar. Çünkü bu 60 yıl, sadece bir işçi sınıfı devleti yaratmakla kalmamıştır. Bu 60 yılın yeryüzünde ortaya çıkardığı olgular ve sebep olduğu gelişmeler, 15 kardeş halkın toplumsal hayatıyla da sınırlı değildir. İnsanlık tarihinin izlediği doğrultunun kökünden değişmesine, sınıflı toplumların sınıfsız toplumlara doğru evrimleşmesine, insan bilıncinin maddeye ve topluma yön veren yasaların önüne geçmesine olanak sağlayan Büyük Ekim Devrimi, 60 yılda yeni bir insan, yeni bir toplum ve yeni bir dünya yarattı. Yaratılan yeni insan, sınıfsız toplum kuruculuğunda üstün başarılara ulaşmış sovyet insanıdır. Yaratılan yeni toplum, sınıfsız toplumun eşiğine varmış, sömürünün ortadan kalktığı, halkların kardeşçe ve eşit ilişkiler içinde birlikte yaşadıkları, emek etrafında, yani emek kategorisi temelinde kaynaşan insanların, yani **halkın** toplumsal yönetimini gerçekleştirmiş bulunduğu Sovyet toplumudur. Yaratılan yeni dünya ise, Emperyalizmi gerileten güçlerin birliğinin damgasını taşıyor. Bu güçler, öncü Sovyet proletaryasının etrafında kenetlenmiş olan dünya sosyalist sisteminden, Ekim Devrimi'nin açtığı yolda bağımsızlık mücadelesi veren, bu mücadelelerini sosyal devrim yolunda derinleştiren ulusal kurtuluş hareketleri ve bunların yanında, kapitalizmin kabuğunu kırıp sosyalizm yoluna çıkmaya çalışan kapitalist ülkeler işçi sınıfı hareketinden oluşuyor. Yeni dünya, Bağımsızlık - Demokrasi - Barış - Toplumsal İlerleme ve Sosyalizm yolunda yürüyen güçlerin dünyası olarak kendini gösteriyor. Ve bu dünya, Büyük Ekim Devrimi'nin açtığı perspektiften doğdu ve o yönde gelişmeye devam ediyor.

SBKP'NİN GELİŞMESİ

Büyük Ekim Devrimi'ni ve devrim sonrası gelişmeleri, bu devrimin mimarı olan Sovyetler Birliği Komünist Partisinin gelişmesinden bağımsız olarak düşünmek yanlış olur. Bu parti, gerek sovyet toplumunun ve gerekse insanlığın yaşadığı tüm süreçlere damgasını vurduğu için bu süreçlerin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. 1917 yılında 350 bin komünist üyeye sahipken devrimi başaran SBKP, 60 yıl içinde, sosyal yapısını dönüştürdüğü toplumla birlikte kendi yapısında da önemli değişiklik-

ler ve gelişmeler yaratmıştır.

SBKP, Sovyet toplumunun ekonomik, siyasal ve kültürel gelişiminin sebebi ve güvencesidir. Bu gün bu partinin saflarında 15.029.562 komünist çalışıyor ve bu parti toplumun gelişmesine yön veriyor. Sovyet toplumu, tarihin en zor ve en keskin dönemeçlerini, bu partinin önderliğinde aştı ve işte bu nedenle partisine duyduğu güven sonsuzdur. 2. Dünya savaşında cephelerde ölen 3 milyonu aşkın komünist parti militanı ve bu savaş döneminde partiye katı'an 5.412.648 komünist, bu üstün güvenin en güzel kanıtıdır. Artık bu güven bugün, belli bir sınıfın güveni olmaktan çıkmış, bütün halkın güveni haline yükselmiştir. Ve bugün SBKP, aynı zamanda **bütün halkın partisi** olarak anılıyorsa; bundandır. Partinin yapısındaki değişme ve gelişmeleri aşağıdaki tablo açıkça göstermektedir:

SBKP'nin üyelerinin yüzde olarak sosyal yapıları

Yıl:	İşçi	Kolhoz İşçisi	Memur
1953	32.1	17.8	50.1
1966	37.8	16.2	48.5
1976	41.6	13.9	44.5

Tablonun gösterdiği gibi, partinin yapısı gittikçe işçileşmektedir. Memur ve tarım işçilerinin sayısında önemli bir azalma göze çarpmaktadır. Ancak bu rakamlar partinin gittikçe işçi sınıfına hapsolduğunu ve öteki toplum kesimleriyle olan bağlarını zayıflattığını göstermez. Partinin yapısındaki bu değişmeler, toplumun yapısındaki değişmelerin yansımasıdır. Toplumun genel olarak işçileşmesi, memur sayısındaki azalmada, tarımsal emeğin endüstriyel emek haline dönüşmesi olarak kendini gösteren temel eğilim ise, kolhoz işçilerinin sayısındaki azalmada kendini gösteriyor. Partinin yapısı, toplumun yapısındaki değişmelere bağlı olarak değişiyor ve gelişiyor.

SOVYET TOPLUMUNUN YAPISINDAKİ GELİŞME

Ekim Devrimi geri bir tarım ülkesinde, ama tarihsel olarak kapitalizmin, devrimin önkoşullarını yaratacak ölçüde geliştiği geri bir tarım ülkesinde başarıya ulaştı. Devrimin görevleri zordu ve sosyalizme varmak için olağanüstü çabalar gerekiyordu. Geçirilen bir iç savaşın yıkımları da eklendiğinde, sosyalizmin maddi ve teknik temelleri büyük hasar görmüştü. İşte Ekim Devrimi, böyle bir ülkede sosyalizmin yolunu açtı ve 60 yılda toplumun yapısını kökten değiştirdi. Bu değişmeyi aşağıdaki tablodan izlemek mümkün.

Sovyet halklarının Sosyal Yapısındaki Gelişme

Yıl	İşçi	Memur	Koop. İşçisi kolhoz işçisi	Burjuva büyük çiftçi	küçük çiftçi
1913	14.6	2.4	—	16.3	66.7
1939	33.5	16.7	47.2	—	2.6
1959	49.5	18.8	31.4	—	0.3
1976	61.2	22.4	16.4	—	—

Bugün, Sovyet Toplumunun yapısından, burjuvazinin ve büyük çiftlik sahiplerinin sökülüp atılmasının üzerinden 40 yıldan fazla bir zaman geçti. Sosyalist halk ekonomisinin gelişmesinin zorunlu bir sonucu olarak, küçük çiftçilik de kendiliğinden ortadan kalktı. Ayrıca, başlangıçta yaygın olan tarımsal faaliyet ve tarımsal emek, emeğin yapısındaki gelişmelere bağlı olarak endüstriyel faaliyete ve endüstriyel emeğe dönüşmektedir. Toplumun yapısındaki bu eğilim **halk kategorisinin** ortaya çıkışını ifade ediyor ve bu kategori, ileri bir tarihsel aşama anlamına geliyor. Sınıfsız toplum öncesinde ortaya çıkan bu zorunlu toplumsal biçimlenme, Büyük Ekim Devriminin 60 yıllık tarihinin göz kamaştırıcı bir ürünüdür.

EKONOMİNİN GELİŞMESİ

1917 yılında geri bir tarım ülkesi olan Rusya'da sosyalizmin inşaası, büyük ölçüde maddi üretici güçlerin gelişmesine bağlı bulunmaktaydı. Sosyalist devletin politik doğrultusunun güvencesi, ancak ekonomik temelin yaratılması ile sağlama bağlanabilirdi. Nitekim ilk işçi iktidarının izlediği ekonomi-politika bu doğrultuda olmuştur. Bu gün dünyanın en ileri kapitalist ülkelerini geride bırakan sovyet ekonomisinin 60 yıllık gelişimini anlayabilmek için aşağıdaki tabloyu incelemekle işe başlamak gerekiyor.

Halk Ekonomisinin Gelişimi :

Yıl	Ulusal Gelir	Top. Endüstri Üretimi	Net Üretim	Gayri Safi Üretim
1913	1	1	1	1
1940	5.3	7.7	13.0	4.6
1945	4.4	7.1	15.0	2.7
1950	8.8	13.0	27.0	5.7
1965	32.0	61.0	142.0	20.0
1970	46.0	92.0	214.0	30.0
1975	61.0	131.0	311.0	42.0

Yıl	Tarım G. S. Üretimi	Endüstride Emeğin Verimliliği	Tar., Em. Verimliliği
1913	1	1	1
1940	1.4	3.8	1.9
1945	0.9	4.3	1.3
1950	1.4	5.5	2.1
1965	2.5	14.0	4.0
1970	3.1	18.5	5.3
1975	2.2	24.7	5.6

Gördüğümüz gibi, Sovyet ekonomisi, hangi açıdan bakılırsa bakılsın, 60 yıl içinde kararlı bir gelişme doğrultusu izlemektedir. Aynı tarihi dönemde kapitalist ekonominin gelişimini izlediğimizde büyük zikzaklar ve çalkantılar göze batmaktadır. 1929'larda kapitalist dünyayı temelinden sarsan, 1970 sonrasında kapitalist ekonomileri önemli çıkmazlara sokan buhranlar sosyalist ekonomiyi ve onun sağlıklı gelişimini etkileyememiştir. Tablodan anlaşıldığı gibi Sovyet ekonomisi 2. Savaş döneminde kısmi bir gerileme göstermiştir. Bütün ülkeleri iflasın eşiğine götüren bu savaşın sovyet ekonomisinde yaptığı tahribatın olağanüstü ölçülere varmasına rağmen gelişmeyi engellemesi mümkün olmamıştır. Bu savaşta 22

milyon sovyet insanı faşizme karşı savaşırken hayatlarını kaybettiler. Savaşta ölenlerin % 40'dan fazlasını sovyet insanları oluşturmaktaydı. Ayrıca bu savaşta, ulusal gelirin % 30'u yitirildi. O dönem değerlendirmelerine göre halk ekonomisinin toplam kaybı 679 milyar rubleye ulaşıyordu. Ayrıca bu savaşta 1710 şehir ve büyük yerleşim merkezi, 70 bin köy, 32 bin adet endüstriyel işletme, 98 bin kolhoz çiftliği yokedilmişti. 65 bin kilometre demiryolu, 16 bin lokomotiv ve 428 bin vagon da kayıplar arasındaydı.

Bunca ağır kayıplara rağmen sosyalist halk ekonomisinin bu gün vardığı aşama, Büyük Ekim Devriminin görkemli bir eseri olarak varlığını gelişerek sürdürüyor. Bu gelişmenin bazı üretim alanlarında durumu şöyledir:

Bazı Endüstri Alanlarında Üretimin Gelişmesi :

		1913	1940	1965	1975
Elektrik enerjisi	Milyar KW/H	2.04	49.0	507.0	1039.0
Petrol	Milyon ton	10.03	31.1	243.0	491.0
Yeraltı gazları	Milyar M^3	0.02	3.4	128.0	289.0
Kömür	Milyon ton	29.2	165.9	578.0	701.0
Çelik	Milyon ton	4.03	18.3	91.0	141.0
Suni gübre	Milyon ton	—	3.3	31.3	90.2
Motorlu nakil vas.	100 parça	—	145.4	616.3	1964.0
Dokuma ürünleri	Milyar metre	3.0	4.5	9.1	10.9
Çimento	Milyon ton	1.8	5.7	72.4	122.0

İşte Büyük Ekim Devriminin görkemli eseri budur:

SOVYETLERDE ULUSAL SORUNUN ÇÖZÜMÜ

7 Kasım 1917'de gerçekleşen Büyük Ekim Devrimi Rusya Halklarının ortak tarihi bir zaferidir. Dolayısıyla Sovyet Devletinin temelini, halklar arası enternasyonalist dayanışmada görmek gerekir. Nitekim Devrimin bu uluslararası karakteri, Sovyet halklarının devrimden sonraki gelişmelerini belirlemiş ve ulusal sorunun Marksist - Leninist çözümünün somutlanmasına götürmüştür. Sovyet Devletinin, Devrimin gerçekleştirilmesi, korunması ve geliştirilmesi görevlerinin yanında, öncelikle çözmesi gereken sorunlarından biri de, uluslar arasındaki eşitsizliklerin giderilmesi olmuştur. Ulusal sorun, devrimin çetin görevlerinin başında gelmekteydi.

Eski Rusya toprakları üzerinde yaşayan bütün halklara ayrılma haklarının tanınması, Sovyet devletinin ilk büyük politik başarılarından biri olmuştur. Ulusal sorunun en demokratik yöntemlerle çözülmesi, tarihte bir benzeri daha bulunmayan bu uygulamanın başarısının gerçek nedenini oluşturur. Nitekim Rusya Halklarından Polonya ve Finlandiya'ya, kendi egemenlik şekillerini seçme ve bağımsızlıklarını elde etme hakkı tanınmıştı. Bunun yanında Sovyet Devletinin ilk anayasası, Rusya ile tek devlet bütünlüğü içinde yaşama yolunu seçen halklara özerk cumhuriyetler, özerk iller, ulusal ya da özerk eyaletler şeklinde örgütlenme olanaklarını ve istedikleri anda birlikten kendi rızaları ile ayrılmaları hakkını tanımış bulunuyordu. Ulusal sorunun böylesine demokratik bir çözümünün

kapitalizm şartlarında bir örneğini görmek mümkün değildi.

Ulusal sorunun siyasal planda bu şekilde çözümü, Ekim Devriminin enternasyonalist karakterinin önemli bir görünümüdür ama sorunun açıklığa kavuşması için yeterli değildir. Rusya proletaryası bunun yanında, kardeş halklarla kendi arasındaki, özellikle Asya topraklarında yaşayan halkların, ülkenin Avrupa kesiminde yaşayan haklara göre olan geriliğinin giderilmesi sorununa önem verdi. Halklar arasındaki ekonomik, sosyal ve kültürel eşitsizliklerin giderilmesi, ulusal sorunun Marksist-Leninist çözümünün ayrılmaz bir parçasını oluşturmaktadır. Bu nedenle Rusya'nın geri kalmış halklarına, daha ileride bulunan halklara yetişebilmeleri için gerekli olan hızlı gelişme imkanlarının sağlanması, Sovyet Devletinin gözettiği bir diğer nokta olmuştur. Böylece, ulusal sorun konusunda enternasyonalist ilke tam olarak gerçekleştirilmiştir.

Bu gün birlik cumhuriyetlerinin pekçoğunda ekonomik gelişme hızı Rusya'dan daha yüksektir. Aşağıdaki tablo, sovyet cumhuriyetlerindeki gelişme hızları hakkında ipucu veriyor.

Birlik Cumhuriyetlerine Göre Endüstri Üretiminin Gelişimi (1913 = 1)

	1940	1965	1975	1977 (plan)
Sovyetler Birliği Toplamı	7.7	61.0	131.0	145.0
Rusya	8.7	62.0	131.0	145.0
Ukrayna Cumhuriyeti	7.3	41.0	86.0	94.0
Belorusya	8.1	56.0	166.0	188.0
Özbekistan	4.7	30.0	61.0	67.0
Kazakistan	7.8	94.0	208.0	226.0
Gürcistan	10.0	56.0	118.0	133.0
Azerbaycan	5.9	24.0	49.0	57.0
Litvanya	2.6	46.0	120.0	133.0
Moldovya	5.8	93.0	226.0	257.0
Letonya	0.9	16.0	35.0	38.0
Kırgızistan	9.9	102.0	286.0	317.0
Tacikistan	8.8	58.0	121.0	131.0
Ermenistan	8.7	107.0	267.0	307.0
Türkmenistan	6.7	30.0	70.0	72.0
Estonya	1.3	2.3	50.0	54.0

Bu tablonun yaratılması elbetteki kolay olmamıştır. Rusya'nın ezilen ve geri kalmış halklarının ileri halklar düzeyine yükselmeleri için yoğun çabalar harcandı. Bu çabalar, bütün Sovyet halklarının yıllarca süren fedakarca çalışmalarını gerektirdi. Ezilen ve sömürülen Ulusların eski feodal-sosyal yapılarının kökünden değiştirilmesine bağlı olarak doğal ekonominin yanında, gelişkin bir endüstriyel ekonominin yaratılması amaçlanmış ve başarılmıştır. Bu arada dinin sosyal ilişkilerde ve toplumsal yapı üzerinde yolaçtığı gerici ve olumsuz etkiler bertaraf edilmiş, bu halkların üzerindeki cehalet ve kültürel gerilik yükü temelinden yıkılarak kaldırılmış ve kültürel devrimin başarısı sağlanmıştır.

Sovyet Devletinin bu çok yönlü enternasyonalist politikası ve bütün halkların ortak çabaları sonucu, bu ülkede sorun hiç bir şüpheye yer bırakmıyacak biçimde ve en demokratik yollardan çözülmüştü. Bu gün va-

rılan aşamada gerçekleştirilmiş olan gelişkin sosyalist toplum, ulusal sorun açısından bakıldığında, gerçekten eşit olan irili ufaklı pekçok halkın gönüllü birliğinden başka bir şey değildir. Maddi temeli bu şekilde çözülen ulusal sorundaki gelişmelerin siyasi yapıya ve toplumsal ilişkilere yansıması ise kaçınılmazdı. Bu gün Sovyet ülkesinde hiç kimse, **gerek yasal** ve gerekse pratik olarak hiç bir ayrıcalığa sahip değildir.

Ekim Devrimi ve Sovyet Devletinin 60 yıllık tarihi, Sovyet halkları arasındaki sarsılmaz dostluğun ve kardeşliğin önemli bir kanıtıdır. Devrimin gerçekleştirilmesinden sonra sosyalizmin kuruluşu, kazanımların korunması, emperyalist saldırganlığa karşı sosyalist anavatanın savunulması ve sınıfsız toplumun maddi ve teknik temellerinin yaratılması aşamalarında halklar, tam bir dayanışma içinde ve omuz omuza mücadele vererek, böylesi bir birliğin **ancak** sosyalizm şartlarında gerçekleşebileceğini isbatladılar. Bu birlik ve kardeşlik ruhu, bütün Sovyet anayasalarında ve özellikle son Anayasa'da açık olarak kendini göstermektedir.

Sovyetler Ülkesinin birliği federasyon ilkesine dayanır. Tüm toplumsal yasalara bu gerçeklik girmiştir. Anayasa **«Bu toplum, olgun sosyalist ilişkiler toplumudur. Bu toplumda bütün sosyal tabakaların yakınlaşması, bütün ulus ve halkların gerçek eşitliğinin sağlanmasıyla yeni ve tarihsel bir insan topluluğu - Sovyet halkı oluştu.»** demektedir. Ve anayasanın diğer bölümlerinde, bütün ulusların egemenlik haklarının, altı çizilerek vurgulanması, Ekim Devriminin açtığı yolda yürüyen kardeş Sovyet halklarının, gelişkin sosyalist toplum platformunda ve hangi anlamda bir birliğe ulaştıklarını ifade ediyor.

Sovyet halklarının dostluğu ve kardeşliği, sadece yasalardaki sözlerle tanımlanmıyor. Hayatın her alanında yaşanan somut olayların binlercesi bu gerçekliğin özünü oluşturmaktadır. Sovyet halklarının dostluğuna yönelen her türlü saldırılar, sosyalizm düşmanlığıyla eş anlamlı görülmekte ve üstüne gidilmektedir. Sosyalizmin engin gücü ve somut başarıları, halkların dayanışma ve kardeşliğinin güvencesidir. Bu güvence, gelişkin sosyalist toplumda artık ortadan kaldırılamaz bir düzeye ulaşmıştır. Örneğin: Sovyetler Birliği Ceza Yasasının 74. Maddesinde, «Ulusal düşmanlığın ya da ırk ayırımının propogandasını yapanlar, yurttaşların haklarını ırklara ya da uluslara göre doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak kısıtlayanlar, ulusa ve ırka göre dolaylı ve dolaysız imtiyazlar elde edenler 3-6 yıl arasında hapis ya da 2-5 yıl arasında sürgün cezası alır» denilmek suretiyle, bu gün kapitalist dünyanın sömürü ve zulmun bir parçası olarak sürekli biçimde istismar ettiği ve kullandığı ulusal sorunun, gelişkin sosyalist toplum şartlarında aldığı biçim ve ulaştığı üstün düzey gözetilmektedir. Sosyalizmin bu başarısı, onun tüm çabalarının ve çözümlerinin, toplumların tarihsel gelişmelerine uygun olmasından ve insanlığın topyekün ilerleyişinin gereklerini, **belli bir tarihi dönem için** karşılıyabilmesinden kaynaklanıyor.

SSCB'nde halkların yakınlaşması olgusu, onların ulusal biçimlenişleriyle asla çelişki yaratmadı ve yaratmazdı da. Çünkü sosyalizm, meseleyi zorlama yöntemlere değil, tarihsel yasalara bağlı olarak çözüyor. Halkların uluslaşması, sosyalizm şartlarında, kapitalizmden farklı olarak, özgürce bir süreç yaşıyor. Ulusların yakınlaşması eğilimleri ile kendi ulusal evrimleşmelerini özgürce tamamlamaları süreci bir arada ve aynı temel üzerinde yaşanıyor. Halkların öz-

gür gelişimi, onların yeni değerler yaratmasına ve eski değerlerinin, baskı kabuğundan kurtuldukça ortaya çıkmasına olanak sağlıyor. Sosyalizm bu gelişmeleri ve yaratılan değerleri koruyor, ulusal gelişme ile sosyalizmin gelişmesini birleştiriyor. Sosyalist uluslaşmayı yaratıyor.

Ekim Devrimi, Ulusal sorunun nasıl çözümlenebileceğine dair zengin deneyimleri ile, günümüz halklarına, kurtuluş mücadelelerinde ışık tutmaktadır. İnsanlığın son 60 yılı değerlendirildiğinde bu tarihsel başarıyı görmek mümkündür.

Büyük Ekim Devriminin ulusal soruna ilişkin sonuçları, sadece bu meselenin, Sovyet cumhuriyetlerinde adil ve barışçıl çözümü değildir. Ekim Devriminin açtığı çığır, sömürgecilik dünyasını temellerinden sarsmış ve sömürge ulusların topyekün uyanışını hızlandırmıştır. Sömürge halklar ve ezilen uluslar böylece kurtuluşlarının hem en mükemmel örneğini görmek ve hem de bu kurtuluşun en büyük güvencesi olan Sovyet desteğine kavuşmak olanağını buldular. Bu gün, yani Ekim Devriminin 60. yılında, yeryüzünden sömürgeciliğin kökü kazınmıştır. Bağımsızlıklarına kavuşan halkların pekçoğu sosyalizmin yolunu tutmuşlardır.

Bu halkların kaderinde Ekim devriminin derin izleri vardır. Bu izleri, kurtuluş önderleri sık sık dile getirmektedirler. Örneğin:

Pak Sung Chul
(Kore İşçi Partisi MK. Üyesi)

«Kardeş Sovyetler Birliği Komünist Partisinin ve Sovyet Halkının, geçmişte olduğu gibi gelecekte de partimize ve halkımıza, anavatanımızın birleştirilmesi yolundaki haklı davada destek sağlayacağından eminiz.»

Fidel Castro
(Küba Komünist Partisi Genel Sekreteri)

«Ben başkaları adına konuşmuyorum, ancak biliyorum ki, Sovyet Devletinin kurulduğu andan itibaren Avrupa'da olsun, Asya, Afrika veya Latin Amerika'da olsun, bütün savaşan halklar, tıpkı bizim gibi, Sovyet komünistlerinin destek ve dayanışmasına güvenme olanağını buldular. Ve minnettar kalplerin olduğu yerlede, adalet ve sağduyunun mevcut olduğu yerlerde, bu hiçbir zaman unutulmayacaktır... Dünyada Sovyetlerin desteğini üzerinde hissetmeyen bir tek devrimci yoktur.»

Kayson Phomvihane
(Laos Devrimci Halk Partisi Merkez Komitesi G. Sekreteri)

«SBKP ve Sovyet Halkı, Laos halkının devrimci mücadelesine her zaman çok büyük yardım ve destek sağlamıştır; bugün de her türlü zorluğu yenmede ve hertürlü deneyi başarıyla atlatmalarında onlara yardım etmektedir.»

Nguyen Thı Bınh
(Güney Vietnam Ulusal Kurtuluş Cephesi Merkez Komitesi Üyesi)

«Soylu enternasyonalizm ruhuna sadık olan SBKP ve Sovyet hükümeti ve halkı, Vietnam'a her zaman etkin destek ve yardımlarda bulunmuş ve bulunmaktadır. Vietnam halkının yakın geçmişte kazanmış olduğu zaferde Sovyetler Birliği ile kardeş sosyalist ülkelerin büyük katkılarını her zaman hatırlarız...»

Francısco Mendes
Guınea-Bissau Başbakanı

«SBKP'ye ve Merkez Komitesine, bağımsızlığımızın güçlendirilmesinde, anavatanımızın yeniden inşaasında, barış ve ilerleme çıkarları doğrultusunda bize yapmış oldukları çok yönlü yardımlar için halkımızın ve partimizin ulusal öncülüğü adına bir kez daha şükranlarımızı ifade etmek istiyoruz.»

Americo Zorılla
(Şili Komünist Partisi Sekreterya Üyesi)

«Şili halkı neşede ve tasada Sovyetler Birliğinin dostluğuna güvenebileceğine bir kez daha kesinlikle inanmıştır.»

Ekim Devrimi'nin 60 yıllık ömrünün yeryüzünde ortaya çıkardığı tablo, insanlık tarihinin görkemli bir aşaması, çağımıza derin anlamını kazandıran başarısıdır. Emperyalizmin boyunduruğundan kurtulmuş bulunan tüm halklar ve onların sözcüleri, kurtuluşlarını, mucizevi rastlantılarda ya da tanrının lutfunda değil, Büyük Ekim Devrimi'nde ve onun bu günkü aşaması ve eseri olan Sovyetler Birliğinde, onun yüce ve soylu enternasyonalizm anlayışında bulduklarını ifade ediyorlar.

SINIF MÜCADELESİNIN EN YÜKSEK AŞAMASI: DETANT

Büyük Ekim Devrimi, yeryüzünde halklar ve tüm insanlık için barış ve kardeşlik toplumunun temellerini atmış, nihai kurtuluşlarının engin perspektifini çizmiştir. Ancak Ekim Devrimi'nin insanlığa kazandırdığı, sadece bu değildir. Sosyalizm elbetteki barış ve kardeşlik toplumudur. Sosyalizmin yeryüzündeki kesin zaferi aynı zamanda BARIŞ demektir. Ama bu, sadece insan toplumlarının tarihsel ilerleyişinin zorunlu bir uğrağını ifade etmektedir. Halbuki leninist, **Barış İçinde Bir Arada Yaşama** politikasının günümüzdeki somutlanışı olan DETANT, böyle bir barışı değil, yani sınıflar mücadelesinin son bulduğu ve dolayısıyla savaşların da son bulduğu bir barışı değil, emperyalizmin varolmaya devam ettiği günümüz şartlarındaki barış'ı ifade ediyor. Bu barış, emperyalizme rağmen sağlanmış bir barıştır. Bu barış, sosyalizmin artan gücünün emperyalizmi köşeye sıkıştırmasından doğan bir barıştır. Bu barış, sosyalizmin kapitalizme karşı verdiği, çağımızın temel mücadelesinin en üstün biçimi olan barıştır. Bu barış, insanlığı bir nükleer savaştan koruyan, insanlığın mahvını önleyen, emperyalist ekonominin sesini ve soluğunu tıkıyan, tek tek bütün ülkelerin proletaryasına ve emekçi halklarına, kendi sınıf mücadelelerini uygun şartlarda ilerletmenin olanaklarını sunan barıştır. Ve bu barış, dünya devrimci sürecinin topyekün güçlenişinin olanaklarını genişleten, çağımızın temel eğilimlerine uygun düşen ve bu eğilimleri koruyan bir barıştır. Bu barış, yani DETANT, Ekim Devriminin 60. yılında dünyaya, tüm insanlığa, toplumsal ilerleyişin filizlenip yeşerdiği ve beslendiği verimli topraklar sunan bir barıştır.

EKİM DEVRİMİ VE İNSAN

Ekim Devrimi'nin yarattığı gelişkin sosyalist toplum, ekonomik, siyasal ve kültürel yönelimleriyle sadece ve sadece insanı amaçlıyor. Sovyet toplumu, insanın korunduğu, geliştirildiği ve yüceltildiği bir toplum olarak anılıyor.

Sosyalist ekonominin bütün unsurlarının temel yönelimleri, insanda,

insanın yüceliğinde odaklaşıyor. Teorik olarak Marksizmin özünde bu amacı bulmak mümkündür ama, bu gün sosyalist toplumda bu amaç teorik olmaktan çıkmış ve somutlaşmıştır. Bunun somutlanması, konunun teorik planda çarpıtılmasına da olanak vermiyor. Bilindiği gibi «sosyalist hümanizma», «insancıl sosyalizm», vb gibi kavramlarla sorun çarpıtılmakta, bu gün yaşanan canlı gerçeklikle ilgisi olmayan sonuçlara varılmak istenmekteydi. Artık buna olanak yoktur. Bunun rakamlarla ifadesi mümkündür.

Dünyanın hiçbir kapitalist ülkesinde, tarihin hiç bir evresinde, emekçilerin gerçek gelirleri yükselme göstermemiştir. (Teknolojik ilerlemenin insanların yaşamına yansıması konu dışıdır). Halbuki Sovyet toplumunda 1940-1976 yılları arasında insanların gelirleri 5,1 kat artmış bulunmaktadır. Bu gün Sovyet insanının hayat düzeyinin iyileştirilmesinde hesaplanan hız, işçi ve memurlar için % 18, kolhoz işçilerinde ise % 30'dur. Bu artışlar soyut değildir. Yani, aylık kazançların yükselişini ifade etmemektedirler. Bu artışlar doğrudan toplumsal üretimin yükselişinin insanların yaşamına yansımasını anlatmaktadırlar. Toplam üretim hacmi 1940 yılına göre 1975 yılında 12 kat artmış bulunmaktaydı. Üretimin ve tüketimin uyumlu bir biçimde geliştirilmesi, sosyalist ekonominin gelişmesinin temelini oluşturmaktadır.

Son on yıl içinde 122 milyon Sovyet yurttaşına yeni konut sağlanmıştır. Sağlık şartlarına uygun konutlar için kapitalist ülkelerde en elverişli ölçü olan, kişi başına 16 M2'lik alan, Sovyetlerde, üstelik toplumsal ortalama olarak 17 M2'yi aşmış bulunmaktadır. Bu sorunun bu ölçüde çözüldüğüne başka hiç bir toplumda rastlamak mümkün değildir. Sovyetlerdeki bütün konutlar, bir tek istisnası olmamak kaydıyla elektriklidir. Konutların % 40'ında havagazı vardır ve emekçilerin gelirlerinin % 4'ünden fazlasının kira olarak alınması yasaklanmıştır. Halbuki devrimden önce tüm konutların % 80'i ahşaptı ve ancak % 5'inin elektriği vardı.

Ekim Devrimi'nden bu yana ülkede ölüm oranı on misli azaltılmıştır. Ortalama ömür 32 yıldan 70 yılın üzerine yükselmiş bulunuyor. Devrim sırasında ülkedeki tüm doktorların sayısı 16.500 iken, bu gün ülkede çalışan doktorların sayısı 865 bine ulaşmıştır. Her 260 Sovyet insanına bir doktor düşmektedir ve bu sayı dünyadaki tüm doktorların üçte birinden fazlasını ifade etmektedir. Ve Sovyet insanının yaşamına ilişkin olarak görünen bu rakamlara, toplumsal tüketim fonlarından insanların yaşamının iyileştirilmesi için harcanan miktarlar eklenmemiştir. Bu fonlar insanların gerçek gelirlerini ayrıca 1.5 kat daha artırmaktadır.

İşte Büyük Ekim Devrimi. İşte onun Sovyet insanına kazandırdıkları ve işte onun ezilen halklara ve tüm insanlığa kazandırdıkları. İnsanlık artık bundan sonraki tarihini, Büyük Ekim Devriminin çizdiği doğrultuda yazmak için savaşıyor.

8 KASIM 1977

- ODTÜ'de jandarmanın yaptığı arama sonucunda ele geçirilen dinamit lokumu, demir çubuk ve tahta sopalarla ılgili olarak 7 işçi gözaltına alındı.
- Cerrahpaşa Tıp Fakültesi ,çıkan olaylar nedeniyle bir hafta kapatıldı.

10 KASIM 1977

- BM Genel Kurulu, Kıbrıs'la ilgili olarak 6 bloksuz ülkenin sunduğu, Güvenlik Konseyi'nin bundan önceki BM kararlarının uygulanması için pratik önlemler almasını öngören karar tasarısını onayladı. Karar tasarısı Sosyalist Blok ve tarafsız ülkelerin çoğu tarafından desteklendi.
- T.C. Merkez Bankası, bankaların döviz satışlarını durdurdu. Hertürlü turistik ve hacı dövizi satışları ile DÇM hesabı olan yurt dışındaki işçilere yapılan döviz ödemeleri de durduruldu.
- Danıştay 8. Dairesi, eğitim enstitüleri ile bazı yüksek okullara öğrenci alınmasıyla ilgili sınavları durdurdu.
- Sendikanın isteği dışında işverenle anlaşan Auer işçilerinin çoğu işbaşı yaptı.
- Enver Sedat: «Barış için İsrail Meclisi'nde konuşmaya hazırım,» dedi.

11 KASIM 1977

- Diyarbakır Üniversitesi Rektörlüğüne yeniden Prof. Dr. Hasip Kurpınar seçildi.
- Milli Birlik Grubu: «Bunalımlı bir devreye girildiğinin görülmemesi acı sonuçlar doğurabilir.»
- Arnavutluk Emek Partisi, Çin Halk Cumhuriyeti'ni komünist çizgiden sapmakla suçladı ve eski sömürge ülkelerdeki gerici güçleri desteklemenin Lenin'in görüşleriyle bağdaşmadığını belirtti.
- Lübnan'da, İsrail desteğindeki sağcı Hristiyan birlikler, Filistin mevzilerini ve yerleşme yerlerini bombaladı.
- MSB, TUSAŞ'ın uçak sanayii ile ilgili tek yönlü girişimde bulunmasını eleştirdi.

bir BELGE

TMMOB Başkanı Teoman Öztürk'ün Basına Açıklaması

TMMOB Başkanı Teoman ÖZTÜRK, 21.11.1977 günü uçak sanayinin kurulmasıyla ilgili olarak basına yaptığı açıklamada, «Kapitalist yapı içinde, uçak sanayii dışa bağımlılığı azaltmak bir yana arttıracaktır» dedi. Toplantıda TMMOB'nin hazırladığı «Uçak sanayii» konulu rapor da basına dağıtıldı.

Açıklama metni aşağıdadır.

Son günlerde kamu oyunda uçak sanayiinin kurulmasına ilişkin olarak tartışmalarda sorunun özü olan, uçak sanayiinin Türkiye'de kurulmasının dışa bağımlılığı büyük ölçüde arttıracağı, ülkenin gelişme ve kalkınmasına pek bir şey getirmeyeceği, fakat çok şeyler götüreceği gibi konular gözden kaçırılarak

kamu oyunun çok uluslu tekellerden birinin yanında yer almasına çalışılmaktadır.

Kurulmak istenen uçak sanayiinin içinde yer alacağı Türkiye sanayii, dışa bağımlı, tekelci, montajcı, tüketim malları üretimine dönük bir yapıdadır. Türkiye ekonomisinin çarpık yapısının bir sonucu olan dış ticaret açıkları her yıl artmaktadır. 1977 yılı için programlanan 66 Milyar dış ticaret açığı, yılın ilk 9 ayında aşılmıştır. Döviz karşılanması için başvurulan dış borçlanmayla, dış borç yükü büyük artışlar kaydetmiştir. 1977'nin ilk sekiz ayında, ihracat gelirlerinin % 30'u dış borç ödemelerine harcanmıştır.

Uçak sanayiinin kurulduğu gelişmiş ülkelerde imalat sanayii içinde en önemli pay, yatırım malları sanayiinindir. Oysa dışa bağımlı Türkiye sanayii, uçak sanayii için gerekli ileri sanayi dallarında gelişmemiş olup, tüketim malları üretiminde yoğunlaşmıştır. İmalat sanayii üretim bileşimi içinde, tüketim malları birinci sırada olup, yatırım malları sanayii en geridedir.

Uçak sanayiinin kurulu olduğu gelişmiş ülkelerde, imalat sanayii içinde, makine imalat sanayiinin payı % 10'nun üzerinde iken, bu oran Türkiye için % 3,81 dolayındadır. Elektrik makina gereçleri ile elektronik sanayi dallarının da, imalat sanayiinin içindeki payı çok küçüktür. Uçak sanayii için birinci derecede önemli olan makine imalat sanayiinin yurt içi talebinin % 50'si de ithalat ile karşılanmaktadır.

Yetkililerce, imal edilecek uçaklarda, 5 yıllık bir süre içinde % 90 yerli imal oranına ulaşılacağı iddia edilmektedir. Bu iddiaların ne denli gerçek dışı olduğu, uçağı oluşturan ana grupların ülkemizde imal olanaklarının incelenmesi ile görülecektir. Uçakların ana parçaları olan gövde ve kanatlar, motor, iniş takımları ve aletlerle sistemlerin, ülkemizde yerli imal olanakları, gerek hammadde, gerekse teknik bilgi açısından son derece kısıtlıdır.

Uçak maliyetinde % 30-35 oranında payı olan uçak gövdesi ve kanatları alüminyum ve çeliğin ileri teknoloji gerektiren bir dizi imalat yöntemiyle işlenmesiyle üretilebilir. Ülkemizde bu alandaki tesisler ve bilgi birikimi yetersizdir. Kurulacak uçak montaj sanayiinin bu alanda öngörülen % 85 yerli üretime ulaşması mevcut yapı içinde olanaklı değildir.

Uçak maliyetinin yaklaşık % 25'ini uçak motoru oluşturmaktadır. Dünyada jet motoru yapım teknolojisi az sayıda tekelin (Amerikan PRATTAND Whitney ve General Electric, İngiliz Rolls-Royce) denetimi altındadır. Bu tekeller, kendi dışlarındaki uçak sanayiini denetleyebilmek için, uçak sanayiinin kendi lisansları ile kurulduğu ülkelerde, uçakların tüm diğer bölümleri üretilse bile, uçak motoruna ilişkin teknik bilgileri son derece kısıtlı düzeyde vermektedirler. Uçak yapımına geçildiğinde, diğer her şey bir yana bırakılsa bile, uçak motorunda dışa bağılılık sürecektir.

İniş takımları ve aletler de uçak maliyetinin % 20 kadarını oluşturmaktadır. Ülkemizde, iniş takımları imal edilmediği gibi, yakın dönemde yurt içi imalatı da planlanmamıştır. Uçak için gerekli motor aletleri de, (tazyik saatleri, motor saatleri, yakıt saatleri vb.) Ülkemizde üretilmemektedir.

Kaldı ki, Türkiye de değil uçak sanayiini, mevcut otomotiv sanayinin bu tür gereksinmeleri yurt dışından ithal yoluyla karşılanmaktadır. Aynı şekilde, uçuş aletlerinin hiç birisi yurt içinde üretilmemektedir. Bu durumda, tüm bu parçaların komple ithalinin düşünüldüğü ortaya çıkmaktadır. Buna göre iniş takımları ve aletler için sağlanacağı öngörülen % 20-25 lik yerli katkının asla ulaşılması mümkün olmayan bir hedef olduğu açıktır. Uçak için gerekli

elektrik-elektronik sanayii ancak, dayanıklı tüketim malları (TV, buzdolabı, çamaşır makinası vb.) ile otomativ sanayinin gereksinmelerine karşılayabilecek düzeydedir. Uçak sanayii için gerekli elektrik-elektronik sistemlerin yurt içi üretimi için ciddi yatırım plan ve programlarının olmayışı da gelecekteki durumu, bugünden göstermektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, uçak montajında elektrik ve elektronik sistemler için öngörülen % 40 lık bir yerli imal oranı, mümkün değildir.

Ülke sanayiinin durumunun incelenmesinden çıkan sonuçlar, uçak imaline gidilmesi halinde, yapılacak olanın uçak parçalarının büyük bir bölümünün yaklaşık % 90'nının, yurt dışından ithal edilerek ülkemizde montajı olacağını göstermektedir. Bu da, 5 yılda % 90 yerli imal oranına ulaşılacağı iddiasının anlamsızlığını kanıtlamaktadır

Bu süreçte uçak parçalarının ithal edildiği çok uluslu tekeller, bu defa tekel fiyatlarıyla, komple uçakları değil, uçak parçalarını ülkemize satacaklardır. Öte yanda zaman içinde, uçağın bazı parçaları ülkemizde imal edilse bie, bu parçaları üretmek için gerekli makina ve donaım yine emperyalist ülkelerden ithal edilecektir. Ayrıca, üretim için gerekli teknoloji de bu ülkelerden alınacaktır. Böylece yerli uçak montajında, ham madde yönünden dışa bağımlı ek olarak, üretim için gerekli makine-donanım ve üretim bilgisi (teknoloji) yönünden de, dışa bağımlılık sürecektir. Çeşitli siyasal-ekonomik nedenlerle ülkemizin uçak satın almasının önlenmesine yönelik olarak gündeme getirilebilecek politikalar (ambargo vb.) montaj bir uçak sanayiinin kurulmasıyla da geçerliliğini sürdürebilecektir. Çünkü uçak yapımında kullanılacak olan parçaları ithalatının, çok uluslu tekellerce önlenmesi halinde, montajcı uçak sanayii çalışamaz duruma düşecektir.

Tüm bunların gösterdiği, emperyalist-kapitalist sisteme bağımlı ve çarpık kapitalist bir yapının eğemen olduğu ülkemizde, uçak sanayinin kurulmasını dışa bağımlılığı azaltmak biryana daha da artması sonucunu vereceğidir. Üzerinde durulması, düşünülmesi ve çözülmesi gereken sorun, emperyalist sistemi şu veya bu ülkesinin uçağının Türkiye'de monte edilmesi değil, uçak sanayinin de bir parçası olduğu genel sanayinin, kalkınmanın ve ekonominin hangi doğrultuda gelişeceği sorunudur. Bu sorunun çözümü için yanıtlanması gereken soru; getirilen çözümün kimin yararına olacağıdır: Eğemen sınıfların mı, yoksa emekçi halkın mı? Ülkesinin ve halkının çıkarlarını savunan Türkiye Mühendis ve Mimarları ve onların örgütü TMMOB, bu soruya emekçi halkın çıkarları diyerek yanıt vermekte ve tüm sorunların olduğu gibi uçak sanayii sorununun da bu yanıt doğrultusunda verilecek mücadelelerle çözüleceğine inanmaktadır.

12 KASIM 1977

- Ecevit: «Bu hükümetten, onu oluşturan partiler bile artık yakınmaktadırlar.»
- TÜSİAD Başkanı Berker, Ülkenin güvenliğinin ve ekonomisinin tehlikeye girdiğini söyleyerek, «Ülkeyi kurtarmak için CHP ve AP'nin ortak çaba göstermelerini» istedi.

13 KASIM 1977

- 2 ODTÜ öğretim görevlisinin evi ve otomobiline patlayıcı madde atıldı.
- MESS ile Maden-İş yeniden görüşmelere başladılar.
- İsrail Başbakanı Begin görüşmeler için, Mısır Devlet Başkanı Sedat'ı resmen İsrail'e davet etti.
- Almanya'da tutuklu bulunan Baader-Meinhoff üyelerinden biri daha hücresinde ölü bulundu.

14 KASIM 1977

- 45 bin demiryolu işçisini ilgilendiren toplu sözleşme, anlaşmayla sonuçlandı.
- Somali, Sovyetler Birliği ile 3 yıllık işbirliğine son verdi, Sovyet uzmanları sınırdışı ediliyor.
- İstanbul Barosu Başkanı Orhan Apaydın: «Cezaevlerinde can güvenliği olmadığını» belirterek, cezaevlerindeki çağdışı uygulamaların sona ermesini istedi.

15 KASIM 1977

- Amerika'ya dönen IMF heyeti, önce «hükümet içinde uyum» sağlanmasını istiyor.
- MHP, Meclis Başkanlığı için «komünizme karşı olması» koşuluyla CHP adayını destekleyecek.
- Siemans, Maden-İş'le toplu - sözleşme imzalamadığını açıkladı.
- Sedat: «1 Hafta içinde İsrail'e gidebilirim.»

16 KASIM 1977

- Sedat, İsrail ziyaretine karşı çıkan Suriye Başkan'ı Esat'ı ikna için Şam'a gitti.
- İlaç fiyatlarına Aralık ayı başından itibaren büyük oranda zam yapılması kesinleşti.
- Şah'a ABD'de, Vietnam'dan bu yana en büyük protesto gösterileri yapıldı.

17 KASIM 1977

- CHP'li Karakaş, MHP'nin desteğiyle Meclis Başkanı seçildi.
- ABD'li Kongre üyeleri, Sedat'ın İsrail'e önemli ödünler vermeye hazırlandığını açıkladılar.
- ODTÜ'de gece bekçileri olarak çalıştıkları bildirilen bazı kişiler, üç öğrenciyi bıçakladılar.
- ODTÜ'de gece bekçileri olarak çalıştıkları bildirilen bazı kişiler, üç öğrenciyi bıçakladılar.
- İran Şahı: «OPEC toplantısında petrol fiyatlarının dondurulmasını isteyeceğim.»

18 KASIM 1977

- Tabipler Birliği, demokrasiye yönelen saldırılara karşı savaşım kararı aldı. Ankara'da yürüyüş yapılacak.

19 KASIM 1977

- Sedat'ın İsrail gezisi kararına karşılık olarak Libya, Mısır'la ilişkilerini kesiyor.
- Samsun'da komandoların demir çubukla dövdüğü öğrenci öldü.
- Japon firmaları, 67 milyon dolarlık alacağım MC'den talep etti
- Arap ülkelerinin çoğunda «Millî Yas» ilan edilirken, Sedat, İsrail'de büyük törenle karşılandı.

20 KASIM 1977

- Türkiye borcunu ödemediği için Irak petrolü kesti.
- Sedat, Begin'le görüşmelere başladı.
- Makarios'un zehirlenerek öldürüldüğü öne sürüldü.

21 KASIM 1977

- Enver Sedat, İsrail'e savaş olmayacağına dair teminat verdi.
- Ecevit, Ege gezisi mitinginde, üzerinde «CHP-AP koalisyonuna hayır» yazılı pankartları toplattırdı.
- % 8,5 olarak saptanan kalkınma hızı Para Fonu'na % 5,5 olarak bildirildi.
- Yunanistan'da yapılan seçimlerde, 40 sandalye kaybetmesine rağmen Karamanlis yine iktidarda kaldı. Sosyalist Pan Helenok Partisi ikinci büyük parti oldu.

bir YORUM

Yunanistan Seçimlerinden Alınacak Dersler

Yunanistan'da genel seçimler 21 kasım 1977 günü yapıldı. Bu seçimler, faşist Yunan cuntasının devrildiği 1974 yazından bu yana yapılan ikinci genel seçimler olmaktadır.

Gerçi seçimlerden Karamanlis, iktidar çoğunluğunu koruyarak çıkmıştır ve bu anlamda Yunanistan seçimlerinin bir önceki seçimlere göre farklı bir sonuç doğurduğu söylenemez. Ancak seçim sonuçları, Yunanistan toplumunda belli gelişmelere ve eğilimlere işaret etmektedir ve zaten seçimlerin önemi de buradan kaynaklanmaktadır.

Karamanlis seçimlerde önemli ölçüde oy ve sandalye kaybına uğramıştır. oy oranı % 54'den % 42'ye düşmüştür. Ve Karamanlis'ten kopan oylar Andreas Papandreu'nun partisi PASOK'a kaymıştır. Böylece PASOK ana muhalefet partisi durumuna yükselmiştir. PASOK'un böylesine hızla yükselişinin temelinde, sarıldığı **Yunan milliyetçiliği** yatmaktadır. Türkiye'de olduğu gibi Yunanistan'da da, halkları birbirine düşman etmeye çalışan ve bunu milliyetçilik anlayışına dayandıran her siyasal hareket gericiliğe yaslanarak güçlenmektedir.

Yunanistan seçimlerinin bizim açımızdan en önemli yanı ise, sosyalistlerin elde ettikleri sonuçlarda yatmaktadır. Sovyet düşmanlığından yola çıkan, bugünkü durağı «Avrupa komünizmi» adı altında revizyonizm olan, ama temel doğrultusu milliyetçilik olarak görünen 5'li sol koalisyonun uğradığı ağır yenilgidir. Yunanistan İşçi sınıfı hareketinin bölünmüşlüğünü kendi varoluşunun temeli olarak gören ve bundan vazgeçmeyen, faydacı bir şekilde Yunan milliyetçiliğine pirim veren ve bundan güçlenmeyi uman «İç Komünist Partisi», yıllardır ektiği milliyetçilik tohumlarının cezasını çekmiş, çalışmalarının meyvasını ise PASOK toplamıştır. Böylece Yunanistan işçi sınıfının milliyetçi eğilimlere itibar etmeyeceği, sosyalizmin temel ilkelerinden asla taviz vermeyeceği ortaya çıkmıştır.

Yunanistan emekçilerinin siyasal tercihlerinin bu doğrultuda olduğunu gösteren bir başka örnek ise YUNANİSTAN KOMÜNİST PARTİSİ'nin seçimlerden üstün bir başarıyla çıkmış olmasıdır. Proletarya enternasyonalizmi ilkelerine sadık, bölge barışının en kararlı savunucularından olan ve halkların kardeşliği ilkesinden asla taviz vermeyen ve bu doğrultuda Yunan milliyetçiliğine karşı güçlü bir mücadele veren YKP, parlamentodaki temsilcilerinin sayısını 11'e oy oranını % 8,5'e çıkarmıştır.

İşçi sınıfı hareketini bölmeye yönelik siyasetin iflas ettiği, milliyetçilikle sosyalizmi birbirine karıştıranların gericiliği güçlendirdiği ve proletarya enternasyonalizminin, uluslararası işçi sınıfının olduğu kadar, yine işçi sınıfının ulusal çıkarlarını yansıtan tek doğru ilke olduğu, Yunanistan seçimleriyle bir kez daha kanıtlanmıştır.

22 KASIM 1977

- SSCB Bakanlar Kurulu ve SBKP, Ekim Devriminin 60. yılında dünya halklarına yeni bir barış çağrısında bulundu.

bir BELGE

Sovyet Halklarının, Devrimin 60. Yılında Tüm Dünya Halklarına Çağrısı

Ekim Devrimi'nin 60. Yıldönümünün kutlandığı günlerde SBKP ve Sovyet Şûrası ve Hükümetin tüm dünya halklarına yönelttiği çağrı, günümüzde tüm insanlığı ilgilendiren hayati sorunların neler olduğuna ve bu sorunlar uğruna mücadelenin önemine işaret ediyor. Tüm ilerici toplumsal güçlerin evrensel mücadelesinin perspektiflerini bir kere daha derleyip toparlayan bu çağrıyı yayınlıyoruz.

DÜNYANIN BÜTÜN HALKLARINA, PARLAMENTOLARINA VE HÜKÜMETLERİNE

Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'nin 60. yıldönümünün törenle kutlandığı bugünlerde, Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği Yüksek Sovyeti ve Sovyet Hükümeti, bütün ülkelerin halklarına, parlamentolarına ve hükümetlerine barış ve iyi niyet mesajıyla başvuruyor.

Altmış yıl önce Rusya'da, dünyanın iki kıtasının —Avrupa ve Asya kıtalarının— topraklarında sosyalist devrim yapıldı ve insanlığın ezeli amacı olan emeğin sömürüden kurtulduğu toplumsal adaletin hüküm sürdüğü, ulusal düşmanlığın yerine halkların dostluğunun geçtiği bir toplumun kurulmasına başlandı.

Halkımızın, partimizin başlattığı dava cesurca ve eşi olmayan bir dava idi. Bugün, aradan altmış yıl geçmiş iken ortada açıkça görünen bir gerçek var: 1917 yılının Ekim ayında büyük Lenin'in başında bulunduğu bolşevikler partisince yönetilen Rusya işçi sınıfı ve emekçileri, yeni hayata doğru yola girdiler. Ateşli devrimciler yeni toplumun basiretli mimarları idiler.

İlk sosyalist devrimin üstüne eski dünyanın bütün gerici güçleri yürüdüler. Devrimimizi ateş ve kılıçla, açlık ve ablukayla yenmeye, dünyayı aydınlatan meşaleyi söndürmeye çabaladılar. Halkımız emperyalizmin, gericiliğin ve faşizmin güçleriyle çetin savaşlarda muazzam kayıplar, çetin sınavlar ve acılar pahasına özgürlüğünü, bağımsızlığını, Oktobr Devrimi'nin kazanımlarını sosyalizmin geleceğini savundu.

Sovyet halkının devasa çabaları, verdiği kurbanlar, sarsılmaz azimkârlığı meyvalarını verdi. Biz gelişmiş sosyalist toplumu kurduk. Biz emekçilerin temel çıkarlarının güvenli bir şekilde korunduğu, eylemde ve tüm boyutlarıyla her ulusun ve halk topluluğunun, her yurttaşın hak ve özgürlüklerinin garanti altına alınmış olduğu, dünyanın ilk devletini kurduk. Sovyet Devleti'nin altmış yıllık gelişmesinin toptan bilançosu, yeni SSCB Anayasası'dır.

Sovyet halkı kazanımlarıyla övünmektedir. Bugün daha yüksek yeni hedeflere doğru yöneliyoruz ve çözmemiz gerekecek problemlerin çetinliğini iyi anlıyoruz. Komünist partisinin ve Sovyet Hükümeti'nin etrafında sıkıca birleşmiş olan Sovyet insanları, kendi içinde barış, ekmek, özgürlük, eşitlik, kardeşlik ve halkların mutluluğunu birleştiren komünist idealin tam olarak gerçekleştirilmesine doğru güvenle ilerlemektedir.

1917 Ekim'inde Lenin'in ve Komünist Partisinin izinden yürüyenler, yollaıından şaşmaz enternasyonalistlerdi. Onlar sadece kendi halklarının mutluluğu için savaşmıyorlardı. Oktobr Devrimi dünya tarihinin akışını kesin olarak çeviriverdi. Sovyetler ülkesinin arkasından Avrupa'da, Asya'da, Latin Amerika'da ve Afrika'da, başka ülkelerde sosyalizm ve sosyalizme yönelme yoluna girdiler. Uluslararası işçi ve ulusal kurtuluş hareketleri büyük politik ve sosyo-ekonomik başarılar kazandı. Sömürgecilik sistemi ezildi. Büyük ve küçük halklar kendi güçlerinin ve kendi kaderlerinin efendisi olma gibi, vazgeçilmez halklarına sahip oldular. Genel demokratik hareket genişliyor, pekişiyor. Barışçı güçlerin, ilerici gençliğin ve kadınların sesleri daha hızlı duyulmaktadır.

Kendileriyle düşünce ve amaç birliği, kopmaz ve dostluk bağlarıyla bağlı bulunduğumuz sosyalist ülkelerin halklarını içten ve kardeşçe selamlarız.

Sömürgecilikten kurtulan, ulusal kalkınma ve sosyal ilerleme yoluna girmiş olan halkları sıcakça selamlarız. Özgürlükleri ve bağımsızlıkları için savaşlarını kahamanca sürdüren halklarla derin bir dayanışma içindeyiz. Kardeşlerimiz olan ve kapitalist ülkelerde temel hak ve çıkarları için savaş veren emekçilere selamlarımızı iletiyoruz.

Oktobr Devrimi'nden sonraki altmış yıl içinde insanlık çok ilerlemiştir. Dünya tanınmayacak kadar değişmiştir. Ama bugün de insanlık karşısında, çözüm bekleyen çok önemli sorular vardır.

İnsan zekasının ulaştığı başarılar; bilimsel-teknik gelişmenin sınırsız olanakları bugün her halka, her aileye, her insana layık bir yaşantı sağlayabilecek yetenektedir. Böyle olmakla beraber, birçok ülkelerde büyük halk yığınlarının kaderi açlık, sefalet, hastalık, cahillik, haksızlık ve yarını için endişe, yoksulluk olarak kalmaktadır. Milyonlarca insan işsizliğe ve çalışma hakkından yoksunluğa mahkum edilmiştir. Sömürgecilik, faşizm ve ırkçılığın kalıntıları hâlâ daha yeryüzünden silinmiş değil. Ve nihayet en başlıcası da şu ki; yeni bir dünya savaşı tehlikesi kaldırılmamıştır. ve nükleer tehlike devam etmektedir.

Barış çağrısı, Sovyet Devleti'nin bayrağı üzerine, doğduğu anda yazılmıştır ve altmış yıldır, barışı savunmak için herşeyi yapmaktadır. Değişmez barış savaşı, silahlanma yarışına karşı genel ve tüm silahsızlanma için savaş —Sovyet dış politikasının bu soylu hedefleri— SSCB Anayasası'nda sağlama bağlanmıştır. Soğuk savaşın da, sıcak savaşın da ne olduğunu iyi bilen halkımızın iradesi işte budur.

Son yıllar içinde barışa önem verenlerin ortak çabalarıyla, uluslararası ilişkilerde karşı karşıya saflaşmaktan yumuşamaya, karşılıklı anlayışa ve adil işbirliğine yöneliş elde edilebilmiştir. Ama rahat olmak için henüz koşullar olgunlaşmamıştır.

Yumuşama yolunda karşımıza ciddi engeller çıkıyor. Son derece tehlikeli olan silahlanma yarışı akılsızca tırmandırılıyor. Militarizm muazzam kaynakları yuttuktan başka bütün insanlık için gerçek bir tehlike de yaratıyor.

Gerçek yerine yalan, dostluk yerine düşmanlık tohumları ekenler, üzerlerine ağır bir sorumluluk yükleniyorlar. Barış politikası yerine dünyayı soğuk savaşa geri çeken, insanlığı nükleer silâhların karanlığına itenler ağır bir sorumluluk yükleniyorlar. Yüzyılımızda barış içinde yanyana yaşamanın alternatifi yoktur ve olamaz da.

Biz bütün ülkelerin halklarına, parlamentolarına ve hükümetlerine başvurarak silahlanma yarışını durdurmak, yığınlarla insan kırma araçlarının yenilerini yapmayı yasaklamak, silahları ve silahlı güçleri azaltmak ve silahsızlanmaya başlamak için elden gelen herşeyi yapmaya çağırıyoruz.

Biz patlama tehlikesi taşıyan anlaşmazlıkları bir an önce ve adil bir şekilde halletmeye ve tüm uluslararası gerginlik ocaklarının kaldırılması için kararlı mücadeleye çağırıyoruz.

Bütün ülkelerin hlkları, emekçileri, iyi niyetli insanları barış, yumuşama, sosyal ilerleme davası, ortak can davamızdır. Başarı, birliğimize kararlılığımıza bağlıdır. Savaş ve gericilik güçleri, birleşmiş barış güçlerimiz karşısında çekilecektir. Onları geri çekilmeye zorlamak gerek.

İkiyüz altmış milyon Sovyet halkı adına ilan ediyoruz:

Sovyetler Birliği Komünist Partisi, SSCB Yüksek Sovyeti, Sovyet Hükümeti, tüm halkımız ileride de bütün gücüyle barışın ve barış içinde yanyana

yaşamanın sağlamlaştırılmasını, silahlanma yarışının durdurulmasını, uluslararası ciddi bir kontrole bağlı olarak tam ve genel silahsızlanmaya varıncaya kadar silahların azaltılmasını elde etmeye çalışacaktır.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi, SSCB Yüksek Sovyeti, Sovyet Hükümeti, tüm halkımız bundan böyle de halkların özgürlük ve bağımsızlığını savunanların, insanlığın soylu idealleri için savaşanların yanında olacaktır.

Leninin vasiyetlerine bağlı kalan Sovyetler Birliği, bundan böyle de barış, demokrasi, sosyalizm doğrultusundan ayrılmayacaktır.

SSCB YÜKSEK ŞURASI

SSCB BAKANLAR KURULU

SOVYETLER BIRLİĞİ KOMÜNİST PARTİSİ MERKEZ KOMİTESI

25 KASIM 1977

- Demirel: «İşbaşında bir hükümet varken CHP-AP koalisyonu düşünülemez.»
- Ankara'da hava kirliliği, Dünya Sağlık Teşkilatı'nın belirlediği tehlikeli sınırın 4.5 katına ulaştı.
- DPT'nin tüm daire başkanları ve şube müdürleri imzasıyla hazırlanan mektupta DPT uzmanlarına dağıtılan 4. Beş Yıllık Kalkınma Plan Stratejisi için, «Kimin tarafından hazırlandığı bilinmeyen böyle bir belgenin teknik sorumluluğunu yüklenmeyi örgütsel ve kişisel onurumuzla bağdaşır görmüyoruz» denildi.

26 KASIM 1977

- Ecevit, AP'li seçmenlere, «AP'yi kurtarmak istiyorsanız CHP'ye oy verin» dedi.
- Ekvator'da devletin sahip olduğu şekerkamışı tarlalarında çalışan 2000 işçinin, ücretlerinin artırılması ve çalışma koşullarının düzeltilmesi için sürdürdükleri grevi kırmak için polisin açtığı ateş sonunda 125 işçi öldü.
- Rodezya beyaz azınlık lideri Ian Smith'in yerli halka da oy hakkı tanıyan yeni planı, Zimbabwe tarafından sert tepki ile karşılandı. Örgütün sözcüsü, Smith ile işbirliği yapacak siyah liderlerin de düşman kabul edileceklerini bildirdi.
- İspanyol Komünist Partisi Başkanı Carrillo Çin Komünist Partisi ile görüşmelere başlamaya hazır olduğunu açıkladı.
- POL-DER: «Hak almak için direnen, ezilen kitlelerin karşısına polisi silah kullanarak çıkaranlara karşı direneceğiz.»
- Mısır Devlet Başkanı Sedat, Orta Doğu sorunu ile ilgili bütün tarafları, İsrail dahil, Cenevre Konferansı'nın hazırlıkları için Kahire'ye çağırdı.

27 KASIM 1977

- Ecvite, 1 Aralıkta Meclis'e sunulacak bütçenin Anayasa'ya aykırı olacağını söyledi.
- DPT Müsteşar Vekili Ernam,

«4. Beş Yıllık Kalkınma Planının 30 Kasımda Meclis'e verileceğini bu konuda verilen emirleri uygulamayan Planlama uzmanları için yasal haklarını kullanacağını» söyledi.

- İsrail, Sedat'ın yaptığı hazırlık görüşmeleri çağrısını kabul etti. İsrail Dışişleri Bakanı Dayan, «Ülkesinin FKÖ ile hiçbir şekilde görüşmeyeceğini» söyledi.

28 KASIM 1977

- DPT Planlama Şube Başkanı Timur Erkman ve uzman Necati Mutlu, plan çalışmalarına katılmayacaklarını belirterek istifa ettiler.
- Amerikan doları, uluslararası borsada değer kaybetti.
- ODTÜ Rektör Vekili Nuri Saryal'ın evine ikinci kez patlayıcı madde atıldı.

29 KASIM 1977

- Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı stratejisi açıklandı: «5 Yılda 1 trilyon 3 Milyar liralık yatırım yapılacak.»
- DPT eski müsteşarlarından Ziya Müezzioğlu, «plan adı altında hazırlanmakta olan belgenin IMF'nin baskılarıyla ortaya çıktığını ve göstermelik bir davranış olduğunu» söyledi.
- Hazine Genel Sekreterliği, Maliye Bakanı'na gönderdiği yazıda Devlet Hazinesinin tehlikeli duruma geldiğini bildirdi.
- TSİP Genel Sekreteri Yalçın Yusufoğlu, «Asgari Ücret Tesbit Komisyonunun işçi çıkarlarını değil, işveren çıkarlarını gözetecek biçimde oluşturulduğunu, asgari ücretin net 6 bin lira olarak belirlenmesi gerektiğini» söyledi.
- ABD, Sedat'ın Kahire Konferansı'na katılma çağrısını kabul etti.
- MSP, Çağlayangil'in Mısır gezisinin hükümet politikasına ters düştüğünü öne sürerek, geziye karşı çıktı.

30 KASIM 1977

- Dışişleri Bakanı Çağlayangil, resmi bir ziyaret için Kahire'ye gitti.
- Milli Eğitim Bakanı Menteşe'nin eğitim enstitüleri sınavlarının Danıştay kararına rağmen yapılmasını istediği genelgenin uygulanması da, Danıştay tarafından durduruldu.
- SEKA'da 11 bin işçiyi kapsayan lokavt ilan edildi.
- İstanbul Sanayi Odası Başkanı gezgin, «1978 yılı programının hazırlanış tarzında, hükümetin içindeki uyumsuzluğu gayet açık bir biçimde görmekteyiz» dedi.
- Sovyetler Birliği, Kahire Konferansı'na katılmayacağını bildirdi.

1 ARALIK 1977

- Türk lirasının değeri Mark'a göre yüzde 4 düşürüldü.
- Portekiz Başbakanı Soares, güvenoyuna başvuracağını açıkladı.
- Fransa'da komünist ve sosyalist

işçi sendikaları, üyelerini, hükümetin aldığı son ekonomik kısıntı önlemelerini protesto etmek amacıyla 24 saatlik genel greve çağırdı.

2 ARALIK 1977

- Mısır Devlet Başkanı Sedat'ın İsrail'le yaptığı görüşmelere karşı çıkan Arap ülkeleri Trablusgarp'ta toplandı.
- ÖDTÜ'de komando işçilerin bombalı-silahlı saldırısında çok sayıda öğrenci yaralandı.

3 ARALIK 1977

- Hükümet, SEKA'daki grev ve lokavtı 1 ay erteledi.
- CHP lideri Ecevit, seçim gezisi sırasında Nizip'te faşistlerin saldırısına uğradı.

4 ARALIK 1977

- Türk-Mısır ortak bildirisine göre, iki ülke, Orta Doğu'daki son girişimler ve Kıbrıs konusunda görüş birliğine vardılar.
- Ecevit: «MC'nin tek kurtuluş yolu biran önce çekip gitmektir.»
- SBF Dekanı Geray: «Siyasal cinayetlerin durdurulması için anayasal kuruluşlar işbirliği yapmalıdırlar.»

5 ARALIK 1977

- Ecevit: «IMF'nin beklediği ve kapalı kapılar ardında sözünü aldığı önlemler paketi 11 Aralık seçimlerinden sonra açıldığında yeni zamlar gelecektir.»
- ODTÜ'de öğrenim yeniden başladı. Rektörlüğün aldığı karar uyarınca 1927 personelden sadece 500 kadarı üniversiteye alındı.
- Trablusgarp Konferansı birlik sağlanamadan sona erdi. Irak dışındaki 4 Arap ülkesi ile FKÖ, Mısır'la ilişkilerini dondurmaya karar verdiler.
- AP Milletvekili İşgüzar: «Seçimden sonra grupta AP-CHP Koalisyonu istenecek.»

6 ARALIK 1977

- Demirel: «Türkiye karnı tok, sırtı pek ülkedir» dedi.
- Mısır; Libya, Suriye, Irak, Cezayir ve Güney Yemen'le diplomatik ilişkilerini kestikten sonra Moskova'daki büyükelçisini de geri çağırdı.
- Danıştay'ın aldığı «yürütmeyi durdurma kararına» rağmen, eğitim enstitüleri giriş sınavları yapıldı.
- ABD'de 130 bin maden işçisi, sözleşme görüşmelerinde anlaşma sağlanamaması üzerine greve gitti.

7 ARALIK 1977

- İstanbul'da komandolar tarafından kaçırılan iki öğrenciden birisi öldürüldü, diğeri ağır yaralandı.
- Türk Hukuk Kurumu Başkanı

Prof. Muammer Aksoy, MHP'nin faşist bir parti olduğunu ve Anayasa Mahkemesi'nce kapatılmasının hukuksal bir zorunluk olduğunu söyledi.

9 ARALIK 1977

- NATO Kuvvetleri Başkomutanı Haig, Ankara'ya geldi.
- Portekiz'de güvenoyu alamayan Soares Başkanlığındaki azınlık Sosyalist hükümeti istifa etti.
- ODTÜ Rektör Yardımcısı Mehmet Kıcıman, Komando işçilerin çalıştığı idarî bölümlerde çok sayıda patlayıcı madde ve tabanca ile çok güçlü bubi tuzağı bulunduğunu açıkladı.

11 ARALIK 1977

- Suriye Devlet Başkanı Esad, Orta Doğu sorununa bir çözüm bulma yolunda, Suriye'nin, Mısır tarafından çizilen doğrultuda hareket etmeyeceğini söyledi.
- Yerel seçimler bütün yurtta yapıldı.
- ODTÜ'de komando işçilerin saldırısında yaralanan öğrenci öldü.
- Konya Milletvekili Oğuz Atalay, Ankara Milletvekili Mustafa Kılıç, ve Mardin Milletvekili Şerafettin Elçi AP'den istifa ettiler.

12 ARALIK 1977

- Yerel seçimlerde alınan kesin sonuçlara göre 42 ilde CHP, 15 ilde AP, 5 ilde MHP, 3 ilde MSP ve 2 ilde bağımsızlar belediye başkanlıklarını kazandılar.
- Diyarbakır belediye başkanlığına TSİP'in desteklediği bağımsız aday Mehdi Zana seçildi.
- IMF heyeti ile Türk hükümeti arasındaki ikinci görüşmeler başladı.
- Ankara Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Beyhan Cenkçi, TRT Yönetim Kurulu üyeliğine getirildi.

bir YORUM

Mahalli Seçimler Sosyalistler Açısından Önemli Derslerle Doludur

11 Aralık mahalli seçimleri Türkiye halkı açısından gerçekten önemli sayılabilecek bir ortamda yapıldı. Faşizmin azgınca saldırdığı ve iktidar kanadından hızla tırmandığı, demokrasi güçleri üzerinde amansız bir baskı ve terör dalgasının estirildiği, pahalılığın ve işsizliğin emekçiler açısından çekilmez bir hal aldığı, Uluslararası sermaye çevrelerinin IMF eliyle, bağımlı ka-

pitalist ekonomiye ağır faturalar ödetme gayretleri içinde bulunduğu ve bütün bunlara bağlı olarak demokrasi güçlerinin dağınık olduğu ve birlik için umut verici bir gelişmeye rastlanmadığı ortamda girilen mahalli seçimler, ister istemez, Demokrasi güçleri ile Demokrasi düşmanları arasında bir hesaplaşmaya dönüştü. Nitekim seçim sonucu izlenen siyasal gelişmeler, bu hesaplaşmanın bir ürünü olarak değerlendirilmelidir.

11 Aralık mahalli seçimlerinden çıkarılacak pek çok ders vardır ve bu dersler demokrasi güçleri açısından olduğu kadar özel olarak sosyalistler açısından da önem taşımaktadır. Halkımız MC'ye olan öfkesini seçim sandıklarına sayısal olmasa da politik olarak yansıtmış ve eğilimini demokrasi saflarından yana belli etmiştir. Özellikle MC'nin ekonomik baskılarının dolaysız etki alanı içinde bulunan büyük kent emekçileri ve dar gelirli tüm yurttaşlar, «MC'ye hayır!» dediklerini sayısal olarak da seçim sandıklarına yansıtmışlardır ve zaten yığınların tavır alışının politik karakterinin ölçütüde büyük kent emekçilerinin siyasal tercihleri olsa gerektir.

Ama öte yandan seçimler, demokrasi güçleri için de umulan başarıyı yansıtmamıştır ve seçimlerin bu yanından ders çıkarmak ise özel olarak sosyalistlere düşmektedir. Demokrasi saflarının dağınıklığının baş sorumlusu, hiç şüphe yoktur ki sosyalistlerin dağınıklığıdır. CHP'nin demokrasi saflarına yan çizmesi ve sosyalistleri görmezlikten gelmesi de elbette ki dağınıklığın etkin unsurlarından biridir ama CHP'nin bu tavrını aşacak ve onu hizaya getirecek bir sosyalist birlik varolmadıkça, demokrasi güçlerini dağınıklıktan kurtarmak mümkün olmayacaktır.

Seçimlerde demokrasi güçlerinin birliğini savunan tek sosyalist Parti TSİP olmuştur. TSİP, denebilir ki: seçim çalışmalarını, demokrasi güçlerinin birliği ilkesi üzerine inşa etmiştir. Propoganda ve ajitasyon çalışmalarını bu noktada yoğunlaştıran TSİP mahalli seçimlerin, bu açıdan ortaya çıkmış önemli bir fırsat olduğunu, seçimler gibi somut ve kitlesel bir olayda bir araya gelemeyenlerin başka şartlarda ve platformlarda bir araya gelmelerinin çok daha zor olacağını bilen ve bu noktadan çıkarak seçim işbirliğinde ısrar eden TSİP'in bu politikası umulan yankıyı bulmamıştır. Gerçi kitleler, özellikle ileri demokrat unsurlar TSİP'in politikasını sempatiyle karşılamışlar ve doğruluğunu kabul etmişlerdir ama sol siyasi hareketler bu politikadan gerektiğince etkilenmemişlerdir.

Ancak seçim sonuçları bir gerçeği açığa çıkarmıştır: Halkımız dağınık bir sosyalist harekete güvenmiyor.

Çünkü, seçimlerde sosyalistlerin aldıkları oyların toplamı yüz binin altında kalmıştır. Halbuki bu rakam hiç bir zaman sosyalist oy potansiyelini yansıtmamaktadır. 1965 yılında 300 bin civarında olan sosyalist oyların bugün bir milyon civarında olması mümkündür. Ne var ki, bu oy potansiyeli, güçlü bir sosyalist önderlik göremediği için sosyal demokrasiden kopamamaktadır.

Seçimlere katılan sol partilerden TİP 61 bin oy almıştır. TSİP'in aldığı oylar ise 28 bin dolaylarında kalmıştır. TİP 167 seçim bölgesinde seçimlere katılmıştır. TSİP'in seçimlere katıldığı seçim bölgesi ise sadece 73 dür. Yani oyların sayısal değerlendirmesi, bu iki partinin politikalarının kitlelerden aldığı onayın ölçüsü olmamaktadır. Kaldı ki, TSİP, seçimlere katılmadığı yerlerde oylarını TİP'e vermeleri için taraftarlarına açık çağrıda bulunmuştur. Böylece TSİP, birlikten yana olduğunu kanıtladığı kadar, birliğe faydacı bir açıdan yaklaşmadığını da göstermiştir.

Mahali seçim sonuçları sosyalistler açısından övünülecek değil, üzerinde düşünülecek bir olaydır. Sadece düşünmek değil, bu sonuçlardan mutlaka ve mutlaka gerekli dersleri de çıkarmak gerekiyor. Seçim politikasını «bir oy daha fazla» anlayışı üzerine inşa etmek nasıl yanlışsa, alınan bir fazla oyu birliğin önüne engel olarak çıkarmak da o ölçüde yanlış olacaktır. Çünkü seçimler sosyalistlerin gücünü değil kitlelerin olgunluğunu gösteren olaylardır. Ve kitleler olgunluklarını, sosyalistlerin zaafları ve dağınıklığını onaylamayarak göstermişlerdir. Seçim sonuçlarının bu bilimsel ilkeye sadık kalınarak değerlendirilip, değerlendirilmediği de, «sosyalistlerin olgunluğunu» gösterecektir.

14 ARALIK 1977

- Kahire Konferansı başladı. Konferansa Sovyetler Birliği, Libya, Ürdün, Suriye, FKÖ katılmadılar.
- Türkiye ile ABD arasındaki 175 milyon dolarlık askeri kredi anlaşmasının ilk bölümü imzalandı.
- ABD, Japonya'nın bu ülkeye yaptığı ihracatı 2-3 ay içinde azaltmaması halinde sert ekonomik önlemlere başvuracağını açıkladı.
- Bank-Sen Sendikası Garanti Banka'sının tüm şubelerinde grev kararı aldı.
- AP Milletvekilleri Meten Tan ve Güneş Öngüt AP'den istifa ettiler.

15 ARALIK 1977

- Kıbrıs Cumhurbaşkanı Kipriyanu'nun oğlu, EOKA-B örgütü tarafından kaçırıldı.
- ODTÜ öğretim üyeleri Genel Kurulu, eski rektör Hasan Tan tarafından atanan işçilerin işlerine son verilmesini istedi.

16 ARALIK 1977

- Rize Milletvekili Tuncay Mataracı, AP'den istifasını Meclis Başkanlığına gönderdi.
- Mete Tan: «AP'den ayrılanlar, bu hükümete kırmızı oy, kurulacak CHP hükümetine beyaz oy verecek.»
- Güvenlik Konseyi, Kıbrıs'taki BM Barış Gücü'nün süresini 6 ay uzattı.

17 ARALIK 1977

- MC hükümeti kurulurken olumlu oy veren Elazığ Bağımsız Milletvekili Septiakoğlu, «Bu hükümetle sorunlara çözüm bulunamayacağı ortaya çıktı» dedi.
- Yunanistan Başbakanı Karamanlis'in yeni hükümeti güvenoyu aldı.

18 ARALIK 1977

- EOKA-B örgütü tarafından kaçırılan Kipriyanu'nun oğlu serbest bırakıldı.
- İstanbul'da CHP'li bir muhtar

yaylım ateşine tutularak öldürüldü.

- 10 Bağımsız milletvekili, grup olarak yayınladıkları deklarasyonda yeni bir koalisyonu destekleyeceklerini belirttiler.
- IMF, Türk hükümeti ile anlaşma imzalamak için Türk lirasının yüzde 30 oranında devalüe edilmesini ve bu devalüasyonun bir seferde yapılmasını istedi.

19 ARALIK 1977

- Türkiye ile Uluslararası Para Fonu arasında üçbuçuk aydır sürdürülen görüşmeler, bir sonuca bağlanmadan kesildi.
- Pakistan'da Başbakan Butto'yu devirdikten sonra yönetime el koyan General Ziya-ül Hak'ın Çin Halk Cumhuriyeti'ne yaptığı gezi sonucunda yayınlanan ortak bildiride, iki ülke arasında herhangi bir görüş ayrılığı bulunmadığı belirtildi.

20 ARALIK 1977

- AP Milletvekilleri Enver Akova ve Ahmet Karaarslan AP'den istifa ettiler.
- Vehbi Koç: «Darboğazdan çıkana kadar enerji temin edecek yatırımlar dışında yeni yatırım yapılmamalı.»
- FKÖ: «Begin'in planına bütün olanaklarla karşı koyacağız.»

21 ARALIK 1977

- AP Ortak Grubu, hükümet sorunu için, «Muhalefetten gensoru beklemeyi» kararlaştırdı.
- İsrail Başbakanı Beğin: «Mısır'la ikili anlaşma imzalayabiliriz.»

Günümüzde Proletarya Enternasyonalizmi

Hermann AXSEN

Günümüzde proletarya enternasyonalizminden sözedildiğinde, bunun anlamının, Büyük Ekim Devrimi'nin ve onun 60 yıllık yaşamının, insanlık tarihinin yol göstericisi olduğu, proletarya enternasyonalizminin bir gerçeklik, güçlü bir gerçeklik olarak varolmasının buna bağlı olduğunun kastedildiği açıktır. Hiç bir tarihsel olay, bu ölçüde kesin ve açık belirlemeler yapmamıza elverecek kadar açıklığa ulaşmamıştır. Ekim Devrimi ve Sovyet iktidarının 60 yılı ile proletarya enternasyonalizmi arasındaki organik bağlantı, bu gün enternasyonal komünist hareket içinde ve dünyadaki tüm devrimci süreçlerde kendini şekil ve içerik olarak dipdiri bir biçimde sunmaktadır. Bu sav, objektif bir temele dayanmaktadır ve bu temel, uluslararası sınıf mücadelesi, yani sosyalizmle kapitalizm arasında cereyan eden mücadeledir.

En başta sosyalizmin her alanda güçlenmesi, ulusal kurtuluş hareketlerinin gelişmesi ve elde ettiği zaferler, kapitalist ülkelerdeki işçi hareketleri ve anti-tekel halk hareketleri gibi, güç ilişkilerinde uluslararası düzeyde yeni ve köklü değişmelere yol açan, ulusal ve sosyal devrimlerin başarısını garanti eden gelişmeler, enternasyonal devrimci hareketin güçlenmesine katkıda bulunuyor. Sosyalizm, üç kıtada kök saldı ve dördüncü kıta olan Afrika'da, karşı konulmaz gücüyle tırmanmaktadır. Çağımızın üç büyük temel devrimci gücünün ortak ilerleyişi, beraberinde Endonezya ve Şili gibi acılı örnekler getirse de, proletarya enternasyonalizminin değerlendirilmesinde esas kriterimiz, onun, sosyalizm davasını sürekli ileriye doğru götürüyor olmasıdır.

Ancak bunun yanında ve buna bağlantılı olarak, proletarya enternasyonalizmi platformunda yoğunlaşan tartışmalardan. barış içinde bir arada yaşama siyasetinin başarılarını ve emperyalizmin bu siyasete karşı ideolojik saldırıları da saymak gerekir. Sınıflar mücadelesi yükseldikçe ve siyasi buhranlar derinleştikçe emperyalizmin ideolojik saldırıları

da yoğunlaşıyor. Üç devrimci temel gücün ve dünya komünist hareketinin saflarında zaaflar yaratabilmek için bütün gücünü sarfeden uluslararası tekelci kapitalizm, acentalarını, politik temsilciliklerini, diplomatik ve ideolojik silahlarını kullanıyor, saldırılarını özel bir çabayla proletarya enternasyonalizminin başarılarına ve yüksek ruhuna yöneltiyor. Emperyalizmin bu saldırıları, uluslararası planda bir takım gelişmelere de yolaçmaktadır. Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin 60 yıllık tarihi ve güçlü bilimsel deneyimlerine rağmen enternasyonalizmin varlığı bile tartışma konuları arasına girebiliyor. Proletarya enternasyonalizminin güncelliği ve geçerliliği tartışılıyor. Elbetteki tartışmaların somut temelleri vardır. Emperyalizmin yoğun ideolojik saldırıları, anti-emperyalist hareketin olağanüstü gelişmesi, proleter olmayan milyonlarca insanı devrimci saflara çekmektedir. Dolayısıyla saflarda sürekli görüş değiştiren kararsız unsurlar, gereğince eğitilmemiş olan sınıf ve zümreler, proletarya enternasyonalizminin «eskimiş» olduğu görüşüne kadar uzanabilen bir yelpaze içinde yer alıyorlar. Bu yüzden, yeni ve geçerli bir enternasyonalizmin gerekliliğinden sözediyorlar.

Şüphesiz Büyük Ekim Devrimi ve onun gücünden doğmuş olan dünya devrimci süreci, Marksizm-Leninizm teorisinin gelişmesine, zenginleşmesine ve proletarya enternasyonalizminin içeriğinin değişmesine etkide bulunmuştur. İşçi sınıfının henüz hiç bir ülkede zafere ulaşmadığı «Komünist Manifesto», Birinci ve İkinci enternasyonal günlerinde, proletarya enternasyonalizminin içeriği, her şeyden önce, proletaryanın uluslararası sınıf ilişkilerinin toplamının, uluslararası proleter sınıf guruplarının ve ülke partilerinin ilişkilerinin toplamının ifadesiydi. Ama bugün proletarya enternasyonalizmi, daha geniş güçleri kuşatmaktadır. Dünya komünist ve işçi partilerinin ilişkilerinin yanında, devletler arasındaki, sosyalist ülkeler halkları arasındaki, devrimci işçi hareketleri arasındaki ve ulusal kurtuluş güçleri arasındaki ilişkileri de proletarya enternasyonalizminin kapsamı içinde sayıyoruz.

Elbetteki bu alanda ortaya çıkan bütün akımlara, proletarya enternasyonalizminin yüce düşüncesi önderlik etmiyor. Bu mümkün de değildir. Proletarya enternasyonalizminin eyleminin ve düşüncesinin esas temeli, işçi sınıfının sınıf mücadelesi, Sosyalist Dünya Sistemi ve kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı hareketleridir. Ulusal-devrimci kurtuluş hareketlerinde partiler, halklar ve sosyalist yolu gösteren güçler sık sık istenmedik muhalefetlerle karşılaştıklarında, proletarya enternasyonalizminin düşüncelerine ve etkinliğine güveniyorlar. Bu nedenle uluslar arası işçi sınıfının ve onun marksist-leninist partilerinin, kurtuluş ve ilerleme güçleriyle, sıkı, geniş ve içten bağlantılar, uzun vadeli ve adil bir temele dayalı olarak dayanışma ve işbirlikleri oluşturulması bir görevdir.

Bu gereklilik, anti-tekel birlikten yana olanlardan ve ulusal kurtuluş güçlerinden de bazı sorumluluk ve görevler ister. Bu, anti-monopolist ve anti-emperyalist mücadele ilkelerinde tüm devrimci güçlerin uyuşmalarının zorunluluğu anlamına gelir.

Devrimci mücadeleninin bütünü içinde milyonlarca insan için, ulusal kurtuluş savaşı veren ve vermeye hazırlanan halklar için, anlamı büyük olan enternasyonalizm davasına ters düşen burjuva ve küçük burjuva ideolojiler, kaçınılmaz olarak uluslar arası işçi sınıfı hareketinin devrimci saflarına sızmaktadırlar. Proletarya enternasyonalizminin önem ve kavramının, zamanımızın bütün devrimci güçleri tarafından kavranamamış olmasından ötürü, proletarya enternasyonalizminin önem ve geçerliliğini sağlayan ilkelerin korunması, işçi sınıfının uluslararası mücadele ilkelerine zarar veren burjuva ve küçük burjuva reformizmi ile ulusal önyargıların yokedilmesi gerekiyor.

Bugünkü dünya devrimci hareketinin içinde yer almakta olan tüm gelişmeler, işçi sınıfı hareketleri, sömürgeciliğin yokedilmesi ve anti-emperyalist ve anti-monopolist güçlerin geniş birliğinin sağlanmış olması, yalnızca Ekim Devriminin düşünsel temeli üzerinde mümkün olabilmiştir ve her şeyden önce bu temelin sarsılmaması için, devrimci güçlerin bizatihi bu varoluş nedeninin zaafa uğratılmaması için çaba harcamak gerekiyor.

Zamanımızın üç esas devrimci gücünün ve dolayısıyla uluslararası devrimci hareketin kazanacağı başarılar, kurtuluş hareketlerinin zamanında hedefine ulaşabilmeleri, proletarya enternasyonalizmi düşüncesinin yaygınlaşmasının ölçüsü olacaktır. Çünkü, çağımızın tek tutarlı devrimci sınıf olan işçi sınıfının tarihsel misyonu, kendi kurtuluşuyla birlikte, tekelci kapitalizmin etkilediği tüm diğer toplumsal sınıf ve zümreleri de kurtarmaktır. Bir başka deyimle, proletarya enternasyonalizminin değeri, devrimde, sosyalizmin ve komünizmin inşasında, işçi sınıfının uluslararası hegemonyasının ve öncülüğünün tarihsel zorunluluğundadır, bu zorunluluğun açığa çıkmasındadır. Bu nedenle, devrimci mücadelenin daha çok gelişmesi, enternasyonalizm ilkelerinin daha çok ülkede pratik başarılar elde etmesi, daha geniş bir alanda azami propogandasının yapılması, anti-emperyalist güçlerin evrensel birliğinin gerçekleştirilmesi için olumlu şartları yaratabilecektir.

Proletarya enternasyonalizminin ilkelerinin genişlemesi ve savunulması için dünya komünist ve işçi partileri, 1969 Haziranında uluslararası geçerliliği olan kararlar aldılar. Ve bunu şöyle formüle ettiler: «Sosyalist ülkeler halkları, proletarya, kapitalist ülkelerdeki demokrasi güçleri, ezilen halklar, emperyalizme karşı barış, ulusal bağımsızlık, demokrasi, sosyal ilerleme ve sosyalizm mücadelesinde birleşiniz!» Aynı zamanda

Avrupa komünist ve işçi partileri 1976 Haziranında Berlin Konferansında şunu belirttiler: «İlerleme ve barışın avrupadaki zaferi, komünist ve işçi partilerinin, en geniş politik ve toplumsal güçlerin birliği temeli üzerinde anlaşmaları ve yakınlaşmaları ile mümkün olabilecektir. Bu, çok yönlü ve zahmetli bir çalışmayı gerekli kılıyor.»

—Proletarya enternasyonalizmi, ulusal ve uluslararası güçler—

Proletarya enternasyonalizminin güncel niteliği üzerindeki tartışmalarda ulusal ve uluslararası ilişkilerin bağlantısı özel bir önem taşımaktadır. Ulusal ve uluslararası ilişkilerin birlikteliği, meselenin esasını teşkil ediyor. Marks ve Engels, gündemde olanın, işçi sınıfı mücadelesinin ulusal alanda gelişmesi olduğunu, devrimin ulusal sınırlar içinde gerçekleşeceğini belirttiler. Komünist ve işçi partilerinin yoğun tarihi deneyleri, özellikle kapitalizmin derin buhranlar geçirdiği çağda, kapitalizmden sosyalizme geçişin yollarını belirledi. Buna göre, ulusal ve uluslarası durumun ayrıntılarıyla gözlenmesi, özellikle, her ülkede ulusal özelliklerin dikkatle gözönünde bulundurulması gerekiyor. Leninistler, sosyalist devrimin sosyalizmin ve komünizmin inşasında, kendi ülkelerindeki işçi sınıfının, halkın ve ulusal devrimci güçlerin, esas belirleyici güçler olduğunu düşünürler. Devrimin ulusal anlamını küçük görmek çok zararlı olur.

Ancak, Marksist-Leninist bir partinin sorumluluğunu ve mücadelesini, kendi ülkesinde yeni toplumsal düzenin kurulması için mücadeleyle, devrim için mücadeleyle sınırlamak, tekyanlılıktır. Her kurtuluş mücadelesi, kendi ülkesinin kaynaklarından daha geniş olan ulusal ve uluslararası kaynaklardan yararlanmaktadır. İşçi sınıfı ve tüm ülkelerin halkları, ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelelerinde, devrimin zaferine kadar ve sosyalizmin inşasında, belirli ölçülerde uluslararası ilişkilerden güçler dengesinden, uluslararası tekelci kapitalizmin saldırılarından ve enternasyonalist bağlarının karakterinden etkilenir. Tarih, hiç bir «ulusal» devrim tanımaz. Marks ve Engels'in isbatladığı gibi; işçi sınıfının kurtuluş mücadelesinin ulusal ve uluslararası bağlantıları, kapitalist ekonominin ve burjuva sınıf egemenliğinin uluslararası doğasından kaynaklanır. Çağımızın karakteri, kapitalizmden sosyalizme geçiş olarak belirlenmektedir ve sosyalizmle emperyalizm arasındaki çelişki esas çelişkidir.

Sınıf mücadelesinin karmaşık koşulları içinde bazan ulusal ve uluslararası ilişkiler arasında zıtlıklar olabilir. Biz bu zıtlıkların olumsuz gelişmelerinden değil, aksine, komünizmin ve işçi sınıfının çıkarları açısından bu zıtlıkların diyalektik birliğini gerçekleştirmekten yanayız.

Zaman zaman ulusal olanın mı, yoksa uluslararası olanın mı üstün

olduğu tartışmalarına rastlarız. Halbuki istenen, bu ikisinin organik birliğidir. Ne ulusal olan uluslararası olandan ve ne de uluslararası olan ulusal olandan, üstün değildir. İşçi sınıfının sınıf ilişkilerinin, ulusal ve uluslararası alanda tek ve aynı şey olduğudur önemli olan. Üstün olan bu birliğin kendisidir. İşçi sınıfının sınıf ilişkilerinin bu karakterinin önemi üzerinde titizlik gösterilmesi, Proletarya enternasyonalizminin geçerliliğinin ölçütüdür.

Komünistler, işçi sınıfının ilişkilerinde, Büyük Ekim Devrimi'nin önderi Lenin'in işaret ettiği ilkeler doğrultusunda hareket ederler Komünistlerin izlediği doğrultu, uluslararası geçerliliği olan tek doğru yoldur. Çünkü bu yol, dünya devrimi karşısında gösterilen korkaklıktan, küçük burjuvazinin inançsızlığından, kendi vatanını ve dolayısıyla kendi vatanının burjuvazisini savunmaktan, öteki halklara kulak tıkayan ulusal istemlerden ve ön yargılardan farklı bir şeydir. Komünistlerin siyaseti, aynı zamanda Avrupa devriminin başarısı için tek güvencedir. Proletaryanın enternasyonalist stratejisi ve taktikleri, her hangi bir ülkede veya bütün ülkelerde devrimin gelişmesine ve alevlendirilmesine yardım etmektedir.

Büyük Ekim Devrimi'nin 60 yıllık deneyimleri proletarya enternasyonalizminin Leninist kapsamının geçerliliğini isbatlamıştır. Rusya'da sosyalizmin inşa edilmesi, uluslararası devrime sağlanan en büyük destek olmuştur. Bir kaç örnekle bu 60 yılın gerçekliğini görmek olasıdır:

Lenin'in partisinin, SBKP'nin iktidarında sovyet halkının proletarya enternasyonalizminin ilkelerine, bu ilkelerin hayata geçirilmesindeki sabır ve doğru tesbitlerine, özellikle enternasyonalist ilişkilerde ulusal ve uluslararası olguların ve sınıf ölçülerinin bağlantılarına çok yüksek bir dikkat gösterildiği izleniyor. Brest-Litowsk barış anlaşması, bu anlaşmanın ardından ve kapitalizmin kuşatması içinde ve bir tek ülkede sosyalizmin inşasının başarılması, daha sonra faşizmin uluslararası planda parçalanması, avrupa ve asya halklarının kurtuluş savaşlarının başarısı, sosyalist dünya sisteminin gerçekleşmesi, Vietnam, Laos, Küba, Angola devrimleri ve D.A.C'ne yapılan inkar edilemez engin yardımlar...

Sovyetler Birliğinin faşizmi ağır bir yenilgiye uğratması Alman topraklarında Doğu Alman Cumhuriyeti'nin (D.A.C.) kurulması için elverişli şartları yaratmış bulunuyordu. Alman topraklarında savaş sonrası ortaya çıkan gelişmeler, sınıflar mücadelesinin, sosyalizm lehine çözülebilmesi ulusal ve uluslararası ilişkilerin, bağlantıların zorunlu olduğunu gösteriyor. Alman Sosyalist Birlik Partisi, kurulduğundan bu yana bütün gücünü, demokratik, ileri, barışçı bir Almanyanın kurulması için ortaya koydu. Bunun için partimiz sabırlı ve inatçı bir çalışma sürdürdü. Tüm Alman halkı, emperyalizme ve tekellerin egemenliğine karşı mücadele-

yi birlikte yürüttü. Ancak o dönemin tarihi şartlarında ve kapitalizmle sosyalizm arasındaki güç ilişkileri açısından bütün Almanya'nın sosyalizm doğrultusunda ilerlemesi için elverişli olanaklar ortaya çıkmadı. Emperyalistlerin ve tekellerin amacı, bütün Almanya'da sömürü düzeninin sürdürülmesinin mümkün olmayacağını anladıktan sonra, halkın bir bölümünü anavatandan ayırmak ve Federal Almanya'yı kurmaktı. Topraklarımız üzerindeki büyük tarihi ilerleme ve sınıf mücadelesinin şartları, Demokratik Alman Cumhuriyetinde sosyalizmin kuruluşuna yolaçtı. Bu gün Alman topraklarında sosyalist DAC ve kapitalist FAC gibi iki devlet ve iki ayrı düzen, Sosyalist DAC ulusu ve kapitalist FAC ulusu gibi iki ayrı ulus karşı karşıyadırlar. Bu durum ve son çeyrek yüzyılın tarihi, sınıf ilişkilerinde ve sınıflararası ilişkilerde en son belirleyici olan etkenin, toplumsal gelişmenin asli unsurunun, ulusal bir sorun olduğunu göstermektedir.

Uluslararası sınıf mücadelesinin görünümleri içinde, proletarya enternasyonalizminin sadece tarihsel etkinliğini değil, başarılarını da görmek mümkündür. Proletarya enternasyonalizminin belirleyici rolünün inkar edilmesi, ulusları, milliyetçiliğe, küçük burjuva sosyalizmine ve bugün Çin'de olduğu gibi maocu liderlerin hegemonyacılık düşüncesine ve büyük devlet şovenizmine götürür.

Maoculuğun ideolojisi ve pratiği, Marksizm-leninizmin temel ilkesi olan proletarya enternasyonalizmine ve sosyalizmin barış davasına karşı yaydığı kuşkularla ihanetini belgeliyor. Çin Komünist Partisi'nin onbirinci kongresinin izlediği hat bunun en açık örneğidir. Bu kongre «süper güçler»in dünyayı kaçınılmaz bir savaşa iteceklerini, bu savaşın «üçüncü dünyayı da saracağı»nı ifade ediyor ve «Çin bu savaşın dışında kalacak ve tek büyük devlet olarak dünyaya hükmedecektir» sonucuna varıyor. Bu yol, marksizm-leninizmin ve proletarya enternasyonalizminin karşısına, küçük burjuva şovenizmini çıkarmaktan başka bir anlama gelmez.

Proletarya enternasyonalizminin anlamı derinleşmektedir.

Dünya devrimci hareketinin birliği kavramının, ilerleme güçlerinin farklı yollarının bulunduğu ve bu farklılıkların bir arada bulunuşu olarak algılandığına rastlanmaktadır. Leninin çok önceleri belirtmiş olduğu gibi, sosyalizmin, dünya çapında yaygınlaşması, bu hareketin ve ortaya çıkacak proletarya diktatörlüklerinin, farklı biçimler alacağı şeklindeki görüşlerin mekanik algılanmasından başka bir anlamı olmayan bu tür görüşler, Lenin'i doğrulayan 60 yılın pratiğinde defalarca mahkum olmuşlardır. Farklı geçiş biçimleri ve sosyalizmin inşasında geçerliliği olan farklı yollar, başta Sovyetler Birliğinde ortaya çıkmıştır. Sovyet cumhu-

riyetlerinin proletarya diktatörlüğünü gerçekleştirmelerine rağmen, bu yol, orta asya ve doğunun öteki milliyetlerinde, kapitalist olmayan yol olarak somutlandı. Moğolistan Halk Cumhuriyetinin başarısından Hindiçin ülkelerinin ve Kübanın devrimlerine kadar, sosyalist dünya sisteminin yaygınlaşması süreci, Afrika ülkelerinin ulusal demokratik devrimleri ve DAC'da sosyalizmin inşası, kapitalizmden sosyalizme geçiş aşamalarının farklı biçimlenişleri yanında, tüm bu devrimlerin belli ortak yasalara bağlı olarak gerçekleşmiş olmaları marksizm - Leninizmin doğruluğunu gösterdi ve bu farklı biçimlenişler onun muhtevasını zenginleştirdi.

Halk demokrasilerinin zaferi ve ulusal demokratik devrimler, elbette ki öncelikle halkların kendi eserleri olarak görülmelidir. Fakat bu devrimlerin özellikle çağımızda, yani Ekim Devriminin damgasını taşıyan çağda, enternasyonalist güç ilişkilerine ve bu ilişkilerin uluslararası bağlantılarının o devrimci harekete yönelen karşı devrimci müdahaleyi engelleyerek yarattığı elverişli şartlar olmaksızın gerçekleşebileceğini düşünmek mümkün değildir.

Büyük Ekim Devrimi'nden buyana geçen 60 yılın zaferlerle dolu içeriği, Marksizm bilgisinin, gerçeklik içinde sürekli doğrulandığını ve asla yanılmadığını gösteriyor. Sömürücü sınıflar hiç bir ülkede ve hiç bir zaman, konumlarını mücadelesiz terketmediler. Aksine emperyalizm uluslararası alanda her zaman müdahaleci olarak yeraldı ve devrimlere karşı, karşı-devrimci saldırılarda bulundu.

Örneğin: Sovyet devrimi, Sovyet halklarının, 14 emperyalist devletin müdahaleci saldırılarından kendini korumasıyla başarıya ulaştı. Soğuk savaş yıllarında Avrupa ve Asyada ortaya çıkan devrimleri boğmak ve böylece Büyük Ekim Devrimi'nin Ülkesini kuşatma altında bulundurmak, emperyalizmin başta gelen amacıydı. Barış ve sosyalizm güçlerinin son yıllardaki üstün başarıları, Vietnam, Laos, Küba ve DAC'ın yaşadığı deneyler, dünyanın iki uluslararası bloka ayrıldığı şartlarda, işçi sınıfı ve bütün antiemperyalist güçlerin enternasyonalist birliğinin ne denli önemli ve gerekli olduğunu kanıtladılar.

Devrimci harekette genel enternasyonalist birliğin yanında, değişik, birliklerin ortaya çıkmış olması, dünya devrimci hareketinin diyalektiğinin son bulduğu anlamını taşımaz. Çünkü onun birliği ve diyalektiği, halkların mevcut koşullarda ve sürekli olarak özgül biçimlerden sosyalizme geçişi ile öte yandan bu geçişlerin enternasyonalist karakterlerini ortaklaşa ifade eder. Zaten çağımızın devrimci doğrultusunu belirleyen temel karakter de budur.

Toplumsal olaylar geliştikleri ölçüde dünya devrimci hareketini de etkiliyorlar. İlerlemenin bütün görünümlerini kapsamına alan zamanımı-

zın enternasyonalizmi bu yüzden muazzam ölçülerde büyüdü ve önemi yükseldi. Bu, birinci olarak üretimin ve ticaretin uluslararasılaşması olgusunu ifade ediyor. Her iki sistem de, yani sosyalizm de, kapitalizm de, bu nesnel ekonomik sorunla yüzyüze geliyorlar. Bu alanda egemen olmaya yönelik rekabet, sosyalizmle kapitalizm arasındaki ekonomik yarışmayı önemli kılmaktadır. Böylece, birbirlerinden farklı olan pek çok olgu, örneğin: doğal çevrenin, toprakların, denizlerin, havanın ve dünyanın korunması, enerji sorunları, gelişmeye bağlı olarak açlık ve hastalık sorunları bugün gerçekten global karakterli tek bir probleme dönüşmüş bulunuyor. Bütün bu problemlerin çözümünde emperyalizm baş engel olarak görünmektedir. Bu ödevlerin üstesinden gelebilecek tek güç, anti-emperyalist, barışsever ve ilerlemeden yana güçlerin uluslararası birlik ve dayanışması olabilir.

Uluslararası devrimci dayanışmayı önemli kılan ikinci faktör ise, dünya barışı için mücadele ve termonükleer bir savaşa karşı tavır alma sorunudur. Dünya devrimci hareketinin amaçlarının odak noktasını oluşturan, silahlanma tehdidinin ortadan kaldırılması ve silahsızlanmanın gerçekleştirilmesi, dünyadaki tüm barış yanlısı güçlerin ve bütün ülkelerin ortak hareket etmesiyle çözümlenebilecek bir görevdir.

1969 toplantısı ve 1976 Avrupa Komünist ve İşçi Partileri Konferansı belgelerinin esas aldığı gibi, en önemli ödev, nükleer bir savaşa karşı en geniş cephenin yaratılması, silahların sınırlandırılması ve gerçek bir silahsızlanma ile kalıcı barış şartlarının yaratılması ve bu ilkelerin hayata geçirilmesidir. Bugün haklı olarak söylemek mümkündür ki, tüm anti emperyalist barış güçlerinin ve uluslararası işçi sınıfı hareketinin birliği, ilk elden gerçekleştirilmiş ve kısacası proletarya enternasyonalizmi düşüncesi geniş ölçüde destek bulmuştur. Uluslararası birliğin unsurları artık barış düşmanlarına karşı ortak mücadele veriyorlar Nötron bombasına karşı en geniş yığınları, 1969 toplantısı ve 1976 Berlin konferansı belgelerinin gösterdiği doğrultuda seferber ediyorlar.

Ve nihayet sınıf mücadelesinin uluslararasılaşması gittikçe derinleşiyor. Bunun anlamı ise, dünya sosyalist sisteminin dünya çapında etkinliğinin artması, gücünü çoğaltması ve gelişmesi, ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelelerinin yükselişinin yanında kapitalizmin krizlerinin derinleşmesi, ticaretin ve üretimin evrensel karaktere bürünmesi ve barış mücadelesinin bütün dünyayı sarmış bulunmasıdır.

Proletarya enternasyonalizminin kriteri olarak SSCB ve SBKP ile ilişkiler

Proletarya enternasyonalizminin içeriğini açıklarken insanlığın ilerlemesinde başrolü oynayan sovyetlerden sözetmemek, sorunu eksik an-

lamak ve bilim dışına çıkarmak olurdu. Alman Sosyalist Birlik Partisi, dünya komünist hareketinin temel ilkesi olan proletarya enternasyonalizminin gereklerine sadıktır. Yoldaş Erich Honocker IX. Parti Kongresinde bu durumu açıklamış ve partimizin, proletarya entarnasyonalizmi-n'in ayırdedici özelliği olarak, komünist partilerinin SBKP ile olan ilişkilerini gördüğünü açıklamıştır.

Bizim bu kanaatimiz, sadece ve sadece, Büyük Ekim Devrimi'nin, 60 yılı geride bırakan devrimci mücadelesinin deneylerinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca bu kanaatimiz, Doğu Alman Cumhuriyetindeki sosyalist devrimin deneylerine de yaslanıyor. Alman topraklarında işçi-köylü iktidarının kurulmasından ve ülkemizde sosyalizmi inşa edişimizden çıkardığımız sonuçlar bu kanaate ulaşmamızı sağlıyor.

Biz, tarihi materyalizmin öğretisine sadık kalarak SBKP'nin ve SSCB'nin değerlendirilmesinde şu üç temel tarihi gerçekliği esas almaktayız.

— Sovyetler Birliğinde toplumsal ilerlemenin vardığı aşamanın tarihsel anlamı nedir?

— Lenin'in ülkesinin ve Partisinin dünya devrimci hareketi içindeki rolü nedir?

— Sovyetler Birliği uluslararası güç ilişkilerini ve insanlığın kaderini, hangi güçle ve ne yönde etkiliyor?

Bu sorulara cevap arayanların dayanacağı tek objektif zemin, Büyük Ekim Devriminin 60 yılıdır. Bu 60 yıl, sorularımıza gerçek ve pratik cevapları vermektedir.

SSCB'nin dünya devrimci güçleri üzerindeki belirleyici etkisini değerlendirmek için, bu ülkenin sosyalizmin ilk kurulduğu ülke olduğu gerçeğini sürekli akılda tutmak yetmez. Bu iktidarın kapitalizmin hastalıklarına son verdiğini, sınıfsal ve ulusal sömürüyü ortadan kaldırdığını, ırk ayırımını, ekonomik krizleri cehaleti ve işsizliği yokettiğini belirtmek de yetmez. Bütün bunların yanında ve bunlardan ayrı olarak, Sovyet iktidarının, 60 yılda sosyalizmin en gelişkin biçimini yarattığını, insan toplumlarının tarihsel evrimleşmesinin yüksek bir aşamasına vardığını ve bütün bunların, insanlık açısından nasıl önemli kazanımlar olduğu gerçeği üzerinde durmak gerekir.

SSCB'deki sosyalizm, bu gerçeklik, toplumsal yaşamın bütün birimlerinde ilerlemenin hızını görülmemiş ölçülerde artırdı. Sosyalist demokrasinin ve sosyalist üretim ilişkilerinin ulaştığı en yüksek aşamada, sosyalist ekonominin muazzam çabaları ve görkemli maddi ve teknik temel, sınıf çelişkilerinin ortadan kaldırılması, toplumda sosyal yapının kökünden değişmesi ve sürekli homojenliğin sağlanması, toplumun sosyal birliğinin geliştirilmesi ve işçi sınıfı öncülüğünde yeni bir halk toplu-

luğunun varedilmesi, sovyet kültürünün kazanımları ve sovyet halkının dünya halklarına gösterdiği emsalsiz dostluk, bu toplumun ve insanlığın neler kazandığını gösteren açık ve canlı kanıtlarıdır. Yeryüzünün en ücra köşelerinde bile bugün, SSCB'nin Lenince ulusal politikası —ki bu politika proletarya enternasyonalizmi fikirlerinin bir parçasıdır— ile yeryüzünün ulusal sorununu, ülkelerin bağımsızlığı ve eşitliği meselesini kökünden çözmüş olduğunu ve halkların ilerlemesinin yolunu açmış bulunduğunu bilmiyen kalmamıştır.

SSCB'nin yarattığı bu gerçek sosyalizm ve güçlü kazanımlar, bütün ülkelerin halklarına Marksizm-Leninizmin tek doğru yol olduğunu ve Büyük Ekim Devriminin 60 yıllık yaşamı ile bunun kanıtlandığını görüyorlar.

Büyük Ekim Devrimi'ni 1917 Rusyasının özel bir ürünü olarak görmek, bu devrimin uluslararası bir anlamı olmadığını düşünmek son derece yanlış olur.

Büyük Ekim Devrimi'nin 60 yılında Leninizmin genel bir dünya görüşü olduğu, yeni Sovyet Anayasasında somutlanmaktadır. Ekim Devrimini coşkuyla kutlayan Sovyet halkı, yazılı hale getirdiği ve kesinleştirdiği yeni Anayasasıyla bilimsel komünizmin gelişmesine önemli bir katkıda bulunmuştur. Yeni Anayasa, sadece Lenin'in «Devlet ve Devrim» teorisini doğrulamakla kalmamış, aynı zamanda oluşturduğu yeni toplum düzeni ile gelişmenin geçerliliğini de isbatlamıştır.

SBKP'nin 25. Kongresi sovyet halkının komünizmi inşası yolunda rehberliğini yapıyor. Birbirine organik olarak bağlı olan görevler sovyet halkının önüne, komünizmin maddi ve teknik temellerinin yaratılması ve devamlı geliştirilmesi, komünist toplum ilişkilerinin düzenlenmesi ve komünist toplum insanının yaratılması olarak çıkmaktadır. Bu görevler doğrultusunda sovyet halkının giriştiği çabalar, elde ettiği ilerlemeler ve deneyler, Marksizm-Leninizm hazinesini daha da zenginleştiriyor.

Dünya devrimci hareketi içinde SBKP'nin rolüne gelince: Herkes bilir ki, komünistler «öncü parti» formülasyonlarına her zaman karşı çıkmışlardır.

Ve bu formülasyonlara karşı çıkanların başında sovyet komünistleri gelmektedir. Ama yine de hiç kimsenin tarihi gerçeklikleri örtmeye ve gizlemeye gücü yetmez. Uluslararası işçi sınıfı hareketinin tarihi Lenin'in partisinin etkin rolünü, dünya komünist hareketi içindeki eksen rolünü göstermektedir. Tarihin bu ilk sosyalist devriminin başarısı için bolşevikler açısından en önemli olan şey, Marksizme ve proletarya enternasyonalizmine sadakat olmuştur. Lenin'in önderliğindeki Rus Komünistlerinin Partisi, Ekim devrimiyle bunu kanıtladı. Birinci dünya savaşının barbar katliamı içinde halkı emperyalizme karşı seferber edebi-

len, proletaryanın bayrağını sosyal şovenizme karşı yüksekte tutabilen, proletaryanın uluslararası çıkarlarını doğru savunabilen bir parti, sadece böyle bir parti, kapitalist sömürüyü kaldırabilir, yeni sosyalist toplumun inşasını başarabilirdi.

Ekim Devrimi tüm dünya işçi sınıfının ve ezilen halkların devrimci kurtuluşlarının çıkış noktasını oluşturur. Rus işçi ve köylülerinin uyguladıkları sovyet iç ve dış politikasına, her zaman proletarya enternasyonalizmi ilkeleri egemen olmuştur. Bu sayede sovyet iktidarının gücü, etkinliği ve saygınlığı sürekli olarak yaygınlaşabildi. Ekim Devrimi'nin zaferi ve ülkede sosyalizmin başarılı inşasıyla, büyük anayurt savaşının kazanılmasıyla ve dünya sosyalist sistemini oluşturmasıyla dünyamızın yapısı temelinden değişti. SSCB'deki bu gelişmelerin baş mimarının SBKP olduğu kesindir. Bunu tekrarlıyoruz ve diyoruz ki, o parti sosyalizmin ve komünizmin öncüsüdür. Ve öyle kalacaktır. O Parti dünya devrimi için emsalsiz moral ve maddi destekler sağladı, büyük kurbanlar verdi, inanılmayacak çabalar gösterdi ve yolunda yürümeye devam ediyor.

Zaman zaman, artık Sovyetler Birliği ile enternasyonalist dayanışmaya gerek kalmadığını, çünkü emperyalizmin kuşatmasında her hangi bir sosyalist ülkenin bulunmadığını ifade eden görüşlere rastlıyoruz. Elbetteki sosyalist sistemin doğuşu ve Varşova paktının gücü önemli bir gelişmeyi anlatır. Sosyalist dünya sisteminin ortaya çıkmasıyla uluslararası işçi sınıfı hareketi güçlenmiştir, yeni boyutlara ulaşmıştır. Ama unutmamak gerekir ki, iki sistem arasındaki mücadelede emperyalizm saldırılarını daha çok SSCB'ye yöneltmektedir. Bu gün, NATO'nun ve özellikle ABD'nin, silahlarını, kaybettikleri askeri ve siyasi konumlarını geri almak amacıyla esas olarak Sovyetler Birliğine yönelttikleri gerçeği tartışma konusu bile yapılamaz. Silahsızlanma, barış ve ulusların güvenliği, stratejik silahların sınırlandırılması yolunda SSCB'nin yürüttüğü öncü çabalardan bugün maocuların dışında bir tek kimsenin kuşkusu kalmamıştır. Herkes, emperyalizmin ideolojik saldırılarını özellikle niçin SSCB'ye yönelttiğinin anlamını açıkça kavramak zorundadır.

Büyük Ekim Devrimi'nin başarısından 60 yıl sonra artık anti-sovyetizmin önemli bir tehlike oluşturmadığını düşünenler olabilir. Bu, yüzeysel bir değerlendirmedir.

Bu, çağımızın esas eğilimlerini, sınıflar mücadelesinin gittikçe keskinleştiğini ve emperyalizmin gittikçe saldırganlaştığını görmezlikten gelmektir. Emperyalizm geri çekilmeye zorlandığı için sosyalizme karşı, SSCB'ne karşı, devrimci güçlere karşı yoğun politik ve ideolojik saldırılara girişiyor ve bu sayede kaybettiği politik etkinlik alanlarını geri almayı amaçlıyor. Bu açıdan, 1969 toplantısının belgelerinin tesbitleri büyük önem taşımaktadır. «Dünyadaki genel sınıf mücadelesinin temeli

sosyalist dünya sisteminin oluşmasıdır. Sosyalizm düşmanları, sosyalist iktidarları yıkmayı, toplumların sosyalist dönüşümlerini engellemeyi ve kendi egemenliklerini kurma alışkanlıklarını terketmiyeceklerdir. Bu tür girişimlerin karşısında kesin savunma, işçi sınıfı ve komünist öncülerin önderliğindeki geniş halk yığınlarının ve onlara sahip çıkan sosyalist ülkelerin görevidir. Sosyalizmin savunulması, komünistlerin uluslararası görevidir.

Sovyetler Birliğinin insanlığın kaderi üzerindeki etkisine gelince:

Bazan orada burada «bloklar» gibi düşünce ve mantık malzemelerine rastlarız. Bu kavramın kullanıldığı her yerde, iki anlamının olduğunu unutmamak gerekir. Emperyalizmin militarizmi karşısında sosyalizmin silahlı olması gerekir. Varşova anlaşması sayesinde, temel gücünü sovyetler Birliğinin oluşturduğu bu güç sayesinde Avrupa barışının korunması mümkün olmaktadır. Sosyalizmin, barış planlarını güvence altına alacak güçlere ihtiyacı vardır ve «blok»lardan biri olan Varşova anlaşması budur. İnsanlık soğuk savaş yıllarından dünyayı bugünlere getiren ve gerginliği önemli ölçüde azaltan SSCB'nin politik gücüne minnettardır. Sınıf bilinci olan işçiler artık Pekin'in «süper güçler» sözlerini de kabul etmiyorlar. Bugün Sovyetler Birliğinin, barış ve sosyalizm düşmanlarını dize getirecek bir güce sahip olması insanlığın şansıdır. Karşı devrimci güçlerin karşısına dikilen bu muazzam güç, dünyanın tüm devrimci güçlerinin talihidir. Dünya barışsever ve devrimci güçlerinin çağımızdaki biricik cesaret kaynağı, Sovyetler Birliğinin barış stratejisi ve nükleer savaşı önlemeye yeten gücüdür.

Ülkelerin ve halkların komünist geleceğe güvenle yürümelerinin önşartı, SBKP ile olan kardeşlik bağları ve Sovyet halkı ile olan enternasyonalist dayanışmalarıdır. Bu ilke her devrimci ve enternasyonalist için kesin ölçüttür. Bu, Ekim Devriminden beri böyledir ve gelecekte de böyle olacaktır.

(Bu yazı Einheit Dergisinin 1977/10-11 sayısından çevrilmiştir.)

İKİ DEĞİŞİK HAYAT TARZI

— SOSYALİST VE BURJUVA HAYAT TARZLARININ KIYASLÂNMASI —

KIYASLADIĞIMIZ ŞEYLER NEDİR?

Bazen kıyaslanması zor olan şeyler, değişik açılardan yorumlanır. Örneğin «Amerikan» ve «Sovyet» hayat tarzları gibi E. Montegü'nün «Amerikan Hayat Tarzı» adlı kitabında (ve buna benzer birçok kitaplarda) Amerikalıların en çok sevdikleri yemeklerden, içkilerden, sigaralardan, çocukların cinsel eğitiminden, cumhurbaşkanlarının demokratlığından bahsediliyor... Hayat tarzı ve bunun ifade ettiği anlamı maddi ve kısmen de manevi nimetlerin tüketimine göre belirlenir, fakat bu belirlenişte insanların çalışması ve hayat koşulları hesaba katılmaz. **Bizce hayat tarzı üstüne tam bir fikir edilebilmek için insanın belli başlı tüm hayat tarzı üstüne tam bir fikir edinebilmek için insanın belli başlı tüm** ailevi durumuna, gençlik günlerine, ihtiyarlıktaki durumuna, hastalandığı zamanki durumuna, çalışma, okuma ve dinlenme koşullarına bakmak gerekir... Hayat tarzının maddi düzeye bağlı olduğunu reddetmiyoruz. Maddi olanaklarla hayat tarzının bir birine sıkıca bağlı olduğunu biliyoruz. Marksizmin kurucuları bu konuda şöyle diyorlardı:

«Kimse bir şey yapamaz, eğer bunu aynı zamanda her hangi bir ihtiyacını karşılamak için yapmazsa».

«Sosyalist ekonominin amacı, tam refaha kavuşma ve toplumun tüm üyelerine etraflıca, serbestçe gelişme olanağını sağlamaktır.» (V.I. Lenin. Bütün Eserleri, Cilt 6, Sayfa 232).

Maddi refah arttıkça (Sovyet insanlarının gerçek gelirleri 15 yılda bir iki misline çıkıyor) bizler için «geçinme» sorununun yanısıra «yaşama» sorunu daha büyük bir önem kazanır. Sosyalizmin geliştiği toplumda, V.İ. Lenin tarafından formüle edilen kanun, yani «ihtiyaçları yükseltme» kanunu faal olarak uygulanır, Sovyet egemenliğinin kuruluşundan bu yana geçen 60 yıl içinde birikegelen maddi değerler ve manevi kazanımlar bugün daha tam olarak kendini gösteriyor.

Peki; Sovyet hayat tarzının ekonomik temelleri ve bazı karakteristik çizgileri nedir? Burjuva ve sosyalist yaşam tarzları arasında kıyasladığımız şeyler nelerdir?

HAYATIN VE ÖZGÜRLÜĞÜN ŞARTI

«Hayat tarzı» kavramı insanın tüm faaliyet alanlarını, en başta **iş alanını** kapsar. İnsana yaşama olanağını ve özgürlüğünü sağlayan biricik şey emektir.

Fakat emeğin karakteri ve çalışma koşulları toplumun düzenine bağlıdır. 1917 Sosyalist Devrimi'nden ve yeni egemenliğin, yani Sovyet egemenliğinin kurulmasından sonra V.I. Lenin konuya ilişkin olarak şunları yazmıştı: **«Yüzyıllarca başkasının yararına çalışan, istismarcıların yararına köle olarak çalışan insana, ilk defa olarak kendi yararına çalışma ve ayrıca modern tekniğin ve kültürün tüm başarılarına dayanan iş görme olanağı açılıyor.»** (V.İ. Lenin. Bütün Eserleri Cilt 35, Sayfa 196).

1930 yılında Sovyet ülkesinde işsizlik kaldırılmıştı. **Bütün insanlara iş sağlanması, Sovyet hayat tarzının karakteristik özelliği oldu. Ülkede «gereksiz» insanlar yoktur.**

Anayasada garanti edilen çalışma hakkı, aynı zamanda iş yerini de garanti eder. Çünkü, işlerin devlet çapında planlandığı koşullarda iş gücü ihtiyaçları bugün olduğu gibi ve gelecekte de işçi kaynaklarına bağlanabilir. Örneğin, yeni işletmeler öncelikle, toplumsal üretim alanına ek işçilerin celbedileceği yerlerde kuruluyor.

Şimdi çalışabilenlerin yüzde 90'dan fazlası, ya halk ekonomisinde çalışıyor, ya da işten ayrılmadan okuyor. Yasa gereğince, okulların tüm mezunlarına iş sağlanıyor.

Gelecekte işçi kaynakları sadece doğal artış sayesinde tamamlanacak. Ülkede plânlama sisteminden başka iş sağlama sorunlarıyla uğraşan bir **sistem** de meydana getirilmiş bulunuyor. Tüm 15 birlik cumhuriyetinde işçi kaynaklarından yararlanma sorunlarıyla uğraşan devlet komiteleri, illerde, eyalet ve kentlerde, işçi gücünün hesaba katılması ve plânlı şekilde dağıtılması sorunlarıyla uğraşan şubeler vardır.

Başka bir kıyaslama yapalım: «İş istemek için kalkan eller ormanı, daha gür, eller ise daha zayıf oluyor». Bu sözler 19. yüzyılda yazılmıştı. (K. Marks ve F. Engels. Bütün Eserleri. Cilt 6, Sayfa 458). Birçok ülkelerin anayasalarında çalışma hakkı yazılmış olsa da bu sözler özellikle bugün önemini korumaya devam etmektedir.

Bir Fransa'da iş veren yayın organı olan «Anterpriz» bu hususta şunları yazıyor: «Anayasada her Fransız'a çalışma hakkı formel olarak sağlanmış bulunuyor. Toplum ise bu hakkı, gün geçtikçe daha fena uyguluyor». Amerikalı işçilerden Michael Lowell «Novoye Vremya» adlı

Sovyet dergisine gönderdiği mektupta şunları yazıyor: «Ülkenizde herkesin çalışma hakkının garanti edildiğini okudum. Amerika'da ise iş bulduğunuz takdirde çalışma hakkınız garanti edilir, iş bulamadığınız takdirde işsiz kalma hakkınız garanti altındadır.»

Uluslararası Emek Örgütü'nün bildirdiğine göre, gelişmiş ülkelerde 18 milyon 500 bin ilâ 20 milyon kadar işsiz var, kapitalist ülkelerde ve gelişmekte olan devletlerde toplam olarak **320 milyon kişi** işsizdir.

Resmi istatistiklerde kısmen işsiz olanlar hesaba katılmıyor. Gelişmiş kapitalist ülkelerde ise bunların sayısı on milyonu bulmuştur.

KAYBEDİLEN ZAMAN

Amerikan bilim adamları, Şikago'da Psikoloji Uzmanları Derneği'nin yıllık konferansında şu noktaya işaret etmişlerdi: «Insan, işi olmazsa insan olamaz. Fakat bazan işi olduğu hallerde bile kendini insan sayamaz.»

Amerikan gazetecilerinden Stads Torkel «İş» adlı kitabında «pazartesinden cumartesiye kadar süren ölüm»den sözediyor. Bu kitabın 130 kahramanından biri, «Ford Motor Company» korporasyonunda çalışan işçi Fill Stollings şöyle diyor: «Onlar, bizden çok makineyi düşünür... Onları ilgilendiren şey sadece konveyörün durmamasıdır... Bence bu insafsızlıktır. İş, idam kararı değil, iş olmalıdır.» Amerikan Kongresi İkinci Komisyon Başkanı Senatör Erward Kennedy bu konuda şunları söylemişti: «İşletme ve fabrikalarımızda, sayısı oldukça fazla olan işçiler arasında hoşnutsuzluk durmadan artıyor».

Sovyet insanları, hayat tarzlarını karakterize eden vasıflar arasından iş zamanını çıkartmıyorlar... Çünkü onlar için çalışmak, yalnız geçim kaynağı değil, çoğu halde manevi prestij ve hoşnutluk kaynağıdır.

Elbetteki işin, hayatın öteki saatlerinden farklılıkları vardır. Fakat, örneğin SSCB Bakanlar Kurulu Emek ve Sosyal Sorunlar Komitesi Başkanı Vladimir Barıbin'in belirttiğine göre, üretimde konfor, sağlanabilen bir gerçektir. «Herkesin işini kolaylaştırmak ve işi çekici kılmak için, üretimde konforu sağlamaya çalışırız. Bu sayede iş, insanın en önemli hayat ihtiyacı oluyor, insana sevinç veriyor».

Son 20 yıl içinde SSCB'de makinalaştırılıp otomatikleştirilen işletmelerin sayısı üç kat artmıştır, konveyör ve otomatik tezgâh sayısı 2,7 misli artmıştır. 1976-1980 yıllarında 20 bin yeni tip makine, donatım, cihaz, alet ve makinalaştırma aracı oluşturulacaktır.

Sağlık bilimiyle uğraşan ünlü Sovyet uzmanlarından SSCB Bilimler Akademisi İş Sağlığı ve Meslek Hastalıkları Enstitüsü Müdürü Nikolay İzmerov'a göre, «bilimsel teknik ilerlemenin zararlı sonuçları önlenebilir».

Bu bilim adamı, SSCB'de meslek hastalıkları düzeyinin daha şimdiden dünyada en düşük olması olgusuna dayanarak bu sonuca varıyor.

Tabii, konforu sağlama işi yüksek harcamaları gerektirir. Örneğin: Geçen beş yıllık dönemde yalnız üretim ve yaşama koşullarının iyileştirilmesine, iş güvenliği, emeği koruma işlerine 11 milyar 500 milyon ruble harcanmıştı, yani önceki beş yıllık dönemdekinden yüzde 40 daha fazla para harcanmıştı. Yeni teknik araçlar için harcanan para bu tutara girmiyor.

Kapitalist ülkelerde üretim alanında, özellikle şimdiki ekonomik bunalım koşullarında, tekeller, emeği koruma işlerine ayrılan ödenekleri durmadan kesiyorlar. Amerikada dakikada 18-20 insan iş başında yaralanır, günde 55 kişi ölür, 8 bin 500 kişi sakat kalır. Ülkede durum değişmezse, bugün ücretli iş alanında çalışmaya başlayan yüz gencin sadece dörtte biri iş kazalarından kurtulabilecektir.

KENDİ YARARINA ÇALIŞAN KİMDİR VE NE KADAR ÇALIŞIR?

İş, şu veya bu hayat tarzının esas zenginlik kaynağıdır.

Toplumsal mülkiyet, Sovyet hayat tarzının ekonomik temelidir, toplumsal mülkiyet üretimin amacını kökünden değiştiriyor ve halka tam refahı sağlama olanağını veriyor. «Her şey insan için», sosyalzimin parolası ve objektif kanunudur.

Devletin milli gelirinin 4/5 kadarı refahı arttırma işine harcanıyor. Geçen beş yıllık dönemde, (1971-1975'te) bu amaçlara 1 trilyon 600 milyar ruble harcanmıştı (bu tutara mesken, sosyal ve kültür kurumlarının inşaatına harcanan para da giriyor). 10. beş yıllık plân döneminde bu tutar üçte bir kadar artacak.

Milli gelirin artmasının yanısıra halkın gelirleri de artıyor (bu arada iş ücreti, toplumsal sosyal fonlardan halka ayrılan yardım parası tutarı da artıyor). Yalnız 9. beş yıllık plân döneminde, 75 milyon işçi ve memurun iş ücreti artmıştı. 40 milyon insanın gelirleri artırılmış ve emekli aylığına, yardım parasına ve burslara zam yapılmıştır.

Yeni beş yıllık plân döneminde 31 milyon emekçinin iş ücreti ortalama yüzde 18 dolayında artacak. Devletin bu işe ayırdığı ödenekler yılda yedi milyar rubleyi aşacak.

İş ücreti, halkın tüm gelirlerinin üçte iki kadarını oluşturmaktadır.

1976 yılında işçi ve memurların ortalama aylık iş ücreti 151 rubleye çıkmıştı (1970 yılında 122 ruble, 1965 yılında ise 95,5 rubleyi buluyordu). Bu, beş yıllık plân döneminin sonlarına doğru ayda 170 rubleyi bulacak.

İş Ücretinin Gerçek Değeri Somut Koşullara Bağlıdır

Amerikan gazetecilerinden George Morris bu hususta şunları yazıyor: «Rakamlara bakılırsa, Amerika'da işçinin, sözüm ona «ortalama» iş ücreti Sovyet işçisininkinden fazla sayılabilir. Fakat orta halli bir Amerikan ailesi satın alabileceğinden iki buçuk misli az şey satın alıyor, yani malların satın alınmasına, gelirinin sadece yüzde 40'ını harcayabiliyor. Gelirin geri kalan yüzde 60'ı eşya dışındaki şeylere; vergi, sosyal sigorta fonuna, tedavi, eğitim, ev kirası vb. harcanıyor.

Orta halli bir Amerikalı, tüm vergilerini ödemek için yılın üçte birini yani dört ay çalışmak zorundadır. «Tax Foundation» Araştırma Orgütü'nün bildirdiğine göre, ev kirası, elektrik, doğal gaz ve telefon ücretlerini ödemek için sekiz saatlik iş gününde bir buçuk saat, yemek için bir saatten fazla, ulaşım araçlarından yararlanmak için 40 dakika, tıp harcamalarını karşılatmak için yarım saat kadar çalışmak gerekir. Tüm bunlar ve öteki kaçınılmaz giderler, özellikle çocukları okutmak için yapılan giderler toplanırsa, Amerikalı'ya ihtiyaçlarını karşılamak ve ihtiyarlığının güvenliği için gereken parayı biriktirmek için sayılı dakikalar kalır.

«Observer»in yazdığına göre İngiltere'de vergi ve kesintilerin genel tutarı, bir ailenin tüm gelirlerinin yüzde 45'ini buluyor.

SSCB'de vergiler, aile gelirlerinin ortalama yüzde altısını aşmaz. Toplumsal fonlar sayesinde Sovyet ailesinin eşya satın almak için yaptığı giderler dışındaki harcamaları, gelirinin sadece yüzde 20'sini bulur.

Böylece **Sovyet ailesi, malların satın alınmasına ve servis hizmetlerine gelirlerinin yüzde 80'ini harcayabiliyor.** Ustelik fiyat düzeyi değişmediğinden iş ücretine zam yapıldığı için büyük kazanç elde ediyor.

HAYAT STANDARDININ ARTMASI İÇİN ÇALIŞMA

Amerikan işçisi hayat düzeyinin yükselmesi için daima çalışmak zorundadır. Fiyatlar, hele bu son yıllarda son derece yükselmiştir. İtalya'da yalnız 1975 yılında yüzde 17, İngiltere'de yüzde 25 fiat artışı olmuştur.

SSCB'de Fiyatlar 20 Yıl İçinde Hiç Değişmedi

«İzvestiya» adlı Sovyet gazetesi, birkaç yıl Moskova'da muhabir olarak çalışan Amerikalı gazetecilerden Joseph Nort'un dikkate değer bir röportajını yayınlamıştı. Nort şunları yazıyordu: «SSCB ve Amerikan halkının hayatı her zaman ve her alanda kıyaslanabilir. Fakat ben sadece birkaç olaya işaret etmek isterim. İlkönce ekmeği ele alalım. Çünkü her şey ekmekten başlar. Hatırladığıma göre Moskova'da 1,5 kilogramlık bir ekmek, hem de dünyada en üstün kaliteli ekmek için 16 ko-

pik öderdik. Sovyet insanları ise bu ekmek için çoktan beri 16 kopik öderler. 1972'de New-York'tan ayrıldığım zaman yarım kiloluk bir ekmek için 32 sent öderdik. Bu ekmeğin içine neler karıştırıldığını yalnız Allah bilir. Şimdi bu ekmek için 65 sent, yani 50 kopik ödüyoruz.

«Şunu hatırlatmak gerek ki: SSCB'de ürün kıtlığı olduğu 1972 ve 1975 yıllarından sonra bile sanayi malları şöyle dursun ne et, ne süt, ne de başka çeşit yiyecek maddeleri pahalanmamıştı. 1975'te fiyat endeksi, 1970 yılına oranla 0,4 düşmüştür. Batıda ise aynı süre içinde yiyecek fiyatları 2,4 misli yükselmişti.

«Fakat insanın karnını sadece ekmek doyurmaz. ABD'den ayrılmadan önce «New Times» gazetesi için 10 sent öderdik, şimdi 20 sent ödüyoruz. «New York Post» gazetesi içinse 15 sent yerine 25 sent ödüyoruz. Moskova'daki gazete satış yerlerinden biri hatırıma geldi. Orada «Pravda», «İzvestiya» ve «Trud» gazetelerinin her sayısı için ikişer üçer kopik ödüyordum.

«Ya kitaplar? Orta büyüklükte ciltli bir kitabın fiyatı Amerika'da 12 ilâ 20 dolara mal olur. Belki Sovyet okurları buna inanmazlar.

«1972 yılında normal bir dairenin doğal gazla ısıtılması için ayda 54 dolar ödüyorduk, şimdi 118 dolar ödüyoruz.

«Benzin üç yıl içinde iki misli pahalılaştı. Metro ücreti 1972 yılında 35 sentti, şimdi yarım dolardır. 1935 yılından bu yana, mükemmel metrolarından yararlanmak için beş kopik ödeyen Moskovalılar, bunu acaba anlayabilirler mi?..»

Bu durum ileride de devam ederse, «U.S. News and Vorld Raport» dergisinin belirttiğine göre, 1980 yılına doğru Amerikalılar şimdi 51 sente alabildikleri şeyleri bir dolara satın alabilecekler.

EŞİT OLANAKLAR NASIL GARANTİ EDİLİR?

Tanınmış Amerikan ekonomistlerinden profesör Hans Apel şunları yazmıştı: «Amerikan işçisi ya da memuru, Sovyet emekçilerine, devlet tarafından ek olanaklar olarak sağlanan şeyler için para verir. Bu arada gerçek mesken masraflarının üçte ikisi, toplumsal ihtiyaçlara ayrılan ödenekler, parasız tıp yardımı, daha mükemmel olan ve öğrencilere burs sağlayan eğitim sistemi gibi, Sovyet insanının farklardan sağladıkları vardır».

Söz konusu toplumsal tüketim fonları ekonomik potansiyelin artmasıyla gittikçe artan milli gelirin bir kısmıdır. 1940 yılında bu fonlar 4 milyar 600 milyon ruble iken 1960 yılında 27 milyar 300 milyon, 1975'te 90 milyar, 1976'da 96 milyar rubleye ulaşmıştır. Milli gelirin hemen hemen her dört rubleden bir rublesi bu fona ayrılmıştı). 4 kişilik bir aileye bu fondan yardım parası, emekli aylığı, burs, ücretli izin, çeşitli yardım

ve parasız servisler şeklinde ayrılan ödenekler yılda ortalama 1700 rubleyi buluyor. **İş ücreti şeklinde elde edilen bu ödenekler aile gelirlerini bir buçuk misli kadar arttırıyor.**

Bu fonlar neye lâzımdır?

Sovyet ekonomistleri şu hükme varmışlar: Çeşitli nüfus grupları arasında, yiyecek tüketimindeki fark derecesi 1 olarak kabul edilirse, yiyecek dışı mal ve örneğin elbise, mobilya ve saire tüketimindeki fark 2,5, ücretli servis tüketimindeki fark 5 olmaktadır. Bundan şu soruna varılabilir; eğitim, tıp yardımı ve öteki servisler paralı olsaydı, bu nimetlerden yararlanan gruplar arasındaki fark daha büyük olurdu. Bu durumda toplum üyelerinin öğrenim görme, ihtisası artırma, sağlığı koruma, modern dairelerden yararlanma ve başka çeşit toplumsal ihtiyaçlarını karşılama olanakları eşit olmayacaktı.

PARASIZ EĞİTİM KAÇA MAL OLUR?

Bu fonlar sayesinde genel orta öğrenimle ilgili sorun da çözülüyor. SSCB'de eğitimin parasız olması ve herkesin okuyabilmesi, eğitim hakkının tam olarak uygulanması imkânını veriyor. Devlet on yıl içinde bir öğrenciyi okutmak için 1500 ruble, özel orta okulda bir teknisyeni yetiştirmek için 2500, yüksek okulda mühendis yetiştirmek için 5 bin ruble harcar. Orta ve yüksek öğrenim almak için 6500 ruble harcamak gerekir, oysa Sovyet insanları eğitim için para ödemezler.

SSCB İstatistik Müdürlüğü 1976 yılı sonuçlarının bilançosunu yaparken, 1975 yılında 8 yıllık orta okulu bitiren gençlerin yüzde 97'den fazlasının çeşitli orta okullarda okuduğunu bildirmişti. Bundan 10-11 yıl önce birinci sınıfta okumaya başlayan gençlerin yüzde 90 kadarının 1977 yılında tam orta öğrenim görüp bağımsız hayata başlamaları bekleniyor. Son on yıl içinde toplam olarak 35 milyon kadar genç, yani Sovyet egemenliğinin tüm önceki yıllarındakinden fazla genç, orta öğrenim görmüştür. 16 milyon kişi yüksek ya da orta özel okulları bitirmiş, 50 milyon kadar kişi teknik sanat okullarında ya da doğrudan doğruya işletmelerde çeşitli meslekler öğrenmiştir.

Orta okulu (özel veya genel orta okulları) bitiren işçi sayısı 1939 yılından bu yana 30 kattan fazla artmıştır. Plânlama organlarının hesaplarına göre, **1990 yılında SSCB'de tüm işçiler orta öğrenim gördükten ya da teknik sanat okullarını bitirdikten sonra çalışmaya başlayacaklar.**

En zengin kapitalist devlet olan Amerika'da bile, Harvard Üniversitesi Komisyonu'nun verilerine göre, az gelirli aileler (ki tüm çocukların yüzde 60 kadarı bu ailelerin evlatlarıdır), eğitim ücreti çok yüksek oldu-

ğundan çocuklarının yalnız yüzde 30'unu orta okullarda ve yüzde beşini yüksek okullarda okutabilirler. 1975 yılında Amerikan kolejinde bir yıl içinde bir çocuğu okutmak için ortalama 4050 dolar ödemek gerekiyordu. 18 yaşındaki bir çocuğu okutmak için 35 bin dolar ödemek gerekir. «U.S. News and World Raport» dergisinin verilerine göre, Amerika'da 9 milyon kadar kişi okuma yazma bilmiyor.

Yüksek gelirli aileler hariç, gerçekte tüm aileler kolejlerde çocuklarını okutmak için pek çok para ödemek zorunda kaldıklarından mâlî zorluk çekerler. Bunun içindir ki, «New York Times» gazetesinin bildirdiğine göre, yüksek okullara girmek isteyenlerin sayısı azalıyor. «First National Bank of New York» gazetesinin yaptığı tahlil, eğitim ücretinin ve öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamak için ödenmesi gereken giderlerin artması yüksek öğrenim görmek isteyenlerin sayısının azaldığı tahminini doğrulamıştır. İlk hesaplardan anlaşıldığına göre, kreş çağına varan çocukları olan ailelerin, çocuklarını ileride üniversitede okutmaları için daha şimdiden yılda 1231 dolar ayırmaları, çocuklarını özel kolejlerde okutmak isteyenlerinse yılda 2072 dolar ayırmaları gerekir.

BİRİKTİRİLEN TÜM PARA TEDAVİYE HARCANIYOR

Sovyet insanları acil tıp yardımı gerektiği zaman telefonla doktor çağırırlar, tıp yardımı için ne kadar para vermek gerektiğini hiç düşünmezler. Yalnız uzmanlar, bir defalık tıbbî yardımın devlete ortalama on rubleye mal olduğunu, özel tıp ekiplerinin gösterdiği tıbbî yardımın 20 küsür rubleye mal olduğunu bilirler.

Sosyalist devlet bugün, 4 kişilik bir ailenin sağlığını korumak için yılda 180 rubleden fazla para harcar. (1976 yılında sağlığı koruma ve kültür fizik işlerine 11 milyar 500 milyon ruble ayrılmıştı).

Sağlığı koruma sistemi devletin elindedir. Tıp yardımı yarasızdır. Tıp kurumları ülkenin dört köşesinde, hatta zor erişilir dağlık bölgelerde ve tayga ormanlarının bulunduğu kuzey bölgelerinde bile açılmış bulunuyor. Sovyet yurttaşlarının sağlığını 862 bin doktor yani tüm dünya doktorlarının üçte birinden fazlası koruyor (260 kişiye bir doktor düşüyor. İngiltere'de her on bin insana 16, Amerika'da 20, Federal Almanya Cumhuriyeti'nde ise 22 doktor düşer). Sovyet hastahanelerinde on bin nüfusa düşen yatak adedi, Amerika'dakinden bir buçuk misli fazladır.

Tanınmış Amerikan tıp uzmanlarından John Giger bu hususta şunları söylemişti: **«Yoksulun hastalanma şansı ne kadar fazla ise, hastanın yoksul olma şansı o kadar fazladır.»** Milyonlarca Amerikan emekçisi tıp yardım ıdurmadan pahalandığından doktorlara başvuramıyor. ABD Halkı 1975 yılında tıp yardımı için 100 milyar dolardan fazla para ödemiştir. Hasta, gördüğü tıp yardımı için on dolar verir, doktoru evine ça-

ğırdığı takdirde 15 dolar verir, normal kan tahlili 10 dolara, hastanede bir günlük tedavi 100 dolara, basit bir ameliyat en az bin dolara mal olur.

Eski Amerikan cumhurbaşkanı Gerald Ford Kongre'de konuşurken şu itirafta bulunmuştu: «Amerika'da eğer bir kimse hastalanırsa, ailesi, tedavi için, bütün ömrünce toplamış olduğu parayı harcamak zorunda kalacaktır.»

Sovyet yurttaşları ise tıp yardımından parasız faydalanırlar, üstelik geçici bir zaman için hastalandıkları durumlarda bunlara maddî yardım bile yapılır, bu yardım tutarı, dünya ölçülerinin en yükseğidir. Bu yardım çoğu zaman iş ücretinin yüzde yüzünü bulur. Amerikanın 50 ilinden sadece beşinde hastalara, hamile ve çocuk doğuran kadınlara az bir para yardımı yapılmaktadır.

SSCB'de her yıl emekçilerin dinlenmesine toplumsal fonlardan para ayrılır, Sovyet emekçileri sağlık yurtlarında ya parasız, ya da dinlenme masraflarının bir kısmını ödiyerek dinlenip tedavi görürler. Tüm bu kolaylıklar da Sovyet toplumunda insanın sağlığını korumak olanağını verir. Ayrıca insanın kazandığı ücret tutarına hiç bakılmaz.

Sovyet sağlık yurtlarında tedavi görüp dinlenen insan sayısı durmadan artıyor. Örneğin 1976 yılında sağlık yurtlarında, dinlenme evi, pansiyon ve turistik merkezlerde 48 milyon kişi tedavi görüp dinlenmişti. Bunların çoğu parasız, bazıları da dinlenme ve tedavi masraflarının yalnız yüzde 30'unu ödiyerek dinlenmişlerdi.

Ortalama ömrün uzaması, halkın sağlık durumunu gösteren objektif faktörlerdendir. **Sovyet egemenliği yıllarında insanların ortalama ömrü iki mislinden fazla uzamış ve 70 yaşını aşmıştır**

Henüz Çalışmaya Başlamayan ve Artık Çalışacak Güçte Olmayanlar İçin

Toplumun çalışmayan üyelerinin, özellikle çocuk, sakat ve ihtiyarların ihtiyaçlarına da toplumsal tüketim fonlarından para ayrılır. Şimdi bu fonlardan ayrılan ödeneklerin üçte ikisi, yaşları küçük ya da bir hayli ilerlemiş olan insanların ihtiyaçlarına harcanır.

SSCB çocuk bekliyen anaları nasıl koruyor? Hamile kadınlara ve doğum yapan kadınlara izin verilir. (112 günlük izin). Ağır doğum hallerinde, 126 günlük izin sağlanır. Üstelik kadının çalışma süresine bakılmadan iş ücreti tam olarak ödenir .

Her çocuğun ihtiyaçlarına doğmazdan önce ve doğduktan sonraki ilk yıl içinde, toplumsal fonlardan 500 rubleden fazla ayrılır.

Çocuk bahçelerine ve kreşlere 12 milyon çocuk devam eder. Bundan başka yazın tarla işleri zamanında, kollektif ve devlet çiftliklerinde

açılan çocuk kurumlarına beş milyon çocuk devam eder. Çocuk yuvasında bir çocuğun ihtiyaçlarına yılda 400 ruble kadar para harcanır. Bu tutarın yüzde 80'den fazlasını devlet öder, geri kalan kısmını çocukların ana ve babaları (ayda ortalama en çok on ruble) öderler.

Bugün toplumsal tüketim fonları, 47 milyon emeklinin, malülün ve çalışanı olmayan ailelerin biricik geçim kaynağıdır. Sosyal yardım işlerinin durmadan iyileştirilmesi sonucunda son 20 yıl içinde emekli aylığına ayrılan ödenekler 9 misli artmıştır. 1976 yılında bu amaçlara 26 milyar ruble (yani savunmaya ayrılan paradan bir buçuk misli fazla para) ayrılmıştı.

SSCB'de kadınlara 55 yaşında, erkeklere 60 yaşında emekli aylığı sağlanmaya başlanır. Amerika'da ise erkek ve kadınlar ancak 65 yaşında, Norveç'te 70 yaşında emekliye ayrılabilirler.

Yine Hans Apel'in bildirdiğine göre, Amerikalı emeklilerden 7-8 yaş daha genç ve çalışma kabiliyetleri daha yüksek olan Sovyet emeklileri, istedikleri zaman çalışabilirler ve emekli aylığından yoksun olmazlar. Amerika'da emekli aylığı, iş ücretinin en çok dörtte birini bulur. Amerikan emeklisi çalışırsa, kazandığı paranın büyük bir kısmı emekli aylığından kesilir. Hele yaşları bir hayli ilerlemiş Amerikalıların durumu çok kötüdür. Amerika'da emeklilerin sayısı 22 milyonu aşıyor.

İNSANIN OTURDUĞU YER

Hayat tarzını yalnız insanın kazandığı ve harcadığı para değil, oturduğu yer de belirler.

SSCB'de yeni dairelerin sayısı eski dairelerinkinden fazladır. Yalnız 1966-1975 yıllarında Sovyet yurttaşlarına 22 milyon 500 bin daire verilmişti, 110 milyon kişi, yani tüm nüfusun yarısı kadarı konut koşullarını iyileştirmiştir. 10. beş yıllık plân döneminde daha 10-11 milyon aile, yeni apartman dairelerine taşınacak. SSCB'de günde ortalama altı binden fazla daire kurulur. **Daha büyük ve konforlu olan daireye taşınmak, nispeten az kazançlı aileler için bile yüklü bir iş değildir.**

SSCB'de, 1920 yıllarından beri aynı düzeyde kalan ev kirası, bir ailenin genel gelirlerinin ortalama yüzde üçünü geçmesi. Ev kirası tutarı, ev yapımına harcanan masraflar şöyle dursun hatta evlerin bakılması için gerekli masrafları bile amorti edemez. Bunun için devlet, her metre kareye yılda dört ruble ayırır. Bu para da toplumsal tüketim fonlarından ayrılır.

Yeni ve daha konforlu dairelerin kurulmasına tabii daha çok para ayırmak gerekiyor. Hans Apel yaptığı anketin sonuçlarına dayanarak şunları söylemişti; «ankete katılan Sovyet insanlarının yüzde 34'ü ko-

nut koşullarının çok iyi olduğunu, yüzde 37'si iyi, yüzde 16'sı memnun edici ve yalnız yüzde üçünden azı fena olduğunu belirttiler.»

Amerikan turistlerinden Jane Benedict ve Peter Holleyn'in dikkate değer sözlerini hatırlatalım: «Boş yerlerde yeni evlerin nasıl inşa edildiğini gördük... İnanılmayacak derecede düşük olan ev kirası şöyle dursun, tüm konforları olan bu evlere binlerce New-Yorklu seve seve taşınırdı. Bugün ülkenizde pek çok ev kuruluyor, insanların bu evlerde rahat rahat yaşayabilmeleri için her şey yapılıyor».

Sovyet kentlerini, meselâ bazı batı kentleriyle kıyaslama arzusu gayet olağan bir şeydir.

F. Engels daha yüz yılı aşkın süre önce, konut bunalımı, sefalet, gayri sıhhi şartlar, cinayetlre gibi kent hayatının çizgilerinden bahsetmişti (K. Marks ve F. Engels, toplu Eserler, Cilt 2, Sayfa 264). Tüm bu çizgiler ve daha başkaları bugün batıda kendini iyice hissettiriyor.

İngiltere'nin kentlerinde 2-3 milyon ev insanların artık yaşayacağı durumda değil, evsiz barksızların sayısı artıyor. «Times» gazetesinin yazdığına göre, yalnız Londra'da sekiz bin kadar «skvoter», yani boş evlere izinsiz olarak taşınan insan vardır.

Sermaye dünyasında bunalım keskinleştiği zaman ev inşaatının hızı yavaşlar. 1973 yılından 1975 yılına kadar Amerika'da ev inşaatı tempoları yüzde 34,3, Federal Almanya Cumhuriyeti'nde yüzde 25 yavaşlamıştı. Bu arada ev kirası durmadan yükseliyor. 1974-75 yıllarında başlıca kapitalist ülkelerde ev kirası yüzde 33 artmıştı.

Amerika'nın en büyük kentlerinden New-York, Detroit, San-Fransisco, Washington ve birçok daha başka şehirler, iflas etmek üzeredir, bu kentlerden yüz binlerce insan başka yerlere taşınıyor. Paris'i yılda 40 binden fazla kişi terkediyor.

Çevrenin tehlikeli derecede kirlenmesi, kentlerin mahvına sebep oluyor. Amerikan sanayii işletmeleri atmosfere yılda 30 milyon ton kükürtlü bileşim, Federal Almanya Cumhuriyeti'nde 4 milyon ton kadar bileşim atıyorlar. Hatta nispeten temiz sayılan İsveç'te bile sanayi işletmeleri havaya 400 bin tondan fazla kükürt dioksidi, 200 bin tondan fazla toz, 2 bin 500 ton kurşun bileşimi salıyorlar...

Bir gün Joseph Nort bu hususta şunları söylemişti: «Dünyada kentlerin temizliğiyle ilgili bir şampiyona düzenlenmiş olsaydı, bence SSCB bu yarışta birinciliği kazanırdı». Üretim güçlerinin plânlı şekilde yerleştirilmesi, çevrenin korunmasına büyük para ayrılması (1976-1980 yıllarında bu işe 11 milyar ruble ayrılıyor) SSCB'ye çevre kirlenmesi felâketinden kurtulma olanağını veriyor.

Çevrenin temiz tutulması, tabiatın korunması, sosyalist hayat tarzını belirleyen faktörlerden biri oldu.

BOŞ VAKİT NİÇİN GEREKLİDİR?

İnsanın **boş vaktini** nasıl geçirdiği konusu da, hayat tarzını belirleyen faktörlerden biridir. Bu, bir yandan toplumun başarısı, öte yandan problemi sayılır. Neden başarısı sayılır? SSCB'de iş haftası 40 saate yaklaşıyor (Amerika'da 40,6, Fransa'da 44, Federal Almanya Cumhuriyeti'nde 42,7 saati buluyor). Bugün SSCB'de bir insanın boş vakti haftada 50 saati bulmaktadır.

Boş vaktin uzaması öte yandan bir problem olmaktadır. İş, yalnız pek çok insanın boş vaktinin uzamasında değil (yani bu akşam ne yapması, izinini nasıl geçirmesi gerektiğinde değil). Milyonlarca insan boş vaktinde bilgilerini zenginleştiriyor (büyükler için açılan okullarda, ihtisası yükseltme kurslarında okuyorlar, 258 milyon Sovyet yurttaşından 90 milyonu okuyor) kitap okuyor, film, tiyatro temsilleri, konser seyrediyor, sporla uğraşıyor, yani kişiliğin gelişmesinde ve manevi dünyasının zenginleşmesinde önemli rol oynayan işlerle uğraşıyor.

13 sosyalist ve kapitalist ülkenin kentlerinde yaşıyanların boş vakti nasıl geçirdikleri incelenmiş. Sovyet yurttaşlarının kitap okumaya günde ortalama 31 dakika, Amerika'da ise altı dakikadan az harcadıkları öğrenilmişti. Fransız dairelerinin dörtte birinde bir kitap bile yok. Fransızların üçte biri yıllarca hiç bir şey okumuyor. Bu sorunla uğraşan Fransız araştırıcılarından Eskarpi bu hususta şunu belirtmişti· Batı Avrupa'da, pek çok kitap çıkaran ülkelerde (ayda hiç olmazsa birer kitap okuyan insanlar) her zaman kitap okuyanlar tüm okurların yüzde 3'ünü ancak buluyor. Sovyet sosyoloji uzmanları ise, okurlar kategorisine, ayda en az iki kitap okuyanları dahil ederler. Halkın yüzde 75,3'ü muntazaman kitap okur, yüzde 72,3'ü dergi, yüzde 89,5 gazete okur. Kitap okuma işi SSCB'de halkın maddi durumuna bağlı değildir. Ülkede 1 milyar 600 milyon kitabı olan 132 bin kütüphane vardır. Okuma bilenlerin tümü kütüphanelerden yararlanır.

Evlerde kitaplık sayısı da hızla artıyor. Kentlerde yaşayan ailelerin yüzde 84'ünün kendi kitaplığı var. Köyde yaşayan ailelerin hemen hemen beşte birinin kitaplığında yüzden fazla kitap vardır.

Kitapseverlerin hepsine istedikleri miktarda kitap sağlamak için pek çok kitap çıkarmak gerekir. Ülkede pek çok kitap çıkarılıyorsa da yine yetmiyor. SSCB'de 230 yayınevi kitap çıkarır. 50 yıl içinde 43 milyar 200 milyon nüsha kitap çıkarılmıştır. 522 Fransız yazarının, 325 Amerikan, 316 Ingiliz, 132 İtalyan, 500 Asyalı, Afrikalı ve Latin Amerikalı yazarın kitapları Rus diline çevrilmiştir.

Haber verme araçlarına gelince; Merkez Sovyet Televizyonu'nun 16 kanaldan, günde yayınladığı programların genel süresi 55, Merkez Radyo'nun 9 kanaldan yayınladığı programların süresi 155 saati bulu-

yor. Cumhuriyet ve yerel televizyon merkezlerinin yayınladıkları programların (bu arada Moskova'dan naklettikleri programların) genel süresi günde 2400, radyo programlarının süresi bin küsür saati bulur.

1976 yılında 9 bin gazetenin bir günlük tirajı 163 milyon, 7 bin dergininki 187 milyondan fazla olmuştur. Gazete ve dergiler, genel olarak aboneler arasında dağılır. Çünkü insanlar gazete ve dergilere abone olmayı tercih ederler.

Fransız gazetecilerinden Jan-Pol Lyejua bu hususta şunları yazıyor: «Basında yabancıların hayatı üstüne pek çok yazı çıkıyor. Doğrusu buna insan hayran olur. Televizyon her ay çeşitli ülkelerden röportajlar gösteriyor. Her pazar günü televizyonun birinci kanalında «yabancı konukların gözüyle SSCB» konulu program gösterilir. Gazetecilerde «Mond», «Guardian», ya da «New-York Times» gazeteleri satılmaz, oysa oradan «Za Rubejom» adlı gazeteyi satın almak mümkündür, ya da bu gazeteye abone olunabilir. Bu gazetede yabancı ülkelerin, bu arada Amerika, Fransa, Federal Almanya Cumhuriyeti ve Ingiltere basınında çıkan yazıların özetleri ya da tam metinleri basılıyor».

Hele Sovyet gazetelerinden «Pravda» (11 milyon), «Komsomolskaya Pravda» (10 milyon), dergilerden «Komünist», «Partiynaya Jizn» çok yüksek tirajlarla çıkıyor. Bu, insanların SSCB Komünist Partisi'nin politikasına, ve adı geçen yayınlarda çıkan yazı ve haberlere güvenlerini gösterir.

Geçenlerde Amerika'nın Birleşmiş Milletler'deki eski temsilcisi Ç. Yost bu hususta şunları söylemişti: «Amerikan gazetelerinin çoğunun pek az gerçek haber yayınlaması, insanı hayrete düşürür. Fakat Amerikalılar için bu yeni bir şey değildir. Geçenlerde açılan bir anket, Amerikalıların çoğunun gazete ve dergilerde basılan, radyo ve televizyonda yayınlanan haberlerin doğruluğuna inanmadıklarını göstermiştir».

KİŞİNİN TOPLUMLAŞTIRILMASI

Sovyet hayatını bilmiyenler, Sovyet insanlarının büyük siyasi faaliyetine şaşakalırlar. Yüksek ve yerel yönetim organları seçimlerine bin seçmenden 999'u katılır (Amerika'da ise son cumhurbaşkanı seçimlerine seçmenlerin yarısından az fazlası katılmıştı).

Amerikan «İnternational Harold Tribune» gazetesinin bildirdiğine göre, geçenlerde açılan anket, Amerikalıların kongreye ve başka çeşit hükümet organlarına, tekellere güven derecesinin son on yıl içinde çok azaldığını göstermiştir. Ankete katılanların yalnız yüzde 20'si icra organlarına güvendiklerini yüzde 16'sı büyük tekellere güvendiklerini söylemiştir. Ankete katılanların yalnız yüzde 9'u kongreye inanıyor.

Gelişmiş demokratik sistem; yani işletme ,kollektif çiftlik, kent ve tüm ülkeyi yönetme işinde karar alma hakkı, SSCB'de kişinin toplumlaşmasına yardım ediyor. Sovyet insanı her devlet kademesinde fikrini belirtebilir, bu arada ekonomik plânlarda düzeltmeler yapabilir, her hangi bir kasabada yeni bir okul kurmayı önerebilir, ya da yönetimin temelsiz bir kararını protesto edebilir. Sovyet insanı toplumun hayatına kayıtsız kalmaz.

Sverdlovsk kentindeki işletmelerin 20 dairesinde açılan anket, ankete katılanların yüzde 66,2'sinin, üretimle ilgili ilke sorunlarını görüşen işçi toplantılarına her zaman aktif olarak katıldıklarını göstermiştir. Üstelik bunların yarısı toplantılarda, hiç olmazsa yılda bir kez, düşüncesini söyler, beşte biri 3-5 kez konuşur.

Fransız sosyoloji uzmanlarından J. Dümazedye'nin belirttiğine göre, Fransız işçileriyle memurlarının çoğu, firmalarının sorunlarıyla hiç ilgilenmezler. Fransız işçilerinin yüzde 90 kadarı, iş günü sonunda iş elbiselerini çıkardıktan sonra çalıştıkları yeri düşüncelerinden tamamen silerler...

Sovyet insanları 2 milyon 200 binden fazla insanın seçildiği idare meclisleri ve toplumsal örgütlerden sendika, kooperatif birliği gençlik, spor örgütleri, kültür, teknik ve bilim dernekleri, sanatçı birlikleri yoluyla devletin yönetimine katılırlar. Son yıllarda bu örgüt ve birliklerin etkisi ve otoritesi bir hayli artmış, üyeleri çoğalmıştır. Yalnız 1972 yılı Mart ayından bu yana sendikalarda birleşen işçi ve memur sayısı 98 milyondan 110 milyona çıkmıştır. Komsomol örgütü üyelerinin sayısı (bu örgüt ülkenin en büyük gneçlik örgütlerindendir) 1970 yılının Mayıs ayından bu yana 27 milyon kişiden 35 milyona çıktı.

Yeni toplumsal birlikler kurulup gelişiyor. Örneğin son zamanlarda çevreyi koruma derneği, yabancı ülkelerin halklarıyla dostluk bağları kuran bir sıra yeni dernek kurulmuştur. Genel Rusya Tarih ve Kültür Eserlerini Koruma Derneği, saflarında on milyon insanı birleştiriyor. Bu dernek devlet organlarıyla birlikte («Veto». hakkından yararlanarak) kent ve tarihi eserleri olan yerlerde inşaat ve imar işleriyle ilgili tüm projeleri görüşüyor.

Devlet ve toplum işlerinin yönetimine toplam olarak 50 milyondan fazla Sovyet yurttaşı, yani aktif faaliyetlerde bulunanların yarısı katılır.

«Her insan çalıştığı işletme ve müessesenin işlerine, devletin işlerine faal olarak katılmak ister. Her insan yarınına güvenmek, çocuklarına düzenli gelecek sağlamak ister. Bu sosyal ihtiyaçları karşılamak için gereken koşullarımız vardır. Bu, sosyalizmin son derece büyük bir başarısıdır». (L.I. Brejnev. Çağdaş Aşamada SSCB Komünist Partisi'nin Eko-

nomik Politikasının Başlıca Sorunları üstüne, Konuşma ve Raporlar. Cilt 11, Sayfa 426).

MANEVİ SAĞLIK VE MANEVİ GERİLİK

Bu yazıda kişiye özgü bazı özellikler, emeğe bir sanat gibi yanaşma, sosyal faaliyet, bilgi, kültür hevesi, yoğun manevi hayat sürme hevesi gibi özellikler söz konusu oldu. Bundan başka Sovyet insanlarına özgü başka vasıflar da var. Kollektivizm, girişkenlik, disipline uyma, kanunları sayma, toplumsal iyimserlik gibi vasıflar da Sovyet insanına özgüdür. Amerikan gazetecilerinden Maykl Davidou, «Devirden Devire Seyahat» gibi sembolik bir başlık altında çıkan yazısında şunları belirtmiştir: «SSCB'de, ne kadar büyük olursa olsun, üstün bilim ve sanayi başarılarından çok, kişilerin psikolojisindeki değişiklikler insanı hayran eder. Sovyet insanlarının hayatında 50 küsür yıldan fazladır, **«ben»** değil **«biz»** sözü söylenir. Böyle bir hayat tarzı, insanların en üstün karakterini gösterir. Hayatın asıl bu tarafına en büyük değeri veriyoruz».

Yalnız Sovyet insanlarını iyi tanımayanlar ya da hayatlarını ters göstermek istiyenler bunların «eşitleştirilmiş bir kitle» olduğunu söyliyebilirler. Sovyet insanlarını karakterize eden en doğru söz «görüş birliği» sözüdür. Bu söz Sovyet insanlarının barış azmini, savaştan nefret ettiklerini, komünizm ideallerine bağlı olduklarını açıkça ifade eder.

Görüş birliği kişinin çok yönlü gelişmesini ortadan kaldırmaz. Sovyet toplumunun amacı, kişinin her bakımdan geliştirilmesidir. Joseph Nort son yazılarından birinde şu noktaya işaret etmişti: «Kişiye gerçekten de gelişme olanağını, tüm ihtiyaçlarını karşılama olanağını sağlayan, sosyalizmdir. Birçok okulları ve kurumları gezdim, öğretmen, yazar, öğrenci ve çocuklarla konuştum. Ülkenizde insana, yani yurttaşa ne kadar yüksek değer verildiğini biliyorum. Bence bu, sadece sosyalizmin sağlıyabildiği en önemli ayırt edici şeydir. Özel okullarınızda çocukların doğal yeteneklerinin büyük bir özenle geliştirildiğini gördüm. SSCB'de ister matematik veya sanat, ister fizik veya şiir söz konusu olsun tüm hayat alanlarında kişi mükemmelleştirilir. Bu herhangi bir seçkin sınıfa ait değildir. Söz konusu olan, gerçekte tüm insanları kültüre kavuşturmaktır.

«Hepsi» sözünü söylediğim zaman, sosyalist toplumu ayırt eden kollektivizmi düşünürüm. Bence bu, Sovyet insanlarının hayatında en önemli şeydir. Onlar tecrit olunmanın ne demek olduğunu hiç bilmezler.

«Amerikalı sosyoloji uzmanlarının «kimsesizler kitlesi» gibi kitapları yazmaları rastgele bir şey değildir. Çünkü ülkemiz Amerika'da milyonlarca insan uşak gibi yaşıyor. Hele işsizlerin sayısı bir hayli arttığında bu kendini çok iyi gösterir».

Gellap enstitüsü tarafından açılan anketin sonuçlarından anlaşıldığına göre, Amerikalıların yüzde 66'sı ülkelerinde manevi gerileme süreci cereyan ettiğini söylemişler. Böyle bir anketin açıldığını 1965 yılında, ankete katılanların yüzde 52'si bu düşüncesini belirtmişti.

Amerikalılar, cinayetleri ve kanunsuz hareketleri en ciddi problemlerden biri sayıyorlar. Polisin bildirdiğine göre 1975 yılında New-Yorkta 1640 kişi, Detroit'te 594, Şikago'da 818, Boston'da 1119 kişi öldürülmüştü. Amerika'da dakikada 21 cinayet işleniyor. 1975 yılında bir önceki yıla göre olaylar yüzde 18 artmıştır.

Amerikan öğrencilerinin ana ve babalarının yüzde 59'u, öğrenciler arasında yayılan narkotik tiryakiliğini pek ciddi bir problem sayıyor. Gençler arasında alkolikler bir hayli çoğalmıştır, öğrencilerin anne ve babalarının yüzde 55'i bu durumdan endişelenmektedir.

James Bolduin şunları yazıyor: «Amerikan hayat tarzı, insanları daha sevinçli hayata kavuşturma çabalarında da, insanları daha iyi yapma girişimlerinde de iflas etti».

Sosyalist hayat tarzı durmadan gelişiyor, mükemmelleşiyor, sağlamlaşıyor, kuvvet topluyor, ve hayat koşullarını sağlama, çağımız insanının manevi dünyasını oluşturma işinde kapitalizme üstün geldiğini daha şimdiden gösteriyor. Sosyalist hayat tarzı, başka anlamlar, başka manevi değerler yaratıyor. İnsanların çoğu para peşinde koşmaz, kültür bakımdan zenginleşmek, profesyonel ustalığı arttırmak, ve toplumsal faaliyet yürütmek isterler.

Bu genç kuşakta kendini çok iyi gösteriyor. Leningard'lı sosyoloji uzmanlarının «mutluluk için neler lazım?» sorusuna gençlerin yalnız yüzde 29,5'i para gerektiğini, geri kalanları, ilginç iş, insanların saygısı gerektiğini söylemişler. Moskovalı sosyoloji uzmanlarının verilerine göre, gençlerin yüzde 43,4'ü işletme, müessese ve tüm kentin işlerini yönetmeye faal olarak katılıyorlar.

«Dünyada Yurttaşları En Çok Kitap Okuyan Ülke»

SSCB'de bulunan yabancı muhabirler, röportajlarını işte bu başlık altında yayınlıyorlar. Çeşitli milletlerden insanların evlenme olayları hızla artıyor. Bu da SSCBde yaşıyan birçok halkların dostluğunu gösteren faktörlerdendir. Toplumun sıhhatini gösteren bir nokta daha var: Bir gün gazeteciler Moskova Valisi Vladimir Promıslova (sırası gelmişken şunu söylemek gerek ki, Moskova, SSCB'nin nüfusu 7 milyon 700 bini bulan en büyük kentidir) 24 saatte ne kadar cinayet işlendiğini sormuş-

Ürün Dergisinin Program Eleştirisine Cevap

AHMET DEMİR

Aylık «ÜRÜN» dergisinde Temel Saatçioğlu imzasıyla yayınlanan bir yazıda Türkiye'deki sosyalist partilerin proğramlarının eleştirisi yapılmak istenmiş. Ancak sosyalist partilerden üçünün proğramı eleştirilmeye değer bulunmamış ve sadece TİP ve TSİP' in proğramının bazı bölümlerinin ele alınmasıyla yetinilmiş.

Sosyalistlerin birbirlerini eleştirmeleri elbetteki ideolojik çalışmanın gereğidir. Ve hatta bu onların görevleridir. Ayrıca ülkemız somutunda bu eleştiri sosyalistlerin birliğine hizmet için yapılıyorsa daha bir önem kazanır. Böyle olunca da eleştiri, konunun önemine bağlı olarak bilimsel bir temeli, ciddi bir araştırmayı, yoğun bir teorik çabayı ve bütün bunların yanında amaca uygun bir eleştiri uslubunu zorunlu kılar. Ancak böyle bilimsel kriterler esas alınırsa ortaya zorlama değil, gerçekten eleştiri noktaları çıkar ve bölünmüş olan sosyalist hareketimiz içinde sağlıklı bir diyalog başlar. Aksi durumlarda, yani tahrifat, demagoji ve dar kafalı küçük buruva grupçuluğu ile «eleştiri» yapılmaya kalkışılırsa, bilimselliğin yerine seviyesizlik getirilmiş olur.

Biz Türkiye Sosyalist Hareketinin ortaya koyduğu proğramların en gelişkini olarak gördüğümüz TSİP programına yönelik eleştiri üzerinde duracağız. Ancak bundan önce, Ürün yazarının eleştiri anlayışı üzerinde birkaç söz ederek ve bu arada içine düştüğü başlıca teorik hataları da göstereceğiz.

LEGALİTE SORUNU VE İDD

Yazarın eleştiriden amacının sosyalist hareketin birliğine, gelişip güçlenmesine hizmet olmadığı daha yazının başlığında

ortaya çıkıyor. «Legal Sosyalist Akımlar» deyimi eleştirinin hangi temel üzerinde geliştirileceğini gösteriyor .Yazarın kafasında, sosyalistlerin *legal* mücadelesiyle legal *sosyalizm* özdeşleşiyor, aynı anlamı taşıyor. «Legal sosyalizm» nasıl burjuva sosyalizmi ise sosyalizmin legalitesi, ülke çapında meşruiyet kazanması da aynı ölçüde burjuva çerçevededir yazara göre. Nitekim yazar, böyle düşündüğünü daha ikinci parağrafta itiraf ediyor

«Bu partilerin görece olarak daha elverişli koşullarda peşpeşe ortaya çıkmalarının ana nedeni *kanımızca*, hepsinin ortak özelliği olan «legalizm» anlayışıdır. Bu partilerin tümünün kuruluşunda şu ya da bu ölçüde, gizli ya da açık bir anti-Sovyetizm varolmuştur. Hepsinde ise egemen eğilim, bir TKP düşmanlığıdır.» (Ürün Sayı: 42. S. 77. ABÇ).

Aynı parağrafta ve bir cümle sonra yazar: «Ancak bunun nesnel temeli, bu partilerin yöneticilerinin sınıfsal yapısıdır» diyor.

Yazar kendi *kanısını* eleştirisinin çıkış noktası olarak seçtiği için yaptığı işi bilimle ve somut verilerle değil, önyargı ve çarpıtmalarla temellendirdiğini itiraf etmektedir. Oysa bilimsellik sübjektif yargılardan çarpıtmalardan değil. somut olgulardan yola çıkmayı gerektirir. Ayrıca yazar koşulların gerektirdiği çalışmaları kucaklamayı, meşruiyet mücadelesi vermeyi, legal mücadele görevlerini yerine getirmeyi «legalizm» olarak nitelemekle kendi bilimsizliğini kanıtlıyor ve legal işçi sınıfı partisi ile «legal marksizm»i özdeş gösterme demagojisine başvuruyor. Koşullar elverişli olduğu halde legale çıkmamanın bilimsel anlamı *otzovizm*dir. Elverişli koşullarda legale çıkmak ise işçi sınıfı partilerinin görev ve sorumluluğudur.

Yazar TKPden ayrı bir olgu olarak ortaya çıkmış olmayı hazmedememekte kabahati anılan partinin dışında aramaktadır. Oysa, bugün objektif olgu olan hareketin bölünmüşlüğünü görmemekte, birinci derece suçlusunun ise TKP olduğunu gizlemek için kendi dışındakilere saldırmaktadır. Yine yazar TKP'den ayrı bir olgu olmayı anti-sovyetizm saymaktadır. Bunları söyleyebilmek için günümüz dünyasından habersiz olmak gerekir, bilimsiz olmak gerekir ve hatta *ard niyetli* olmak gerekir. Bu düpedüz bir yalandır ve demagojidir. Türkiye'de komünist ve enternasyonalist olmak için TKPden icazet mi alınacaktır? TKP Türkiye'de komünizmi ve enternasyonalizmi, Sovyetizmi kendi ipoteği altında saymaktadır. Oysa, şayet son yıllarda ülkemizde Marksizm-Leninizm ve Proletarya enternasyonalizmi güçlenip yaygınlaşmışsa, sol'da anti-sovyetizm kırılmış, Maoculuk tecrit edilmişse, bu başarıda en büyük

pay, TKP'nin, legal sosyalist akımlar dediği çizgilerden birine aittir ve bu şerefi o sosyalist siyasal çizgi taşımaktadır. TKP'nin yaptığı ise, enternasyonalizm adına oportünist politikalar gütmek ve böylece Türkiye solunda kimi anti-sovyetik eğilimlere malzeme vermek olmuştur. Israrlı sosyal demokrasi kuyrukçuluğu, Makyavelist yöntemler ve ekonomizm hattı bunun başlıca kanıtları arasındadır. İleri sendikal hareketle İDD'nin izlediği grupçu ve oportünist siyasetlerin açtığı bâdire ve Maden-İş işçilerinin mücadelesinden grupsal parsa toplamak amacıyla, bu mücadeleyi diğer sosyalist ve demokratik hareketlerden tecrit etme çabaları, onbinlerce işçiyi bir yenilgi tehlikesiyle karşı karşıya bırakmıştır.

TKP tarafından öteden beri alışkanlık hâline getirilen küfürbazlığın ve çarpıtmacılığın en somut noktalarından birisi olan şu «legalizm» ve «legalite» konusu üzerinde biraz daha ayrıntılı olarak durmamız gerekiyor.

Birincisi, İDD'cilerin sık sık kullandıkları «legal sosyalist akımlar» deyimini ele alalım... TKP'cilerin bencil ve grupçu bir anlayışla icadettikleri «legal sosyalist parti» deyimi bilimsel bakımdan bulanık ve muğlak bir terimdir... «Legal sosyalist parti» ne demektir? Bizim bildiğimiz bugün kapitalist ülkelerde Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmine bağlı işçi sınıfı partileri vardır. Bu partiler genellikle «komünist ve işçi partileri» diye adlandırılırlar. Yani bir partinin işçi sınıfı partisi olması (Marksist-Leninist ve proleter enternasyonalist bir parti olması) onun adının komünist olması veya olmaması ile ölçülemez. Bugün dünyada adında Komünist terimi olmayan pekçok işçi sınıfı partisi vardır... (İran TUDEH Partisi, Kıbrıs Emekçilerinin İlerici Partisi —AKEL—, İsviçre Emek Partisi, Macaristan Sosyalist İşçi Partisi, Alman Sosyalist Birlik Partisi... vb, vb... gibi sayısız partiler Marksist-Leninist'tirler, yani işçi sınıfı partisidirler...) Bu nedenle, İDD'ciler Türkiye solunda bir partinin adının şu veya bu olmasına dayanarak partileri tasnife kalkarlarsa kesin bir içtensizliği yansıtmış olurlar... Ve bu içtensizliği sürdürebilmek için de bilimsel kriterleri çarpıtmaya uğraşırlar. Bir defa bu gerçeğin altını kesinlikle çizmek gerekir... Bir partinin Marksist-Leninist ve enternasyonalist olup olmadığı onun temel ideolojik hattıyla, bu ilkelere uygun bilimsel örgütlenmesiyle, bilimsel programıyla bu temele bağlı stratejilerinin, taktiklerinin ve her konudaki politikalarının bilimsel komünizme uygunluğuyla ölçülür...

Bir partinin adında «sosyalist» teriminin bulunması, onun Fransa, İspanya veya kimi Arap ülkelerindeki gibi «sol sosyal de-

mokrat» eğilimli bir parti olduğu anlamına gelmez... Gerçekten de bu ülkelerde varolan ve genellikle «sosyalist parti» diye anılan, ayrıca dönem dönem Komünistlerle işbirliği yapabilen bazı partiler «sol sosyal demokrat» partilerdir... Gene adları «sosyalist» olan bazı partiler ise «sağ sosyal demokrat» partilerdir.

İDD'ciler işte bu şekilde, kelime oyunlarına dayanarak ve Avrupa'daki kimi sosyalist partiler olgusundan kalkarak, Türkiye'deki sosyalist partilerin *hepsini* böyle göstermeğe kalkışmaktadırlar. Onlar laf cambazlıkları yaparak, kendilerini «komünist», kendileri dışındakilerin tümünü ise «sosyalist» (sol sosyal demokrat) gibi göstermeğe kalkışmaktadırlar. İDD'cilerin bu tutumunun başlıca iki nedeni vardır: a) Kendilerini işçi sınıfının yegane temsilcisi olarak göstermek, Türkiyede bilimsel sosyalist hareketin bölünmüşlüğünü bu yolla örtbas etmeğe çalışmak, kardeş partileri bu şekilde yanıltmak ve böylelikle haketmedikleri bir sıfatı, elde etmedikleri bir konumu terimlerle, kelimelerle varitmiş gibi göstermeğe kalkışmak...

b) İDD'ci yöneticilerin ayakları Türkiye toprağından ve pratiğinden kopuk olduğu için, şablonculuk onların özelliklerinden birisi durumunda bulunduğu için, İDD'ciler Avrupalı kapitalist ülkelerdeki Komünist ve sosyalist partilerin durumlarına bakmakta, kendilerini de tıpkı Avrupa Komünist Partileri gibi görmeğe çalışmakta, böylesine bir hayal denizinde yüzmektedirler... Bu şekilde, İDD'ciler kendi partilerini komünist partisi, Türkiyedeki diğer sosyalist partilerin tümünü ise batı Avrupa'daki sosyalist partiler (yani sosyal demokrat partiler) gibi görmekte, göstermekte ve böylece rahatlamakta, Avrupa şablonlarıyla Türkiye'de «komünizm yapacaklarını» sanmaktadırlar... Tıpkı, bazı ileri kapitalist ülkeler için geçerli olan «İleri Demokrasi»yi, bir şablon halinde Türkiye'ye giydirmek istiyorlarsa, aynı şekilde Türkiye'deki sosyalist partilerin tümünü Fransız Sosyalist Partisi gibi görmeğe çabalamaktadırlar...) İşte başlıca bu nedenle, İDD'ciler, Türkiye'deki sosyalist partilerin hepsini birden aynı kaba koyarak onları «sosyalist partiler» diye adlandırmaktan zevk duymakta ve yarar ummaktadırlar. Oysa, Türkiyede «sosyalist partiler» diye küçümser edâlara bürünerek kendilerine paye toplamağa çalıştıkları partiler arasında öylesi vardır ki, İDD'cilerin partisinin çok ilerisinde güçlü bir bilimsel ve enternasyonalist ideolojiye sahiptir. İşçi sınıfı biliminin ve enternasyonalizminin ülkemizde yaygınlaşmasında, hayata geçirilmesinde, bilimle ve proletarya enternasyonalizmiyle donanmış kadroların yetişmesinde, dünya ko-

münist hareketinin evrensel görüşlerinin ve politikalarının yurdumuzda yaygınlaşmasında esas ve öncü mücadeleyi İDD'ciler değil, onların «legal sosyalist akımlar» arasında göstererek küfretmeye kalkıştıkları işçi sınıfı sosyalistleri vermiştir, vermektedir... Dünya işçi sınıfı partilerinin *kimi* ülkeler için gerekli gördüğü tezleri, sanki Türkiye için de geçerliymiş gibi gösterip, sınıf mücadelemizi, CHP sosyal demokrasisinin ve birkısım reformist sendikacıların kuyruğuna takmak isteyenler, işçi sınıfı adına binbir günah işleyerek sendikal hareket içinde bir kısım işçi müfrezelerini yenilgiye sürükleyenler, siyaseti ikinci plana itip, siyasal demokratik mücadelenin öncülüğünü dahi CHP'ye bırakarak, ekonomizm yapanlar. Komintern'in 1920'de kurulan Türkiye seksiyonunun —dolayısiyle Komintern'in— geleneğini temsil etmemektedirler. Onlar, olsa olsa, bir zamanlar Komintern'in Türkiye Seksiyonunun taşıdığı şerefli ismin ardına sığınarak, binbir türlü oportünizm yapmaktadırlar. İşledikleri kabahatlar bini aşan ve çeşitli hiziplerden oluşan bir *grup partisi* hüviyetindedirler ve Türkiye işçi sınıfı politik hareketinin bölünmüşlüğünü inkâr ettikçe de hep grupçu kalacaklardır. Onlar bu acz'lerini örtbas etmek için Komintern Türkiye seksiyonunun geleneksel adını kendilerine kalkan olarak kullanmaktadırlar; ideolojiyi, bilimi ve devrimci proletarya pratiğini bir yana bırakıp, Türkiye solundaki işçi sınıfı sosyalistlerini ancak bu şekilde —onları batı Avrupa sosyalist partileri gibi göstererek— karalayabileceklerini ummaktadırlar. Böylece, sadece bir isme sığınıp, binbir türlü tahrifata başvurarak Türkiye sosyalist hareketi içinde kendisini merkezi otorite gibi göstermeğe kalkışmak, aslında zavallılığın ifadesidir...

İDD'cilerin «legal sosytalist partiler» terimini bir suçlama vesilesi olarak kullanmalarının altında yatan bir başka ard niyet daha vardır. Yukarıda da belirttiğimiz gibi, bu ard niyet onları bilim dışına düşürmektedir. Bilimsel sosyalist literatürde «legal sosyalist parti» diye bir terim yoktur... Bilimde, «legal Marksizm» terimi vardır. Bilimde yeralan bu «legal marksizm» terimi ise gerçekte «legal çalışma yapan Marksist-Leninist partiler» için kullanılan bir terim değildir. Öyle olsaydı, dünyada pekçoğu legal olarak çalışan *işçi sınıfı partilerinin* hepsini «legal marksizm» ile suçlamak gerekirdi. «Legal Marksizm» deyimi, gerçekte, «uzlaşmacı marksizm» anlamına gelir. «Legal marksizm»in legal çalışma yapmakla karıştırılması salt bir *kelime oyunu* veya kelime yanılsamasıdır (illüzyonudur). «Legal marksizm», işçi sınıfının devrimci amaçlarını, *proletaryanın devrimci iktidarını* BENİMSE-

MEYEN sol parti ve akımlar için kullanılır. Bunun legalite ve illegaliteyle olan bağıntısı ancak dolaylıdır. Kaldı ki, Marksist dahi olmadığı halde illegal çalışma yapan partilerin bile varolduğu bir çağda, «legal işçi sınıfı partisi eşittir legal marksizm» diye bir kavram yaratmak yanıltmacadır... (Portekiz'de Suarez'in Sosyalist Partisi, marksist bir parti dahi olmadığı halde, faşist diktatörlük zamanında illegal olarak çalışmaktaydı... Aynı şekilde Yunanistan'da bugün Panhelenik Sosyalist Hareketi adını alan Papaendru'nun sosyal demokrat akımı da, faşizm altında illegal çalışmaktaydı... Hatta bugün Şili'deki Hristiyan Demokrat Parti şu anda illegal durumdadır). Demek ki, «legal marksizm» ile «legal marksist parti» asla eşanlamlı değildir...

Bu konuda bilimin prensibi açık ve yalındır... «Yeni Tip Parti» diye nitelenen işçi sınıfı partileri daima mücadelenin *bütünselliğini* gözönünde bulundururlar ve devrimci sosyal pratiğin her aşamasında bu bütünselliği bir an olsun gözden uzak tutmazlar. İşçi sınıfının devrimci iktidarına giden yolda karşılaşabilecekleri *tüm ihtimalleri* hesaplar, daha da önemlisi, işçi sınıfının devrimci iktidarına hazırlanmanın *çok yanlılığını* bilirler, bu iktidarın sağlamca ele geçmesi, zaferin net ve kesin olması için *zorunlu tüm gerekleri* yerine getirirler.

Böylelikle TKP'ciler legal siyasi çalışma yapmamayı bir erdemmiş gibi göstermeğe kalkıştıkça, tıpkı birtakım küçük goşist gruplar gibi amatörce bir böbürlenme içine düşmektedirler... İşin ilginç yanı o goşist gruplar, gerçekten goşist ve otzovist oldukları için legal siyasi parti çalışmasını reddetmekte, —fakat ne hikmetse gene legal siyasi çalışmanın önemli bir yanı olan legal yayın faaliyetini reddetmeyerek kendileriyle çelişkiye düşmektedirler... TKPnin ise durumu değişiktir. TKP goşist veya otzovist olduğu için legaliteden kaçmamaktadır. Onlar gerçekte pasifist oldukları için legal siyasi mücadeleyi sürekli ertelemekte burjuvazinin yasağını bahane olarak göstermekte ve böylece işçi veya diğer birkısım meslek örgütleri, ya da çeşitli demokratik kitle kuruluşları içinde ilkesiz yoldan sempatizan toplamayı legal çalışma diye tanıtmakta, bir başka deyimle, legal çalışmanın *siyasi yanını değil*, ekonomik-demokratik yanını öne çıkarmakta, legal siyasi çalışmayı ise sadece yayınla sınırlamaktadırlar.

TKP, legal siyasi çalışmayı, kendisinin legal parti olarak yasal çalışma hakkına sahip olmasıyla mümkün göstererek gerçekte siyasi mücadeleden kaçmaktadır. Oysa dünya işçi sınıfı tarihinde çeşitli partilerin çeşitli dönemlerde legal siyasi çalışma için de-

nedikleri çeşitli yollar vardır. Örneğin Kıbrıs Komünist Partisi' nin 1943'de legal siyasi parti çalışması için başvurduğu yol bunlardan birisidir.

Üstelik TKP legal siyasi çalışmayı kendisinin legale çıkmasına bağlayıp pasifizm içinde yüzerken, Türkiye'de bilimsel sosyalist anlamda legal siyasi mücadeleyi kucaklayan ve bilimsel sosyalist görevlerini, çok yanlılığını ve bütünselliğini esas kabul eden ayrıca 141 ve 142'nci maddelerin üzerine yürüyen, bu yolda merkez yöneticilerinden tabandaki üyesine kadar her kademede fedakâr ve cesur bir uğraş sürdüren, bu uğurda hapishaneye düşmekten korkmayan işçi sınıfı sosyalistlerini ve onların bilimsel siyasal örgütlenmelerini de karalamağa kalkışmaktadır.

Yazar bilimden zerre kadar nasiplenmediğini, partilerin sınıfsal temellerini, bizatihi onların doğrultularında arayacak yerde yöneticilerinde aramakla gösteriyor. Doğrusu sayın yazarın sınıfsal temelini bizde merak etmeye başladık. İzlediği siyasal doğrultu önemli değil bizce, kendisi için derin tahliller (!) yapabilmemiz için, kendisinin kullandığı yöntemi kullanmak istiyoruz.

Yazar sosyalist partilerle onların yöneticilerini karşı karşıya koymak için özel bir çaba gösteriyor. Bunu, yazarın izlediği siyasal doğrultunun çalışma uslubuna bağlıyor ve hak veriyoruz. Bu partilerin tabanlarında iyi unsurlar bolca var ama ah şu yöneticiler (!)

Bu anlayışın adını Lenin 60 yıl önce koymuştu!!!

Yazar, «gerçek anlamda işçi sınıfı partisi» olmanın ölçütü olarak mevcut siyasal ortamda legal olunamıyacağını almaktadır. Şöyle diyor:

«İşçi sınıfının dünya görüşü ve bunun ışığında bağımsız eylemi, burjuvazinin koyduğu yasaklara, sınırlara ve burjuvazinin iznine bağlı olamaz... Öyleyse Türkiye'nin bugünkü koşullarında, ceza yasasının 141-142, Siyasi Partiler ve seçim yasalarının ilgili maddeleri ve öteki anti-demokratik hükümler karşısında gerçek anlamda legal bir işçi sınıfı partisi olmak mümkün değildir. Mümkün gibi gözükse bile, bu, işçi sınıfının kendi eliyle tüm yöneticilerini ve kadrolarını burjuvaziye tesliminden öte bir anlam taşımaz.»

Bu mantığı ya da mantıksızlığı, Türkiye Sosyalist hareketi yakından tanır. Söylenmek istenenin ne anlama geldiğini bilmeyecek bir tek işçi sınıfı sosyalisti bulunabileceğini sanmıyoruz. Bilimsizlik insanın yakasını ele vermesine işte böyle yolaçmaktadır.

Yukarıda bu partilerin «elverişli» koşullarda ortaya çıktıklarından sözedilirken burada «burjuvaziye teslim» olmaktan sözedilmektedir. İşçi sınıfı partisi olmanın burjuvazinin iznine bağlı olmayacağı söylenirken 141-142'den sözediliyor ve işçi sınıfı partisi olabilmek, yine burjuvazinin iznine bağlanıyor. Koşullar elverişli olduğunda çıkmak «legalizm» oluyor ama bu legalizm, koşullar elvermediği için de işçi sınıfı partisi olamıyor. 141-142'ye rağmen işçi sınıfının dünya görüşü doğrultusunda legal mücadelenin risklerini göze almak ise kadroları burjuvaziye teslim etmek anlamına geliyor, 141-142 izin vermediği için ortalıkta gözükmemek *parti* adını alıyor. Yazar bu sözleriyle, gerçekte TKP'nin legal siyasi mücadelenin bu koşullarda dahi biçimlerini zorlamaktan niçin kaçtığını, yani korkaklığını kendi diliyle kanıtlıyor.

Bu saçmalıkları çok dinlediğimiz için neyin anlatılmak istendiğini, biraz zor da olsa çıkarabiliyoruz. Bu günkü koşullarda illegalitenin, mutlak olacağı söyleniyor. Goşizm de böyle düşünmektedir. Bu ortamda legalite tehlikelidir, «tehlikesiz» olan çalışma tarzını seçmek gerekir. Sosyalizm kaçkınları da böyle düşünmektedirler. Yazar ise bilimsizliğinden, «legal marksizm» ile «marksizmin legal mücadelesi»ni ayıramadığından, ya da böyle davranmak işine geldiğinden leninist bir partinin, mevcut koşulları kendi çalışmasıyla değiştirme ve çalışmasını koşullara uydurma mücadelesinin içiçe olduğunu kavrayan bir parti demek olacağını bilmemesinden dolayı, pot üstüne pot kırmaktadır. İşçi sınıfı sosyalistleri, 141-142'ye karşı yorulmaz bir mücadele verdikleri kadar 141-142'ye rağmen yılmadan mücadele verenler olsa gerektir.

Yazar ülkemizdeki sol hareketin çocukluk hastalıklarına göz kırpacaksa, kendi «erimiş» partisinin «ayağa kaldırılması» için taze kanı orada arıyorsa, bunca dolambaçlı söze gerek yok sanırız.

Yazarın 141-142'nci maddeler altında legal mücadele hakkında söylediği yukarıdaki sözlerin en önemli yanı şudur: Yazar, goşist olmadığı halde bir goşist amatörlüğü ile kendi çizgisinin illegalitesi ile övünürken, ve başkalarını legalizm ile suçlarken, yukarıya aktardığımız son sözleriyle kendisini ele veriyor ve legalizm mantığını yansıtıyor. Çünkü örgütlü ya da örgütsüz tüm İDD'ciler gibi kendisi de, kısa erimdeki umutlarını 141-142'nin kalkmasına bağlamıştır. Yani yazar ve diğer İDD'ciler, illegal görevlerin gerekliliğini 141-142'nci maddeler ile —dolayısiyle anti-demokratik koşullarla— sınırlamaktadır. Böyle bir anlayış «yeni tip parti» anlayışına aykırı düşer. Çünkü, işçi sınıfı politik hareketinin çok yan-

lı misyonlar bütünlüğü, faşist veya diğer anti-demokratik ortamlarla birinci derecede ilgili değildir. İşçi sınıfı politik örgütlenmesinin bütünsel işlevleri, doğrudan doğruya bir *iktidar sorunudur...* İşçi sınıfının devrimci iktidarını kurmak sorunudur. En geniş burjuva demokrasisi altında bile, bilimin öngördüğü biçimde işçi sınıfı devletini kurmak, bunu kurmak için de burjuva üstyapı mekanizmasını parçalamaya hazırlanmak özgürlüğü yoktur. 141-142 kalktığı ve demokratik bir ortama varıldığı zaman dahi böyle bir özgürlüğü hayal etmek budalalaktır. İşçi sınıfı örgütlenmesinde, burjuvazi en geniş burjuva demokrasilerinde bile daima sınırlar ve kayıtlar koyacaktır. 141-142'nin kalkmasına bu denli bel bağlamak, gerçekte ve bu nedenle, legalizmin kendisidir. Dünyada legal çalışma olanaklarına sahip olan muhalefet durumundaki yeni tip partiler hiçbir zaman legalite-illegalite sorununun temelini kendi ülkelerindeki demokratik ortamın derecesiyle sınırlı görmezler. Gerçek bir işçi sınıfı partisi ister illegal, ister legal, isterse yarılegal olsun, daima meseleyi iktidarın ele geçirilişi ve proletarya devletinin —bilime uygun olarak— kurulması şeklinde görür. TKP «yeni tip parti» olduğu iddiasındadır, fakat bunun gereklerini yerine getirmemektedir. Yeni tip parti, en geniş burjuva demokratik ortamlarda bile politik çalışmanın çok yönlü bütünselliğini ihmal etmez; buna karşılık en kötü anti-demokratizm koşulların da bile legal siyasi çalışmanın yolunu, yordamını zorlar. Fakat TKP, şimdiki illegal durumunu erdemmiş gibi gösterip bu koşullarda legal siyasi mücadeleden kaçarken, illegaliteyi de 141-142 ile sınırlamakta, böylece yeni tip parti iddialarına layık olmamaktadır.

Ama İDD'ciler gibi, Türkiye'ye bir ileri demokrasi şablonu zoraki bir elbise gibi giydirilmeye kalkışılınca şu mantık ortaya çıkar: 1977 genel seçimleri sonrasında sosyal demokrasi tek başına iktidara gelecek, vaadettiği gibi 141 ve 142'yi kaldıracak, TKP legale çıkacak, 1981'de parlamentoya girecek, ya o dönemde ya da en geç 1985'de TKP ve sosyal demokrasi tıpkı Fransa'daki gibi güçbirliği cephe vb. yaparak iktidara gelecek ve ileri demokrasiyi kuracaklar, 1989 seçimlerinde TKP'nin koalisyondaki gücü artacak ve neticede böylece yavaş yavaş sosyalizme geçilecek... 1977 genel seçimleri öncesinde İDD'cilerin taşıdıkları mantık ve kurdukları düş bu şekildeydi... Elbette, mantık bu olunca, İleri Demokrasiye giden yolda, sosyal demokrasinin iktidara gelmesi ve 141-142'nin kalkması İDD umutlarının kilit noktasını oluşturmaktaydı... Oysa 5 Haziran seçimleri, bu İDD mantığını iflas ettirmiş, sınıf mücadelesinin ne denli sert geçtiğini, sınıf mücadelesinin

bir «al gülüm-ver gülüm dünyası» olmadığını görmek istemeyen İDD'ciler birden afallamışlardır. Kısa erimde, sosyal demokrat iktidara bağlanan umutlar yıkılınca, bu düşler üzerine kurulan iskambil şatoları da çökmüş, derken, sanki yeni bir bulguymuş ve Türkiyenin ancak şimdi ortaya çıkan yeni bir gereksinmesiymiş gibi cephe sloganı, üstelik de ilkesiz ve grupçu bir tarzda ortaya atılmış, «UDC» konusunda koparılan grupsal gürültüler de geri tepince İDD'cilerin temel mantıkları bir kez daha sosyal pratikte darbe yemiş, ardından, sosyal demokrasiye ve reformist sendikacılara, veya ilkesiz bir biçimde toplanmış İDD'ci küçük burjuva sempatizanlarına dayanan «İDD sosyal pratiği», bu kez ileri sendikal hareket içinde iflas bayrağını çekmiştir... «UDC» sloganı ile tüm ilerici, demokratik ve yurtsever güçlerin birliğinden sözedenler, 27 merkezi demokratik kitle örgütün geçtiğimiz aylardaki eylemlerini sabote etmişler, bir taraftan bu güçbirliğine sözde katılır gözükürken, öte taraftan, bu merkezi güçbirliği tarafından konulan kitle eylemlerine katılmayıp, Ankara ve İzmir'de sadece kendi gruplarının katıldığı karikatür eylemlere kalkışmışlar ve Türkiye solunda hızla tecrite doğru gitmişler, komplolar yoluyla ele geçirdikleri bir günlük gazeteyi, kendi grupsal reklamlarının aracı haline getirmişler, bu uğurda demokratik kitle örgütlerinin içişlerine yalan ve tahrifatlarla karışmışlar, neticede o gazeteyi de büyük zararlarla iflas durumuna getirmişlerdir...

Bütün bu politikaların bir bir ve üstelik de uzun olmayan bir süreç içinde iflas etmesi, İDD'cileri büsbütün hırçınlaştırmıştır. Oturup, bütün bu başarısızlıklarının temel nedenlerini kendilerinde arayacaklarına, bu fiyaskoların sadece kendi oportünist ve makyavelist politikalarından kaynaklandığını itiraf edeceklerine, kendi dışlarındaki sosyalistlere ve ilericilere daha da azgınca saldırmaya onları «karanlık güçlerin hizmetinde» göstermeğe çalışmışlar. İşçi veya öğretmen meslek örgütlerini işgal etmeye, meslek örgütlerinde anarşi çıkartmaya bile başvurmuşlardır.

Bay Saatçioğlu'nun komik bir böbürlenme ile sunmağa çalıştığı, sözde illegalitesinin vardığı nokta işte burasıdır. TİP'in programının ortaya çıkmasından bu yana 31 ay, TSİP'in yeni programının kabul edilmesinden bu yana ise 20 ay geçtikten sonra bu programların alel usül, şabloncu ve tahrifatçı eleştirisine başvurulmasının esas nedeni de budur... Birbiri ardı sıra iflas eden ve temeldeki oportünizmden kaynaklanan İDD politikaları gene kendisinin yarattığı bugünkü labirentlerin içinde çırpınırken, dürüstçe özeleştiri yapıp doğru yola gelmek yerine, kendi dışındaki sos-

yalistlere söverek bir süre daha sempatizanlarını oyalayıp koruyabilme gayretidir bu yapılan... Yani hatanın derinleştirilmesidir.

EKLEKTİK VE TERCÜME PROGRAMLARLA İŞÇİ SINIFI PARTİSİ OLUNMAZ

TKP programı hakkındaki görüşlerimizi daha önce özetlemiştik. Bay Saatçioğlu'nun sözkonusu yazısı, İDD'nin bu eleştirilerden hiçbirşey anlamadığını ve tercümecilik, hazır kalıpçılık, eklektisizm yolunda devam ettiğini gösteriyor.

Yazar, sosyalist partilerin programlarında gördüğü temel eksikliği, sosyalizm aşamasına gelmeden önce bir ara aşamadan sözetmemek olarak özetliyor. Yazara göre *temel sorun* da buradaymış. Ak koyun ve kara koyun burada belli olurmuş! Çünkü yazarın benimsediği proğramda böyle bir aşama varmış ve bu ara aşamanın adı «İLERİ DEMOKRASİ» imiş!

İşçi sınıfı literatürüne bu konuda Lenin neler eklemiş; önce bunu Dimitrov'dan görelim:

«Lenin 15 yıl önce dikkatimizi 'proleter devrimine *geçiş* ya da *yöneliş* biçimleri aramaya' yöneltmemizi istedi. Bazı ülkelerde *birleşik cephe hükümeti* en önemli geçiş biçimlerinden biri olabilir. «Sol» doktrinciler Lenin'in bu emrini her zaman gözden ırak tutmuşlardır. Kısır propogandacılardı bunlar ve «geçiş biçimlerini» önemsemeden sadece «amaç»lardan söz etmekle yetiniyorlardı. Öte yandan sağ oportünistler, proletarya diktatörlüğü ile burjuva diktatörlüğü arasında kalan özel bir *geçici demokratik aşama* kurmuşlardır. Bu uyduruk «geçici aşamaya» «geçici biçim» adını da vermişler, hatta Lenin'in kullandığı kelimeleri kullanmışlardır. Ama bu tip dolandırıcılıkları teşhir etmek çok kolaydır. Lenin'in söylediği şey, proletarya devrimine geçiş biçimi ve yönelişle ilgiliydi, yani burjuva diktatörlüğünün devrilmesini söylüyordu Lenin. Burjuva ve proletarya diktatörlükleri arasında bir geçiş biçiminden sözetmiyordu.»

İşçi sınıfı biliminin sosyalist devrim öğretisi bugün elbetteki 1935 yılındaki düzeyinde değildir. Bugün bu öğreti gelişmiş kapitalist ülkeler için «ileri demokrasi» yolunu geçerli saymaktadır. Ama yazarın zannettiği gibi bu İLERİ DEMOKRASİ, bir ara aşama değildir. Sadece bir geçiş, bir yöneliş biçimidir. *Biçim olduğu* için de özele bağlıdır. Yani belli özel durumlarda şekillenme şansına sahiptir. Elbetteki kapitalizm ile sosyalizm arasında bir *ara*

aşama yoktur ama *geçiş biçimi* ile, *yöneliş biçimi* ile doldurulması gereken bir boşluk vardır. Ama hiç kimse bu boşluğu kendi ülkesinin koşullarında, başka ülkelerden alarak doldurmaya kalkmamıştır.

Yazar, geçiş döneminde işçi sınıfının kuracağı ittifakların önemine işaret ediyor, haklıdır. Ama bu konuda bir ikinci cümle daha söylemeye kalktığında anti-marksist sözler çıkıyor ağzından. Şöyle diyor:

«İşçi sınıfının ilk önerileri, mutlaka kendisiyle bağlaşıklığa girmesi mümkün olanların çıkarlarıyla uyuşmalıdır. Başka türlü bir bağlaşıklık kurmak mümkün değildir.» (Ürün sayı 42. S. 81). «*Bağlaşıklık ancak tarafların ortak çıkarları* çevresinde kurulabilir.» (Aynı sayfa)

Bu geçiş biçiminde işçi sınıfının yandaşları arasında küçük mülk sahiplerinin ve hatta orta tabakaların olması kaçınılmazdır. Bütün bu sınıf ve zümrelerin çıkarlarının, işçi sınıfından farklı olduğu ve olacağı da açıktır. Farklı çıkarları «ortak çıkarlar» haline dönüştürmek ise sanırız yazarımızın özel yeteneğinden kaynaklanıyor .Çünkü Lenin bile bunu başaramıyacağını gördüğü için şöyle yazmış:

«Proletarya genellikle, küçük işletmeciler sınıfının çıkarlarını savunma görevini üzerine alamaz, almak zorunda da değildir. Bu sınıfı, sadece, *ne kadar* devrimci ise *o ölçüde* destekleyebilir.» (Bütün eserleri C. 4 S. 247. —1899 proğram taslağı—)

Demek ki proletarya bağlaşıklarının çıkarlarını savunmaz. Çıkarlarının savunulması demek, o sınıfın desteklenmesi demektir. Halbuki proletaryanın yapması gereken, kendisiyle müttefik olmaya aday sınıf ya da zümrelerin çıkarlarını savunmak ve böylece o sınıf ve zümreleri desteklemek değil, onların, proletaryanın mücadelesine uygun düşen mücadelelerini desteklemek olmalıdır. Yazar elbette ki işçi sınıfını öteki sınıfların kuyruğuna takmak için onların çıkarlarının savunulmasını ya da, çıkarların birleştirilmesini savunmuyor. Kötü niyetli değildir. Sadece bilimsizliğinden, çıkarların savunulmasıyla, mücadelenin desteklenmesi arasındaki derin farkı kavrayamamasından böyle yazmış.

Yazar, «peki nasıl oluyor da çıkarları farklı bu sınıfların *bağlaşıklığı* mümkün olabiliyor» diye sorar mı bilmiyoruz. Ama biz bunun nasıl mümkün olduğuna dair bir ipucu verelim yine de:

«Proletarya sonuna kadar devrimci olan tek sınıftır, bütün öteki sınıflar ve bu arada, emekçi köylüler, yalnız proletaryanın gö-

rüş mevzilerine geçtikleri ölçüde devrimci olabilirler». (Lenin'in 17. Kongre konuşmasından c. 27. S. 130).

Demek ki ittifak kurmak, öyle yazarın zannettiğ,i gibi «sen çıkarlarından biraz taviz ver, bende biraz vereyim ve ortak çıkarımızı bulalım» anlayışıyla sağlanacak kadar kolay değilmiş. Sınıflar mücadelesinin zor görevlerinden, kahır istiyen görevlerinden kaçanlar, devrimin sosyal tabanını genişletmek için böylesi uzlaşmacı yolları seçerler. İşçi sınıfı sosyalistleri ise müttefiklerini kendi «görüş mevzilerine» çekmeye çalışırlar. Bu onların ilkesidir. Ama sınıflar mücadelesi içinde öteki sınıfların çıkarlarıyla proletaryanın çıkarları bazan çakışabilir. Bu da mücadele içinde (programa görece bağlılığı anlamında) *pratik* bir sorundur. Yazarın zannettiği gibi «*Programatik*» bir sorun değil.

Ama biz yine inanmak istiyoruz ki, yazar kasıtlı yanlış yapmıyor. O, bilimi *derinleştireyim* (!) derken kendi yanılgısını derinleştirmektedir. Çünkü; Fransa'daki İLERİ DEMOKRASİ onda fikri sabit olmuştur. Bu şablonu neresinden, nasıl biçersem götürüp Türkiye toprağına oturtabilirim; onun hesabını yapmaktadır. O bu hesabında direndikçe hem kafasındaki boşluk ve hemde kapitalizm ile sosyalizm arasındaki boşluk dolmayacaktır.

Yazarın zannettiği gibi işçi sınıfı, müttefiklerini ürkütmek korkusuyla yaklaşmaz ittifaklar sorununa. Soruna böyle yaklaşmak oportünizmin düşünsel temellerinden biridir. Lenin'in deyimiyle bu temel: «geniş halk yığınlarını elden kaçırmamak için, sınıfsal görüş açısından ve sınıf mücadelesinden vazgeçmek»dir.

Ürün yazarı Bay Temel Saatçioğlu yazısının bir yerinde (ürün s. 42. Sa. 80).

«Nasıl bir iktidar istiyoruz?» sorusuna verilecek cevabın birincil önem taşıdığını» belirtmektedir. Sosyalist partilerin bu soruya yanıt vermedikleri ya da yetersiz yanıt verdikleri, Bay Temel Saatçioğlu'nun eleştirisine konu olmaktadır. Yazar sosyalist partilerin proğramlarını asla bu noktadan eleştirme hakkına sahip değildir. Çünkü birincil önem taşıyan, bu soruya verilecek yanıt değildir. Ve yine yazar biraz daha ileride, 83 sahifede sorunun can alıcı noktasına, yani iktidar sorununa, doğru yaklaşmaktadır. Ama yanlışını birincil, doğrusunu ikincil planda ele aldığı için kendisini eleştirmemiz gerekiyor. Doğru olanı bilerek ikincil plana ittiği için de art niyetli olduğu kuşkusuna kapılıyor ve yazarı kınıyoruz. Doğru olan şu

«Ancak şu ayırıma da dikkat etmek gerekir: İşçi sınıfının tüm halk çıkarı için savunduğu dönüşümler, sosyalist toplumun kurul-

ması için zorunludur. Sosyalist bir iktidar ise, bunlar gerçekleşmeden de, daha önce de mümkün olabilir. Sosyalist üretim tarzının kurulmasının önkoşulları ile sosyalist devrimin önkoşulları özdeş değildir. Temel dönüşümlerin ya da bir bölümünün gerçekleştirilmesi sosyalist bir iktidarın kurulmasını hazırlayabileceği gibi, bunlar sosyalist bir iktidarın görevleri arasında da yer alabilir. Çünkü devrim sorunu öncelikle iktidar sorunudur.» (Ürün sayı 42. S. 83).

Yazarın bu sözleri, meseleye, yani, nasıl bir iktidar? sorununa yaklaşım tarzının Leninist ipuçlarını açıkça veriyor. Ve yazar burada doğru söylemekle kendi eleştirisinin temellerini çürütüyor. Şöyle:

Belli görevleri yerine getirmesini beklediğimiz geçiş iktidarı, geçişin bir aracıdır ve bu iktidarın nasıl biçimleneceğine dair kesin belirlemeler yapmak proletaryanın ve onun proğramının görevi değildir. Lenin proğram tartışmalarında «Emeğin Kurtuluşu» gurubunun taslağında genişliğine yer alan bu ayrıntıların çıkarılmasını önermekteydi. Yani araçların biçimi ve nasıl kullanılacakları konusunda işçi sınıfının partisinin proğramı, vaaz vermeye yeltenen bir belge değildir.

İkincisi, yazarın da sezdiği gibi, belli demokratik görevleri biz proğramımızda sıralarız. Bu görevleri yerine getirecek iktidarın adını da DEMOKRATİK HALK İKTİDARI olarak koyduğumuzu farzedelim. Yani bu görevler doğrudan proletarya diktatörlüğünün görevleri olarak programda sayılmış olurlar. Ancak bu görevlerin bir kısmı, biz, hedeflediğimiz iktidarı gerçekleştirmek için verdiğimiz mücadele sırasında, bir kısmı biz o iktidarı gerçekleştirirken ve bir kısmı da amaçladığımız iktidarı gerçekleştirdikten sonra tamamlanabilir. Ancak geçiş döneminde ne gibi iktidarlar ortaya çıkar ve bu görevleri nasıl gerçekleştirir sorusu işçi sınıfının partisinin programının değil, programa görece bağımolan pratik görevlerinin konusudur.

Yazar aynı sahifede, İleri Demokratik Devrim hedefinin, Sosyalist proletarya iktidarının önkoşullarının mevcut olmamasından gündeme geldiğini ve TKP proğramında yer aldığını yineliyor. Çok sevindirici bir itiraf. Gerçi yazar bu görüşünü daha önce de dile getirmişti. Ancak son günlerde Vadim Zagladin'den bazı şeyler öğrendiği, sosyalizmin önkoşullarıyla, sosyalist devrimin önkoşullarının birbirine karıştırılmasının yanlış olacağını kavradığı anlaşılıyor. Bu, ileri bir adımdır. Türkiye'de devrimci durumun her an ortaya çıkabileceğine ikna olduğu zaman ikinci adımı da ata-

cak ve İLERİ DEMOKRATİK DEVRİM'in neden Türkiye için geçersiz olduğunu anlayacaktır. Biz geçelim yazarın TSİP proğramına yönelttiği eleştirilere.

TSİP PROĞRAMI TÜRKİYE SOSYALİST HAREKETİNİN EN İLERİ PROĞRAMIDIR

Biz TSİP'in proğramının, sosyalist hareketimimizin en ileri proğramı olduğunu savunmaktayız. İLKE yayınlarının TKP proğramına yönelttiği eleştirileri tekrar hatırlatıyor ve TKP Proğramının TSİP proğramından geri bir proğram olduğunu söylüyoruz. Bu nedenle yazarın TSİP proğramını yer yer TKP proğramına benzetmesini de ciddi bulmuyoruz.

Yazar «Demokratik Halk İktidarının nasıl, hangi yolla kurulacağının belirtilmemesi TSİP proğramını hemen reformist bir parti programına dönüştürmektedir. TSİP proğramı emperyalizmden kurtuluşun, demokrasinin gerçekleştirilmesinin, daha da önemlisi bunları gerçekleştirecek iktidarın devrim yoluyla mümkün olacağını belirtmiyor, böyle bir amaç taşımıyor. TSİP devrimi öngörmeyen bir proğram öne sürüyor» diye yazıyor. (Ürün Sayı. 42. S. 89).

Sanıyoruz, ülkemizdeki teorik düzey noksanlığına rağmen, sosyalistler arasındaki hiç bir tartışma da, bu kadar ilkel bir değerlendirmeye rastlanmamıştır. En azından DEMOKRATİK HALK İKTİDARI kavramı, sıradan sosyalizm sempatizanlarının kafasında bile, nasıl bir iktidar olduğuna dair imaj yaratmaktadır. Ve bu iktidarın kurulmasının nasıl mümkün olacağına dair herkeste aynı öngörü vardır. Yazar bunları aşarak kime ulaşabileceğini sanmaktadır, anlıyamadık. Çocuksu bir değerlendirme olarak görüyoruz ve bu satırları eleştiri saymıyoruz. Ama TSİP proğramında bunun böyle olmadığını gösteren cümleler var mı, yok mu? bakalım.

Demokratik Halk İktidarı ile somutlanacak mücadele TSİP proğramında şöyle belirtilmiş: «İşçi sınıfı bu devrimci sürecin başını çekmek ve sonuna kadar götürmek zorundadır. (TSİP proğramı S. 9).

Demek ki TSİP proğramında, işçi sınıfının başını çekeceği *devrimci* bir süreçten sözedilmektedir. Kaldı ki, bir iktidarın hangi yolla kurulacağını anlatabilmek için onun *devrimci yoldan* kurulacağını söylemek hiç bir şey ifade etmez. Ya da, *devrim yoluyla* kurulacağı söylenen her iktidar devrimci yoldan kurulmuş olmaz.

Örneğin yazar, kapitalizm sınırları içinde ileri bazı reformlardan ve dönüşümlerden ibaret olan İLERİ DEMOKRATİK DÜZEN'i *devrimci yoldan* kurmaya çalışan ve böylece onu İLERİ DEMOKRATİK DEVRİM haline dönüştüren bir proğramı savunduğu için, yani, reformların başına «*devrimci yoldan*» sıfatını ekleyip reformları devrim yapabilmeye yetenekli (!) olduğu için TSİP Proğramının öngördüğü DEMOKRATİK HALK İKTİDARININ baş tarafında bir «*devrimci yoldan*» tabirine rastlasaydı tatmin olacaktı. TSİP proğramında öngörülen dönüşümleri gerçekleştirecek bir Demokratik Halk İktidarının devrimci olmayan yollardan kurulabildiği bir ülke biliyorsa, yazar söylemeli ve bizimde öğrenmemizi sağlamalıdır. Adı geçen proğram öngördüğü devletin kendisini, yani halkın çıkarlarını korumak için bilimin öngördüğü tüm gerekleri, siyasal içerik ve biçimi taşımaktadır. Demokratik Halk İktidarı devrimci Proletarya iktidarının özgül bir biçimidir. Bu iktidarın nasıl kurulacağını açıkça söylemiyen bir proğram —ki TSİP proğramı bunu söylüyor— yazarın zannettiği gibi reformist değil «sol» bir proğram olurdu. Galiba yazar kendi ayıbını örtmek için TSİP proğramına «reformist» demek gereğini duymuş. Bunu da kendi çizgisinin temel zaaflarına ve yöntemlerine veriyoruz.

Yazar biraz aşağıda, Demokratik Halk İktidarının görevleri sayılırken ne kapitalizm ve ne de sosyalizm olan bir düzenin kastedildiği sonucuna varıyor. Bir «ara aşama»dır bu diyor ve «*TSİP yazarları*» bu sonuca istemeden ulaşmışlardır diye fetvasını tamamlıyor.

Proğram eleştirmeye yeltenen birinin böylesine usandırıcı yanlışlıklar yapmasını yadırgadık. Bu iş daha ciddiye alınmalıydı. Bir kez yukarıda belirttik. Bu görevler bir işçi sınıfı iktidarının görevleri olarak sayılmaktadır. Yani sosyalist bir iktidarın demokratik görevlerinden sözedilmektedir. Yazar da böyle olabileceğini yukarıda söylemişti ama sonradan unutulmuş. İlle de bir «ara aşama» istiyor. Zorunlu geçiş biçimleri değil de illa ki bir ara aşama...

Yok böyle bir şey bay yazar. Olması mümkün değil. Ya, mücadelemizin içinde gerçekleşen demokratik görevler, ya da iktidarımızın gerçekleştireceği demokratik görevler. Bundan sonrasını zorlamaya kalktığında ister istemez vardığın sonuç ne olacak belli. Burjuvaziye vaaz. Şu hükümeti değil de bu hükümeti kur diye. CHP-AP koalisyonu değil de bir CHP iktidarı diye. Ya da seninde katılacağın bir «ulusal hükümet» diye. Sen bunları değil, sınıf mücadelesinin önüne çıkaracağı toplumsal süreçleri nasıl etkiliyebileceğini ve bunun gerektirdiği *pratik* görvelerinin üstesin-

den nasıl geleceğini düşünmelisin. Bir işçi iktidarı mı olur, halktan yana demokratik bir hükümet mi olur, bir birleşik emek cephesi mi olur, yoksa doğrudan senin iktidarın mı olur? Şimdiden kestirmek mümkün değildir.

Ayrıca yazarın dikkatini bir noktaya daha çekmekte yarar görüyoruz. TSİP proğramı «*TSİP yazarlarının*» değil TSİP Kongresinin oluşturduğu bir proğramdır. Ve bu proğram, ülkemizde alışılmadık boyutlarda çabaları gerektirmiş olan bir proğramdır. Ve Kongrede satır satır tartışılmıştır. Belki başka partilerde bir gurup yazar hatta bir şef proğram hazırlamıştır ama TSİP'de böyle olmamıştır. Nitekim böyle olmadığı, TKP Proğramıyla TSİP Proğramını karşılaştıran herkesin görebileceği kadar açıktır.

Devam edelim,

Yazar gördüğü kusurları, yazısının daha sonraki bölümlerinde şöyle sıralamış:

— TSİP proğramında, demokratik ve anti-emperyalist görevlerle, sosyalist görevler birbirine karıştırılmış.

— Küçük işletme sahiplerinin desteklenip desteklenmiyeceği hakkında TSİP proğramı hiç bir şey söylemiyor.

— Millileştirilecek işletme sahipleri ile öteki işletme sahiplerinin birleşmesini nasıl önleyeceksiniz?

— Çalışmayan yemeyecektir diyorsunuz ama millileştirmediğiniz işletme sahipleri, kira geliri olanlar ya da miras hakkı olanlar ne olacak?

— İşçilerin tek bir sendikal birlik altında toplanacağını söylüyorsunuz. Bu, iktidar zorlamasıyla olacak bir iş değildir. Zoraki olmaz. Yoksa Türkeş'in durumuna düşülür.

— TSİP proğramında, memurlar, aydınlar, doktorlar, avukatlar, esnaflar, zanaatkarlar için bir şey söylenmiyor. Gençlik içinde böyle. Çocuklar içinde böyle. Bu kesimlere örgütten başka bir şey vaadedilmiyor. Siz daha ilk adımda gençliği ve çocukları sosyalizm için yetiştirmeye başlayacağınızı söylüyorsunuz. Buna o çocukların velileri ne der?

— Barış için, Dünya Barışının sağlanması için parlak sözler etmişsiniz ama bundan önce askersel yumuşama gelir. Bundan niçin sözetmemişsiniz?

— Siz bu proğramları hazırlarken önünüzde TKP proğramı vardı. Dünya işçi sınıfı partilerinin proğramları vardı. Onlardan niçin örnek almadınız? Uluslararası Konferansların belgeleri de hazırdı o zaman.

— Bu proğramlar işçi sınıfının hiç bir yere götürmez.

Evet, TSİP proğramını ve TİP proğramını eleştirmeye heveslenen Ürün yazarının TSİP proğramında gördüğü eksiklikler yukarıda saydıklarımız. Cümleleri daha değişik ama biz özetledik ve özüne dokunmadık. «Kısa konuş» deseydik yukarıda saydıklarımızı söyleyecekti.

Bu saydıklarımızın tümü TSİP proğramında vardır. Yani yazar Proğram üzerinde tahrifat yapmamış. Eleştirecek başka bir şey bulamadığı içinde kendisini yukarıda saydığımız pasajlarla sınırlamış. Haklı mı, değil mi, görelim:

Demokratik ve anti-emperyalist görevlerin proğramda birbirlerine karıştırıldığı, yazarın kavrama yeteneğinin noksanlığından dolayı vardığı bir sonuçtur. Çünkü proğramda zaten demokratik ve anti-emperyalist görevlerle sosyalist görevlerin Türkiye gibi emperyalizme bağımlı bir ülkede *içiçe* geçtiği belirtilmiştir. İçiçe geçen bu görevleri TSİP proğramı değil Ürün yazarı birbirine karıştırmıştır.

— İşçi sınıfından küçük işletmeleri desteklemesi ve teşvik etmesi beklenemez. Müttefikler eğer küçük mülk sahibi iseler, kendilerinin desteklenip desteklenmiyeceğine değil, işletmelerine dokunulup dokunulmayacağına bakarak işçi sınıfının görüş açısına gelirler. Dokunulmayacağı ise TSİP proğramında belirtilmiş. Ama gelişen şartlar işçi sınıfının gündemine böyle bir görev getirebilir. Demokratik Halk İktidarı, o yeni şartların gereği olan yeni düzenlemelere gider. Bunları önceden proğramına koymaz. Nitekim SBKP proğramında NEP uygulamasına rastlamıyoruz ama gündeme geldiğinde komünistler gerekeni yapabilecek esnekliktedirler.

— Millileştirilecek işletmelerin sahipleri ile öteki işletme sahiplerinin işçi iktidarına karşı birleşmelerinin nasıl önleneceğini sormak ise, Demokratik Halk İktidarının kimin iktidarı olduğunu, kimlere karşı nasıl önlemler alacağını, baskıcı ve demokratik özelliklerini bilmemek demektir. Ama yazar bunları bildiği halde soruyorsa, eleştirecek yan bulamadığı için zorlama yollara başvurmasındandır. Tekeller üzerinde diktatörlük ve onların tasfiye edilmeleri süreci içinde küçük ve orta gelişkinlikteki işletmelerin, kendi varlıklarını korumaktan daha ileri talepleri olabilir. Bu taleplerin işçi sınıfı iktidarında cevap bulacağını herkes bilir. Cevabın nasıl olacağı ise ülkenin o günkü somut şartlarından doğacaktır. Örneğin Angola'da bu tür işletmeleri teşvik etmek işçi iktidarı için zorunlu olabilir ama Türkiye'de olmayabilir. Zaten işçi sınıfının bu sınıflarla ittifakı, onların çıkarları temeli üzerin-

de kurulmamıştır. İşçi sınıfının görüş açısı temeli üzerinde kurulmuştur.

— «Çalışmayan yemeyecektir». TSİP proğramına yazarın yönelttiği eleştiri noktalarından sadece bunu bir ölçüde itibara almak mümkün. Ama bu şiar TSİP proğramında hem bir ajitasyon —ki proğramların ajitasyon yönü de vardır— göreviyle ve hem de devrimci sürecin daha gelişkin bir aşamasını işaret etmekle yüklü bulunduğundan sakıncalı değildir. İttifakları zedeleyecek yanı da yoktur. Çünkü çalışmayanlar da yerler demek, proğramın sömürüye karşı olan özünü zedeler. Fakat yazar işte bu noktada İDD'nin temel felsefesindeki sakatlığı sergiliyor. Çünkü o «ulusal burjuvazi» ile ittifaka öylesine büyük değer veriyor ki, bu noktada ulusal burjuvazinin hakkının çiğnenmesine gönlü razı olmuyor.

— Yazar memurlar, aydınlar, doktorlar, öğrenciler, kadınlar, esnaflar, avukatlar, gençler için, çocuklar için bir şey söylenmediğini; halbuki bu zümrelerin bazı talepleri olduğunu yayınladıkları bildirilerden bile öğrenmenin mümkün bulunduğunu söylemekte ve TSİP proğramının bunlar konusundaki suskunluğunu yermektedir.

Sanırız yazar yazının bu noktasına geldiğinde epeyce yorulmuş ve bir işçi sınıfı partisi proğramının ne demek olduğunu unutmuş. Toplumdaki bütün meslek guruplarına proğramla seslenmeyi istemek ayrıca işçi sınıfı partisinin ne demek olduğunu da bilmemek anlamına gelir. Çünkü bu zümreler örgütlenmekte, kendi mücadele doğrultularını ve taleplerini saptamakta ve yine örgütleri aracılığıyla işçi sınıfının yandaş güçleri olarak genel mücadele içinde yer almaktadırlar. İşçi sınıfı bu zümrelerle ittifak aramaz, onları mücadele içinde yönlendirir. Çünkü bu sayılanların hiç biri bağımsız sınıf tavrı gösteren toplum kesimleri değildirler. Eğer işçi sınıfı partisinin proğramından bütün toplumsal zümrelere, kesimlere ve meslek guruplarına seslenmesi isteniyorsa bu saçmalıktır. Yazarın sandığı gibi bildirilerle dile getirilen talepler işçi sınıfının proğramına konmazlar. Elbet yazar da bilir ama bir kez de biz tekrarlayalım. İşçi Sınıfı partilerinin proğramları genel olarak toplumun evrimleşmesinin temel eğilimlerini tesbit eden, bu eğilimlerin sosyal sınıflar üzerindeki mevcut ve muhtemel etkilerini dile getiren, buradan hareketle ve bu evrimleşme doğrultusunda kendi uzak ve yakın amaçlarının gerektirdiği politik hatta bağlı kalarak toplumun sosyal güçlerini kendi görüş açısına toplamayı, böylelikle kendi sınıfsal hedeflerini de, oluşturduğu sosyal tabanın hedefleri haline getirmeyi amaçlayan bir belgedir. Partinin

propoganda ve ajitasyon çalışmalarının temel belgesidir ama bu çalışmaların kültürü değildir. Ama biz yazarın benimsediği siyasi doğrultunun 42 yıl proğramsız çalıştığını bildiğimiz için, söylediklerini pek ters bulmadık.

Barıştan önce gelen askersel yumuşamadan niçin sözedilmediğini soruyor ve bunu proğramın eksikliği olarak görüyor Ürün yazarı. Hırsız çalacak bir şey bulamayınca bir cebindekini alıp öteki cebine koyarmış. Yazarımız da öyle. Eleştiri diye, «filden sözettin ama boynuzunun kaç derecelik bir açıyla kulaklarını gördüğünü söylemedin» dercesine, bir bütün olan BARIŞ ve DETANT sorununu işaret ettin de bunun bir parçası olan askersel yumuşamadan niçin sözetmedin diyor. Eh! TSİP proğramının bu büyük boşluğunu doldurduğu için yazara bin minnet!

— Ve bu proğramlar hazırlanırken, sosyalist partilerin önünde TKP'nin proğramı varmış. Onu görmemişler. Etkileneceklerini sanmıyoruz ama iyi ki görmemişler. Bu proğramın, daha doğrusu proğramsızlığın eleştirisi İLKE dergisi tarafından yapıldı. Burada yeniden ele almayı gereksiz buluyoruz. O proğramın nasıl kopyacı ve tercüme bir proğram olduğunu artık bu gün ülkemizdeki tüm sosyalistler bilmektedirler. TSİP proğramı hazırlanırken pek çok uluslararası belgenin gözden geçirildiği açıktır ama bunların arasında TKP proğramı yoksa bunun suçu (!) sanırız TSİP Kongresinde değildir.

— Ve bu proğramlar işçi sınıfını hiç bir yere götürmezmiş yazara göre. Önce önemsiz bir noktada olsa şunu söyleyelim: böyle bir iddiayı Türkiye'de söylemeye hiç hakkı olmayan bir grup varsa o da İDD'cilerdir. Çünkü Bay Yazar'ın savunduğu programın işçi sınıfını nereye götürdüğünü DİSK'de ve MESS grevlerinde açıkça herkes görmüştür. TSİP proğramının işçi sınıfını *Demokratik Halk İktidarına* götürmeyi amaçladığını ve Türkiye işçi sınıfı politik hareketinin en gelişkin programı olduğunu, pratiğe ışık tuttuğunu olaylar kanıtlıyor. TSİP'in öngörülerinin ve eleştirilerinin pratikte sürekli doğrulandığı ortaya çıkıyor. Ama yalnız başına proğramlar, dünyanın en mükemmel belgeleri olsalar bile işçi sınıfını ileriye götürmekte yeterli olmazlar. Proğramlar doğrultusunda ilerleyebilmek için başka koşullarında birlikte bulunması gerekir. Dergimiz bunların neler olacağını, yayın hayatına başladığından buyana anlatmaya çalışmaktadır. Bu konuda yıllardır TSİP getirdiği tahliller, tesbitler, tahminler ve öngörülerle sosyal pratikte sürekli *haklı* çıkmaktadır. Ürün yazarı bay Temel Saatçi-

oğlu sosyalist partilerin proğramlarını işçi sınıfının görüş açısından eleştirme iddiasını taşımaktadır. Böylece o zımmen de olsa işçi sınıfı hareketinin bölünmüşlüğünü, kabul etmiş olmaktadır. O, bu proğramları eleştirsin, daha ileri proğram önerileri getirsin ama aklını biraz da, bu proğramların ortaya çıkmasına yolaçan tarihsel nedenler üzerinde yoğunlaştırsın isteriz. Sanırız o zaman kullandığı uslûptan, düştüğü yanılgılardan kendisi de mahçup olacak, TSİP'in proğramını ve politikasını daha iyi anlama olanağı bulacaktır. Ondan sonra, çalakalem yazmak yerine sorumluluk duygusu ve işçi sınıfı politik hareketine hizmet kaygusunun çalışmalarında, hiç değilse eğilim olarak ortaya çıkması mümkün hale gelecektir.

TÜRKİYE'de ULUSAL SORUN

Ulus ve ulusal topluluklar olgusu günümüz dünya toplumunun bir gerçekliğidir. Uluslar, dil birliği, kültür birliği, toprak birliği ve iktisadi yaşantı birliği ile belirlenen tarihsel bir kategoridir. Günümüzde dünya toplumunun ulusal topluluklar halinde ayrı birimleri oluşturduğu ve ulusal toplulukların büyük çoğunluğu bağımsız siyasal devlete sahip oldukları, gene birkısım ulusal toplulukların ise diğer ulusal topluluklar ile birlikte serbest ve gönüllü bağlara dayalı olarak fedaratif bir devlet ya da bölgesel özerklik statüsü altında birlikte yaşadıkları objektif bir olgudur.

Bir kısım uluslar ise, çok uluslu ülkede yaşadıkları halde, bu birliktelik gönüllü bağlara ve siyasal eşitliğe dayalı olmayıp, zora dayanmaktadır. Böylece çok uluslu bir ülkede, şayet ulusal topluluklardan birisi veya birkaçı, devleti elinde bulunduran bir başka egemen ulusun baskısı ve kontrolü altında yaşıyorsa, orada ulusal baskı vardır. Merkezi otoriteyi kontrolü altında bulunduran ulusal topluluk ve onun yönetici sınıfları, bir başka ulusal topluluğu eziyorsa, bu uluslardan birincisi ezen, ikincisi ezilen ulus durumundadır.

Çağımızda uluslar olgusunun çarpıcı bir gerçeklik olmasından yola çıkan Birleşmiş Milletler, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını, uluslar arasında siyasal bakımdan eşitçi ilişkileri ve gönüllü bağları temel ilke olarak kabul etmiştir. Gene Birleşmiş Milletler, çok uluslu devletlerde, devlet yönetiminin nüfusça azınlık durumunda bulunan uluslar, ulusal azınlıklar veya bölgesel kültürler üzerinde herhangi bir baskı ve zor uygulanmasına kesinlikle kaşıdır.

Türkiye'de de ulusal bir sorun vardır ve bir ulusal topluluk ezilen ulus durumunda, bir diğeri ezen ulus konumundadır. Böyle bir durum çağdaş uygarlığın vardığı ortak uluslararası ilkelere, Birleşmiş Milletler prensiplerine genel olarak insan hak ve özgürlüklerine aykırıdır.

Nitekim Türkiye'nin imza koyduğu Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı Sonuç Belgesi de bu prensipi hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak şekilde açıklamıştır: **Belgede şöyle denilmektedir:**

«... Topraklarında ulusal azınlıklar bulunan iştirakçi devletler, bu azınlıklara da insanların kanun önünde eşitlik hakkını tanırlar; insan haklarından ve temel özgürlüklerden gerçekten yararlanma imkânı verirler ve bu şekilde azınlıkların yasal çıkarlarını korurlar.

8 — Halkların haklarının eşitliği ve halkların kendi kaderlerini tayin hakkı:

Halkların haklarının eşitliği ve halkların kendi kaderlerini tayin hakkı ilkesi ışığında, bütün halklar, tamamen hür olarak istedikleri şekilde, hiçbir dış baskı olmadan iç ve dış siyasi statülerini belirlemek ve arzuladıkları biçimde siyasi, ekonomik, sosyal ve kütürel gelişimlerini düzenlemek hakkına her zaman sahiptirler.»

Gene aynı belgenin IV cü bölümünde şu husus vurgulanmaktadır:

«Ulusal azınlıklar veya bölgesel kültürler:

İştirakçi devletler ulusal azınlıkların veya bölgesel kültürlerin kendi aralarında kültürün çeşitli alanlarında katkıda bulunabileceklerini kabul ederler. Kendi topraklarında böyle azınlıklar veya kültürlerin varolması halinde vatandaşların kanuni çıkarlarını gözönünde bulundurarak bu katkıyı kolaylaştırmaya karar vermişlerdir.»

Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu Sonuç Belgesi'nde ısrarla vurgulanan bu gereklerin Türkiye'de dayattığı görevler açıktır. Bu görevler Türkiye topraklarında yaşamakta olan Kürtlerin ulusal, demokratik, yasal ve ekonomik sorunlarıyla doğrudan doğruya ilgilidir.

Aşağıdaki yazı, Birleşmiş Milletler, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Avrupa İnsan Haklarını Koruma Sözleşmesi ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Belgesi'nin ulusal sorunla ilgili temel prensiplerin uygulanmasını amaçlayan ve bu konudaki çözümün anahatlarını tartışan objektif bir bilimsel etüt niteliğindedir.

İ L K E

Türkiye'de ulusal sorun denilince esas olarak kastedilen şey Türkiye Kürdistanındaki Kürt ulusal topluluğunun ulusal ve demokratik gelişiminin bütün boyutlarıyla taşıdığı karekteristiklerdir.

Bu konu, ezilen ulus durumundaki Türkiye Kürdistanında Kürt ulusunun içinde bulunduğu maddi —objektif— koşulları, sınıfsal ilişki ve çelişkileri, ezen ulusla olan ulusal ve sınıfsal çelişki ve ilişkileri, Kürt ulusal demokratik hareketinin nihai çözümü için zorunlu öngörüleri ve Kürt ulusunun acil demokratik taleplerini bir bütün olarak içerir.

İşçi sınıfı devrimcileri, her meseleye olduğu gibi, ulusal soruna da işçi sınıfı bilimine ve enternasyonalizme sonuna kadar bağlı kalarak bakarlar. Bu bakımdan aşağıda anahatlarıyla inceleyeceğimiz Kürt ulusal sorununa yaklaşımımız bu temel üzerinde olacaktır. Türkiye'de ulusal sorunun biçimlenmesine ve karakteristiklerinin incelenmesine bir giriş niteliğini taşıyan aşağıdaki yazıda işlenen belli başlı konular, ileride daha ayrıntılı bilimsel çalışmalarla derinleştirilecek, bu konudaki ideolojik çalışmalarımız daha da olgunlaşacak ve sosyalist siyasal hareketimizin gelişim süreci içinde, sınıfsal kurtuluş mücadelesiyle, mazlum Kürt milletinin ulusal kurtuluş mücadelesini kucaklayacak ayrıntılı bir siyasal programa ulaşılması hedeflenecektir.

KÜRDİSTAN ve TÜRKİYE KÜRDİSTANI

Bugün Türkiye Kürdistan'ı terimi Orta Doğu'daki Kürtlerin çoğunlukta bulunduğu bölgelerin yani Kürtlerin yaşadığı toprakların Anadolu'da kalan kesimini ifade etmektedir. Nasıl ki, İran ve Irak işçi sınıfı partileri kendi ülkelerindeki ezilen ulusal toplulukların yurtları için İran Kürdistan'ı, İran Azrabeycan'ı veya Irak Kürdistan'ı diye bilimsel bir anlayışla adlandırıyorlarsa, Türkiye'deki Kürt ulusal topluluğunun yaşadığı toprakları da, «Türkiye Kürdistanı» ya da «Anadolu Kürdistanı» diye ifade etmek:

a) Kürtlerin anayurdunu gerçek ismiyle çağırmak, b) Kürtlerin tek bir ülkede yoğunlaşmadığını belirtmek, ayrıca sözkonusu ülkelerde Kürt ulusal topluluklarının sosyal, ekonomik, siyasal koşullarının objektif ve sübjektif durumlarının biribirlerinden farklı bulunduğunu dile getirmek açısından gereklidir.

Çok sayıda halkı bünyesinde barındıran Osmanlı İmparatorluğu'nun son yüzyılı Avrupa'da burjuva devriminin ilerlediği, kapitalizmin yerleştiği, böylece insanlık tarihinin feodaliteden kapitalizme geçtiği çağa rastlar. Bu kapitalistleşme süreci belli bir faz farkıyla da olsa, Osmanlı İmparatorluğunu da etkilemiş, Osmanlı imparatorluğu içindeki farklı milliyetler ve etnik topluluklar, uluslaşma sürecine girmişler ve merkezi devletten ayrılıp, bağımsız devletler kurmağa başlamışlardı.

Birinci dünya savaşı bitiminde Osmanlı İmparatorluğu tümüyle çökünce ve yeni devletler kurulunca, Anadolu toprakları üzerinde **belli başlı** iki milliyet kaldı. Bunlar Türk ve Kürt milliyetleriydi.

Emperyalist işgali altındaki Türkiye'de yaşayan Türk ve Kürt halkları emperyalizme karşı ortak bir mücadele verdiler. Kurtuluş savaşının siyasi örgütlenmesini teşkil eden Anadolu ve Rumeli Müdafaayı Hukuk Cemiyetleri arasında Kürt örgütlenmelerinin de yer alması, Büyük Millet Meclisinde Kürdistan temsilcilerinin bulunması ve nihayet Kurtuluş savaşı ordusunda çok sayıda Kürt askerinin bulunması, düzenli ordu savaşına geçilmeden önce, Antep-Urfa yöresinde Kürt çetelerinin Türklerle birlikte anti-emperyalist gerilla savaşlarına başlamaları ... bütün bu somut ve inkâr edilmez gerçekler, emperyalizme karşı iki halkın, iki milliyetin hem siyasal planda, hem de yığınsal ve askeri bakımdan ortak mücadele verdiklerinin açık kanıtlarıdır. Bağımsızlık kesinleşip, Cumhuriyet kurulduktan sonraki ilk yıllarda da Büyük Millet Meclisindeki Kürt milletvekillerinin **«Kürdistan Mebusu»** diye adlandırılmaları, genç Türkiye Cumhuriyeti'nin hiç olmazsa kağıt üzerinde Kürdistan'ın ve Kürt milliyetinin varlığını —asgari düzeyde de olsa— tanımak zorunda olduğunun bir başka kanıtıydı.

Özetlersek, Osmanlı Devletinin çöküşüyle birlikte Anadolu toprakları üzerinde kalan başlıca iki Milliyet olan Türkler ve Kürtler, gerek siyasi, gerekse askeri bakımdan **ortak bir mücadele** vermişlerdir, kurtuluş savaşını başlatan siyasi örgütlenmeden, askeri birliklere kadar, tüm anti-emperyalist hareket iki halkın, iki milliyetin ortak mücadelesi sonucunda başarıya ulaşmıştır.

Geçici milli devrim hükümeti niteliğindeki 23 Nisan 1920'de kurulan Büyük Millet Meclisi de keza her iki milliyetin ortak temsilcilerinden oluşmuştu. Bilindiği gibi 23 Nisan tarihi «Ulusal Egemenlik Bayramı» olarak anılır. Fakat ne yazık ki, iki halkın ortaklaşa mücadelesiyle elde edi-

len bu ulusal egemenlik, savaşın kazanılmasıyla birlikte, Türk burjuvazisi tarafından sadece Türk ulusunun ulusal egemenliği haline dönüştürülmüştür. Türk burjuvazisi, her iki halkın da kanıyla, canıyla kazandığı bu savaşı, sadece kendisine maletmiş, emperyalizmden bağımsız bir devlet kurarak ulusal egemenliğini ilân ederken, bu genç Cumhuriyetin temellerini kanıyla yoğurmuş olan Kürt milliyetinin üzerine **ezen ulus egemenliğini** ve despotizmini de getirmiştir. Bu yanıyla, genç Cumhuriyetin kurulması, emperyalizmden bağımsızlaşmak anlamında ilerici bir ulusal egemenliği temsil ederken, Kürt halkının ve Kürt milliyetinin üzerinde ezen ulus egemenliğini getirmesi bakımından da, şoven ve gerici yanını beraberinde taşımaktaydı. Cumhuriyetin yasal statüsünü belirleyen 1924 Anayasasında Kürt milliyetine hiçbir yasal hak tanınmaması, **Kürt ulusunun** asgari demokratik haklarından olan dil ve kültür özgürlüğüne dahi tahammül gösterilmemesi ve kısa zamanda bu anayasanın şoven ve gerici hükümlerini dahi aşacak şekilde şiddetli bir milli zulmün ve asimilasyon siyasetinin Türk burjuvazisi tarafından sahneye konması... bütün bunlar genç Türk burjuvazisinin milli tahakkümcü ve gerici karakterinin açık kanıtları niteliğindedir.

Osmanlı devletinde kapitalistleşmenin özellikle son elli yıl içinde başlayıp geliştiği yapılan incelemelerden anlaşılmaktadır. Bu kapitalistleşme derece derece, Osmanlı imparatorluğunun o dönemde bünyesi içinde kalan tüm milliyetleri de etkisi altına aldığı bilinmektedir. Çok milliyetli bir devlet olan Osmanlı İmparatorluğu'ndan daha önce ayrılarak, bağımsız devlet kuran ve uluslaşmalarını geliştiren milliyetler dışında, geriye kalan milliyetler de Osmanlı devletinin kapitalistleşme süreci içinde uluslaşma sürecine girmişlerdi. Özellikle bu kapitalistleşme ikinci meşrutiyet devriminden sonra daha da hızlandı, Birinci Emperyalist Savaş boyunca, Anadolu ticaret burjuvazisi palazlandı, giderek milli nitelikler kazandı. Savaşın bitimiyle birlikte Osmanlı İmparatorluğunun çökmesi sonucunda, Anadolu burjuvazisi başlıca Türk ve Kürt burjuvalarından oluşmaktaydı. Yukarıda da belirttiğimiz gibi, Kurtuluş savaşının siyasal örgütlenmesini bu iki milliyetin anti-emperyalist karakterli burjuva unsurları küçük burjuvaziyle birlikte başlattılar. Fakat savaşın sonunda, Türk burjuvazisinin Türk küçük burjuvazisi desteğinde Kürtler üzerinde milli baskı kurmuştur. Türk burjuvazisi kendi sömürücü çıkarları ve egemenliği için kürtleri gaddarca ezmiştir. Türkiye'nin bağımsızlığını sadece kendisine maletmiş, Kürtlerin ulusal gelişimlerini ekonomik-teknolojik ve kültürel ilerlemesini kendi kontrolü altına alarak onu bağımlı bir ulus kılmıştır. Onun bu gerici emellerine varmasını kolaylaştıran objektif etkenler nelerdi? Bu etkenleri göstermek, bilimsellik gereğidir. İki milliyet emperyalizme karşı ortak bir kurtuluş savaşı verdiği halde, sağlanan ulusal egemenliği niçin sadece Türk burjuvazisi kendisine mâledebilmiş ve Kürt ulusu üzerinde bugüne dek süren ulusal tahakkümünü kurabilmiştir. Bu sorunun cevabını getirmek bugünkü tahlillerimize de tarihsel bir temel teşkil edecektir.

Türk burjuvazisinin milli baskı kurması bakımından işini kolaylaştıran belli başlı faktörler şunlardı:

⊙ Osmanlı devleti zamanında da zaten Kürt milliyeti üzerinde, tıpkı Çarlık Rusyasında ezilen milliyetlere olduğu gibi bir baskı vardı. Osmanlı egemenleri bu baskıyı kürt feo-

dalleri ve din adamları aracılığıyla, ve asırlardır yerleşmiş bulunan merkezi feodal devlet mekanizması ile sürdürüyorlardı. Bir başka deyimle, Kürt feodalleri de Osmanlı egemen sınıfları içinde bütünleşmişlerdi.

⊙ Osmanlı devletinde son elli yılda gözlenen ve özellikle 1908 burjuva devriminden sonra hızlanan kapitalistleşme daha çok Anadolu'nun Türk kesiminde kendisini göstermekle birlikte, Türklerin hayli azınlıkta bulunduğu kesiminde Doğu Anadolu'yu da etkisi altına almıştı.

⊙ Doğu Anadoludaki kapitalistleşme başlangıçta daha ziyade Ermeni burjuvazisinin önderliğinde gelişiyordu.

Doğu Anadolu'da yavaş yavaş yayılan kapitalistleşmeyi önemli ölçüde Ermeni burjuvaları ellerinde tutmaktaydılar.

Ermeni burjuvazisi, aynı zamanda Çarlık Rusyası topraklarında kalan Ermenistan'daki devrimci-ilerici gelişimlerden de etkilenerek ilerici ve ulusalcı özlemler taşıyorlar, dolayısıyle Ermeni halkı gerici merkezi siyasal otoriteye karşı bilinçleniyor, örgütleniyor ve ulusal mücadeleye giriyorlardı. Türkiye'deki Ermenilerin ulusal kurtuluşçu gerillaları olan «Ermeni Komitacıları» Doğu Anadolu'daki ilerici milliyetçi hareketin başını çekmekteydiler. Sadrazam Talat Paşa'nın 1915'de Doğu Anadolu'da bir milyona yakın Ermeniyi katlettirmesi bundandı. İnsanlık tarihinin yaşadığı en büyük jenositlerden birisi olan bu olay, Osmanlı burjuva feodal merkezi otoritesi adına Türkiye'deki Ermeni ulusal topluluğunun tümüyle olmasa bile büyük ölçüde imhasını sağ kalanların ise, akın akın yurtlarını terketmelerini, böylece Ermeni ulusunun Anadolu'daki kolunun sayıca önemli oranda azalmasını getirdi. Osmanlı devleti açısından Ermeni ulusal mücadelesinin yarattığı tehlike iki yönlüydü. Ermeni hareketi bir yandan zaten savaş içinde olan ve çökmekte bulunan Osmanlı Devleti'ne ulusal yönde darbeler indiriyor, aynı zamanda Osmanlı egemen sınırları içinde entegre olmuş Kürt feodallerine karşı da sınıfsal (anti-feodal) bir mücadeleyi beraberinde getiriyordu. Öte yandan ise, bu hareket, Kürtlerde de ulusal ve anti-feodal bilinçlenmeyi ve hareketlenmeyi getiriyordu. Ermenilerin kitle halinde katledilmesi sırasında, gerici Kürt feodallerinin ve müslüman din adamlarının merkezi hükümet kuvvetlerine yardımcı oldukları, buna karşılık Kürt halkının, Kürt emekçilerinin ise Ermenilere yardım ettikleri, ellerinden geldiği kadar çocukları, genç kızları evlerinde sakladıkları, katliamdan kaçan Ermeni'lerin yurt dışına çıkmaları için onlara yardımcı oldukları bilinir. Dinsel şartlanmalara rağmen, Doğu Anadolu'da yüzyıllardır kardeşçe yaşamış olan Kürt ve Ermeni emekçilerinin bu noktadaki kader birliği, gerçekte her iki halkın eğemen despotizme karşı ortak tepkilerinin ifadesinden başka birşey değildi.

⊙ Doğu Anadolu'daki kapitalistleşmenin 1915 jenositine kadar önemli ölçüde Ermeni burjuvalarıyla gelişmiş olması, Kürtlerin daha çok toprağa bağlı kalmaları Kürdistan'da feodal ilişkilerin korunmasını, ve Kürt milliyetinin uluslaşma sürecinin yavaş kalmasını doğuran faktörlerdendi. 1915'den sonra Ermenilerin üretim araçlarına Kürt hâkim sınıfları el koyuyorlar, ayrıca Ermeni burjuvalarının yerini Kürt burjuvaları almaya başlıyor, Anadolu Kürdistan'ında kapitalistleşme ve uluslaşma ivme kazanıyordu. Buna rağmen, o zamanlar Doğu Anadolu'da ciddi bir kapitalistleşmeden, özellikle sanayileşmeden sözetmek imkânsızdı. Oluşmakta olan burjuva zümresi ticaret

burjuvazisi niteliğindeydi.

⊙ Aynı olgu Batıda Türk burjuvazisi için de sözkonusuydu. Sanayi birimi sayılabilecek önemli işletmeler yabancı tekellerin, şirketlerin kontrolünde bulunuyordu. Anadolu'daki burjuva unsurlar ise daha ziyade cılız bir ticaret burjuvazisi niteliğini taşımaktaydı. Böylece gerek Türk, gerekse Kürt burjuvaları henüz kristalleşmiş ve güçlenmiş, belli ölçüde de olsa sanayiye yönelmiş bir burjuva sınıfı niteliğinde değillerdi.

⊙ Emperyalist işgal altında çıkarları gereği anti-emperyalist eğilimler taşıyan Anadolu'daki bu burjuva zümresinin ulusal kurtuluş hareketindeki yönetici ve askeri kadrolarını, **başlangıçta** milli burjuvazinin düşüncesiyle donanmış küçük burjuvalar oluşturmaktaydılar. Mustafa Kemal ve kadrosu güçsüz olan millî burjuvazinin misyonunu üstlenmiş bir önderlikti. Bir başka deyimle millî burjuva önderliğinin üst yönetimi bu bürokratlarda somutlanıyordu. Böyle olunca da hareketin sivil önderliği bütün kudreti ellerinde toplamış bulunan askeri şeflerin kontrolüne geçiyordu.

Özellikle çete savaşlarından düzenli orduya geçilince, haraketin sivil önderliği ve sivil siyasal örgütlenmesi etkisini yitiriyor, kontrol, tüm kudreti ellerinde toplamış bulunan askeri şeflerin kontrolüne geçiyordu. Bu şefler anti-emperyalist ve burjuva devrimcisi bir karakter taşımalarına rağmen, kurtuluş savaşı ordusunun bir halk ordusu olmasını önlüyorlardı. Böylelikle, milli burjuvazinin öncülüğü, orduyu bilfiil kontrol eden ve orduya kumanda eden asker - sivil bürokrat kadroda somutlanınca Türk burjuvazisi, Kurtuluş savaşından sonra gerek emekçi sınıfların sınıfsal mücadelesine karşı, gerekse Kürt halkına karşı tahakkümünü kurmakta zorluk çekmedi. Bu şekilde, Cumhuriyetin yöneticileri, devrimci bir diktatörlüğü değil, bir burjuva diktatörlüğünü temsil eden ve Osmanlı «Paşalar bürokrasisini», bu kez burjuvazi adına ve cumhuriyet çatısı altında sürdüren bir yönetimdi. (Esasen bu yönetim, tekrar hatırlatalım ki, daha Kurtuluş savaşı yıllarında halk örgütlenmelerini söndürerek, Yeşil ordu vb. gibi halk ordularını dağıtarak kendi egemen sınıf karakterlerini göstermişti).

⊙ Cumhuriyetin ilanından sonra devlet makinası hızla ve büsbütün güçlendirildi. Burjuva diktatörlüğü pekiştirildi. Bu diktatörlük, yukarıda da söylediğimiz gibi emekçilerin sınıfsal mücadelesine karşı olduğu gibi, Kürt halkının ulusal ve demokratik mücadelesine karşı da tahakküm ve şiddet uyguladı.

⊙ Egemen burjuva devletinin ekonomik politikası ise, devlet kapitalizmi eliyle, cılız Türk burjuvazisini — özel sektörü — palazlandırmak ve güçlendirmek oldu. Bu kapitalistleşmede hiç kuşkusuz Türk burjuvalarına öncelik tanındı, Türk burjuvazisi güçlendirildi, kapitalistleşme batıda hızlandırıldı ve **yatırımlar gene bu** bölgede yapıldı. Buna rağmen Türk ve Kürt hâkim sınıflarının sömürücü çıkarbirliği de titizlikle korundu.

⊙ Bu süreç içinde egemen ulus diktatörlüğünün Kürt hâkim sınıflarına ilişkin **tutumu Türk ve Kürt** hakim sınıflarını ortak çıkarlar doğrultusunda kaynaştırmaktı. Cumhuriyetin 27 yıllık **iktidar partisi olan** CHP her iki ulusun da hakim sınıflarını siyasal bakımdan örgütlemişti. Daha sonraki DP ve AP de aynı yolu izlediler.

⊙ Türk burjuvazisinin bu politikası, özellikle Doğu'da güçlü olan feodalitenin radikal yoldan tasfiyesinden kaçınmayı da içermekteydi. Özellikle Şeyh Sait hareketinden sonra, emekçi Kürt halkının üzerinde sürekli terör sürdürülürken, Kürt hakim sınıfları **ile Türk hakim sınıfları**

uyum içinde ortaklaşa olarak emekçileri sömürdüler. Doğu'da feodalitenin çözülmesi ise Prusya modeli adı verilen yoldan tarımda kapitalistleşme şeklinde oldu.

Tekelci sermaye kendisinin ürettiği veya yurt dışından ithal ettiği tüketim maddelerini kırlarda, prekapitalist sömürüyle içiçe geçmiş olan ticaret erbabı aracılığıyla pazarlattı. Böylece, köylüyü aynî ve nakdî olarak borçlandırarak yapılan tefecilik, köylünün ürününü ucuza kapatma, borçlarını ödeyemeyen köylünün toprağına el koyarak bu toprakları ortakçıya, yarıcıya verme vb. gibi yollardan yapılan prekapitalist sömürüyle, ticaret yoluyla yapılan sömürü içiçe geçti. Tekelci sermayeyle çıkar birliği halinde olan Kürt feodalleri veya Kürt burjuvaları, Türk hakim sınıfları ile önemli çelişkilere düşmediler. Kürt burjuvazisi bu sömürü ağı ve paylaşımı çerçevesinde bağımsız bir iç pazar oluşturma amaçlarını taşımaya gerek duymadı, böylece Kürt burjuvaları milli bir nitelik kazanamadı, bir başka deyimle Anadolu Kürdistan'ında bir milli burjuva zümresi oluşmadı. Türk ve Kürt hakim sınıflarının bu gerici ortaklığı, siyaset arenasında, burjuva partilerinde ve parlamentoda da kendisini gösterdi. Kürt hakim sınıflarından parlamentoya giren veya burjuva partilerine katılan temsilciler, Kürt halkı ve Kürt ulusu üzerindeki egemen milli baskılara, ırkçı, şoven ve asimilasyoncu politikalara karşı çıkmadılar. Elli yılı aşkın zamandır Kürtler üzerindeki milli zolüm uygulandığı halde, son yıllarda CHP içindeki bir-iki Doğulu parlamenterin bazı sözlü soruları veya yazılı önergeleri dışında, parlamentoda ya da burjuva partilerinde Doğu illerini temsil eden tek bir parlamenterin veya politikacının Kürt halkı üzerindeki bu insanlık dışı uygulamalara itiraz ettiği dahi görülmemiştir.

⊙ Cumhuriyetten sonra kapitalistleşmenin hızlanmasıyla ve Türk milliyetinin uluslaşma sürecinin ivme kazanmasıyla birlikte, Türk milliyetçiliği de ideolojik bakımdan güçlendirildi. Kendisi bir Kürt egemeni aileden gelen Ziya Gökalp'ın baş ideologluğunu yaptığı Türk Milliyetçiliği, Türk uluslaşmasına ideolojik plan da yardımcı olduğu gibi, aynı zamanda Kürtler üzerindeki milli baskıları da aklayan şovenizmi temsil ediyordu. Daha sonra Mustafa Kemal'in getirdiği «Güneş-Dil Teorisi» ise «üstün millet - üstün ırk» anlayışını taşımaktaydı. Bu şoven, ırkçı ve milliyetçi ideolojiler uluslaşmasını geliştirmekte olan Türk ulusunun bireylerine (anti-emperyalist bir öz taşımayan hamasi ve gerici bir milliyetçilikle şartlandırırken, aynı zamanda Kürtler başta olmak üzere, Türkiye'deki Türk olmayan yurttaşları küçümsetmeyi, Kürt ulusu üzerindeki her türlü baskı ve asimilasyonu meşru göstermeyi amaçlıyordu... Bundan da öte, sözkonusu milliyetçi teoriler ve ideolojik şartlandırmalar, Kürt ulusunun asimilasyonuna hizmet ediyordu... Yüzbinlerce Kürt çocuğuna, her sabah derse girmeden önce, «Türküm-Doğruyum, Çalışkanım...» diye başlayan, «Varlığım Türk varlığına armağan olsun.» «Ne Mutlu Türküm Diyene...» şeklinde biten tekerlemeleri söyletiliyor, aynı sözler Türk çocuklarının genç dimağlarına da şovenizmi aşılıyordu. Gene Doğu Anadolu'daki liselerden, köy ilkokullarına kadar her seviyede öğrenim yapan Kürt çocukları, Türkleştirilmeye çalışılıyor, daha sonraki yıllarda açılan Yatılı Bölge Okulları'na yetenekli Kürt çocukları alınarak, çoğu faşist veya Türk milliyetçisi hocaların nezaretinde «Türkleştiriliyordu»... Asimilasyonun bir parçasını oluşturan bu çabalar dün olduğu gibi bugün de devam etmektedir...

Aynı şekilde, kitle haberleşme a-

raçlarında, Türk milliyetçiliğinin ve şovenizminin beyin yıkaması aralıksız sürmektedir.

⊙ Türk milliyetçiliğinin yaygınlaştırılması ve asimilasyonun uygulanması çabalarının önemli bir bölümünü de Kürt dili ve kültürü üzerindeki baskılar oynamıştır, oynamaktadır... Kürtçe yayın yapmak hiçbir yasayla yasaklanmadığı halde, yıllardır Kürtçe yapılan yayınlar üzerinde büyük baskılar sürdürülmüştür. Egemen Türk milliyetçiliği Kürt dilinin, kültürünün, sanat ve edebiyatının gelişmesini önlemek için daima şiddetli baskılar uygulamıştır... Siyasi planda Kürt milliyetçiliği güdenler, egemen merkezi siyasi otoritenin despotluğu altında tutulduğu gibi, Kürt dilini ve kültürünü geliştirmeye çalışan Kürt aydınlarına da rahat verilmemiştir. Gene Kürt halk müziği üzerinde ağır baskılar süregelmiştir. Son yıllarda ancak birkaç Kürtçe plağın yapılabildiği veya Kürt halk ozanlarının Kürtçe kaset doldurabildikleri, bunların dahi ağır baskılar ve kovuşturmalar altında tutulduğu unutulmamalıdır.

Böylelikle egemen Türk milliyetçiliğini Kürt ulusu üzerinde uygulayan merkezi siyasi otorite ve onun çeşitli aygıtları, Kürt halkına kendi ulusal ve demokratik özlemleri yönünde siyasi özgürlük tanımadığı gibi, Kürt halkını kendi öz dilinden, kültüründen, müziğinden koparmak için elinden gelen herşeyi yapmıştır...

⊙ Kürt ulusu üzerindeki zulüm bundan da ibaret değildir. Doğu'da toplu katliamların yanısıra, bugüne dek, komando baskıları, jandarma dayağı ve Kürt emekçilerine her türlü akıl almaz hareketler reva görülmüştür. Kürt emekçilerinin üzerinden eksik edilmemiştir.

Bütün özetlersek: Anadolu'daki Kürt ulusunun özgürce serpilip gelişmesi, üretici güçlerini geliştirmesi, kendi diline, kültürüne ve yasal statüsüne sahip kendi yönetimiyle yönetilmesi, ezen ulus durumundaki Türk burjuvazisi ve onunla işbirliği halinde olan Kürt egemen sınıfları tarafından önlenmiştir. Kürtler, ezilen ulus durumunda bırakılmış, insan temel hak ve özgürlükleri Kürtlere tanınmamıştır.

Hangi ülkede bir ulus, bir başka ulusu eziyorsa, orada **ulusal sorun** vardır. Ve hangi ulus, bir başka ulusu eziyorsa, **o ulusun kendisi de özgür değildir.** Bu objektif gerçeklik Türkiye için de sözkonusudur. Kürt ulusu ezilen ulus durumundadır. Ve başka bir ulusu ezen Türk ulusu da özgür değildir; çünkü bu ulusal baskının nedeni Türk emekçileri değil, bizzat Türk emekçilerini de ezen ve sömüren Türk burjuvazisidir. Gene Kürt ulusunun ulus olarak ezilmesinde, sömürülmesinde Türk hakim sınıflarına yardımcı olan, onun ortağı ve işbirlikçisi durumunda bulunan Kürt hakim sınıflarının da rolü vardır.

Şu halde, Türkiye'deki ulusal sorunu teşkil eden Kürt ulusunun sorunu nasıl çözülecektir? Çok uluslu ülkelerde ulusal soruna çeşitli Siyasal eğilimler ve akımlar çeşitli çözüm yolları önerirler. Bu yollar arasında gerçek çözüm yolunu işçi sınıfı bilimi getirmiştir. Uluslar arasında zora dayanan bağlara karşı çıkan, ulusların hak eşitliğini, serbest rızaya dayalı gönüllü bağlarını öngören biricik bilimsel dünya görüşü, işçi sınıfının enternasyonalist öğretisidir. Bu nedenle, bütün dünyada işçi sınıfı devrimcileri, işçi sınıfı biliminin gösterdiği ilkeler ve bilimsel veriler ışığında ulusal sorunu çözmeyi benimsemişlerdir. Marx ve Engels tarafından temelleri atılan bilimsel milli mesele öğretisi, Lenin tarafından geliştirilmiş ve çok uluslu bir ülke olan Rusya'da, uluslar sorunu bu teori ışığında, enternasyonalist bir tarzda ele alınarak, 1917 Büyük Ekim

Sosyalist Devriminden sonra çözüme ulaştırılmıştır. Böylece işçi sınıfı biliminin öğretmenlerinin teorik öngörüleri, Sovyetler Birliği'nde başarıyla hayata aktarılmış ve pratik içinde doğrulanmıştır. Bu şekilde, bugün Sovyetler Birliği'nde yaşayan yüz kadar ulusal topluluk veya etnik grup özgür gelişimlerini işçi sınıfı önderliğinde ve sosyalist enternasyonalizm prensibi içinde gerçekleştirmişlerdir.

İşçi sınıfı biliminin ulusal sorun öğretisi konusundaki teorik esasları, geçtiğimiz aylarda bu dergi sayfalarında ayrıntılı olarak incelendi.

Türkiye'deki ulusal sorunu da, bilimin gösterdiği bu teorik esaslar çerçevesinde ele almak ve genel teorik ilkeleri ulusal sorunun Türkiye'deki özgül biçimlenişine uygulayarak, sosyal pratiği yönlendirmek işçi sınıfı sosyalizminin görevidir.

İşçi sınıfı sosyalizmi, bilimin ışığında somut durumun somut tahlilini yaparak sosyal pratiğe yol gösterir. Bu nedenle, genel teorik doğrular tek başlarına pratikten ve somut durumundan soyut olarak ele alınırsa, sadece kalıplar biçiminde kalır, devrimci pratiğe yol gösteremezler. Her sorunda olduğu gibi ezilen Kürt ulusunun ulusal sorununu da somut durumuyla, özgül özellikleriyle, karakteristik nitelikleriyle incelemek ve böylece teori ile pratiği bütünleştirmek şarttır.

İşçi sınıfı devrimcileri, bütün toplumsal sorunlara olduğu gibi, ulusal soruna da, hiç kuşkusuz, sınıfsal açıdan bakmakla yükümlüdürler. Sözkonusu olan bir ulusal kurtuluş sorunu dahi olsa, bu kurtuluşu gerçekleştirecek sınıf ve tabakalar hangileridir? Bu ulusun hangi sınıf ve tabakaları, ulusal kurtuluşu elde etmek için hangi yabancı - yerli sınıf güçlerine karşı mücadele edeceklerdir? Kürt ulusunun sorununa da bu soruların cevabını arayarak yaklaşmak gerekir. Çünkü yukarıda da belirttiğimiz gibi, inceleyeceğimiz mesele işçi sınıfının direkt sınıfsal kurtuluşu değil ezilen bir ulusun ulus olarak topluca kurtuluşu dahi olsa, bunu soyut bir talep, sınıflardan bağımsızlaşmış bir hareket olarak görmeğe imkân yoktur.

Bu sorulara cevap vermek için, Kürt ulusunun içinde bulunduğu ekonomik ve sosyal koşulları, ve egemen ulusla olan ilişkilerini karakteristik nitelikleriyle ele almak gereklidir.

⊙ Kürt meselesine değgin öncelikle belirtmemiz gereken somut durum, Kürt ulusal sorununun sadece Türkiye çapında bir mesele değil, Orta Doğu düzeyinde bir sorun olduğudur. Çünkü Kürtler Irak, İran, Türkiye ve Suriye toprakları üzerinde coğrafi bakımdan bölünmüşlerdir. Ve bu ülkelerin her birinde ayrı siyasal rejimler bulunmaktadır. Bölgede sadece Sovyetler Birliği'nde Ermenistan Sovyet Cumhuriyetindeki Kürt azınlığı, sosyalist sistem içinde kurtuluşuna kavuşmuş ve ulusal baskılardan kurtulmuştur. Bu nedenle Sovyetler Birliğindeki Kürtlerin **ulusal sorunu yoktur.**) Ama Kürtlerin büyük çoğunluğu sözünü ettiğimiz Orta Doğu ülkelerinde yaşamaktadırlar ve kurtuluşlarına kavuşmamışlardır. O. Doğu'daki Kürtler, özellikle ve başlıca üç ülkede, Irak, Türkiye ve İran'da yoğunlaştıkları için, Kürt sorunu Orta Doğu çapındadır.

⊙ Bu nedenlerle, Kürtlerin kurtuluşunu sadece Türkiye ya da sadece Irak veya İran'daki Kürt ulusal demokratik hareketleriyle münferit olarak (tek tek) sınırlı görmek ve meselenin Orta Doğu çapındaki bir geniş bir milliyetin sorunu olarak ele almamak konuya eksik ve dolayısiyle yanlış yaklaşmak olacaktır. Bu gerçeği unutmamak kaydıyla, Türkiye'de işçi sınıfımızı birinci derecede ilgilendiren Kürt ulusal sorununun Türkiye Kürdistan'ındaki Kürt ulusal

ve demokratik hareketi olduğunu da belirtmeliyiz. Türkiye sosyalist hareketi bu meselenin Orta Doğu çapındaki karakterini gözden uzak tutmamakla birlikte, Türkiye'deki Kürtlerin kurtuluşunu kendisine mesele edinecektir ve kendisini bu sorunla yükümlü kılacaktır.

Tekrar vurgulayalım ki, Türkiye işçi sınıfı sosyalizminin Türkiye'deki Kürt ulusal demokratik hareketinin gelişimiyle esas olarak ilgili olması, hiçbir zaman **sorunu Türkiye'nin bir iç meselesi** olarak gördüğü anlamına gelmez. Bu konu uluslararası bir karakter taşır. Çünkü hem Türkiye'de iki ulus yaşamaktadır, sorun bu açıdan uluslararasıdır; hem de meselenin Orta Doğu düzeyindeki boyutları vardır.

Türkiye'de kimi sosyalistlerin meseleyi «misak-ı millî sınırları içinde» görmeye çalışması ve bu çerçevede çözüm araması işçi sınıfı sosyalizminin enternasyonalist öğretisiyle bağdaşmaz. Birincisi, böyle bir öngörü, ilkesel olarak küçük burjuva sosyalizminin tutumudur, işçi sınıfının ulusal sorunda temel ilkesi olan ulusların **kendi kaderlerini tayin hakkını** dışarlamakta ya da en azından bu hakka saygı göstermemekte, dolayısıyle sosyal şovenizme düşmekte veya milliyetçi tortulardan kurtulamamaktadır. İkincisi ise, bu bakış meselenin Orta Doğu çapındaki karakterini görmemek gibi objektif bir realiteye göz kapamaktadır.

Türkiye işçi sınıfı sosyalizmi, Türkiye'deki Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkını savunmakla, esasen meseleye hem enternasyonalist açıdan yaklaşmakta, hem de sorunun Orta Doğu çapındaki niteliğini gözönünde tutmaktadır. Çünkü, bilindiği gibi, bir ezilen ulusun kendi kaderini tayin hakkı, o ulusal topluluğun, bağlı bulunduğu çok uluslu devlet bünyesinden ayrılması, bağımsız bir devlet kurması veya bir başka devlete iltihak etmesi hakkı demektir. İşçi sınıfı politik hareketimiz Türkiye'deki Kürt ulusal topluluğu için self determinasyon hakkını tavizsizce savunmakla, Orta Doğu'daki tüm Kürtlerin geleceğine hiçbir ambargo koymamakta ve bölgedeki bütün Kürtlerin günün birinde tek bir bayrak altında toplanmaları **hakkını** da savunmuş olmaktadır. Türkiye işçi sınıfı Orta Doğu'daki topyekûn Kürt ulusal topluluklarının gelecekte hangi gelişim süreçlerinden geçerek nasıl bir statüye ulaşacakları hakkında kehanette bulunmak durumunda değildir. Çünkü bunu ancak Orta Doğu'daki tüm devrimci sürecin ve bu süreç içinde Kürt devrimci - demokratik ve ulusal güçlerinin gelişimi belirleyecektir. Bu topyekûn devrimci süreç ise, kendi içinde pekçok değişik süreci, faktörü, ve sosyal fenomeni içeren kompleks bir genel süreçtir... bir süreçler bütünüdür. Bu konuda fikir yürütmek, tek başına Türkiye işçi sınıfının misyonunu aşar, dünya genel olarak sosyalist sistem öncülüğündeki dünya devrimci sürecini, özel olarak da Orta Doğu'daki bilimsel sosyalist hareketleri, ulusal kurtuluş mücadelelerini ve işçi sınıfı hareketlerini, bunların **tümünü birden ilgilendirir**. Türkiye işçi sınıfı, meselenin bu yanını unutmadan, Türkiye'deki sınıfsal mücadele ile mazlum milletin ulusal demokratik hareketi arasındaki bağlar hakkında, fikir yürütmek Türkiye'deki topyekûn bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelesi bütünlüğüne giren tüm devrimci demokratik süreçler çerçevesinde bu sorun hakkında öngörüde bulunarak, pratiğe ışık tutmak ve gerekli tüm politik-örgütsel-ideolojik görevleri yerine getirmekle yükümlüdür... Bundan ötesi ise —yani Türkiye dışındaki Kürt hareketlerinin gelişimi sorunu ise— Türkiye sosyalist siyasal hareketinin misyonunun ve işlevinin sınırlarını aşar. Sosya-

list siyasal hareketimiz bu sınırların ötesinde, genel teorik sosyalist ve enternasyonalist prensipleri savunmakla ve dolayısiyle Orta Doğu'daki genel Kürt sorununa bu ilkeler açısından bakmakla yükümlüdür.

Ayrıca, bu konuda son olarak bir noktayı daha hatırlatmak gerekir. Orta Doğu'daki Kürt toplulukları aynı **milliyet** kökenini taşısalar bile tek bir ulus olma durumunda değillerdir. Çünkü bilindiği gibi bir ulusal topluluğun, ulus olabilmesi için sadece aynı milliyeti taşımaları —aynı dile ve kültüre sahip olmaları, hatta toprak birliğine de sahip olmaları— yetmez. Bir milliyeti ulus yapan esas faktör, onun **iktisadi yaşantı birliği**'dir. Örneğin Arap milliyeti aynı dile ve kültüre sahip olduğu halde, çok sayıda farklı Arap ulusu vardır. Benzer şekilde, Türkler sadece Türkiye'de bulunmadığı, Türkiye dışında da Türk milliyetinden gelen Türk toplulukları bulunduğu bilinir. Ve bütün Türkleri aynı bayrak altında toplamak amacı —Pan Türkizm— gerici bir amaçtır. Hatta, günümüzden henüz 30 yıl önce ikiye bölünmüş olan Almanları da bugün tek bir ulus saymaya imkân yoktur. Federal Almanya'da yaşayan Alman ulusal topluluğu ile Demokratik Alman Cumhuriyetinde yaşayan Alman ulusal topluluğu, Erich Honecker'in de ifade ettiği gibi **iki ayrı ulustur**lar ve DAC iki ulusun sosyalist olmayan bir toplumsal ekonomik düzey altında birleşmelerine karşıdır; bu yoldaki emperyalist demagojik önerileri reddetmiştir.

Bugün, SSCB'deki Kürtler dışında, bölgedeki Kürt ulusal topluluklarının bir **ulusal kurtuluş sorunu** vardır. Her ülkedeki Kürt ulusal topluluğu kendi özgül koşullarında ve biçimlenişlerinde ayrı ekonomik, sosyal, siyasal özellikler taşımakta ve ayrı mücadele vermektedirler. Bu topluluklar arasında bir dayanışma dünya devrimci sürecine ters düşmeyecek bir gelişim taşıyorsa, olumludur, zorunludur, ileri bir adımdır. Ve gene Orta Doğu'daki devrimci sürecin gelişme perspektifinde İran, Irak, Türkiye ve Suriye'deki Kürtlerin tek bir devlet çatısı altında toplanmaları ihtimaline de ipotek koyulamaz. Ama böyle bir varsayımı ya da ihtimali mutlaklaştırmak, ne pahasına olursa olsun bu amacı gütmek, ve bu uğurda dünya devrimci sürecine dahi aykırı davranmayı mübah saymak tutumuna girilirse, bu, Pan-Kürdizm olur, ister istemez ilerici (anti-emperyalist ve demokratik) bir Kürt milliyetçiliğini, gerici-ırkçı bir Kürt milliyetçiliğine vardırmak anlamını taşır. (Örneğin bu duygularla, Arapların İsrail karşısında başarı kazanmasını istemeyen Kürt milliyetçileri bile vardır.) Orta Doğu'daki devrimci süreçlerin nasıl bir seyir izleyeceğini ve önümüzdeki on yıllarda Orta Doğu'da sosyalist kuruluşların hangi ülkelerde gerçekleşeceğini (hangi ülkelerin işçi sınıfı devletini kuracaklarını) bilmiyoruz; bu konuda bir kehanette bulunmak da istemiyoruz. Yukarıda da belirttiğimiz gibi, Orta Doğu'daki Kürt ulusal demokratik hareketlerinin ve Kürdistan sosyalist mücadelelerinin nasıl bir seyir izleyecekleri, bütünsel dünya devrimci sürecinden ve özel olarak Orta Doğu'daki devrimci süreçlerden bağımsız, soyut bir şekilde ele alınamaz. Orta Doğu'daki ayrı ülkelerde bulunan sosyalist ve enternasyonalist Kürt devrimcileri bu gerçeğin bilincindedirler. Sosyalist olmayan, milliyetçi Kürt yurtseverlerinin de bu gerçeği gözden uzak tutmamaları, bölgedeki diğer Kürt kardeşleriyle ve hareketleriyle ilerici dayanışmayı Pan-Kürdizm şeklinde anlamamaları ve esas olarak kendi bulundukları ülkelerdeki Kürt ulusal demokratik hareketlerinin başarısına yoğunlaşmaları, dün-

ya sosyalist sistemi'nin yürüngesinde davranmaları gerekir.

Bu açıklamalardan sonra Türkiye Kürdistanında yaşayan ve Türk ulusu tarafından ezilen Kürt ulusunun, sınıfsal ve ulusal durumu, bu koşulların Türkiye'deki genel sınıfsal ilişki ve çelişkileriyle olan bağlantısı hakkındaki başlıca tesbitlerimizi sıralamaya geçebiliriz.

TÜRKİYE KÜRDİSTANI'NIN BAĞIMLI EKONOMİSİ ve GERİ KALMIŞLIĞI

Türkiye Kürdistan'ında yaşayan ve ulusal özelliklerini, dilini, kültürünü koruyan —asimile olmamış— Kürtlerin sayısı tâkriben ve tahminen sekiz milyondan fazladır. (Bu rakama, Batı Anadolu'ya göçmüş ve oraya yerleşmiş, çoğunluğu asimile olmuş Kürt kökenli emekçiler dahil değildir.) Şu halde, Kürdistan'da yaşayan ve resmi kayıtlarda T.C. uyruğu olarak geçen Kürtlerin sayısı, toplam Türkiye nüfusunun beşte birinden fazladır.

Kürdistan'ın ekonomisi emperyalizmin güdümündeki Türkiye tekelci sermayesinin kontrolü altındadır. Bir başka deyimle orta gelişkinlik düzeyindeki kapitalist bir ülke olan Türkiye'nin ekonomisini egemenliği altında tutan tekelcı sermaye, Kürdistan ekonomisini de tek bir merkezi siyasal devlet statüsü altında Türkiye ekonomisine, ve dolayısiyle kendisine bağımlı kılmış ve bu ekonomiyi bugüne dek istediğince yönlendirmiş, onun ulusal gelişimini (dolayısiyle ulusal ekonomik gelişimini) önlemiş ülkenin üretici güçlerinin ilerlemesini engellemiştir.

⊙ Osmanlı İmparatorluğunun son dönemlerinde ve Cumhuriyet devrinde kapitalistleşme süreci yaşayan Türkiye'de, egemenliği eline geçiren Türk burjuvazisi bugüne değin Kürdistan'ın yeraltı servetlerini sömürmüştür, sömürmektedir. Bir başka deyimle, Kürdistan'ın yeraltı madenleri, akarsular vb. gibi doğal zenginlikleri esas olarak Türk kapitalizminin hizmetinde olmuştur. (Bu doğal servetler arasında petrol, krom, bakır, demir sayılabilir. Türkiye burjuvazisi, «yerli» petrolün tümüne yakın kısmını, bakır ve krom, demir'in önemli bir bölümünü buradan sağlamaktadır. 1960 sonrasında sanayileşmesini hızlandıran Türkiye'nin enerji ihtiyacının bir bölümünü ise gene Kürdistan'daki akarsulardan, özellikle Fırat üzerindeki barajlardan sağlanması amaçlanmıştır. Bu nedenle, dünyanın sayılı barajlarından Keban'dan Türk sanayi bölgelerine elektrifikasyon hatları çekilmiştir. Keban'ın alt kademesini oluşturan Karakaya, Karababa vb. projeleri tamamlandığı zaman da gene buralardan Batıya enerji aktarılacaktır.)

Görüldüğü gibi Kürdistan'ın yeraltı servetleri ezen ulus durumundaki Türk ulusunun kapitalistleşme bakımından Kürt ulusundan ileri gitmesinde, —bu anlamda üretici güçlerini Kürt ulusuna nazaran daha fazla geliştirmesinde— bir başka deyimle, Kürdistan'ın **Türkiye'ye nazaran** daha da geri kalmasında kullanılmıştır.

⊙ Türkiye burjuvazisi, Kürdistan'ın sanayileşmesini engellemiş, ulusal bir sanayinin gelişmesine izin vermemiş, Kürdistan'da tekstil, içki, sigara, çimento vb. fabrikaları açarak büyük ölçüde devlet, eliyle yaptığı sanayi yatırımları yoluyla hem Kürt işçisinin artı değerine direkt olarak el koymuş, hem de bu alanlardaki Kürt pazarını elinde tutarak Kürt egemenleriyle birlikte Kürt halkını sömürmüştür.

⊙ Sanayinin ve büyük ithalat - ihracatın Türkiye tekelci sermayesi elinde tutulması ve Türk bölgelerin-

de geliştirilmiş olması, aynı zamanda Kürdistan'ı tekelci burjuvazi için geniş bir pazar alanı olması anlamına gelir. Tekelci sermaye ithal ettiği veya ürettiği ürünleri sadece Türk bölgelerinde değil, Kürt bölgelerinde de —gümrük vb. gibi zorunluluklar olmadan— pazarlayarak bu alanı kendi gelişimi için kullanmıştır.

Böylece, bu sürecin sonucunda Türkiye orta gelişkinlik düzeyindeki bir kapitalizme varırken, Türkiye Kürdistanı, ihmal edilmeyecek ölçüde feodal kalıntıları da bağrında barındıran geri bir kapitalist ekonomi düzeyinde tutulmuştur.

Türkiye tekelci sermayesi bu «avantajları», kendisinin egemen ulus, Kürt ulusunun ise ezilen ulus statüsünde olmasıyla sağlamıştır. Örneğin tarihsel gelişim sonucunda Kürdistan bağımsız bir devlet olarak ayrılmış bulunsaydı ve Kürt ulusu demokratik federal bir devlet statüsü altında Türk ulusuyla birlikte yaşayarak kendi yeraltı servetlerine, kendi ulusal pazarına ve ekonomisine, kendi sanayi gelişmesine sahip bulunsaydı, Türkiye burjuvazisi bu avantajlara sahip bulunmayacaktı. Salt bu olgu bile, tek başına, ezen-ezilen ulus durumunun Kürdistan'a ve Kürt ulusuna ne kadar zararlar getirdiğini, Türk ulusuna ise avantajlar sağladığını göstermeğe yeter.

Kürdistan'ın geri kalmışlığını tek bir ülke ve ulus içinde kapitalizmin eşitsiz gelişimi gibi gösterenler vardır.

Oysa Türkiye Kürdistanı'nın Türkiye'ye nazaran kapitalizmde geri kalmışlığı esas olarak farklı uluslar arasındaki —Türk ve Kürt ulusu arasındaki— bir eşitsiz Kapitalist gelişim sonucudur, yani bu anlamda bir «uluslararası olgudur»... Türkiye Kürdistanı'nın ve bu bölgedeki Kürt ulusunun, Türkiye'ye ve Türk ulusuna **nazaran** geri kalmışlığının (eşitsiz kapitalist gelişiminin) esas nedeni **ulusal faktördür:** Kürt ulusunun ezilen ulus, Türk ulusunun ezen ulus olmasıdır.

Bu bakımdan, Kürdistan'ın geri kalmışlığını, tek bir ülkede tek bir ulusta, (Türkiye'nin kendi içindeki) eşitsiz kapitalist gelişime bağlamak ulusal faktörü —Türkiye'de iki ulusun yaşadığını, bunlardan birisinin diğeri tarafından ezildiğini— gözardı etmektir. Bu görüş bilime uygun düşmez. Gerçi Türkiye'de Türk ulusunun kapitalist gelişiminde Türk bölgelerinin kapitalist gelişim açısından daha elverişli olduğu sözkonusu edilebilir. Fakat bu husus tâli'dir, belirleyici değildir. Esas neden ulusal sorundadır.

KÜRDİSTAN'DA EMEKÇİ SINIFLARIN DURUMU

Türkiye Kürdistan'ındaki emekçiler **son derece** yoksul durumdadırlar. Kesin olarak bellidir ki, Türk emekçileri de yoksul olmakla birlikte, Kürt emekçileri, Türk emekçilerinden **daha yoksuldurlar...** (Bunun temel nedenlerine yukarıda değindik)

⊙ Kürdistan'da sınıfların kristalleşmesi feodalitenin çözümüne bağlı olarak hızlanmakta, kırlarda sınıf mücadelesi giderek keskinleşmektedir.

⊙ Kürt ulusunun büyük çoğunluğunu yoksul köylülük oluşturmaktadır. (*)

(*) Kürdistan'da kırlarda olağanüstü bir mülksüzleşme, yoksullaşma sürmektedir. Abartmasız denilebilir ki, her yıl onbinlerce yoksul Kürt köylüsü akın akın batıya gelmekte, mevsimlik tarım işçisi, inşaat işçisi olarak iş ara-

⊙ Kürdistan işçi sınıfı son derece cılızdır. Sanayinin sürekli Türk bölgelerinde geliştirilmiş olması, Türk bölgelerinin kapitalist gelişim bakımından çok daha ileride bulunması ve sermaye biriktiren Kürt burjuvazisinin büyük ölçüde bu sermayeyi Türk bölgelerinde yatırması, Kürdıstan işçi sınıfının nicel ve nitel bakımdan gelişmemişliğinin nedenleri arasındadır.

Kürdistan işçileri çoğunlukla, Karayolları, DSİ, YSE, TCDD, Et ve Balık Kurumu vb. gibi devlet işyerlerinde, veya özel sektöre ait küçük ve orta işletmelerde çalışmaktadırlar. Bu anlamda Kürdistan'da sanayi proletaryası henüz gelişmiş değildir. Modern anlamda sanayi proletaryası kategorisine giren Kürt işçileri, petrol ve madenlerde ve az sayıdaki devlet fabrikalarında (Tekstil, Çimento, Tekel vb.) çalışmaktadırlar. Bu fabrikaların sayısı fazla olmadığı için sanayi proletaryasının nicel varlığı son derece küçüktür, gene böyle fabrikaların azlığından ve büyük sanayi ünitelerinin ,sanayi bölgelerinin (kısaca sanayi konsantrasyonunun) yokluğundan dolayı, Kürdistan işçi sınıfının objektif nitel durumu gelişkin değildir. (Büyük işletmelerde ve sanayi bölgelerinde merkezileşip yoğunlaşması ve sanayi proletaryasının objektif niteliklerine kavuşması henüz gerçekleşmemiştir.) Keban inşaatından sonra Elazığ ve yöresinde göreceli olarak kayda değer bir sanayileşme vardır. Mâden-Guleman bölgelerindeki maden işçilerini Malatya'daki eski tekstil ve Tekel fabrikalarını ve Diyarbakır'da eskilere ilaveten yeni yeni açılmakta olan bazı fabrikaları da sayarsak, Elazığ-Diyarbakır - Malatya bölgesinin gelecekte Kürdistan'ın başlıca sanayi merkezi olacağını söyleyebiliriz. Gene belli bir sanayi yoğunlaşması gösteren yöreler arasında, Kars'da tarım ürünlerine dayalı belli işletmeleri, Van'daki Çimento vb. gibi bazı fabrikaları sayabiliriz. Kürdistan'da gelişme istidadı gösteren bir başka sanayi merkezi de Afşin-Elbistan linyitlerine bağlı olarak kurulmakta olan Termik Santral'ın tamamlanmasından sonra Maraş'ı da içererek bu bölge olabilir. Görüldüğü gibi, sanayi proletaryasının nicel ve nitel durumu henüz gelişkin değildir.

Tarım proletaryasına gelince, modern tarım proletaryası anlamında sadece Ceylanpınar devlet üretme çiftliğindeki tarım işçileri sayılabilir. Bunun dışında kalan ve pazar için üretim yapan tarım sektöründe çalışan tarım işçileri, güçlü feodal geleneklerin, aşiret ilişkilerinin sürmesi nedeniyle rençber, ırgat, maraba vb. şeklinde çalışmaktadırlar. Çoğunluğu modern, ücretli işçi statüsüne sahip değildirler.

⊙ Kürt emekçileri arasında kent küçük burjuvazisi önemli bir nitel konuma sahiptir. Kent küçük burjuvazisi, şehirlerde ve kasabalarda esnaflık, zanaatkârlık ya da küçük devlet memurluğu ile geçimlerini kazanmaktadır. Bu kesim önemli bir ulusal uyanış içindedir. Kürt ulusal demokratik hareketi içinde kent küçük burjuvazisinin önemli bir yeri bulunmak-

---

maktadırlar. Bu geniş Kürt emekçi yığınları yarı proleter karakterdedir. Bunların bir kısmı topraktan tamamen kopmaktadır. Gene birkısım yoksul Kürt köylüsü Türk bölgelerinde geçici veya devamlı seyyar satıcılık vb. yoluyla geçimlerini sağlamağa çalışmaktadırlar. Küçük köylü durumundaki küçük üreticilerin de Kürdistan'da, Türkiye bölgelerindekinden çok daha hızla yoksullaştığını ve bu nedenle küçük köylülerin de yoksul köylü kategorisinde sayılması gerektiğini düşünürsek, Kürdistan nüfusunun çok büyük bölümünü yoksul köylülüğün oluşturduğu daha netçe açığa çıkar.

tadır. Özellikle, kent küçük burjuvazisinin aydın kolu, bir yandan devrimci ilerici akımlardan fazlasıyla etkilenmektedir. Ulusal sorun'un ancak işçi sınıfı bilimi ve enternasyonalizmi tarafından devrimci bir tarzda konulmuş olması, Kürt küçük burjuva aydınlarının Marksizm - Leninizm'den etkilenmelerini ve esinlenmelerini de getirmektedir. Böylece bir kısım Kürt aydınlarının ilerici konumları, küçük burjuva devrimciliğini ve milliyetçiliğini aşıp, giderek artan oranda bilimsel sosyalist öğretiyi benimsemeleri ve bu öğretiyle davranmalarını getirmektedir.

Kürt ulusal demokratik hareketinin ana bileşenlerini oluşturan bu emekçi sınıf ve tabakalar, Türkiye tekelci sermayesi ve de onun ortağı durumundaki Kürt egemen sınıfları tarafından sömürülmektedir. Dolayısiyle Kürt ulusal kurtuluş hareketi, sadece Türk egemen sınıflarını ve onun öncüsü olan tekelci sermayeyi ve onun merkezi siyasal otoritesini değil, aynı zamanda Kürt egemen sömürücü sınıflarını da hedeflemektedir. Bu bakımdan, Kürdistan'da ulusal kurtuluş mücadelesiyle, sosyal kurtuluş mücadelesi, ulusal demokratik görevleri birinci planda olan, bir bütünlük arzetmektedir.

KÜRDİSTAN'DA EGEMEN SINIFLARIN DURUMU

Kürdistan nüfusunun önemli bir bölümünü köylülük oluşturduğuna göre, kırsal sömürü önemli bir yer tutmaktadır.

Kürt egemen sınıflarını, Türkiye tekelci sermayesiyle ortaklık ve işbirliği halinde olan Kürt burjuvalarının yanısıra, gene onlarla ortak çıkar ilişkileri içindeki büyük toprak sahipleri, tefeciler, rantiyeler, aracılar, büyük sürü sahipleri, celepler, kaçakçılığı ellerinde tutanlar vb. oluşturmaktadır.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, Türkiye ekonomisine bağımlı kılınmış ve ondan daha geri kalmış olan Kürdistan ekonomisi her geri ülke gibi içinde geri sömürü ilişkilerini, feodal kalıntıları, prekapitalist sömürü şekillerini ve gelişmemiş kapitalist ilişkileri barındırmaktadır.

Bununla birlikte, gerek bugünkü durumuyla, gerekse gelişme dinamiğinin gözönüne alınmasıyla, Türkiye Kürdistanı da Türkiye'deki genel kapitalistleşme sürecinin içinde yeralmaktadır ve Kürdistan'daki belirleyici üretim tarzı —Türkiye'deki gibi orta gelişkinlik düzeyine varmamış, ve gene hâkim karakteri Türkiye'deki kadar bariz duruma ulaşmamış olmakla birlikte kapitalizmdir.

Türkiye Kürdistanında ekonomik sistem olarak feodalite çözülmüştür ve giderek tasfiye olmaktadır. Şehirlerde gelişmekte olan kapitalizmin yanısıra, tarımda feodaliteden kapitalizme geçişin göstergeleri olan pazar için üretim ve makinalı tarım hızla yaygınlaşmakta, kapalı ekonomi çözülmektedir. Bununla birlikte feodal kalıntılar ve yarı-feodal ilişkiler, ağalık, tefecilik, ortakçılık, yarıcılık, aşiret bağları da hâlâ varlığını sürdürmektedir. Bu bakımdan, Kürdistan'daki devrimci ve demokratik hareketin **anti-feodal görevleri** önemli bir yer tutmaktadır. Bu nedenlerle, Kürdistan'da kapitalist gelişimi vurgularken, feodalitenin tümüyle tasfiye edildiğini ya da çeşitli biçimlerdeki pre-kapitalist sömürünün ortadan kalktığını söylemek, gerçek dışı bir iddiadır. Böylesi bir yanılgı, Kürt ulusal demokratik hareketinin anti-feodal görevlerini ve hedeflerini ihmal etmeyi getirir ki, bu da sosyalist siyasal hareketinin asgari programının ve acil görevlerinin eksik —dolayısiyle— yanlış kalması de-

mektir. Çünkü pre-kapitalist sömürü gerek ekonomik ve sosyal yaşamda gerekse üstyapıda ve üstyapının siyasal arenasında küçümsenmeyecek etkilere sahiptir. (Bilimsel öğretiye göre üstyapının altyapıdan daha geç değiştiği ve altyapıdaki değişimlerden daha geç etkilendiği gerçeği Doğu Anadolu'da da somutça gözlenmektedir.) Türkiye Kürdistan'ında kırsal kesimde kapitalist ve pre-kapitalist sömürü biçimlerinin girift durumu şöyle gözlenmektedir:

⊙ Klasik feodal kalıplardan önemli ölçüde çıkmış olmakla ve eski önemini yitirmiş bulunmakla birlikte, **ağalık** kurumu varlığını sürdürmektedir.

Doğu Anadolu'da geleneksel olarak «ağa» diye adlandırılan büyük toprak sahiplerinin önemli bir bölümü makinalı tarımla pazar için üretim yapmaktadırlar. Yani kapitalist karakterdedirler. Buna rağmen bu büyük toprak sahipleri —önemli ölçüde— ücretli işçi çalıştıran bir işletme sistemine sahip değildirler. Üretim kapitalist pazar için ve makinayla yapıldığı halde, modern anlamda ücretli işçi statüsü yoktur.

⊙ Ağa denilen sömürücülerin diğer bir bölümü ise topraklarını ortakçıya, yarıcıya vermekte, böylece emekçi köylüleri bu yolda sömürmektedirler. Hatta kimi ağalar, topraklarının bir bölümünü doğrudan işletirken, diğer bölümünü ortakçıya-yarıcıya vermektedirler.

⊙ Kırlarda yaygın biçimde ve pre-kapitalist karakter taşıyan diğer bir sömürü yolu da tefeciliktir. Daha çok küçük şehirlerde veya kasabalarda üstlenen, aynı zamanda aracı ticareti de yapan, köylerle sıkı bağıntısı bulunan, aynı zamanda toprak sahibi de olan bu sömürücüler, bir yandan yoksul ve küçük köylüyü nakdi olarak —ödünç para vererek— ya da aynî olarak —ona tohum, gübre, hayvan ve bazı tüketim maddeleri vererek— borçlandırırlar. Çoğu kez ise hem aynî, hem de nakdî borçlandırma birarada olur. Köylü bu borcunu, hasat mevsiminde yüksek bir faizle nakdi olarak ya da aynî (ürün) olarak öder. Böylelikle yıllık ürününü ucuz fiyata sözkonusu sömürücülere kaptırır. Köylüyü bu yoldan borçlandıran sömürücü ise, tarım ürünleri için devletin koyduğu taban fiyatın çok aşağısında bir rayiçle ucuza kapattığı bu ürünü devlete ya da diğer kapitalist pazarlara satarak önemli aracı kârları elde etmiş olur. Ya da bu sömürücülere simsarlık yapan yardımcılar ekinler daha büyümeden, hatta daha filiz vermeden köy köy dolaşıp köylülerin yetiştirecekleri ürünleri pey verip kapatırlar. Bu da borçlandırmanın bir başka biçimidir. Küçük üreticinin borç para almaya ihtiyacı olmasa bile, kendisi ekonomik bakımdan —kooperatifler vb. biçimde— örgütlü olmadığı, bu nedenle, hasat mevsimi elde edeceği mahsulü götürüp ilgili devlet kurumlarına ya da diğer pazarlara bizzat satmak olanağından yoksun bulunduğu için, uzun yıllardır kurulmuş bulunan bu çarka boyun eğmekten başka birşey yapamaz ve ürününü aracı tüccara peşinen satar.

İşte bu sömürü biçimi kapitalist sömürüyle prekapitalist sömürünün girift durumda olduğu bir tarzdır.

Hem tefecilik, hem ticaret yapan hem de elindeki topraklarını ortakçıya-yarıcıya veren bu yaygın sömürücü zümresi, büyük kapitalist pazardan toptancı fiyatına aldığı tohum, gübre, ya da çeşitli tüketim maddelerini üzerine kâr koyarak köylüye pazarlayarak kapitalist ticaret yapar, gene köylünün ürününü ucuza alıp, kapitalist pazara ileterek kapitalist sömürü mekanizmasının bir dişlişi olarak görev görür; fakat bu sömürüsünü aynı zamanda tefecilikle birlikte sürdürdüğü için ya da bor-

cunu ödeyemeyen köylünün toprağına el koyarak, ortakçıya, yarıcıya vererek topraksız ya da az topraklı yoksul köylüyü bu yoldan da sömürdüğü için kapitalist sömürüyü prekapitalist sömürüyle birleştirir. (Hatta kimi zaman öyle olur ki, borcunu ödeyemeyen küçük üreticinin toprağının mülkiyeti bu sömürücüye geçer fakat aynı köylü eskiden kendisine ait olan toprakta ortakçı veya yarıcı olarak çalışır). Gene bu sömürücüler, kontrol ettikleri toprakları, bahçeleri vb. icara (müstecire) vererek, kapitalist rant alırlar.

Böylelikle, Anadolu kırlarında ve özellikle Doğu Anadolu'da gücünü koruyan bu sömürücü zümre kapitalist sömürüyle prekapitalist sömürüyü kendi özgül şartları içinde bağdaştırmış olmakla birlikte, bu sömürüde hâkim olan yan kapitalizmdir. Çünkü borçlanan köylü de pazar için üretim yapmakta, ve eninde sonunda kapitalist mekanizma işletilmiş olmaktadır. Bu sömürücüler Türkiye egemen tekelci sermayesine gerek ekonomik gerekse organik bağlarla bağlıdır. Bir başka deyimle, son tahlilde Türkiye'deki kapitalist sömürü çarkına hizmet ederler. Kırlardaki bu sömürü ağı Türkiye'nin diğer bölgeleri için de geçerlidir, fakat Kürdistan'daki bu sömürü ilişkilerinin içindeki prekapitalist özellikler, diğer bölgelerdekinden fazladır. Böylece, kürt egemenleri Orta gelişkinlik düzeyindeki Türkiye kapitalizminin Anadolu'daki ve özellikle Anadolu Kürdistanındaki sömürücü egemenliğini, onunla işbirliği halinde korurlar ve sürdürürler. Kürdistan kentlerinde kapitalizmin gelişmesiyle, pazar için üretimin artmasıyla, makinalı tarımın yaygınlaşmasıyla ve hızlı mülksüzleşmenin sürmesiyle toprak tekelleşmesinin hızlanmasıyla ve tarımda modern kapitalist üretime geçilmesiyle birlikte bu sömürü ağının kapitalist karakteri giderek artmaktadır.

⊙ Köylüyü borçlandırma ve kendine mecbur durumda bırakma, sadece tefeciler yoluyla yapılmamaktadır. Aynı şekilde köylerdeki ağalar da, bizzat ticaretle ilgilenmemekle birlikte köylüye kışın borç para veya hayvan, yem, vb. verirler, bunun karşılığını çoğunlukla ürün olarak alırlar, bu köylülerin bir kısmı gereken zamanlarda ağanın toprağında da çalışırlar. Herhangi bir ekonomik ve demokratik örgütlenmeden yoksun olan, hiçbir güvencesi bulunmayan bir kısım küçük veya az topraklı yoksul köylü başı sıkıştığı zaman ağadan başka «yardım» (!) alacak hiç kimse göremediği için, çarnâçar ağaya muhtaç ve bağımlı kalır. Kendisini saran ağalık düzeni çemberini bir türlü kıramaz.

⊙ Doğu Anadolu'daki bir başka karakteristik özellik de, feodal nitelik taşıyan aşiret ilişkileridir. İlkel komünal topluluğun kanbağı ilişkilerinden kaynaklanan aşiretler, sınıflı topluma geçişle birlikte yozlaşmış ve feodalite altında tümüyle feodal bir karakter kazanmıştır. Bir aşirete mensup emekçi köylüler birbirlerine kan bağıyla bağlı olmaktan öte, belli bir yörede aynı topraklar üzerinde, birbirine yakın köyler topluluğunda yaşamaktadırlar. Fakat aşiretin önde gelen ailesi veya aileleri günümüzden çok önce toprakları kendi mülkiyetinde ve yöredeki üretimi kendi kontrolünde toplamıştır. Esas ekonomik faktör bu olmakla birlikte aşiret beylerinin kendi aşiretlerindeki köyleri sömürmesinde aşiret ilişkileri yardımcı bir rol oynar. Ağalık kurumunun sürmesinde, hatta tarımda ücretli emeğin yaygınlaşmasında bu faktörün de rolü vardır. Kürdistan'da kapitalistleşmenin kentlerde daha belirgin olduğunu söylemiştik. Gerçekten de tarım sektöründe preka-

pitalist sömürüyle girift olan ekonomik yapı yanında, kentlerde kapitalist gelişim daha hızlı ve belirgindir.

⊙ Öte yandan Kürdistan'da din kurumu bütün gericiliğiyle feodal üstyapı kurumu olarak toprakta feodal mülkiyeti kurumaktadır. Bu yanıyla «ağalık» ve «şeyhlik» kimi yerde içiçe geçmiştir. (Aynı şey Alevi egemenlerinde de sözkonusudur.)

⊙ Siyasal hayatta ağalık ve şeyhlik kurumunun, aşiret ilişkilerinin feodal bağların önemli bir etkisi vardır. Doğu'da 1977 genel ve yerel seçim sonuçlarının incelenmesi bu olgunun en yeni kanıtlarını vermektedir.

⊙ Gerçi kürt milliyetçisi durumundaki bazı din adamları bulunmakla birlikte, din kurumu genelinde ve tümüyle gericiliğin ve Türk egemen sınıflarının hizmetindedir. Aynı şekilde bazı kürt yurtseverleri feodal bağlara da dayanarak parlementoya ya da çeşitli yerel organlara seçilmekle birlikte, esas olarak feodal bağların siyaset arenasındaki yeri de, gene gericiliğin ve Türk merkezi siyasal otoritesinin hizmetindedir.

⊙ Kürdistan burjuvazisinin durumu nedir? Yukarıda da belirttiğimiz gibi Kürdistan'da sanayi genel Türkiye ölçülerinin de çok altındadır. Büyük işletmeler, gerek madencilik-petrol vb. biçiminde olsun, gerekse fabrikalar halinde olsun egemen devletin elindedir. Yeni yeni birkaç büyük özel sektör işletmesi kurulmaktadır .Diğer özel sektör üniteleri genellikle küçük ve orta işletmeler şeklindedir. (Un, tuğla fabrikaları vb. gibi...) Türkiye tekelci sermayesinin gelişimi, Kürdistan'da bu gibi işletmelerin kurulmasını ve gelişmesini önlemektedir. Örneğin bisküvit ve meşrubata varıncaya kadar gıda sanayiindeki tekelleşme, Kürdistan'da tarıma dayalı bu gibi küçük işletmeleri silmiştir. Gene tekstil, konfeksiyon, trikotaj dalında, Türkiye burjuvazisi, özellikle İstanbul merkezinden Anadolu ve Kürdistan pazarını kontrol etmektedir. (Türkiye'de orta burjuvazi tekelci sermayenin montajcılık biçiminde sanayileşmesiyle yeni yan üretim dallarını kaparak bir ölçüde palazlanmıştır. Fakat Kürdistan'da böyle bir sanayileşme henüz sözkonusu olmadığından, orta burjuva kategorisine girecek sanayi işletmeleri dahi kayda değecek ölçüde yaygınlaşabilmiş değildir. Şayet tarihsel ve ekonomik-sosyal gelişim böyle bir zümrenin oluşmasına olanak verseydi, kendi pazarını kontrol etmek isteyecek bir milli burjuva zümresi doğabilecekti).

Kürdistan'da hızla gelişmekte olan sektörlerden birisi, Kentlerdeki inşaat sektörüdür. Kürt müteahhitlerinin bir bölümü devletten ihale aldıklarından Türk egemen sınıflarına doğrudan bağlıdırlar. Ayrıca konut yapımı konusunda kentlerde palazlanmış veya palazlanmakta olan burjuvalar bulunmaktadır. İnşaat sektörü sermaye birikimi ve sanayie geçiş sürecinde bir aşamayı oluşturmaktadır ve bugün için önemli bir kâr alanıdır.

Kürdistan'da Kürt burjuvazisinin bugünkü belli başlı sömürü alanını kapitalist ticaret teşkil etmektedir. Bir başka deyimle, çok az sayıda sanayici, bir miktar da müteahhit Kürt burjuvaları olmasına karşın, —tarım sektörü dışında kalan— Kürt burjuvalarının önemli bir bölümü ticaretle uğraşmaktadırlar. (Ticaretle uğraşan fakat tarımda da sömürüden pay alan, prekapitalist sömürü yollarından da yararlanan, Kürdistanın içinde Zahire, gıda vb. ticareti yapan sömürücüleri bu kesime dahil etmedik)

Kentlerde salt kapitalist ticaret yapan Kürt burjuvalarını ele alır-

sak, bu burjuvaların durumu şöyledir:

Bu kapitalist tüccarların önemli bir bölümü sanayie dayalı ürünlerin ticaretini yaparlar. Bunlar arasında son yirmi yıla kadar büyük tuhafiye mağazaları vb. önemli bir yer tutmaktaydı. Bunun yanısıra, Türkiye tekelci sermayesinin sanayide ilerlemesi ve Kürdistan pazarına yeni arz' larda bulunmasıyla birlikte, ticaretle iştigal eden Kürt burjuvazisi «bayilik» kurumuyla önemli bir sömürü alanı elde etmiştir. Bu bayilikler, Bütan gazı, meşrubat, ilaç (ecza deposu) bayiliklerinden —çabuk tüketilen ürünlerin bayiliklerinden— dayanıklı tüketim malı dediğimiz ürünlere kadar değişmektedir.

⊙ Kentlerde gelişen kapitalist ticaretin en önemli olanlarından biri dayanıklı tüketim mallarının bayilikleridir. Bilindiği gibi bayilik kurumu, belirli bir komisyon alan acentalık kurumundan farklıdır. Belli bir kapitalist ticaret sermayesi biriktiren Kürt burjuvaları teminat karşılığında ve kendi sermaye güçleri ile tekelci sermayenin otomobil, yedek parça buzdolabı, televizyon vb. gibi ürünlerinin yerel bayiliklerini kapatmakta ve parasını çoğunlukla peşin ödedikleri bu malları toptancı fiyatına satın alarak, kendi il ve ilçelerinde satmaktadırlar. Sadece otomobil satışları genellikle taksitle olduğu için bu satışlarda aracılık yapmakta fakat yedek parçaları bizzat satmaktadırlar.

Böylelikle bu burjuvalar genel nitelikleriyle komprador acenta burjuvazisi olmayıp, ticaret burjuvaları durumundadırlar. Ayrıca sermaye birikiminin belli bir aşamasında müteahhitliğe başlamakta, ya da şimdilik örnekleri az da olsa sermayelerini birleştirip büyük sanayi işletmelerine yönelmektedirler. Böylelikle bu ticaret erbabı da bağımsız bir iç pazar oluşturmak amacında değildir. Tersine, gümrük duvarı vb. olmadan aynı devlet bütünlüğü içinde kalarak ve tekelci sermayeden toptancı fiyatına aldıkları ürünleri pazarlayarak sermaye biriktirmektedirler. Tekelci sermaye bu burjuvaların velinimeti durumundadır. Bu bakımdan, bu burjuvaların varlığı ulusal bir pazar özlemi içinde olan bir milli burjuva zümresinin teşekkülünü önlemekte şu veya bu yoldan burjuvalaşan unsurlar da bu sömürü kervanına mevcut ilişkiler çerçevesinde katılarak, tekelci sermayenin denetimindeki bütünsel kapitalist sistemde sömürüden pay alma yarışına girmektedirler.

⊙ Doğu Anadolu'da biriken kapitalist sermayenin küçümsenmeyecek bir bölümü de batıya, Türk bölgelerine akmaktadır. Gerek ticaret, gerekse müteahhitlik yoluyla sermaye biriktiren Kürt burjuvalarının bir kısmı, sanayi yatırımlarını batıda yapmakta ve tekelci sermaye zümresine dahil olmaya çalışmaktadırlar. Bunun nedenlerinden birisi, batıda kapitalizmin daha gelişmiş olması, Türk bölgelerinde sanayi için enfrastrüktür tesislerinin ve ulaşım, ham madde ithali vb. olanaklarının daha elverişli bulunmasıdır. Bu özellik Türk ulusunun ezen ulus olma durumundan kaynaklanmaktadır. Fakat en palazlanmış Kürt burjuvalarının biriktirdikleri sermayeyi götürüp batıya yatırmalarının diğer önemli bir nedeni de Türk pazarının daha geniş olmasıdır. Sekiz milyonluk Kürt pazarına karşılık, otuzbeş milyona yakın nüfuslu Türk pazarı daha cazip gelmekte, bu pazara ulaşabilmek için de, Türk bölgelerinde yatırım yapmak daha rantabl olmaktadır. Bu pazar konusunun son tahlilde ulusal baskıyla ilişkisi bulunduğu söylenebilir, fakat ulusal sorun ve Türk ulusunun egemen ulus durumunda bulunması

tek faktör değildir. (Örneğin Çarlık Rusyasında Ukrayna ve Gürcistan burjuvazisi'nin gidip egemen Rus ulusu bölgesinde yatırım yapmayıp, kendi bağımsız pazarlarını oluşturmak üzere kendi bölgelerinde yatırım yaptıkları ve ulusal baskı ve ayrıcalığın bunda rol oynamadığı hatırlanmalıdır). Buna rağmen, gerek tarihsel gelişim süreci bakımından, Kürt ulusu milli baskı altında tutulduğu Kürt halkı ulusal faktör nedeniyle daha yoksul bırakıldığı, zaten sayıca fazla olan Türk bölgelerinin nüfusu (batıdaki kapitalistleşme, buna karşılık Kürdistan'daki yoksullaşma, nedeniyle sürekli olarak Kürt emekçilerinin batıya akmalarıyla) daha da arttığı İstanbul başta olmak üzere büyük Batı ve Güney kentleri hızla kalabalıklaştığı ve bu artışta Kürt emekçileri de önemli yer tuttuuğu, gene Türk ulusu, Kürt ulusuna nazaran daha fazla kalkındığı, Türk kentleri, Kürt kentlerine nazaran daha fazla geliştiği, Türk halkının satınalma gücü daha fazla olduğu için... Türk pazarı biriken Kürt sermayesi için daha çekici ve elverişli durumdadır ve gelişen Kürt burjuvazisi sermayesini batıya götürmektedir. Ama temel neden ulusal baskı ve ayrıcalık bile olsa, sözünü ettiğimiz nokta objektif bir tesbittir. Bu gerçeklik ise, Kürdistan'da milli burjuvazinin bir türlü oluşmamasına yol açan önemli nedenlerden birisidir. Ve Türk-Kürt burjuvazisinin organik bağının ve bütünleşmişliğinin kanıtlarından biridir.

⊙ Kürt hakim sınıflarının en belli başlı sömürü alanları tarım ve hayvancılıktır. Ve Kürt tarım kapitalistleri veya büyük sürü sahipleri elde ettikleri ürünleri veya yetiştirdikleri hayvanları sadece Kürt pazarında satmamaktadırlar. Esas olarak çok daha geniş nüfusu içeren Türk pazarı onlar için caziptir. Kendi toprağında büyük mahsül elde eden Kürt feodali veya tarım kapitalisti ya da Kürt köylüsünün ürününü ucuza kapatan Kürt aracı tüccarı yahut da geniş hayvan ticaretini elinde tutan Kürt celepleri, bu ürünleri, hayvanları vb. çoğunlukla batının kapitalist pazarlarına sevkederek bu alanda, Türkiye'deki genel sömürüden pay almaktadırlar. Egemen sınıfların bütünleşmişliğinde bu sömürücü unsurlar da pay sahibidirler. Hatta devlet taban fiyatlarını tesbit ederken çoğu yıl, Doğu'daki tarım ürünlerine cüzi de olsa fazla rayiç biçmektedir. Bu yıl buğday alım fiyatları için Doğu illerine kilogram başına 25 kuruş fazla fiyat saptanmıştır. Bu tesbit Kürt emekçilerini değil, Kürdistan'daki büyük toprak sahiplerini veya tarım ürünleri ticareti yapan Kürt tüccarlarını kollamak içindir.

⊙ Öte yandan, Güneydoğu Anadolu'daki Kürt egemen sınıflarının gelir kaynaklarından birisi de kaçakçılıktır.

Türkiye'deki kaçakçılığın bir bölümünü tekelci sermaye kontrolü altında tutmaktadır. Fakat Kürt egemenlerinin de kaçakçılık yoluyla elde edilen kârlarda küçümsenmeyecek bir payı vardır. Kürt hakim unsurlarının bir bölümü Güneydoğu sınırından dış ülkelere davar, altın ve kısmen de narkotik çıkarırlar; bunun karşılığında da silâh, teyp-pikap, bazı tekstil ürünleri, çeşitli ev eşyaları, sigara, çay vb. getirirler. Bunların bir kısmı Kürt pazarlarında tüketilir, önemli bir bölümü de Türk pazarlarına aktarılır. Böylece ülkeye kaçak mal sokulmasında da Tekelci sömürücülerle işbirliği yapan veya kendi başına çalışan Kürt egemenleri, bir yandan Kürt pazarının ulusallaşmasını (kendi sanayiine ve pazarına sahip bir Kürt ulusal ekonomisinin gelişme iktidadını) önleyen faktörler-

den birisini oluştururlar, öte yandan kendilerine bu avantajı tanıyan mevcut sosyal düzenden ve siyasal rejimden şikayetçi olmazlar.

Böylece Kürt egemen sınıfları, Türkiye tekelci sermayesine, onun banka sanayii kaynaşımı kontrolündeki ekonomik ve sosyal düzenine, siyasal üstyapı aygıtına organik çıkar bağlarıyla bağlıdır.

Kürt hakim sınıflarının bu bölümünde vurgulamaya çalıştığımız birinci nokta budur...

Bunun yanısıra, altı çizilmesi gereken diğer nokta da, Kürdistan'da bir milli burjuvazi'nin oluşmamış bulunmasıdır. Yukarıda sıraladığımız tesbitler, aynı zamanda bunun nedenlerini göstermektedir. Gerçi tek tek milli burjuva unsurlar bulunmaktadır, fakat bunlar bir sosyal zümre olarak kristalleşmiş değillerdir. Hemen şunu da söyleyelim ki, Türkiye Kürdistan'ında bir milli burjuva zümresinin bugün bulunmaması, gelecekte de milli burjuvazinin hiç oluşmayacağı anlamına gelmez. Türkiye kapitalizminin bunalımının giderek derinleşmesi ve tekelci sermayenin Kürt burjuvası üzerinde özel tedbirler getirmesi, iki ulusun burjuvaları arasında sömürü paylaşımı, pazar çekişmesi gibi çelişkiler doğması durumu ortaya çıkarsa, böyle bir Kürt milli burjuva zümresi oluşabilir. Ama böyle bir durumda dahi, bu zümre, Kürt ulusal demokratik hareketi içinde belirleyici olamaz. Kürt ulusal kurtuluş süreci içinde ne bugünkü tek tek milli burjuva durumundaki —zümre haline gelmemiş— kapitalistlerin, ne de yarın oluşabilecek milli burjuvaların tayin edici bir yeri veya konumu olamaz.

Kürdistan'da, bir milli burjuva zümresinin varolmadığını belirtirken, önemli bir noktanın da altını çizmeliyiz. Türkiye Kürdistan'ında sosyal zümre olarak bir milli burjuva zümresi oluşmamıştır, fakat milli burjuva özlemleri içinde bulunan, milli burjuva programını ve amaçlarını taşıyan küçük burjuva milliyetçileri vardır. Evrensel ve tarihsel bakımdan **kategorik olarak** milli burjuvazinin görevlerini üstlenmeye hazır olan —ve bir anlamda üstlenmiş bulunan— bu ilerici küçük burjuva kesimi içinde bir kısım esnaf, zanaatkâr ve topraklı köylü (köy küçük burjuvası) bulunmaktadır. Yani milli burjuva özlemleri taşıyan bu küçük burjuva unsurların bir kısmı küçük mülkiyete bağlıdır, milli burjuva ideolojisini taşımaktadırlar.

Küçük burjuva milliyetçileri arasında bir başka önemli kesim de, Kürt aydınlarıdır. Kürt aydınlarından milliyetçi olanların bir bölümü milli burjuva amaçlarına sahiptirler. Fakat bu unsurların çoğu, Kürt halkının sınıfsal taleplerinden de ister istemez etkilenmekte, sola doğru açılmaktadırlar.

Kürt halkının ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesi açısından esas üzerinde durmamız gereken ve yukarıda belirttiğimiz noktayı vurgulayarak açalım. Bu husus Türk ve Kürt hâkim sınıflarının genel olarak bütünleşmişliğidir.

TÜRK VE KÜRT HALKLARI AÇISINDAN ULUSAL VE SOSYAL KURTULUŞ MÜCADELESİ

Türkiye'de Türk ve Kürt hakim sınıfları çok köklü ve organik sınıfsal bağlarla birbirlerine bağlıdırlar ve çok yönlü sömürü ağı çerçevesinde bütünleşmişlerdir. Kürt burjuvazisini «bir avuç işbirlikçi burjuvazi»den ibaret görmek hatadır. Kürt burjuvazisi ve diğer Kürt hakim sınıfları uzun

uzun anlattığımız ekonomik ve sosyal, siyasal ilişkiler içinde kaynaşmışlardır. Bu tesbit bizim Kürt ulusal sorununda varacağımız pratik çözüme ışık tutan en önemli objektif gerçekliklerden biridir.

Kürt hakim sınıfları arasında bir milli burjuva zümresinin bulunmamasının üzerinde bu denli durmamızın nedeni de buradan kaynaklanmaktadır. Çünkü Kürt ulusal demokratik mücadelesinin belirleyici karakteri kimi ulusal kurtuluş hareketlerinde olduğu gibi milli burjuva değil, emekçi sınıf niteliğidir.

Bu olgu, aynı zamanda Türk ve Kürt halklarının ortak düşmana karşı ortak mücadelesini de zorunlu kılmakta, bir başka deyimle, Türkiye'de ister Türk ister Kürt olsun, bütün emekçilerin sınıfsal ve ulusal kurtuluşlarının bir devrimci süreç içinde birlikteliğini gerektirmektedir.

Türkiye'de işçi sınıfının ve Türk emekçilerinin sınıfsal (sosyal) kurtuluş sorunu vardır, keza Türk emekçilerinin mücadelesi emperyalizme de karşı olduğu için, sosyal kurtuluş sorunu ulusal kurtuluş mücadelesinden bağımsız ele alınamaz... Ama, Kürt ulusunun daha derin ve daha köklü bir ulusal kurtuluş sorunu vardır. Kürt ulusunun ulusal kurtuluş mücadelesi, emperyalizme bağımlı olan fakat kendisini de sömüren Türk egemen sınıflarına ve onların ulusal baskılarına karşı bir ulusal mücadeledir... Kürt ulusal demokratik hareketi, ulusal kurtuluş planında, hiç kuşkusuz Türk ulusunun bağımsızlık mücadelesinden çok daha değişik faktörleri ve güçlü ulusal talepleri içermektedir. Çünkü, Türk ulusu emperyalizmin tahakkümü altında olsa bile, kendi siyasal devletine, kendi diline ve kültürüne sahiptir. Emperyalizme karşı Türk ulusunun bu sorunu yoktur. Kürt ulusunun üzerindeki baskılar ise katmerlidir. Türkiye'deki Kürt ulusal topluluğu hem emperyalizm ve onun Türkiyeli ortakları tarafından sömürülmektedir... bu anlamda sınıfsal baskılara maruzdur, hem de ayrıca **çok uluslu bir ülke olan Türkiye**'de Kürt ulusu, Türk ulusu tarafından ezilen bir ulus durumundadır. Türk egemen sınıflarının egemen burjuva milliyetçiliğinin ve zorbalığının getirdiği milli zulüm kürtler üzerinde uygulanmaktadır, asimilasyon politikası sürmektedir. Kürt ulusu en doğal hakkı olan kendi dilini ve kültürünü kullanma hakkından bile mahrum edilmiştir, hiçbir ulusal yasal statüsü yoktur. Kürtler, ayrıca sık sık tek rasladığımız gibi yasalardaki yurttaşlık haklarından bile yararlanamamakta, komando zulumü, bürokrat baskısı jandarma dipçiği altındadırlar. Kürt oldukları için onlara yapılan zulüm katmerlidir. Kürt ulusunun önündeki ulusal kurtuluş sorunu, Türk ulusununkinden kat kat önemlidir. Çünkü bu mücadele sadece emperyalizme karşı mücadele değil, aynı zamanda onun Türkiye'deki temsilcisi olan Türk egemen tekelci sermayesine ve milli baskısına karşı da ulusal mücadele Kürt ulusunun gündemindedir.

Özetlersek, her ikisi de emperyalizmin tahakkümü altında olsa bile, bu iki ulustan birisi, Türk ulusal topluluğu, ezen ulus durumundadır... Ezilen ulus durumundaki Kürt ulusal topluluğunun sorunları ise çok daha derindir, kat kattır... Şu halde, Kürt ulusunun ulusal kurtuluş görevleri ve hedefleri öncelik taşımaktadır. Ulusal demokratik talepleri **acildir.**

Fakat Kürt ulusunun bu ulusal mücadelesi, tek başına bir ulusal mücadele değildir. Kürt hakim sınıflarının hemen hemen tümüyle Türk hakim sınıfları ile kaynaşmış olmasından dolayı Kürt halkının ulusal kurtuluşu, onun sınıfsal kurtuluşu ile içiçe geçmiştir. Kürt ulusal görevlerinin birinci planda olması, Kürdistan'daki sınıfsal **çelişkileri gözardı etmemizi**

veya sınıfsal sorunun çözümünü bilinmeyen bir tarihe ertelememizi sonuçlamaz. Böylesi bir tutum Kürt ulusal kurtuluşuna milli burjuva karakter vermek olur. Oysa Kürt halkının ulusal kurtuluş mücadelesiyle sınıfsal kurtuluş mücadelesi bütünlük içindedir. Sosyalist ulusların da bulunduğu ve pekçok ulusal devrimci mücadelenin kapitalizmi amaçlamadığı çağımızda ulusal kurtuluşu **burjuva ulus** anlamında mutlaklaştırmak bir milli burjuva tavrıdır ki, bu zümre Kürdistan'da yoktur, gelecekte de belirleyici olmayacaktır. Bu durumda, Kürt ulusal hareketi aynı düşmana karşı (Türkiye tekelci burjuvazisine ve tüm diğer sömürücü ortaklarına karşı mücadele etmekte olan) Türkiye işçi sınıfının ve Türk emekçilerinin kurtuluş mücadelesiyle bütünleştirildiği takdirde, yani ortak düşmana karşı, ortak mücadele örgütlenip, yürütüldüğü takdirde zafer güvence altına girmektedir... Ve henüz politik bakımdan dağınık da olsa, henüz ekonomik mücadelede ileri boyutlara varmamış bile bulunsa, Türkiye'deki Türk ve Kürt halklarının bu ortak mücadelesinin öncüsü işçi sınıfıdır. Ve bu önderlik, uzun olmayan bir erimde güçlenecektir, pekişecektir...

Hiç kuşkusuz, işçi sınıfı sosyalizmi, işçi sınıfından bağımsız bir Kürt ulusal kurtuluş hareketi gelişirse ona sempati duyacaktır, çünkü böyle bir ihtimal bugünkü koşullarda zayıf da gözükse, kesinlikle reddedilemez. Bağımsız ulusal demokratik gelişime ambargo konulamaz. Dünya devrimci sürecine ters düşmeyecek bir Kürt ulusal hareketi —maceracı değil, gerçek ve yığınsal bir Kürt halk hareketi— gelişirse, Türkiye işçi sınıfı bunu destekleyecektir. Ama uzun uzun anlattığımız veriler göstermektedir ki, bugün Türkiye'de sınıfsal kurtuluş mücadelesi ne denli dağınık olursa olsun, işçi sınıfı Türk ve Kürt halklarının ortak mücadelesine yakın bir gelecekte güçlü bir önderlik yapabilecektir. Türkiye işçi sınıfından ve emekçilerinden kopuk bir bağımsız Kürt ulusal demokratik hareketinin, bugünkü sınıfsal (sosyal) koşullarda merkezi siyasal otoriteye karşı —tek başına— belki belli mevziler alabilir, fakat onu yenemez. Aynı otorite aygıtını parçalamayı amaçlayan işçi sınıfı ile ortak mücadele yürütülmeden tek başına bir Kürt ulusal hareketinin başarı şansı gözükmemektedir. Tersine Kürt ulusal demokratik hareketi, Türkiye'deki topyekün devrimci - demokratik mücadelede ve sosyalist siyasal hareketle tek bir devrimci dalga halinde yükselirse, iki halkın mücadelesi tek bir cephede bütünleştirilirse muazzam bir güç doğacaktır.

Çünkü Türkiye'de genel sınıflar mevzilenmesi ve bu mevzilenme içinde yeralan Kürt hakim sınıflarının Türk egemenleriyle kaynaşmışlığı, Kürt egemenlerinin tekelci sermayeye yaygınca çıkar bağlarıyla bağlı bulunması, gene Kürt emekçi sınıflarının Türk egemenlerine karşı mücadelesinin Kürt egemenlerine karşı mücadelesinden ayrılamaması, (Kürdistan'da sınıfsal çelişkilerin keskin bulunması ve sınıfsal sorunun, ulusal sorunun çok gerisinde kalmaması, tersine Kürdistan'da sınıfsal uyanışın ve sınıfsal mücadelenin giderek hızlanması), Kürt ulusal demokratik hareketinde bir milli burjuva sınıfının yeralmaması, böylelikle ulusal görevlerin de emekçi sınıflara kalmış olması, aynı şekilde egemen merkezi siyasi otoritenin sadece Türkiye Kürdistan'ındaki ezen ulus çıkarlarını korumayıp, aynı zamanda ezen ulus egemenleriyle bütünleşmiş olan Kürt hakim sınıflarının da Kürt emekçilerine karşı sınıfsal çıkarlarını ve sömürüsünü koruyor olması —yani ulusal mücadelenin vuracağı üstyapı hedefiyle, sınıfsal mücadelenin vuracağı üst yapı hedefinin aynı aygıt olma-

sı— ezen ulus durumundaki Türk ulusu içinde sınıf mücadelesinin hızla güçlenmesi, bu güçleniş içinde sosyalist hareketin şu anda dağınık da olsa muazzam bir potansiyel taşıması ve Türkiye'de gerek batıda, gerekse doğuda büyük bir sosyalist siyasal hareketin örgütlenmesi için gerekli şartların hızla oluşmakta bulunması ... bütün bunlar genel sosyalist hareketle Kürt ulusal demokratik hareketinin ve gene genel devrimci mücadeleyle, tüm Türkiye'de genel demokratik mücadelenin ... yani Türk ve Kürt tüm devrimci ve demokratik güçlerin şimdiki bölünmüşlüğü ve dağınıklığı Türk ve Kürt sosyalistlerinin tek bir çatı altında örgütlenmesini geciktirmektedir. Gene bu nitelikleriyle Türkiye işçi sınıfı politik hareketi, Kürt ulusal demokratik mücadelesini henüz kucaklayamamaktadır. Fakat tüm sosyalistlere düşen görev bu kısır çemberi aşmaktır. Şayet objektif göstergeler, sınıf çelişkileri ile ulusal çelişki arasındaki bağlar her iki halkın da ortak düşmana karşı ortak mücadelesini zorunlu kılıyorsa, şayet zaferin en kısa yolu her iki halkın devrimci demokratik güçlerinin ortak mücadelesinden geçiyorsa, bu mücadelenin başını da işçi sınıfı çekiyorsa ve çekecekse... bu durumda Türk ve Kürt halklarının öncü gücü olan sosyalist siyasal hareketin tek bir işçi sınıfı partisi altında örgütlenmesi de objektif bir zorunluluk, bugünkü bölünmüşlük ise geçici ve sübjektif bir zorluktur. Görev, bu zorluğu aşmaktır. Türk ve Kürt sosyalistlerinin aynı işçi sınıfı partisi çatısı altında örgütlenmeleri somutta tek bir program ve tüzük meselesidir.

ÇOK ULUSLU DEVLETLERDE TEK İŞÇİ SINIFI PARTİSİ VE ÖZERK SEKSİYON ÖRGÜTLENMESİ

Program, sosyalist siyasal hareketin asgari iktidar programıdır. Bu program somut maddi koşullardan ve onun dayattığı görevlerden çıkar. Burada esas olarak örgütlenme sorununun evrensel ilkelerini içeren tüzük konusunu vurgulayacağız. Tüzük sorununda aslolan işçi sınıfı partisinin temel örgütlenme prensibi: demokratik merkeziyetçiliktir. Çok uluslu devletlerde işçi sınıfı partileri ayrı ulusal seksiyonların demokratik merkeziyetçi birliğinden oluşur. Çok uluslu Türkiye'de de işçi sınıfı sosyalizmi ezilen ulus sosyalistlerinin tek bir Türkiye işçi sınıfı partisi çatısı altında, bu ilkeyle, özerk seksiyon statüsü halinde birlikte örgütlenmeyi savunmaktadır. İşçi sınıfı bilimi böyle bir tüzüksel işleyişi ve örgütlenmeyi öngörmekle başlıca şu amaçları güder:

⊙ Çok uluslu kapitalist devletlerde farklı halkların ortak mücadelesinin bir aşamasında (veya devrimin gerçekleşmesinden sonra), ezilen ulus kendi kaderini tayin hakkını kullanıp ayrılmak isterse, bu ulusun işçi sınıfı partisinin de ana bünyeden ayrılarak kurulacak bağımsız devlette bağımsız bir işçi sınıfı partisi olarak görev yapması gerekecektir. İşte gelecekte böyle bir durumun ortaya çıkması ihtimaline karşı, çok uluslu kapitalist ülkenin işçi sınıfı partisi, ezilen ulusun veya ulusların tek işçi sınıfı partisi çatısı altında demokratik merkeziyetçi özerk örgütlenmesini öngörür.

⊙ İkinci durumda, sosyal devrimin başarılmasından ve işçi sınıfı öncülüğündeki halk iktidarının kurulmasından sonra, —daha önce ezilen ulus durumundaki ulusal topluluklar— yeni sosyalist devlette federatif veya bölgesel özerklik statüsünde, tek devlet bütünlüğü altında kalmayı seçebilirler. Bu durumda da o ulusun veya ulusların oluşturacağı federatif

devlet veya özerk bölge yönetiminin kendi iç işlerinde serbest olabilmesi, gerekir. O ulusun işçi sınıfı sosyalistlerinin kendi federe devletlerini yönlendirebilmeleri, ve kendi ulusuna rehberlik edebilmeleri için örgütlü bir bütün halinde davranmaları zorunlu olacaktır. Böyle bir federal bütünlükte, farklı ulusların sosyalist siyasal seksiyonlarından oluşan tek işçi sınıfı partisi tüm federal devletin —işçi sınıfı iktidarının— genel yönlendiriciliğini yapacaktır, fakat her federe birimin, (ulusun) kendi özgül sorunları ve işleri olacaktır. Bu konuda da söz ve karar sahibi, o ulusun öncü gücü olan komünist seksiyonudur.

Şu halde her iki ihtimale de —hem ayrılma durumuna, hem de federal birlik statüsü haline— hazırlıklı olabilmek için çok uluslu işçi sınıfı partilerinde ezilen ulusun sosyalistlerinin örgütsel özerk statüye sahip olmaları, gerekir. Özerk seksiyon örgütlenmesinin aynı derecede önemli diğer bir gereği şudur; iktidar için verilmekte olan sosyalist siyasal mücadele sürecinde **kendi ulusal alanlarında kendi dil ve kültürleriyle yayın yapmaları**, genel siyasi çalışmada bulunmaları bu tarz işleyişle daha uygun olacaktır. Kendi ulusal bölgelerindeki ekonomik - sosyal - siyasal duruma uygun çalışmayı belirlemek hiç kuşkusuz o ulusun işçi sınıfı sosyalistlerinin en iyi bilecekleri iştir ve onların hakkıdır.

Şu halde ister kapitalist olsun, ister sosyalist olsun çok uluslu ülkelerde, işçi sınıfı partileri merkezi biçimde örgütlenmiş sosyalist bir **ulusal siyasi müfrezeler bütünüdür.** Bugün çok milliyetli sosyalist ülkelerden Sovyetler Birliği'nde SBKP bunun en seçkin örneğini teşkil etmektedir. Gene Çekoslovakya ve Yugoslavya Komünist Partileri bu tarzda örgütlerdir. Kapitalist ülkelerde ise İran TUDEH Partisi, Fars, Azeri ve Kürt ulusal seksiyonlarından oluşan ve şu anda illegal çalışmakta olan böyle bir Marksist - Leninist Partidir. Düne kadar illegal çalışan, bugün legal bir parti olan İspanya Komünist Partisi de örgüt sistemi olarak, İspanyollar dışında başlıca Katalonya ve Bask seksiyonlarını bünyesinde taşımaktadır. Böylece çok uluslu müfrezeler bütünü halindeki bu örgütlenmelerin karakteri ulusal ayrılıkları reddetmeyen, siyasal SINIF ÖRGÜTLERİ olmasıdır.

Sosyalist siyasal örgütlenme dışında, emekçilerin mesleki ekonomik ve demokratik örgütlenmeleri planında da Türkiye işçi sınıfı sosyalizmi Türk ve Kürt emekçilerinin birlikte örgütlenmesini önermektedir. Ekonomik demokratik örgütlenmelerin en önemlisini teşkil eden sınıf örgütlerinden sendikaların tüm Türkiye çapında, Türk ve Kürt emekçilerini bünyesinde toplaması, aynı şeyin öğretmen, öğrenci, teknik eleman, memur, köylü —ileride oluşabilecek köylü birlikleri— vb. gibi örgütlenmeleri için de sözkonusudur...

Kürt ve Türk sosyalistlerinin tek bir işçi sınıfı partisi çatısı altında örgütlenmeleri her iki halkın ortak devrimci demokratik mücadelesini yönlendirecektir. Yığınsal ekonomik ve demokratik örgütlenmeler ise Türk ve Kürt emekçi sınıf güçlerinin yığınsal demokratik ve ekonomik mücadelelerini birleştirecektir. Türkiye'de ileri sendikal örgütlenme, eğitim emekçilerinin merkezi demokratik meslek örgütlenmesi, teknik elemanların merkezi demokratik örgütlenmesi bu ekonomik demokratik örgütlenmenin güçlendirilmesi gereken ana unsurları arasındadırlar. Bugün devrimci hareketin dağınıklığının en çok yansıdığı gençlik kesimi merkezi örgütlenmeden yoksundur. Sosyalist hareketin toparlanmasıyla, ve tüm devrimci ilerici güçlerin mücadele birliğinin sağlanmasıyla birlikte, gençlik örgüt-

lenmesi de merkezi bir yapıya kavuşacaktır. Bu merkezi gençlik örgütlenmesi de Türk ve Kürt gençlerinin yığınsal örgütlenmesini kucaklayacaktır. Aynı olgu gelecekte başlatılacak demokratik köylü örgütlenmesi veya şu anda güçsüz durumda bulunan demokratik kadın örgütlenmesi için de sözkonusu olmalıdır.

Bugün Türk ve Kürt işçilerinin aynı merkezi sendikalarda örgütlenmesi gerekliyse ve işçi sınıfının ulusal özelliklere göre ayrı sınıf örgütlerine bölünmesi yanlışsa, hakim sınıflara karşı en etkili ekonomik mücadele ancak böyle merkezi demokratik örgütlenmeler aracılığıyla verilebiliyorsa, aynı şey eğitim emekçileri ve diğer çalışan zümreler için de sözkonusuysa, bu zorunluluğun objektif bir temeli olmalıdır. Bu objektif temel de her iki halkın emekçilerinin düşmanının ortak olduğu, her iki halkın emekçilerinin ortak mücadele vermelerinin maddi bir zorunluluk teşkil etmesi ve bunun yukarıda vurguladığımız objektif koşullardan, maddi çelişki ve ilişkilerden kaynaklandığı gerçeğidir. Bir başka deyimle, her devrimci - demokratik mücadelenin öz ve biçimleri gibi, Kürt halkının ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesi de sübjektif istek ve niyetlere bağlı olamaz. Herhangi bir sosyal mücadelenin stratejisi, taktikleri, yolu, yöntemi, ittifakları ve amaçlanan nihai zaferi kişilerin, grupların zümrelerin vb. istekleri ile değil, içinde bulunulan somut objektif koşullarla belirlenir.

Aynı şekilde, şayet Türkiye işçi sınıfı politik hareketi, her iki halkın da kurtuluş mücadelesinin, işçi sınıfı önderliğinde ve tek bir mecrada —cephe halinde— ilerleyerek zafere ulaşacağı kanısındaysa ve bu amaçla Kürt olsun, Türk olsun, tüm Marksist - Leninist ve proleter enternasyonalistlerin böyle bir işçi sınıfı partisinin program ve tüzüğü altında birleşmelerini ve gene Kürt olsun Türk olsun tüm devrimci, ilerici güçlerin bu önderlik altındaki bir cephe mücadelesinde toplanmalarını öngörüyorsa, bu mevcut objektif durumun dayattığı bir zorunluluktur, şu veya bu partinin, sosyal grubun ya da kişinin kendi karihasından yarattığı bir temenni değildir. Bu öngörüler Türkiye'yi ve Türkiye Kürdistanını kontrol eden siyasi üstyapı aygıtının burjuva baskı mekanizmasının mümkün olan en kısa yoldan parçalanması ve onu parçalayacak tüm devrimci - ilerici ulusal ve sınıfsal güçlerin (sosyalist, anti - emperyalist, anti - faşist tüm güçlerin) birleşmesi içindir.

Türkiye'nin ve Türkiye Kürdistan'ının **objektif** koşulları her iki halkın ortak mücadelesini gerektirirken, bu mücadelenin politik, ideolojik ve dolayısiyle örgütsel öncülüğünü yüklenecek bilimsel sosyalist örgütlenme düzeyinin bugün yeterince gelişmemiş olması subjektif ve geçici bir durumdur. Bugün bilimsel sosyalist siyasal hareketin bölünmüşlüğüne ve dağınıklığına bakıp, yani bu **subjektif** faktörden yola çıkarak, **objektif** koşullara aykırı düşecek yolları öngörmek, **objektif koşulları, subjektif etkenlere** bağlı kılmağa kalkışmak olur ki, bu da metafizik bir anlayıştır. Subjektif etkenleri abartmak şu veya bu şekilde bizi başarısızlığa götürür. Şayet aynı mantıkla hareket edecek olursak, bugün işçi sınıfımızın politik hareketinin dağınıklığına ve siyasal arenadaki güçsüzlüğüne, yetersizliğine bakıp, bu sübjektif faktörü abartıp, işçi sınıfı dışı birtakım küçük burjuva yolları ve zümreleri zorlayarak mücadele yürütmek mi gerekecektir (*).

(*) Türkiye solunda bu hatayı yapan kimi çizgiler olmuştur. Geçmişte

KÜRT ULUSAL DEMOKRATİK HAREKETİ AÇISINDAN TÜRKİYE'DE DEVRİMCİ - İLERİCİ AKIMLAR VE CEPHE SORUNU

Bugün Türkiye solundaki akımlar başlıca şu gruplarda somutlanmaktadır:

1 — Genel olarak sosyalist hareket içinde olan örgütlenmeler.

2 — «Sol» - kanat revizyonizmi kategorisine giren küçük burjuva devrimcisi gruplar

3 — Sol - sosyal demokraside ifadesini bulan ve kendilerine «demokratik sosyalist» adını veren, sınıf mücadelesinin keskinleşmesi ve sosyalist hareketin kristalleşmesiyle, gelecekte sağ - kanat revizyonistleri ile birleşmeleri muhtemel olan küçük burjuva ilericileri ve küçük burjuva sosyalistleri...

Ana karakteristik özellikleriyle bu temel gruplaşmalar oluşmuştur, fakat kristalleşme süreci devam etmektedir. Bu süreç birlik ve ayrışmaları da beraberinde getirecektir.

Kürt kesimindeki gruplaşmalar ise henüz bu denli ayrışmamış olmakla birlikte, ulusal faktör özelliklerini de içerecek biçimde şu ana karakteristik kümelenmeler halinde gözükmektedir:

1 — Kürt sosyalistleri

2 — «Marksizm-Leninizm'den etkilenmiş ve esinlenmiş olmakla birlikte, daha çok «ezilen ulus» faktöründen ötürü devrimci - demokrat da di-

kimileri devrimin öncülüğünü radikallere vermişlerdi. Bugün de kimileri, örneğin «sol» - kanat revizyonistleri işçi sınıfının henüz yeterince yerine getiremediği politik misyonu dinamik gençlik örgütlenmelerine devretmekte, gene sosyalizm adına davranan kimileri ise, işçi sınıfımızın bugünkü politik misyonunun küçümsenmeyecek bir yanını, geçici bir dönem için bile olsa, sosyal demokrasiye atfetmektedirler... Bütün bu çizgilerin temel yanılgıları, sosyalist siyasal hareketin örgütsüzlüğünden, dağınıklığından ve güçsüzlüğünden (yani geçici ve subjektif bir faktörden) yola çıkarak, objektif koşulları bu subjektif duruma zorla uydurmağa çalışmak olmuştur, olmaktadır. Sözünü ettiğimiz çizgilerin sosyal pratikte boyuna iflas etmesi bundandır. Temel veri olarak objektif durumu, maddi koşulları esas almak gerekir. Böylece mevcut subjektif faktörün yarattığı olumsuzluğu objektif koşullara uygun olarak gidermeye çalışmak şarttır. Sözkonusu çizgiler bunu yapmıyorlar subjektif faktörü, objektif koşullara uygun hâle getirmeğe çalışmıyorlar. Tersine, çeşitli tezler ve siyasi çalışmalarla, objektif koşulları, subjektif etkene uyacak şekilde değişik görmeğe ve göstermeğe uğraşıyorlar; bir süre sonra kendilerinin bir illüzyon olarak yarattıkları —gerçekte varolmayan— bu «objektif» koşullara uygun sübjektif stratejiler, taktikler ve öngörüler getiriyorlar. Dünkü MDD, bugünkü İDD vb. gibi öngörüler hep aynı yanlış tutumlardan kaynaklanmaktadır. Bugün işçi sınıfının, geniş halk yığınlarının sosyal ve siyasal muhalefetine güçlü bir politik, ideolojik önderlik yapabilecek bir siyasi örgütlenme düzeyi yoksa, yani bu subjektif faktör eksik ve yetersizse, ve bunun da nedeni sosyalist hareketin bölünmüşlüğü ise, yapılacak en birinci sosyalist siyasal görev, işçi sınıfı politik hareketinin örgütlenme düzeyini yükseltmek ve aynı zamanda bilimsel sosyalist siyasal hareketin prensipli, kalıcı, sağlam birliğini sağlamaktır. Demokratik görevler ihmal edilmeden yapılması büyük aciliyet taşıyan bu en ivedi sosyalist göreve yoğunlaşmayıp, işçi sınıfı politik hareketimizin önemli zaaflarını gidermeğe uğraşmayıp bu subjektif faktöre esir olmak ister istemez kimi çevrelerde oportünist taktik ve yolları da beraberinde getirmektedir. Adı geçen çevreler bu oportünist politikalarını ve öngörülerini, her-

yebileceğimiz küçük burjuva milliyetçisi akımlar...

Bu akımlar arasında, kendileri milli burjuva olmamakla birlikte, kategorik anlamda milli burjuvazinin özlemlerini yansıtan ve devrimci demokratlara nazaran daha geride —daha sağda olan— fakat gene de ilerici kimlik taşıyan ulusal demokratik eğilimleri de saymak gerekir. Ulusal kurtuluş görevinin güçlü duygularından ve küçük burjuva devrimciliğinden dolayı bu akımlar arasında «sol» maceracı yöntemlere istidat gözlenmektedir.

3 — Türkiye genelindeki sosyal demokrat örgütlenme içinde yer alan, genel eğilimleri sol sosyal demokrasi

---

şeyden önce kendi kendilerine karşı haklı göstermek ve bunun «bilime uygun» olduğunu kanıtlamak için, varolan objektif koşulları değişik görmeğe ve göstermeğe çalışmakta, bu illüzyon koşullarına uygun öneriler ve yollar izleyince de, kaçınılmaz olarak oportünizmi derinleştirmektedirler. Oysa, işçi sınıfı devrimcileri bundan farklı olarak somut durumun somut tahlilini yaparak yolları ve görevleri tesbit etmekle yükümlüdürler.

Türkiye sosyalist hareketinin bugünkü dağınıklığı ve yetersizliği Türk ve Kürt sosyalistlerinin aynı tüzük ve program etrafında, tek bir parti çatısı altında örgütlenmelerini, gene sosyalist olmayan, fakat ilerici, anti-emperyalist, anti-monopolist olan Türk ve Kürt akımlarının da bir cephe altında ortak düşmana karşı ittifak kurmalarını engelleyen başlıca faktör durumundadır. Türkiye işçi sınıfı politik hareketinin —kendi dağınıklığından ve yetersiz örgütlenme düzeyinden dolayı— pek çok hayati görevini bihakkın yerine getiremediği doğrudur. Sosyalist siyasal hareketimizin şimdilik, Türkiye'deki genel demokratik mücadeleyi, Türkiye'deki işçi sınıfı hareketini ve Kürt ulusal demokratik mücadelesini henüz gereğince ve yeterince kucaklayabilme durumundan uzaktır. Fakat ısrarla belirtmemiz gerekir ki, bu geçici ve subjektif bir durumdur. Hareketin gelişme perspektifleri, uzun olmayan bir erimde, bu dezavantajların aşılacağı merkezindedir. Marksizm - Leninizm ve proletarya enternacyonalizmi'nin ülkemizde hızla yaygınlaşması, bilimle donanmış fedakâr kadroların giderek artan bir oranda çoğalması, işçi sınıfı bilimine ve prensiplerine uygun bilimsel sosyalist siyasal örgütlenmenin önündeki sorunların bir bir aşılmaya başlanması, sosyalist hareket içinde bulunan fakat binbir hatayla mâlûl bulunan kimi çizgilerin, oportünist politikalarının hızla iflas etmesi... ve nihayet, en önemlisi de, son yıllarda kitlelerin gözünde önemli bir gözbağı halinde bulunan sosyal demokrasi «umudunun», kitlelerde bir düş kırıklığına dönüşüyor olması, geniş ve ileri kitlelerin sosyal demokrasiden hızla koparak, arayış içine giriyor bulunmaları, yani sosyalist hareketin siyasî yığınsal ordusunun ivmeli bir şekilde birikmeye başlaması... bütün bunlar, bugünkü geçici subjektif olumsuz durumun giderilęceğinin somut göstergeleridir.

Sözünü ettiğimiz bu teorik ve pratik nedenlerden dolayı, sosyalist siyasal hareketin bölünmüşlüğü, Türkiye'de devrimci ve demokratik güçlerin dağınıklığı, iki halkın ortak mücadelesini örgütleyip, koordine etmek için bir engeldir, fakat aşılmayacak bir engel değildir. Kaldı ki, «Türk» sosyalist siyasal hahareketi ve genel devrimci - demokratik güçleri dağınıktır da, «Kürt» sosyalist siyasal hareketi ve genel devrimci - demokratik güçleri aynı durumda değil midir? Bugün gerek «Türk» gerekse «Kürt» solundaki dağınıklık ve bölünmüşlük, gerçekte Türkiye genelinin (tüm Türkiye'de genel olarak solun) bir zaafıdır.

olan Kürt yurtsever demokratları

4 — Milli amaçlar taşımakla birlikte, sola ve sosyalizme karşı olan, sağ - kanat milliyetçileri... (Bu milliyetçilik genellikle Barzani yanlısı olarak bilinmektedir, aralarında dinsel motifler de taşıyan eğilimleri veya bir zümre halinde olmasa bile hakim sınıf unsurlarını da barındırmaktadır. Özellikle bu grup sola karşı emperyalizmin komplolarına ve provokasyonlarına açıktır).

«Kürt solu»ndaki bu ana gruplaşmalar arasındaki sınıfsal ve ideolojik farklılıklar yeterince kristalleşmiş değildir. Kürtlerin ezilen ulus durumunda bulunması, üzerlerinde yoğun egemen ulus şovenizminin varolması, milli görevlerin, ulusal demokratik taleplerin büyük bir zorunluluk halinde kendisini dayatması, Türkiye Kürdistan'ındaki sınıfsal görevlerle ulusal görevler, —sınıfsal mücadele ile ulusal mücadele— arasındaki bağların ve öngörülerin Kürt devrimci, ilerici, yurtsever ve demokratik unsurlarının sadece bir kısmınca kavranmış bulunması nedeniyle «Kürt solundaki» bu kristalleşme süreci, gene birlikler ve ayrışmalar halinde daha bir süre devam edecektir. Bu süreçte Türkiye işçi sınıfı politik hareketinin güçlenmesinin ve Kürt ulusal demokratik hareketini işçi sınıfı önderliği altındaki bir cephede kucaklayabilmesinin de önemli rolü olacaktır... Bugün tıpkı «Türk solunda» olduğu gibi «Kürt solundaki» ideolojik sınıfsal ayrışmalar süreci devam etmektedir. Bu kristalleşmeler, nasıl ki, «Türk solunda» ve yakın gelecekte bir yanda tüm bilimsel sosyalistlerin merkezileşmesini ve bunun dışındaki akımların ideolojileriyle, sınıfsal temelleriyle netleşmesini getirecekse, aynı şey Kürt devrimci - ilerici - demokratik hareketinde de meydana gelecektir. Bilimsel sosyalizmin yüksek çıkarlarını, her şeyin üstünde tutacak olan Kürt Marksist - Leninistleri ile, bilimsel sosyalist olmayan fakat ilerici, demokrat, yurtsever eğilimler taşıyan akımlar arasındaki ideolojik - politik ve sınıfsal kristalleşme netleşecektir. Son yıllarda «Kürt solunda» sürdürülen ideolojik ve politik çalışmalar bu kristalleşme doğrultusunda önemli yolların katedildiği merkezindedir.

İster Türk, isterse Kürt olsun tüm işçi sınıfı devrimcilerinin bir tek tüzük ve program altında örgütlenmesini şimdiden objektif bir zorunluluk olarak görenler veya zamanla sosyal pratik içinde bu noktaya varacak olanlar, işçi sınıfı bilimine uygun tarzda iki ulusun Marksist - Leninist ve enternasyonalistleri olarak böyle bir işçi sınıfı partisi çatısı altında toplanacaklardır. Bu işçi sınıfı partisi, kendisi dışında kalan Türk ve Kürt ilerici, demokratik güçlerini egemen gericiliğe karşı bir siyasal mücadele cephesi altında toplama yolunda uğraş verecektir. Bir başka deyimle, burada, «Kürt ve Türk sosyalistlerinin» birliği derken, işçi sınıfı bilimine ve enternasyonalizmine bağlı olan, (milliyetçi kaygı ve tortulardan alınmış) **bilimsel sosyalist** unsurları kastetmekteyiz. İster Türk olsun, ister Kürt olsun, sağ veya «sol» - revizyonist çizgide olanların, milliyetçi veya diğer küçük burjuva girişler taşıyanların böyle bir Marksist - Leninist siyasal parti örgütlenmesinde yeralmaları olanaksızdır. Bilimsel sosyalist hareket, Marksist - Leninist olmayan eğilimleri önünde ideolojik uğraş verecek, işçi sınıfı bilimini ve enternasyonalizmini yaygınlaştırmaya çalışacak; küçük burjuva sağ ya da «sol» vb. unsurlarla birlikte aynı partide örgütlenmeyi düşünmeyecek, ama bilimsel sosyalist olmayan bütün ilerici güçlerin ortak bir cephe altında toplanmalarını ve bu cephede işçi sınıfı önderliğinin güçlenmesini amaçlayacaktır.

Bu nedenle, «Türk solunda» oldu-

ğu gibi «Kürt solundaki» bilimsel sosyalist olmayan akımları bilimsel açıdan değerlendirmek hiçbir zaman onların ilerici, ulusal kurtuluşçu niteliklerini reddetmek anlamına gelmez. İşçi sınıfı sosyalist siyasal hareketi, bir yandan sosyalizmin bilimi, politikası açısından Türkiye Kürdistan'ında bilimin ve enternasyonalizmin yaygınlaşması için uğraş göstermek ve bu uğraş gereği milliyetçi akım ve eğilimlerin irdelenmesini konumlarının tesbit edilmesini yapmak zorundadır. Yani bu ideolojik çalışmalar bilimsel ve enternasyonalist öğretinin yaygınlaşması içindir. (Tıpkı «Türk solundaki» hatalı veya sapma akımlarını bugüne değin irdelediği gibi) ... Bu, işçi sınıfı politik hareketinin sosyalist görevidir... Fakat bu sosyalist görevler, sosyalist mücadele ile demokratik mücadelenin birlikteliği ilkesini çiğnemek anlamına gelmez. Bu değerlendirmeler, «Kürt solunda» bilimsel sosyalist ve enternasyonalist karakter taşımayan, fakat ulusal kurtuluşçu, ilerici, yurtsever nitelikte olan güçlerle ortak bir cephe programı etrafında ortak bir mücadele vermeye engel olmamalıdır. Ve işçi sınıfı politik hareketi, böyle bir devrim (iktidar) cephesine varmadan önce de, bugünkü somut durumda, Kürt ulusal ve demokratik hareketinin acil talepleri için, sadece Kürt bilimsel sosyalistleriyle değil, aynı zamanda bilimsel sosyalist olmayan, fakat ilerici - yurtsever olan Kürt güçleriyle de güç ve eylem birliği yapmayı zorunlu görmüştür, görmektedir.

EZEN VE EZİLEN ULUS DEVRİMCİLERİ ARASINDA GÜVEN SORUNU

Gerek Kürt ve Türk işçi sınıfı devrimcilerinin çokuluslu ülkelerdeki işçi sınıfı partileri tarzında örgütlenmelerinin, gerekse, bilimsel sosyalist olmayan, Kürt ve Türk ilerici akımlarının emperyalizme ve yerli ortaklarına, tekelci sermayenin kontrolündeki siyasal baskı aygıtına karşı tek bir mücadele cephesinde toplanmalarının önündeki subjektif engellerden başlıcası, yukarıda da belirttiğimiz gibi, bilimsel sosyalist hareketin ve dolayısiyle —buna bağlı olarak— genel devrimci ve demokratik hareketin dağınıklığıdır.

Gene esas olarak bu nedenden kaynaklanan, fakat altının özellikle çizilerek vurgulanması gereken bir başka nokta da Türk ve Kürt devrimcileri arasındaki güven sorunudur. Başka bir deyimle ezilen ulus devrimcilerinin ezen ulus devrimcilerine güvensizlik duymalarıdır.

Ezilen ulus devrimcilerinin, ezen ulus devrimcilerine karşı belli bir dönem için güvensizlik duymaları sadece Türkiye'de rastlanan bir olgu değildir. Çarlık Rusya'sında Lenin'in önderliğindeki Rusya işçi sınıfı partisine karşı da, birkısım ezilen ulus Marksistlerinin başlangıç dönemlerinde —hatta devrimden önce uzun bir süreyle— güvensizlik duydukları bilinir. Lenin, ezen ulus Marksistleri'nin, kendilerine karşı ezilen ulus Marksistlerinden yönelmiş bu güvensizlik duygularını toleransla karşılamalarını salık veriyordu.

Kaldı ki, Türkiye'de **bilimsel sosyalist ve enternasyonalist öğretinin ancak son yıllarda yeni yeni yaygınlaşıyor olmasından dolayı,** yakın dönemlere kadar Türkiye sosyalist hareketi Kürt devrimclerine ve yurtseverlerine güven verememiştir. Bu bakımdan, Türkiye'deki ezilen ulus devrimcilerinin, ezen ulus sosyalistlerine karşı güvensizlik duymasının nedenleri somut olgulara dayanmaktadır. Vurgulamak gerekir ki, Türkiye Sosyalist hareketi, milliyetçi etkilerden, sosyal şovenizmin izlerinden son yıllarda sıyrılmaktadır. **Kimi** sosyalist gruplar arasında hâlâ da böyle etki-

ler varlığını göreceli azalmış biçimde de olsa sürdürmektedir.

Öte yandan, Türkiye solunda, bilimsel sosyalist olmayan ilerici, antifaşist, anti - emperyalist akımlar arasında yakın yıllara kadar Kemalizmin güçlü bir etken olması, ve bugün hâlâ daha geniş bir küçük burjuva ilericiliği içinde Kemalist düşüncenin güçlü, ve yaygın bulunması, Türk ve Kürt ilericilerinin tek bir cephede toplanmaları önündeki başlıca engellerden biridir.

Gerçekten de ilerici ve demokratik eğilimli Türk küçük burjuva aydınları arasında milliyetçi duygular güçlüdür ve bu konuda küçük burjuva Türk aydınları «demokratlaşmamışlardır» Genel olarak anti - faşist ve anti - emperyalist cephede yeri olan Türk kent küçük burjuvazisi ve onun aydın kolu, Kürt ulusunun ezilmişliği konusunda genellikle kayıtsızdır ve Kürt ulusal demokratik hakları ve mücadelesi konusunda olumsuz bir tutum içindedir, sosyal şovenizmin güçlü etkisi altındadır. Örneğin 141 ve 142'nci maddelerin kaldırılmasından yana olan Türk aydınları, bu konuyu bir düşünce ve örgütlenme özgürlüğü meselesi olarak aldıkları halde, 141 ve 142'nci maddenin, daha çok birinci yanıyla ilgilenmekte, bu maddelerin, aynı zamanda Kürt ulusal demokratik mücadelesi karşısındaki yasal barikatlardan birisi olduğu noktası üzerinde pek durmamaktadırlar.

Türk küçük burjuvazisindeki bu şovenizmin başlıca iki nedeni vardır: Birincisi, sadece sosyalist mücadelenin sahibi değil, aynı zamanda demokratik mücadelenin de öncüsü olan işçi sınıfı politik hareketi yeterince gelişip güçlenmemiş, toplumun demokratikleşmesi konusunda önemli mevziler kazanmakla birlikte, bu demokratikleşme, küçük burjuvazinin en güçlü duygularından olan milliyetçiliği geriletecek çapta ilerlememiştir. Fakat buna rağmen, 1960 sonrasının genel sosyalist hareketinin Türkiye'de demokratikleşme konusunda gösterdiği çabalar, yetersiz de olsa, Kürt ulusu ve onun hakları konusunda yaratılan tabuları bir ölçüde geriletmiştir.

İkinci neden, Kürt ulusal demokratik mücadelesinin Türk küçük burjuvalarını demokratikleştirebilecek boyutlara ulaşmamış olmasıdır.

Her iki akımın da güçlenmesi, hem burjuvaziyi ve onun egemen ulus şovenizmini geriletecektir, hem de ezen ulusun ilerici küçük burjuvazisini demokratlaştıracaktır. Bir örnek verecek olursak İspanya'da, günümüzden kırk yılı aşkın zaman önce, işçi sınıfı politik hareketi ile Katalonya ve Bask ulusal demokratik hareketlerinin ortak mücadelesi sonucunda bu iki bölge daha o zamanlar özerklik elde etmişlerdi. İç savaşta yenik düşen devrimci demokratik güçler, faşizme karşı kırk yıl mücadele ettikten ve faşizmi yıktıktan sonra bir yıl dahi geçmeden bu iki bölge yeniden özerkliklerini elde etmişlerdir. Bu sonuç, hem işçi sınıfı ile ezilen ulusal toplulukların ulusal demokratik hareketinin tek bir mecradan akmasının ve İspanyol burjuvazisini geriletmesinin kanıtıdır; hem de egemen ulusal topluluk durumundaki İspanyol küçük burjuva ilerici güçlerinin şovenizm duygularından kurtularak, ezilen ulusal toplulukların ulusal demokratik hakları uğruna verilen mücadelede çok uzun yıllar öncesinden yeralmaları olgusunu içermektedir. (İki yıl önce Bask milliyetçisi beş yurtseverin idam edilmelerine karşı tüm İspanya işçi sınıfının yanısıra, İspanyol ilerici küçük burjuvalarının nasıl da bir geniş yığınsal tepki gösterdikleri hatırlardadır).

Fakat bütün bunlara rağmen, Türk küçük burjuvazisinin Kürt ulusal demokratik hakları ve mücadelesi konusunda demokratikleşmesinde en

büyük görev, Türkiye'li işçi sınıfı devrimcilerine düşmektedir. Çünkü ezen ulusun işçi sınıfı devrimcilerinin ulusal sorundaki başlıca görevleri, kendi uluslarının emekçileri arasında ezilen ulusun ulusal ve demokratik haklarını —ayrılma hakkı dahil olmak üzere— savunmak ve bu hakların ezen ulus emekçileri tarafından benimsenmesi için enternasyonalist prensiplerden yola çıkarak etkili bir demokratik uğraş vermektir.

Bu konuda Türkiye sosyalist siyasal hareketinin son yıllara kadar yetersiz kalması, hâlâ da bu uğurda —sosyalist hareketin bölünmüşlüğünden ve genel devrimci - demokratik hareketin dağınıklığından ötürü— etkili bir demokratik kampanyanın gerçekleştirilememiş olması, Kürt devrimcilerinin ve yurtseverlerinin ezen ulus devrimcilerine ve ilericilerine karşı güvensizliklerinin kaynağını oluşturmaktadır.

Öte yandan, ezilen ulus devrimcilerinin - yurtseverlerinin ezen ulus devrimcilerine ve ilericilerine karşı duydukları güvensizliklerden bir başkası da, gene subjketif bir faktördür. Gerek yakın geçmişte, gerekse günümüzde, «Türk solundaki» **kimi gruplar**, ezilen ulusun ulusal ve sosyal kurtuluş sorunlarını bir spekülasyon konusu yaparak, bu yolda grupsal parsa toplamaya kalkışmışlardır. Kürt ulusal sorunu konusunda «Türk solunda» bazı gruplarca güdülmüş olan bu içtensiz ve Makyavelist tutumlar Kürt devrimcilerinin ve yurtseverlerinin güvensizliğini pekiştirmiştir. Kürt devrimci - demokratik hareketi, ulusal sorun konusundaki bu gibi tumturaklı sözlere itibar etmemekle, böyle tavırları etkisiz kılmaktadır.

Böylece ezilen ulus devrimcilerinin ezen ulus devrimcilerine ve ilericilerine karşı duydukları haklı güvensizlik süreç içinde, sosyal pratikteki göstergelerle —lafla değil işle— giderilebilir. Bu konuda özellikle ezen ulusun Marksist - Leninistleri, sabırlı ve toleranslı olmak, ezilen Kürt ulusunun bazı devrimci unsurları arasındaki güvensizlik duygularını abartmamak, bu olguların nedenlerine inmek, onlardaki haklılık payını görmek ve bu durumu yaratan nedenleri ortadan kaldırmak için pratikte güven verici bir tutum izlemek zorundadırlar.

ULUSAL SORUN KONUSUNDA DEVRİMCİ-DEMOKRATİK HAREKETİN GÖREVLERİ

Ulusal sorun konusundaki görevlerin öncülüğü hiç kuşkusuz işçi sınıfı bilimine ve enternasyonalizmine bağlı Kürt ve Türk sosyalistlerine düşmektedir. Bunları özetle sıralayacak olursak:

1 — **Sosyalist Görevler:** Ulusal sorunda, sosyalist siyasal hareketin sosyalist görevlerinin başlıcaları şunlardır:

— Bu konudaki ideolojik çalışmaları, bilimsel araştırmaları yoğunlaştırmak, Türkiye genelinde Kürt ulusal sorununun özgül karakteristiklerinin tesbitini geliştirmek, detaylandırmak ve bu çalışmaları bir siyasi program hedefine bilimsel veri yapacak tarzda düzenlemek;

— Bilimsel sosyalist ve enternasyonalist görüşleri, milliyetçi akımlara, ve özelikle egemen ulus milliyetçiliğine, ya da bu milliyetçiliğin sosyalist hareket içindeki tortularına karşı yaygınlaştırmak; sosyalist siyasal hareketin enternasyonalist bilincini geliştirmek (Bu yolda ezen ulus sosyalistleri açısından, özellikle ezen ulus emekçileri arasında enternasyonalist düşünceyi güçlendirmek).

— «Kürt ve Türk sosyalistleri» arasında ideolojik diyalogları başlatmak, varolanları geliştirmek. Gene

«Türk Sosyalistleri» ile Kürt ilericileri ve demokratları arasındaki bağları, «Kürt sosyalistleri» ile Türk ilericileri arasındaki bağları ve diyalogları geliştirmek.

— Sosyalist siyasal örgütlenmeyi güçlendirmek ve yaygınlaştırmak, sosyalist çalışmalarda prensipli ve titiz davranarak Kürt sosyalistlerine güven vermek...

2 — **Kürt ulusal demokratik amaçları uğruna mücadele görevi:**

Bu sorun öz olarak işçi sınıfının Türkiye'de asgari iktidar programını içermektedir. Ezen ulusun işçi sınıfı sosyalistleri bunun için, herşeyden önce, ezilen ulusun **kendi kaderini tayin hakkını**, bilimin öngördüğü tüm koşullarıyla, eksiksizce ve hiçbir kuşkuya yer vermeyecek şekilde savunmalıdırlar... **savunmaktadırlar...** Çünkü ezilen ulusun kendi kaderini tayin hakkı savunulmadıkça, ulusal sorunda bilimsel sosyalist bir tavır takınılmasına olanak yoktur... Bu hak ise, teorinin de gösterdiği gibi ayrılma hakkıdır.

Bu hakkın ezen ulusun emekçi güçleri arasında yaygınca savunulması ve onlara benimsetilmesi gerekir.

Fakat bu hakkın genel bir ilke olarak savunulması ve benimsetilmesi ile bu konudaki görevler bitmez. İşçi sınıfının bilimsel sosyalist öğretisi, çok uluslu devletlerde, **ayrılma hakkını daima saklı tutmak, buna gölge düşürmemek kaydıyla**, ezen ve ezilen ulusların demokratik birliğini tercih eder. Sonuçta Sosyalist devrimi ve sosyalist kuruluşu amaçlayan işçi sınıfı, büyük birimlerin sosyalist kuruluş ve üretici güçler gelişimi açısından daha elverişli olduğunu bilir. İşçi sınıfı böyle bir demokratik halk iktidarında, önce demokratik, giderek sosyalist birliği —çok uluslu sosyalist ülkelerdeki sosyalist enternasyonalizm prensipleriyle— yeğ tutarken, bunu sosyalizmin yüksek çıkarları açısından gözetir. Çağımızda böyle bir birliğin en seçkin örneğini Sovyetler Birliği vermiştir. Onbeş federe Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti ve toplam yüz kadar ulusal veya etnik grubun sosyalist enternasyonalizm temeli üzerindeki birlikleri, muazzam bir gücün oluşmasına yolaçmıştır.

Rusya işçi sınıfı devrimden önce tüm Rusya'daki işçilerin birliğini ve işçi sınıfıyla ezilen ulusların mücadele ortaklığını öngörmüş, fakat, ayrılma hakkını tavizsizce savunmuş... devrim sonrasında ise sosyalist enternasyonalizm ilkesi altında bu ulusları, etnik grupları, azınlıkları vb. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği altında gönüllü birliğini sağlamıştır.

Bu büyük başarının temel nedeni, Rusya işçi sınıfının sağlam bilimsel ve enternasyonalist karakteri, ve mücadelesi, onun öncüsünün büyük yetkinliği ve bu öncü partinin getirdiği programdır.

Türkiye işçi sınıfı da işçi sınıfı mücadelesiyle ezilen ulusun kurtuluş mücadelesini tek bir mecradan akıtmak gereğini vurgularken, şu gerekleri yerine getirmelidir:

— Ezilen ulusun kendi kaderini tayin hakkını kararlıca savunmak,

— Ezilen ulusun ayrılmak istememesi durumunda, her iki ulusu da tümüyle eşit, serbest rıza —gönüllü bağlar— ile birleştirebilecek bir federatif işçi sınıfı devletinin somut asgari programını ve azami program hedeflerinin anahatlarını belirlemek.

Bu bakımdan işçi sınıfı politik hareketinin önünde, genel ilkeleriyle belli olan böyle bir iktidar programı, Kürt ulusunun bu iktidarda yeralması (ayrılmaması) haline göre, detaylandırmak ve somuta indirgemektir.

3 — **Kürt ulusunun acil ulusal demokratik talepleri için mücadele görevi:**

Ayrılma hakkını savunan, fakat her iki ulusun da demokratik halk iktidarı ve giderek sosyalist bir fede-

ral devlet halinde, gönüllü bağlara dayalı sosyalist enternasyonalizm prensibi altında birliğini öngören böyle bir iktidar programını detaylandırıp, benimsetme ve bu siyasal program için mücadele etme görevinin yanısıra, mevcut egemen kapitalist sistem değişmeden yani Türk ulusunun ezen ulus olma durumu sona ermeden önce de Kürt ulusu konusunda önemli demokratik görevler vardır. Bu demokratik görevleri, acil talepler olarak görmek ve bu uğurda mücadele etmek, bu konuda demokratik mücadeleyi geliştirmek ve yeni demokratik mevziler elde etmek için öncülük görevi gene Türk ve Kürt sosyalistlerine düşmektedir.

Bu acil talepler, özetle Kürdistan'daki zulüm ve teröre karşı mücadele, Kürt dili ve kültürü üzerindeki ulusal baskılara karşı mücadele, Kürt ulusal demokratik hareketinin gelişimi ve Kürt ulusunun ulusal gelişimi için elverişli demokratik koşulları ve yasal hakları elde etmek için mücadele, vb, vb... gibi görevleri içermektedir.

ÖZET VE SONUÇ

Bütün bu tesbitlerimizi özetleyip sonuca bağlayacak olursak başlıca şu noktaların altını çizmemiz gerekir:

⊙ Osmanlı devletinin son dönemlerinde başlayan tedrici kapitalistleşme süreci İmparatorluk topraklarındaki farklı milliyetleri de uluslaşma süreci içine sokmuş, bunlardan çoğu ayrılarak bağımsız devlet kurmuşlardır. Birinci Dünya Savaşının bitimiyle çöken İmparatorluk'tan arta kalan topraklarda başlıca iki milliyet kalmıştır: Türk ve Kürt milliyetleri. (Doğu Anadolu'da 1915 yılına kadar Kürt ve Ermeni ulusal toplulukları yaşamaktaydı. Kapitalistleşme ve uluslaşma süreci bakımından Kürtlerden ileride olan Ermeni'ler yüzbinler halinde katledilince ve Anadolu'yu terke zorlanınca, Doğu'da Kürt milliyetinin uluslaşma ve kapitalistleşme süreci belli bir hız kazandı).

⊙ Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı iki ulusal topluluk birlikte verdikleri halde, elde edilen ulusal bağımsızlık sadece Türk burjuvazisi tarafından kullanıldı ve Türk burjuvazisi kendi ulusal egemenliğini —kendi kaderini tayin hakkını— kullanıp, bağımsız bir devlet kurarken, bu bağımsızlığın sağlanmasında canlarıyla, kanlarıyla, mâli olanaklarıyla katkıda bulunan Kürtler üzerine milli baskı ve terör kurdu. Bu baskılar kısa zamanda jenositlere, güçlü bir asimilasyon politikasına kadar vardı. Kürt dili ve kültürünün gelişmesine izin verilmedi. Türk uluslaşması paralelinde Türk milliyetçiliği yaygınlaştırılırken, bu milliyetçilik Kürt düşmanlığı biçiminde şoven ve ırkçı bir anlayışla sürdürüldü. Kürt yurttaşlar ve onların çocukları Türkleştirilmeye ve egemen ulus milliyetçiliğinin asimilasyonu içine alınmağa çalışıldı.

(Kurtuluş Savaşını gerçekleştiren ve geçici milli devrim hükümeti niteliğini taşıyan Büyük Millet Meclisi'nin Kuruluşu olan 23 Nisan 1920 tarihi Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ilân edildi. Oysa «ulusal egemenlik» kavramının temeli olan ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı Türkçülük ve şovenizm doğrultusunda kullanılması ile Türk hâkim sınıfları «Doğu'da Kürt emekçileri üzerinde azgın bin soykırıma —jenosite— girişmiş... beyaz terörünü büsbütün yoğunlaştırmış ve Kürt emekçileri üzerine en şiddetli zulmü, şovenizmi, jenositi ve asimilasyon politikasını, her türlü insanlık dışı uygulamayı sürdürmüştür». ... «Ulusal egemenliği burjuvazinin şoven politikası biçiminde anlayan tutumlara karşı mücade-

le etmek ve ulusların kendi kaderlerini tayin ilkesinden ödün vermemek, ezilen ulusun, ulusal ve demokratik haklarını savunmak, korumak, ve ayrı uluslar arasında serbest rızaya dayanmayan, eşitliği esas almayan her türlü eğilimi kesinlikle reddetmek sadece sosyalistlerin değil, aynı zamanda gerçek demokratların da görevidir. Aksi halde sosyalizm sosyal şovenizme, demokratizm ise sınırlı bir demokratizme dönüştürülmüş olur. Oysa gerçek sosyalistler ve gerçek demokratlar ulusal egemenlik kavramını sadece anti - emperyalist olmaya yani ABD ve diğer emperyalist güçlere karşı çıkmağa indirgemezler. Gerçek sosyalistler ve samimi demokratlar dünyanın her yanında ulusların eşitliğini ve tüm uluslar arasında her türlü baskı ve zoru kaldırmayı, tüm uluslar arasında serbest rızaya dayanan eşitçi ilişkileri öngörürler ve sadece kendi uluslarının değil fakat tüm ulusların egemenliğini ve bağımsızlığını, özgürlüğünü savunurlar. Çünkü bilim bunu gerektirir, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi bunu gerektirir. Helsinki Belgesi bunu gerektirir) (Kitle, 25.4.1977)

⊙ Böylece, Türk ulusu ezen ulus, Kürt ulusu ezilen ulus halinde Türkiye'de kapitalistleşme ve çifte uluslaşma süreci sürmüştür. Bu olgudan dolayı, Kürdistan'ın ekonomisi Türkiye ekonomisine bağımlı tutulmuş, Kürdistan'ın yeraltı servetlerine ve iç pazarına el konulmuş, emekçileri sömürülmüştür. Gene Kitle Dergisi' nin yaptığı bir araştırmaya göre, tekelci sermayenin elindeki bankacılık yoluyla da Kürdistan'dan «Batı'ya» büyük bir meblağ aktarılmaktadır. (Ayrıntı için Bak: Kitle 27.1.1977)

⊙ Böylece, Türkiye'deki ulusal mesele'den dolayı, yani Kürt ulusunun ezilen ulus durumunda tutulması ve ekonomisinin Türkiye'ye bağımlı kılınması ve sürdürülmesi nedeniyle, Kürdistan Türkiye'den daha geri kalmıştır. Türkiye orta gelişkinlik düzeyindeki bir kapitalizme sahip olduğu halde, Türkiye Kürdistan'ı sözkonusu bağımlılıktan dolayı ondan geri bir kapitalizme sahiptir. Ülkenin üretici güçleri, Türkiye'ye nazaran daha geridedir.

⊙ Bu geri kalmışlığın esas (belirleyici) nedeni tek bir ülkede ve tek bir ulus içindeki kapitalist eşitsiz gelişim yasası sonucu değildir. Gerçi genel olarak Türkiye topraklarında bu faktörün de sözkonusu olguda bir payı varsa da esas faktör, Türk ulusunun ezen ulus durumunda bulunması, Kürt ulusunun ise ezilen ulus olmasıdır. Yani Türkiye'deki ulusların siyasal eşitsizliği ve Kürt ulusunun zorla bağımlı kılınmış olması, bu ekonomik eşitsizliğin temel nedenidir. (Bak. İlke, Aralık 1976, sf. 6)

⊙ Türkiye Kürdistanı'nın Türkiye'ye zora dayalı olarak bağımlılığının ekonomik, sosyal ve siyasal konumunun nitelendirilmesi hususu bugün genel Türkiye solunda tartışma konusudur. Bu tartışmalar Türkiye Kürdistanı'nın bir **sömürge** mi (müstemleke = koloni) olduğu, yoksa bir **bağımlı ulus** mu olduğu şeklinde yer yer bir terim tartışmasına varacak şekilde sürdürülmektedir.

Çok uluslu devletlerden olan Çarlık Rusya'sında ulusal sorunu, Marksizm'in temeli üzerinde inceleyen ve hem teorik sonuçlara hem de pratik çözümlere varan Lenin ve arkadaşları bir uluslar hapishanesi olan Çarlık Rusya'sında hangi ulusların bağımlı ulus, hangilerinin sömürge ulus olduğu yolunda kategorik veya mekanik ayırımlar getirmemişler, böyle bir tartışmayı gereksiz bulmuşlar, sömürge ve bağımlı ulus tiplerini ayırdedici tasnif sınırlarıyla biribirlerinden ayırdetmemişler, bu ilişkilerin içiçe olduğunu görmüşlerdi. Ezilen uluslarda, sömürge ve bağımlı ulus tiplerini ayrı karakteristiklerle tasnife tâbi tutmak gibi bir mekanizme düşme-

melerinin nedeni her iki durumun da birçok **ortak karakteristikleri** içermesiydi. Bu yüzden, Lenin Çarlık Rusya'sında bağımlı ulus ile sömürge ulus arasında kategorik ayırımlar getirmiyor ve böyle bir ayırımı saçma buluyordu.

Sömürge ve bağımlı ulus konusunda başvurduğumuz teorik kaynak olan Lenin'de böyle bir ayırımın ve onları ayırdeden karakteristiklerin (sınırların) çizildiğine rastlamadık. Lenin kategorik ayırıma, sadece sömürgeler konusunda gitmekte ve genel olarak dünyada emperyalizm tarafından ezilen ve sömürülen ülkeleri sömürge ve yarı - sömürge olarak ayırdetmekteydi. Bu kategorik ayırım ise bugün Türkiye Kürdistan'ı için yapılmakta olan sömürge ulus bağımlı ulus tartışmasını doğrudan ilgilendirmemektedir. Bu ayırım, Lenin'in çağında genel olarak emperyalizmin tahakkümü altındaki ülkeleri ekonomik gelişkinliklerine, sınıfsal kristalleşmelerine, siyasal statülerine ve nihayte işçi sınıfının durumuna göre sömürge ve yarı - sömürge olarak tasnife tâbi tutmaktaydı.

Çok uluslu Çarlık Rusyası açısından ise bağımlı ulus sömürge ulus ayırımı Lenin ve arkadaşları tarafından yapılmamakta, fakat genellikle periferideki uluslar (Çarlık Rusyasında merkeze uzak «çevre uluslar» sömürge veya yarı - sömürge olarak sayılmakta, ama bunlar için de teker teker tasnif adları konulmamaktaydı).

Lenin'i Partisinin diğer yöneticilerini asıl ilgilendiren böyle «kısır tartışmalar» değildi, sorunun çözümüydü. Bu sorun ise, dünyada tüm ezilen uluslar için ayrılma hakkını savunmak ve onlar üzerindeki tüm ulusal baskılara karşı çıkmak ve Çarlık Rusyasındaki uluslar içinse, bu ulusların işçilerinin birliğini tek bir siyasal işçi sınıfı partisinde somutlamaktı. Böylece Lenin Rusya'da işçi sınıfının sınıfsal kurtuluş mücadelesi ile ezilen ulusların ulusal kurtuluş mücadelesini işçi sınıfı önderliği altında ve tek bir devrimci mecrada toplamak, ezen ve ezilen ulus devrimcileri ve halkları arasında güveni yaratmak sorunu üzerinde, yoğunlaşmıştı.

Bu bakımdan biz de meseleyi, sonuçlardan ve çözümlerden soyutlanmış bir tartışma olarak değil, bütün sonuçlarıyla birlikte, bütünsel bir tesbitler ve öngörüler manzumesi olarak ele almalıyız. Ve ezilen ulus konusunda sömürge ulus ile bağımlı ulus karakterinin içiçe geçtiğini vurgulamalıyız.

Şayet Kürdistan'ın sömürge olduğu yolundaki tesbit, Kürt ulusunun ulusal kurtuluş mücadelesini salt ulusal açıdan değerlendiriyorsa, sınıfsal açıdan meseleye bakmıyorsa ve meseleyi son tahlilde bir proletarya devrimi sorunu olarak görmüyorsa, —konuyu merkezi siyasal otoritenin yani burjuva baskı aygıtının parçalanması mücadelesinden soyutluyorsa, böylece Türkiye genelindeki hakim çelişkiyi, iki ulus arasındaki çelişki olarak niteliyorsa; bunun doğal sonucu, bu «baş çelişkiyi» çözmek üzere Kürt ulusunun ayrı bir ulusal kurtuluş mücadelesine başlamasını öngörmektir.

Yukarıda da belirttik, şayet Kürdistan açısından, Kürt ulusu bakımından, Türkiye işçi sınıfından ve Türkiye halkının sosyal kurtuluş mücadelesinden ayrı, bir ulusal kurtuluş hareketinin gelişmesine ve **ayrılma hakkının bu yoldan geçerek kullanılmasına** prensip olarak karşı olunamaz. Ve böyle bir hareket, dünya devrimci sürecine ters düşmeyecek şekilde ve maceracı olmayan karakterde gelişirse, Türkiye işçi sınıfı buna saygı ve sempati duyar, egemen gericiliğe karşı böyle bir direnişi destekler. Bu nedenle, böyle görüşte olan Kürt kurtuluşçularını «ayrılıkçı burjuvazi»

diye nitelemek ve eleştiriyi bu noktadan yöneltmek yanlıştır. Çünkü Kürdistan, Türkiye'nin kendi toprağı ve Türk halkının kendi öz yurdu değildir. Ayrılmak isteyen kesimleri «ayrılıkçı» diye niteleyip suçlamak gerçekte ezen ulus milliyetçiliğidir. Bunu isteyen kesim burjuva kaarkterde dahi olsa, dünya devrimci sürecine ters düşmediği ve emperyalizm ile işbirliğine gitmediği takdirde, bu özlemleri saygıyla karşılamak gerekir. İDD ideologları bir yandan egemen ulus milliyetçiliğinin etkisi altında olduklarından, öte yandan tercüme terimlerle konuşmayı marifet bildiklerinden, batı literatüründe «separatist» diye adlandırılan ve ayrılma isteyen ulusal güçler için kullanılan terimi Türkçe'ye tercüme ediyorlar ve Türkiye Kürdistanındaki bu güçleri «ayrılıkçı» diye niteliyerek kendi açılarından suçluyorlar. Bu nedenle, ayrılıkçı terimini olumsuz bir sözcük olarak kullanıyorlar. Oysa ulusal sorunda «ayrılıkçı» teriminin anlamı olumsuz değildir. Bugün uluslararası diplomaside, Zimbabwe, Güney Afrika, Namibia vb. ülkelerin kurtuluşçuları için bu terim kullanılmaktadır. Şayet emperyalist güçler, bu terimi kendi çıkarları gereği bir karalama vesilesi olarak kullanıyorlarsa, sosyalistlerin tutumu aynı jargona düşmek değildir. Ezilen ulusun bulunduğu her ülkede, ayrılmak isteyen güçler vardır ve işçi sınıfı enternasyonalistleri ayrılma hakkını savundukları için bu güçleri —bütüne ters düşmemeleri, dünya devrimci sürecine aykırı olmamaları kaydıyla— saygıyla karşılar. Bu nedenle, İDD jargonunda «ayrılıkçı burjuvazi» terimi pejoratif (kötüleyici) anlamda kullanıldığı için hem tercümecidir hem de içinde milliyetçi duyguları taşımaktadır.

İşçi sınıfı bilimi ise, ayrılmak isteyen ezilen ulus güçleri konusunda şunu düşünür: Ayrı bir ulusal kurtuluş mücadelesi yoluyla ayrılmanın objektif ve subjektif koşulları var mıdır? Şayet bu koşullar varsa, ya da gelecekte ortaya çıkma istidadı taşıyorsa ve böyle bir hareket dünya devrimci sürecinin bütünselliğine ters düşmeyecek, aksine onun bir bileşeni —müfrezesini— oluşturarak, sosyalist sistemin desteğini alabilecekse, böyle bir girişim ancak desteklenir. Bu nedenle, işçi sınıfı enternasyonalistleri özellikle ezen ulusun sosyalistleri, ezilen ulusun «ayrılıkçı burjuva» güçleri —milliyetçilerini— küçümsemezler. Türkiye kürdistanı açısından ele alınacak sorun, onların ayrılıkçı olup olmamaları değildir. Sorun, ayrılma hakkını isteyenlere saygı duymak fakat bu hakkın gerçekleşmesi yolunda macaracı yöntemleri ve yolları eleştirmektir. Koşullar göstermektedir ki, Kürdistan'ın proleter olmayan ulusal güçleri'nin de çıkarları, Türk ve Kürt ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesinin birlikteliğinden, genel devrimci— demokratik hareketin bütünselliğinden geçmektedir. İster burjuva olsun, ister küçük burjuva olsun veya hatta isterse proleter ya da yarı-proleter olsun, Kürdistan'ın ulusal demokratik güçlerinin şu veya bu kesiminin ya da kesimlerinin Türkiye işçi sınıfından bagımsız geliştirecekleri bir hareketin maceracı olacağı ve Kürt halkına büyük bir zulümden başka birşey getirmeyeceği, Kürt ulusunu eşi görülmemiş yeni badirelere sürükleyeceği kanaatindeyiz. Bu aynı zamanda Türkiye'deki genel devrimci-demokratik hareketi için de bir yenilgi olacaktır. Şayet kaygı duyulacak nokta varsa budur; yoksa Kürdistanı Türk ulusunun «babasının malı» sayıp, «ayrılıkçıları» gizli veya açık, esas olarak bu motifle suçlamak milliyetçilik etkisi sonucudur. Türkiye işçi sınıfı politik hareketinin gerçek enternasyonalist güçleri, «ayrılıkçılar» dahil, tüm Kürt devrimcileri, ilericileri ile **ortak bir cephede** müca-

dele etmeyi öngörmektedirler.

Bu mücadele içinde ayrılma hakkını daima savunmak, fakat kendi kaderini tayin hakkı'nın gerçekleşmesi için dahi bu yoldan bu yöntemlerden geçilmesi gerektiğini göstermek zorundadırlar. Ortak düşmana karşı verilecek ortak mücadelenin bir noktasında veya bu mücadelenin başarılmasından sonra ezilen ulus ve onun öncü güçleri şayet ayrılmak isterlerse, ayrılırlar. Bu güçleri «ayrılıkçı» diye suçlamak hiçbir sosyalistin aklından geçmez. Ve böyle bir ayrılmanın olup olmayacagı, olacaksa ne zaman olacağı, devrimci dalganın, merkezi otoriteyi yıkacak şekilde şiddetlendiği ve onu fazlasıyla zayıflattığı bir anda mı, yoksa nihai zaferden sonra mı gerçekleşeceği konusunda bir yargıda bulunmak kehanet olur. Çünkü bu nokta sadece Türkiye'deki devrimci-demokratik süreçlerle ilgili değildir, esas belirleyici olan iç süreçler olmakla birlikte, dünya devrimci sürecinin ve özel olarak Orta Dogu'daki devrimci süreçlerin nasıl gelişeceğini bugünden kestirmek zordur.

Ama bugün ve önümüzdeki uzun mücadele sürecinin başından sonraki dönemleri için sözkonusu olan şu göstergeleri vurgulayalım: Türkiye'deki sınıfsal mevzilenmeler:

⊙ Her iki ulusun hakim sınıflarının bütünleşmişliği;

⊙ Kürdistan'da ulusal kurtuluş hareketine önderlik edecek güçlü bir işçi sınıfının veya devrimci-demokrat küçük burjuvazinin yahutta belirleyici, etkin bir milli burjuvazinin bulunmayışı, uzun süre de böyle ulusal güçlerin bağımsız bir önderlik mertebesinde gelişme istidadı göstermeyişi,

⊙ Öte yandan, Türkiye'de bugünkü tüm dağınıklığına rağmen çok daha güçlü bir işçi sınıfı mücadelesinin sürmesi,

⊙ Böylece Türkiye devrimi ile Kürdistan devriminin içiçe geçmişliği,

⊙ Merkezi otoritenin ancak bu bütünsel devrimci-ilerici güçlerin ortak mücadelesi ile zaafa uğratılıp mağlup edilebileceği şeklindedir. Biz sadece bu verilerden ve tesbitlerimizden yola çıkarak, (yani Türk milliyetçiliğinin ya da küçük burjuvazisinin «yüksek çıkarları» açısından değil), topyekûn proleterya devriminin ve her iki halkın da çıkarları açısından ortak mücadeleyi savunuyoruz. Ve bunu yaparken de «hiçbir ezilen ulus gücüne» **ayrılıkçı** olduğu için karşı değiliz, karşı olduğumuz yan, onların amaca giden yolda yöneldiği yanlış yöntemler ve macaracı yollardır, eğilimlerdir.

İşte, sömürge tezi, böyle bir maceracılığa teorik zemin olacaksa, sözkonusu tartışmalar bu anlamda **önem taşır.** Aksi halde, Kürdistan devrimini Türkiye devrimi ile birlikte gören, her iki hakim sınıfın kaynaşmışlığını ve düşmanın ortak olduğunu tesbit eden, Türk ve Kürt devrimci-ilerici hareket lerinin tümünün tek bir mücadele cephesinde toplanmasını öngören, Kürdistan ulusal demokratik hareketini işçi sınıfı önderligine kazandırmak isteyen ve bunun için de Kürt ve Türk işçilerini, tek bir öncü sosyalist siyasal harekette ve böyle bir proletarya partisinde birleştirmek isteyen... kısacası meseleyi bu ideolojik bütünlükte ele alan sosyalist siyasal görüşler arasında sömürge - bağımlı ulus tartışmasını daha çok akademik ve soyut bir tartışma olarak görüyoruz. Bu tartışmanın belki Kürdistan'ın ekonomik durumunu ve Türkiye ile olan bağlarını, hakim sınıflar ilişkilerini, emekçi sınıflar mevzilenmelerini daha derinlemesine etüd etme ve bilimsel öğretinin sömürge vb. konusundaki görüşlerini daha iyi öğrenme açısından bir süre için belli bir yararı olabilir (kaldı ki rakamlara dayanan böyle etüdlerin yapılması

bu tartışma dışında da zorunludur fakat Kürt ulusal sorununu ve Türkiye'deki topyekûn devrimi yukarıda özetlediğimiz çerçevede gören ve bu doğrultuda çalışan **sosyalist ve enternasyonalist** güçler arasında, böyle bir tartışmanın ve sonuçta değişik pratik çözümlere yolaçacağını, bir başka deyimle bugüne dek, yukarıda özetlediğimiz ideolojik bütünlük manzumesinde düşünen ve davrananların, bu k o n u d a yoğunlaşmaları ile yeni sonuçlar ve tesbitler bulacaklarını sanmıyoruz. Uzun olmayan bir erimde aşılacagını umduğumuz böyle bir tartışma, sonuçta bazı sosyalist veya ilerici çizgileri farklı pratik noktalara götürse bile, hızla gelişip güçlenmeye aday olan işçi sınıfı mücadelesinin ve genel devrimci demokratik hareketin, pratikteki bir takım yanılgıları düzelteceği kanaatindeyiz. (Hemen şunu da belirtelim ki, bu tartışmalar sadece Marksist-Leninist unsurlar arasında değildir, aynı zamanda Türk olsun, Kürt olsun çeşitli anti-faşist, anti-emperyalist, yurtsever siyasal çizgiler de ulusal sorun konusunda bu tartışmayla yakından ilgilidirler ve yayın organlarında konuyu ele almaktadırlar. Bu nedenle, ayrı ideolojik temel çizgilerden yola çıkan -Türk veya Kürt- farklı siyasal çizgilerin, farklı sonuçlara ulaşmaları mümkündür.)

Bu konuda bir noktayı daha özellikle vurgulamak isteriz. **Sömürge** ulus tezinin, yukarıda belirttiğimiz gibi Kürt kurtuluşçuları açısından macaracı ya da milliyetçi öngörülere temel teşkil etmemesini söylerken, **bagımlı ulus tezinin de, Türk devrimcileri veya ilericileri açısından egemen ulus milliyetçiliği duygularına ve motiflerine zemin yapılmamasını, birinci ihtimalden daha önemle, özellikle ve öncelikle vurgulamamız ve bu konuda gereken tüm hassasiyetin gösterilmesini istememiz hakkımızdır, görevimizdir.** (Çünkü ulusal sorun konusunda esas mücadele edilmesi gereken milliyetçilik, ezen ulus milliyetçiliğidir ve asıl tehlikeli olan şovenizm gene egemen ulusun sosyalistleri arasındaki sosyal şoven görüşler veya onların tortularıdır).

⊙ Ulusal sorun konusunda vardığımız sonuçlara özetle devam edelim:

İki halkın ortak düşmana karşı **ortak** mücadelesi, Türk ve Kürt tüm devrimci, ilerici, anti - emperyalist (ulusal), anti - faşist, anti - feodal (demokratik) güçlerinin ortak bir devrimci - demokratik cephe halinde toplanmalarını gerektirir. Bu meselenin zorluğu ve sabırlı, titiz çalışmalar isteyeceği, açıktır. Fakat objektif koşullar böyle bir birlikteliği öngörüyorsa, mevcut subjektif engelleri aşmak da görevimizdir. Bugün Türkiye devrimi «halk demokratik devrimi» karakteri taşırken, kürt ulusunun devrimi «milli demokratik» karakterdedir. Ve bu iki devrimci sürecin tek bir devrimci süreç bütünselliğinde ve böyle bir cephede toplanması mümkündür.

Bu cephenin öncülüğü hiç kuşkusuz işçi sınıfında olacaktır. Etkili ve başarılı mücadelenin verilebilmesi, ortak mücadelenin kalıcı zaferlere ulaşabilmesi için işçi sınıfı öncülüğü şarttır. Bu öncülük ise işçi sınıfı partisinin önderliğinde somutlanır.

Çok uluslu bir ülke olan Türkiye'de işçi sınıfı partisi, evrensel prensiplere uygun olarak, demokratik merkeziyetçilikle iki ulusun proletaryasının öncülerini —işçi sınıfı devrimcilerini— bağrında toplamış iki ulusal seksiyondan oluşur. Ezilen ulus işçi sınıfı öncü müfrezesinin bu parti içinde özerk konumu tüzük işleyişi ve onu ayrıntılaştıran Parti belgeleri, Kongre kararları ile sağlanır. Böyle bir parti her iki ulus proletaryasının öncü müfrezelerinin bir bütünlüğüdür.

Türkiye'de bu örgütlenme sorunu, ancak son yıllarda, bilimsel teorinin

etüd edilmesiyle ve çok uluslu kardeş işçi sınıfı partilerinin işleyişlerinin öğrenilmesiyle gündeme gelmiştir. Türkiye sosyalist hareketinin tarihinde bu yönde bir adım atılamamışsa, bunun sorumlusu, «57 yıllık utkan gelenekli» partinin, Komintern in Türkiye seksiyonu olarak dünya ve Türkiye proletaryasına karşı üstlenmiş olduğu görevlerin hemen hiçbirini yerine getirmemiş olması, işçi sınıfı partisi işlevinin gerisinde ve dışında kalması, şimdiki liderinin deyimiyle «kendi kabuğu içinde erimiş» bulunmasıdır. «Utkan Parti» bu konuda hâlâ suskundur. 1960 sonrasında Türkiye solunda yeri olan TİP ise esasen Kürt sorununa dün de, bugün de enternasyonalist bir açıdan bakmış değildir.

⊙ Ortak mücadelenin belirleyici ve öncü gücü olacak tek işçi sınıfı partisine varmak için, bir yandan somut ideolojik çalışmaları derinleştirmek, bu çalışmaları bir programa ulaşacak şekilde düzenlemek gerekir

⊙ Böyle bir program, ezilen ulusun ayrılma hakkını, hiçbir kuşkuya yer bırakmamak kaydıyla savunur, bu doğrultuda ajitasyon yapmayı önkoşul sayar.

Ezilen ulusun ayrılma hakkını kullanmak istememesi durumunda, böyle bir program işçi sınıfı öncülüğündeki demokratik halk iktidarının bütünsel görevlerini sıralarken, sosyalist enternasyonalizm temeli üzerinde federatif bir işçi sınıfı devletinin asgari ve azami hedeflerini koyar. **Demokratik Halk İktidarı** devletinde, Kürt ulusu'nun önündeki birincil görevler, «milli demokratik» olacaktır. Demokratik Halk İktidarı, Kürt ulusu açısından öncelikle her türlü ulusal baskının ve eşitsizliğin son bulması, gönüllü bağların esas olması ve bu doğrultudaki ulusal statünün kurulması, aynı zamanda hem anti-monopolist hem de anti-feodal anlamdaki demokratik görevlerin yerine getirilmesi şeklindedir. Topyekün devrim'in **halk demokratik** karakter taşıması, böyle bir siyasal iktidar programının Kürdistan açısından millî demokratik nitelikler ve görevler içermesini önlemez. Fakat topyekûn devrimin işçi sınıfı öncülüğü, **sosyalizme** geçmeyi amaçlar, bu anlamda Kürt Ulusal demokratik görevlerinin de belirleyici gücü proleter ve diğer emekçi sınıf güçleridir. Kürt milli demokratik görevlerini, böyle bir programda «burjuva ulus» anlamında ve milli burjuva karakterde öngörmez.

⊙ Kürt ulusunun **acil ekonomik ve demokratik talepleri**, ulusal demokratik hakları konusunda güncel bir mücadele vermek, sosyalist siyasal hareket başta olmak üzere tüm ilericilerin ve gerçek demokratların görevidir. Bu acil ulusal demokratik mücadele, bir yandan tekelci sermayeye ve onun siyasal, ulusal, ekonomik tahakkümüne karşıdır, bu anlamda ulusal ve demokratiktir, hem de işbirlikçi Kürt hakim sınıflarına ve Kürt feodallerine karşıdır, böylece anti-feodal anlamda da demokratiktir...

⊙ Kürt ve Türk işçi sınıfı devrimcilerinin tek bir parti halinde örgütlenmeleri sorunu, tekrar belirtelim, işçi sınıfı bilimi ve enternasyonalizmi açısından, sadece bilimsel sosyalistleri kapsamaktadır. Bunun dışında, bilimsel sosyalist olmayan, ilerici, yurtsever güçleri böyle b i r i ş ç i s ı n ı f ı p a r t i s i içermez. İşçi sınıfı sosyalistleri Türk ve Kürt sosyalistlerinin tek bir çatı altında örgütlenmeleri gereğini belirtirken, Kürt ulusal demokratik hareketi içinde bilimsel sosyalist olmayan ilerici, yurtsever güçlerin de varlığını bilir, onların ayrı siyasal örgütlenmelerine karşı çıkmaz. Tek siyasal örgütlenmeyi Türk ve Kürt sosyalistleri açısından öngörür. Ayrı örgütlenmelere giden ilerici Kürt mil-

liyetçileri veya devrimci demokratlarını işçi sınıfı partisinin öncülüğü altındaki tek mücadele cephesinde diğer ilerici güçlerle birlikte toplamak için uğraş verir.

⊙ Türkiye sosyalist hareketi, bu konuda özellikle enternasyonalist propaganda yapmak, bu görüşleri Türk emekçileri arasında yaymak, Türk milliyetçiliğine karşı mücadele etmekle, birinci derecede sorumlu ve yükümlüdür.

DÜZELTME — Dergimizin birinci sahifesinde bir dizgi hatası sonunda eski sorumlu Yazı Işleri Müdürümüzün adı yazılmıştır. Feyzullah Özer yerine Yusuf Hasançebi olması gerekirdi. Düzeltir özür dileriz.

İ L K E

ilke 20 Lira
AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ